

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK

VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FŐGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1905–1906. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI :

Szinger Kornél,

igazgató.

S Z E G E D

ENDRÉNYI LÁJOS KÖNYVNYOMTATÓ MŰHELYÉBŐL

1906.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK

VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FÖGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1905–1906. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI :

Szinger Kornél,

igazgató.

S Z E G E D

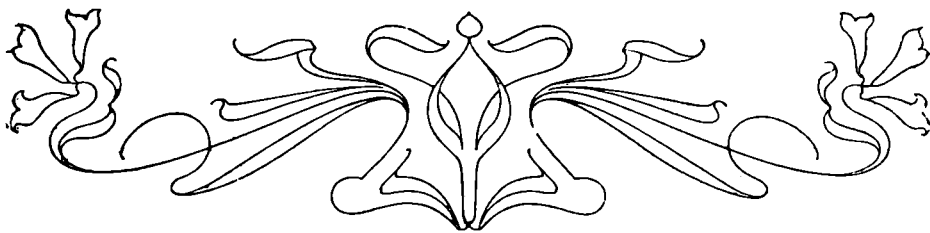
ENDRÉNYI LAJOS KÖNYVNYOMTATÓ MŰHELYÉBŐL

1906.

CSERÉP SÁNDOR.

(Szül. 1849. nov. 12. † 1905. okt. 3.)

Cserép Sándor emlékezete.

(Szül. 1849. nov. 12., megh. 1905. okt. 3.)

A kegyelet és hála követeli, hogy intézetünk jelen évi történetének első fejezetét azon férfiú emlékének szenteljem, akit a halál a munkás élet derekán ragadott el közülünk, aki 35 évig volt az ifjúság szerető atyja, kiváló oktatója s ezen szép időből 21 évig intézetünk közharcosa, 7 évig pedig lelkes vezére.

Érzem, hogy milyen nehéz feladatom, midőn oly egyén életéről kell hü képet rajzolnom, aki nem volt művész, hogy látható remekműveket alkothathott volna, nem volt államférfiú, vagy hadvezér, aki korszakalkotó eredményeket ért el, csak egyszerű nevelő és oktató volt s mégis nagy a nagyok között is, mert fáradhatatlan működésével százával nevelte hazánk művelt társadalmának a legderekabb munkásokat.

Feladatom hü képet festeni Cserép Sándor harmincöt évi pedagógiai működéséről, folyton nemes célra törő munkája egész irányáról, tiszta lelkesedéséről s nagybecsű munkája eredményeiről. Kérem az elköltözött szellemét, bocsássa meg, ha rajzom színtelen lesz, ha egyénisége nem domborodik ki oly alakban, aminőnek szerető tanítványai és Szeged város közönsége ismerték.

Az a szeretetteljes megfigyelés, amellyel mint munkatársra tizennyolc éven át kísértem működését, bátorít fel arra, hogy megkíséreljem Cserép Sándor emlékét felidézni mindazok előtt, akik őt szerették.

Az elköltözött érdemeinek akarunk adózni s nem tisztelhetnők meg méltóbban emlékét, mintha igaz kegyelettel vetünk rövid pillantást pályájára, felidézzük nemes egyéniségét, önfeláldozó működését, melyet a legnemesebb cél szolgálatában végzett csüggedetlenül, önzetlenül, tisztán a nevelés és tanítás magasztos eszméjéért lelkesedve.

A nagy magyar Alföld mérhetetlen síkján, annak színmagyar városában, amely szeplőtelenül megóvta faji jellegét a beáramló idegen szokások és erkölcsök ellenében, Kúnfőlegyházán ringatta a vallásos anya Cserép Sándor bölcsőjét; egyszerű, de tiszta magyar hajlék borult bölcsője fölé. E hajlékban a meleget sokszor a forró anyai szeretet, a fényt a jó szülők és testvérek szeméből ragyogó örömsugár pótolta.

A legszomorúbb idő nehezedett a hazára születése napjaiban — 1849 ősze; de a hajlékban nem aludt ki a reménysugár a haza jobb jövőjét illetőleg, mert erős volt a hit a család szívében, a hit, amely nem ismer kétségbeesést a legnagyobb veszélyben sem. Ezen nemeslelkű családból vitte magával útravalóul a legszebb örökséget, a tántoríthatatlan hitet, szülővárosából pedig az ideális hazaszeretetet, amely erények jellemének legszebb vonásai maradtak egész életén keresztül. Élete élő tanúbizonysága azon nagy nevelési igazságnak, hogy az ember erkölcsi értéke csak úgy áll biztos alapon, ha izmos gyökereit a családi nevelés termő talajába bocsáthatta.

Szülővárosában kezdett középiskolai tanulmányait Szegeden folytatta. Mint gyermekifjú lép tehát azon városba, amelynek földje takarja ma hamvait. S mennyi fáradságot, minő eredményt rejt magában e két határ! Ismeretkörének bővítése, tapasztalatszerzés szólítják csak ki városunkból néhány évre a tehetséges ifjút, aki tanulmányainak befejezése óta testestől-lelkestől az Alföldé, különösen pedig a mienk maradt utolsó leheletéig.

A szegedi iskola keltette fel tudásvágyát, táplálta elméjét és szívét. Tanárai lettek követendő példái, kikről mindig a legnagyobb hálával és szeretettel emlékezik meg. Igaz szeretet fűzi iskolatársaihoz s a közös lelkesedés és nemes versenyző törekvés, melyet társaival az önképzés érdekében kifejtett, nemcsak későbbi szép pályafutására volt irányzó befolyással, hanem a sirig tartó tiszta barátság kötelékeivel fűzte őt össze a nemesebb lelkűekkel.

Szegeden választott pályát, mint húsz éves ifjú, 1869-ben, tehát két évvel a kiegyezés után, midőn a visszaszerzett haza boldogítása kétszeresen hevíté minden magyar ifjú lelkét. A szülőházból hozott mély vallásos érzés, ideális lelkesedés a nevelés-tanítás nemes ügye iránt, a hála, lelkének ezen örökké üde virága, a hála azok iránt, akik a szegény ifjút felkarolták, akiknek úgy anyagi gyámolítását, mint szelleme kiművelését egyaránt köszönhetette, a papi és tanári kettős pályára vezették.

Nemes célt tűz ki maga elé a pályaválasztással; látja, hogy a szerzetes tanári pálya nemesen felfogva napsugár, mely rügyet fakaszt és nemes gyümölcsöket érlel. Tudta, hogy igazi életcélnk embertársaink boldogítása. Mivel pedig erre legfőbb eszköz a nevelés és oktatás, ennek szenteli életét; így alkalma kínálkozott másokkal is megismertetni azon eszközöket, amelyek segélyével úgy a maga, mint mások boldogítását elősegítheti. 1869 szeptember havában lép be a magyar kegyes-tanítórendbe. Távol a szülői háztól, festői szép vidéken, történeti emlékek színterén, Váczon, a szerzetesi otthon komoly csendjében képezte tovább magát a legszebb feladatú pát-

lyára. Megvetette alapját tudásának, jellemzilárdságának, mellyel ingadozás nélkül indulhatott kitűzött célja felé. A legmagasztosabb célért hevülő lelke feledte az élet múltó gyönyöreit, lelkét csak a munka sikereinek, mások boldogításának vágya, e maradandó kincsek töltötték be.

A próbaév kitöltése után tanítani küldik. A piaristák egyik jó praxisa volt, hogy egy-két évi nevelés után az iskolába állították a fiatal embert, mert tudták, hogy az ifjú lélekből az erkölcs és tudomány könnyebben megtalálják az utat a gyermeki szívekhez és elmékhez; tudták, hogy sokszor a legszebb siker koronázza az ifjú lelkes munkáját; de másrészt beláttatta vele ezen próbatanítás azt is, hogy minek van még hijával s midőn a magasabb kiképzés céljából maga is újra a padokba visszatért, tudatában volt annak, mi mindenre van még szüksége, hogy megállhassa helyét fejlettebb eszű tanítványai előtt is. Ennek tudatában vasakarattal igyekezett hiányos ismereteit pótolni.

Már akkor egyik jellemző sajátsága, hogy a fiatal hév nem ragadja el; már ekkor komoly, higgadt volt. Megfigyelte a tapasztaltabbak tanítási módszerét, szívesen fogadta mások tanácsát és útbaigazítását s midőn látja munkája eredményét, lelke vidám. Boldog, hogy életcélja, mely felé lelke oly vonzalommal ragadta, megvalósítható.

Tudományos törekvéseiben vallásos érzelme is buzdította a komoly munkára. Áthatja a kegyes-tanítórend nagynevű alapítójának szelleme s ennek hívó szózata az ifjúsághoz: „Jőjjetek fiaim, tanítlak benneteket, megtanítalak az Úr félelmére!” Intő szózat gyanánt cseng fülében a szent alapító híres mondása: „Vallás nélkül nincs nemes szív, nincs részvevő kebel, nincs boldog ember, boldog társadalom!” Vallásosság a szívben és a szent alapítókövetelte kötelességérzet a lélekben: biztos fegyverek az élet bajai ellen.

Hátra volt még leghőbb vágyának teljesülése, vágya, hogy pappá szenteltessék. Szívét és elméjét méltóan óhajtotta előkészíteni, hogy az Úr méltó szolgálója legyen. Ezért buzgón képezi magát a hittudományokban s ezek sikeres elvégzése után végre pappá szentelik. Képzelmük örömét, hisz végre nehéz küzdelmek után eljutott céljához s feledve minden fáradozását, végre élvezhette sikereinek édes gyümölcseit. Az az örömköny, amely anyja szemében ragyogott, midőn az ég áldását esdette reá az oltár lépcsőjén első szent miséje után, kárpótolta őt nehéz küzdelmeiért, a kiállott szenvedésért.

Nemes lelkesedéssel és igaz munkakedvvel indult most már a tanári katedrára, amelyen lelkiismeretesen s nagyfontosságú eredménnyel állotta meg helyét élte utolsó napjaiig. Pontos, lelkiismeretes, igazságszerető tanár volt. Megvolt benne a nemes lélek jellemző vonása, hogy kerüli működésében a zajt, a feltűnést; szerényen halad a kötelesség útján s így épít biztosan; gyakran küzd ugyan akadályokkal, de soha nem panaszkodik.

A siker nem teszi elbizakodottá, döllyössé, csendesén munkál tovább. Iránya mindig határozott, útjáról le nem tér, ingadozó tervezgetésekkel nem bénítja erejét: legfőbb disze egész életén át megőrzött egyszerűsége.

Mint tanár nem marad el a korszellem mögött, mert tiszteli a haladást, de csak jönak bizonyult régi alapon. Mint oktató, nem volt barátja a sok beszédnek; többet gondolkodott, mint beszélt s inkább érvekkel igyekezett meggyőzni s példával nevelni; nem szerette a csillogó, magasan járó gondolatokat frázisokba öltöztetve; világossággal, egyszerűséggel akart hatni s így tanítványai amellet, hogy mindenben megértették, maguk is elsajátították a rövid, velős, világos beszédet és magyaros hangsúlyt.

Főszaktárgya a nemzeti irodalom, amelynek kincsesházát ő nyitotta meg százak előtt. Mint az önképzőkörnek is hosszú időn át vezetője, valószínűs kis szegedi írógárdát nevelt, melynek tagjai jórészt a főváros szármottevő írói lettek. Ezen nagyfotosságú körben, melyet a válságos időkben a haza első e némű körei közt alapított a híres bölcselő piarista, Horváth: Cyrill, Cserép a nemzeti szellem gondos ápolója. Különös figyelemmel kíséri az idegenajkúakat, akik a szegedi főgimnáziumban lesznek nyelvben és érzelmben egyaránt tántoríthatatlan magyarok. Megbecsülhetetlen az a szolgálat, amelyet Cserép a szegedi főgimnáziumban a magyarság ügyének tett.

A legilletékesebb elismerés Cserép Sándorról, mint tanárról hivatalfőnökének, a tankerületi főigazgatónak a nyilatkozata kegyeletes megemlékezésében: „Cserép Sándor, mint az ifjúság tanítója, mintaképe volt az eredményesen működő tanárnak. Ismertem nagy szakképzettségét, ismertem és nagyrabecsültem munkásságát, azért áldom emlékét!”

Pedagógiai sikereit, józan bölcsességét jól ismerték előljárói s így a kegyes-tanítórend kormánya az ő kezeibe tette le szegedi főgimnáziumának igazgatását, midőn Magyar Gábort a magasabb rendi érdek elszólította intézetünk éléről, amelynek évtizedeken át volt köztiszteletnek és szeretetnek örvendő vezére. Cserép félve fogadta el a nem várt megtiszteltetést, de bölcsesége, higgadtsága csakhamar bebizonyították, hogy ép oly kiváló vezér, mint aminő közharcos volt.

Az intézet kormányzásában követendő nevelés-tanítási elveit a maga tapasztalataiból meríti.

Higgadtsága egyik erőssége volt, mert nyugodtságát, mérsékletét nehéz viszonyok közt is meg tudta őrizni.

Ismeri a fiatal elme tévedéseit, de ismeri ideális lelkesedését is minden szép és jó iránt, azért amazt támogatni, ezt helyes irányba terelni főelve.

Meglepő éleslátása. Minden egyénben felismerte az egyéni tehetséget, amelyet mesterien tudott az ifjúság javára, az intézet színvonalának emelésére gyümölcsöztetni. Körültekintő hadvezér, aki tudja, melyik katonáját hova kell állítani; pénzember, aki ért hozzá, mikor és hol lehet tőkét leggyümölcsözőbben elhelyezni.

Ugyanezen éleslátás jellemzi viszonyát a növendékekhez. Amilyen meglepő biztossággal ismerte intézete nyolcszáz tanítványát külsőleg, ép úgy ismeri lelkületüket.

Jellemző vonása akaratának szilárdsága, amely kitartóan szolgálta a kitűzött célt a megvalósításig; azt tartotta, hogy a határozatlanság, ingadozás megbénítja a legnemesebb törekvéseket is.

Erős magyar faji jellegének bélyegét rányomta intézetünkre is. A hazafias szellem gondos ápolója, mely szellemet rendje nagyjai honosítottak meg s amelyet nagyérdemű előde szent örökség gyanánt adott át neki.

Legnagyobb mester mégis az egyetértés nehéz művészetének ápolásában volt. Azon egyetértésnek, mely hét évi igazgatósága alatt a tanári kart összekötötte, gyümölcse az az eredmény, amelyet intézete a nevelés-tanítás terén felmutatott; ezen egyetértés gyümölcse, hogy intézete színvonalát megtartotta azon magaslaton, melyre elődei emelték.

Ezen egyetértés ápolásában nagy szerepe van egyéniségének. Nem rideg, zárkózott hivatalfőnök, hanem közvetlen, minden érdemes munkást megbecsülő, barátságára méltató kartárs. Érdeklődik kartársai minden ügye iránt, tanáccsal szolgál, óv, buzdít, megnyugtat s a bánatban a nemes lélek igaz gyöngyével, a legüdebb és legmagyarabb humorral derűt varázsol a redős homlokokra. Ezen humora nem hagyta el szenvedései közepette sem, amit nem is csodálhatunk, hisz elméje mindvégig ép, organizmusa tele életerővel, lelkében még új eszmék zibongnak, már csak kivitelre várnak, mikor ajkai végleg lezárulnak.

Még a kórágyon is fögondja az ő kedves intézete és szeretett tanulóifjúsága; ezután érdeklődik minden levélben s boldog, ha megnyugtató híreket hall róla.

„Az ifjúság atyja ő — írja róla főigazgatója, — a kegyes-tanítórend százados hagyományainak megtestesülése, az önzetlen, a zajtalan s kizárólagosan mások szellemi javára fáradozó piarista mintaképe.“

Ezen kiváló igazgatói tulajdonságok képesítették őt arra, hogy alapkő legyen, amelyen hét éven át nyugodott egy nagyvárosnak és vidékének nevelés-tanításügye.

*

Sokirányú elfoglaltsága mellett is talált időt gondolatait, tanulmányainak és tapasztalatainak eredményeit írásban is megörökíteni. Írott műveire is rányomta erős egyéniségének bélyegét.

Alapos megfigyelés, mély és emelkedett gondolkozásmód, széleskörű ismeret, biztos és józan ítélet, gondos szerkezet, egyszerű, világos előadás és kiválóan zamatos magyarság jellemzik műveit. Első nyomtatásban is megjelent dolgozata „A szép a természetben és az emberi életben“ — egyszerre megismertet bennünket Cserép ezen kiváló írói tulajdonságaival. „Zách Klára“ c. műve történeti és széptani tanulmány. „A Bécsi Codex nyelvének alaktani sajátosságai“ c. nyelvészeti műve 1879-ből való. Amily becses anyagot szolgáltat ezen mű nyelvtörténetünknek, ép oly érdekesen vet fényt annak megvilágítására, hogyan tett szert Cserép Sándor magyaros kifejező nyelvére.

Mint a nép fia, ősforrásból ismerte a magyar nyelvet, de ezzel még nem elégedett meg; tanulmányai alatt belátta, hogy a jó írónak és tanárnak ismernie kell nyelvünk másik, nem kevésbé fontos forrását, a régi nyelvet is.

Helyes érzéssel teszi tanulmánya tárgyává nyelvünk egyik legrégebbi emléket, a Bécsi Codexet. Kifejti alaktani tulajdonságait, hogy irodalmunk ezen emlékéből mutassa ki XIV. századi nyelvünk sajátosságait. Ezen sajátosságokat összeveti a rokonnyelvekkel, a régibb és újabb tájnyelvvél, hogy ezek segítségével fejtsse meg a mai nyelv több jellemző sajátosságait. Mily helyes tapintatra vall, hogy ezen kutatása tárgyává éppen bibliafordítást választ, mint amely szókincs tekintetében leggazdagabb. A szentírás nyelv-sajátságainak természeténél fogva a fordítónak is fel kell használnia a nyelv sajátos kifejezéseit és fordulatait, a közajkon forgó közmondásokat és példabeszédeket, a nyelv különleges szórendi sajátosságait, fordulatait, annak ritmikus tulajdonságait.

Ezen gazdag nyelv alapján fejti ki XIV. századbéli nyelvünk hangtanát, szóviszonyítását és szóképzését. Ismeri az úttörők munkáját, a magyar történelmi nyelvészet megteremtőjének, Révaynak nagy művét, ismeri a rokon nyelvek főkutatójának, Budenz József tanulmányainak eredményeit, ismeri a nyelvfilozofusok, különösen Schelling munkáit.

A dolgozat legérdekesebb része az igeragozásról írt fejezet, amely nemcsak helyes nyelvérzékről tanúskodik, hanem új adatokkal is gazdagítja nyelvészetünket.

Cserép legértékesebb műve azonban Vajda Jánosról írt tanulmánya. Ezen dolgozatában ügyes már maga a tárgyválasztás is. Újat akar írni, ezért választja ismertetésre az akkor még eléggé nem méltatott Vajda Jánost. Ma már általánosan elismert dolog, hogy Vajda János genialitásával és eredetiségével minden túlzása dacára is a szabadságharc utáni líra egyik legértékesebb alakja. Van benne valami Heine világfájdalmából, sőt a mi néha szinte visszataszító, embergyűlöletéből; szerelmi lírája néha bájos s nemes hazaszeretete, hazafias borongása, a hazát féltő, gyötrő aggodalma, a természet szeretése nemessé, az indulat, szenvedély ereje magas röptüvé teszik líráját.

Cserép éles megfigyelése mesterien ismeri fel, mily hű megtestesülése Vajda egyénisége a magyar typusnak. A magyar karakter oly jellemző szélsőségeit egy költőnk művei sem tüntetik fel oly élénken, mint Vajda művei. A magyar ember rendesen későn ébred hibáinak, munkátlanságának, önhittségének tudatára, ezért mindig csak a maga kárán tanul. Ezt ostromozza Vajda, midőn látja, hogy nyugszik bele a nemzet az elnyomatásba.

Felismeri Vajda lírájának közvetlenségét és zord fenségét, meghatja a költő rajongása a természet iránt, melynek Vajda egyik leggyengédebb dalnoka irodalmunkban. Behatóan foglalkozik a költő pesszimizmusával, mely annyira jellemző vonása Vajda lírájának, hogy Erdélyi szerint Vajda költe-

ményeinek olvasásakor oly érzések foglalják el az olvasó lelkét, mintha oly emberéi volnának, kinek sebébe nyilvessző tört, vagy kinek szívében fulánk maradt.

„Virrasztók“ című költeményét nagy alkotásnak tartja, mert látja, mily hű tükre a költemény azon időnek, melyet allegorizál; látja, hogy a költemény nyomott, fojtó hangja mily mesterien símul azon idő hangulatához, amelynek szülötte. „Az abszolutizmus uralma, a csüggedő kor képe a tetszhalott benyomását tette a költőkre, kik virrasztottak a haza sorsa felett, virrasztottak és énekeltek, mert a szent reménynek nem volt szabad elaludni, ezt kellett éleszteniök a sötét gyásznapokban még inkább.“

Indokoltnak, az idő által igazoltnak találja a keserűség hangját Vajda lírájában a kiegyezés után. (Luzitán dala.) A nemzet első diadalmámoreában nem ismerte fel a kiegyezés Achilles-sarkait.

Magasztalja Vajdát, hogy a nemzet egyetlen bizalmát már csak a népben találja, mely még romlatlan; az őserő csak szunnyad benne, de egykor még kitör és nagyot alkot. (Jubilate.)

Helyesen rójja meg Vajdában, hogy kifejezései néha még prózaiak, hogy vét a verselés technikája ellen, megveti a külalak követelményeit nemcsak a gondolat kedvéért, hanem az indulat és szenvedély hatása alatt is.

Népköltészetünk sajátosságairól beható tanulmányt írt Cserép. Felismeri a népköltészetben rejlő őserőt, a népköltészet üde báját; ismerteti annak uralkodó motívumait s kimutatja, mily hűséges tükre a népköltészet a magyar érzés- és gondolatvilágnak, a nyelv szépségeinek és a tiszta nemzeti ritmusnak. Kiemeli, hogy a népköltészet örök forrása marad műköltészetünknek, ahova a késő utódok is vissza fognak térni meríteni, valahányszor idegen szellemmel táplált költészetünknek megújulásra lesz szüksége.

Újabb irodalmi működését Cserép a Dugonics-Társaságban fejté ki, amelynek megalakulásától munkás tagja s közvetlenül halála előtt osztályelnöke volt, amely tisztének betöltése elé gátat emelt akkor már súlyos betegsége és korai halála.

Tárgyait itt is egyéniségének megfelelően választja. Vörösmarty születésének százados évforduló ünnepén ő tartja a társaságban az ünnepi beszédet. A beszéd legértékesebb fejezete az, amely Vörösmarty nyelvéről szól. Lehetett volna-e valaki ennek méltóbb tolmácsa, mint ő, aki a régi és új nyelvnek oly alapos ismerője volt! Irodalomtörténeti alapon kimutatja, mily sivár volt költői nyelvünk Vörösmarty előtt s mivé lett Vörösmarty kezei közt. Kimutatja a forrásokat, amelyeket Vörösmarty kiaknázott, kimutatja, hogyan teremtette meg, a régi darabos, prózai nyelv helyett azt a művészi, lágy, hajlékony s mégis magyaros költői nyelvet, amely Csongor és Tündében már a nyelv zenéjévé finomul.

A társaság Deák-ünnepén Deák Ferenc helyét jelölte ki irodalmunkban széles látókörrrel, józan történelmi és politikai felfogással, a szónoki beszéd művészetével.

Utolsó irodalmi szereplése a társaságban hivatalos bírálatának elkészítése volt Prónai, Dugonics András Életrajzáról. Felismeri a mű értékét és kimondja, hogy a társaság oly művet jutalmaz, mely irodalmunk jobb életrajzai közé tartozik.

Irodalmi működésének ecsetelése nem volna teljes, ha nem említeném meg mintaszerű Értesítőit, amelyeket a szegedi városi főgimnáziumról hét éven át közrebocsátott. Szakférfiak és a hivatalos kritika egyhangú véleménye szerint mintaszerűen szerkesztett művek voltak ezek, amelyek évente az első helyek egyikét foglalták el az országos testvérintézetek Értesítői között, hirdetve, mily magas színvonalra emelte Cserép Sándor Szeged város nagyfotosságú intézetét.

*

Ime Cserép munkás életének halvány vázlata. S e munkás életből, ezen harmincöt évi pedagógiai működésből huszonnyolc év Szegedé. Szerette is e várost, második szülőföldjét, kedves otthonát! Míg ereje egészen el nem hagyta, minden lépésével e város javára törekedett. Ezért közszeretet és tisztelet tárgya volt, míg élt. A város előkelősége, barátai, tanítványai tisztelettel és szeretettel környezték. A szivélyes viszonyt, mely nagynevű előde alatt erősödött meg Szeged városa és a piaristák között, Cserép huszonnyolc évi szegedi tanársága, különösen pedig hétévi igazgatósága alatt nemcsak megőrizte, hanem még erősebbé tette. „Érdekes az a viszony, mely a magyar kegyes-tanítórend szegedi társházát a városhoz fűzi; sokkal bensőbb és szorosabb az, mint bárhol másutt. Mintha Szeged talajából kelt volna életre Kalazanti szent József magasztos intézménye, oly otthonos, annyira összeforrt a várossal, annak jó és balsorsában.“ Így ír egyik éles megfigyelésű rendtársam a tanyak apostolának, Tóth Jánosnak életrajzában. S Cserép nem csak ismerte, hanem becsülte is e viszonyt s őszintén törekedett ennek szálaít szorosabbra fűzni. Átélt a város nagy katasztrófáját. A piarista ház — írja az 1878—79-iki Értesítő — kis szigetként állott az Oceánban, s a piarista-otthon menedékhelye lett a hajléktalanoknak. Látta Szeged ujjászületését, látta, miként emelkednek a régi földön, melynek minden rögét ismerte, a fényes paloták. Csodálhatjuk-e, ha ezen várostól többé soha elszakadni nem tudott! De volt valami még ennél is nagyobb vonzóerő, amely szívét idebilincselte: a jóbarátok, akikhez Cserép úgy ragaszkodott, ahogy csak ő tudott ragaszkodni.

Ezen barátság ecsetelését megkísérelni hiú törekvés volna! Hisz ezt csak ők ismerték igazán, akik érezték baráti szívének melegét, kik előtt annyiszor nyílt meg nemes szíve a maga őszinteségében, örömben és bánatban. Midőn örömük volt, ott csillogott szemében az örömköny, midőn pedig fájdalom, hazafiúi bánat dúlta keblüket, részt vett bánatukban. Nem mélyed bánatába, megtalálja a dolog víg oldalát s megszületett lelkében a legtisztább humor, tősgyökeres magyar karakterének legfőbb ismertetője.

S hálából viszont hűséggel ragaszkodtak hozzá! Elnyomták a könyút, hogy ne sejtse sajtó fájalmukat, midőn egy emlékezetes estén romjaiban látták őt visszatérni. Nem hagyták őt magára legszomorúbb óráiban sem s reményt öntöttek beléje győtrő kínjai közepette!

Ezen ideális barátság, tanítványainak és Szeged társadalmának részvéte és tiszteletének nyilvánulása édesítette meg utolsó napjait. Szeged város tiszteletének és szeretetének pedig legszebb szimboluma az a koszorú volt, amelyet a város közönsége „a tanügy nagyérdemű munkása“ felirattal helyezett ravatalára.

Igy töltötte be Cserép Sándor a reábízott munkakört Szeged városának és az egész hazának javára. Így nemcsak a magyar kegyes tanítórend vesztette el őt, amelyre munkásságával fényt árasztott, nemcsak mi, akik barátai voltunk, nemcsak az ifjúság, amely atyját és tanítóját, nemcsak a régi tanítványok százai, akik szeretett mesterüket, nemcsak a megtört édes anya, aki a legjobb fiút és gyámolítóját, nemcsak a testvérek, akik a legjobb testvért vesztették el az elköltözöttben: elvesztette őt a haza, mert nevelés-oktatásügyére érzékeny csapás nehezült Cserép Sándor korai halálával!

Ezért osztozott a magyar kegyes-tanítórend gyászában az egész ország, de különösen Szeged, hisz benne egyik legkiválóbb fiát, a nevelés-oktatásügy egyik oszlopát, a város közügyei iránt érdeklődő polgárát vesztette el.

Cserép Sándor fáradt testét átadtuk az anyaföldnek, az új göröngyöket virágos kertté varázsolta az élő virágokból font koszorúk halmaza, amelyekre első harmatecseppnek a legtisztább baráti és tanítványi szeretet könyei hullottak.

A végtelen róna ringatta bölcsőjét, itt folyt le áldásos élete, ez őrizi porladó hamvait, lágyan ölelve magához hű fiát.

Az egyén eltűnt szemeink elől, de a mag, amelyet elhintett, gazdag gyümölcsöket fog teremni s így emléke is élni fog a hálás tanítványok százainak szívében, élni fog kartársainak, barátainak, Szeged hálás közönségének emlékében, neve pedig tündökölni fog Szeged város évkönyveinek lapjain, mert huszonnyolc éven át volt hű fia, derék munkása, örömben, bánatban osztályosa.

Aldott legyen Cserép Sándor emléke!

Külföldi tanulmányútam.

I—II.

Bevezetés.

A jelzett tanulmányútra szánt körülbelül hat heti időnek csak kisebb részét fordíthattam szaktanulmányozásra, míg a nagyobbik rész jobbra üdítő szórakozásban telt el. Ennek történetét a fennforgott körülmények alakulásai irányították. Tudva lévő dolog ugyanis, hogy valamint sok más ügy elintézését, úgy valamely tervbe vett utazási program, illetőleg tanulmányúti kirándulás helyét, idejét és célját is váratlan körülmények befolyásolhatják, módosíthatják, mint most az én esetemben is.

Mióta a tanügyi kormány állami subvenció kiutalványozásával többkevesebb esetben módot nyújt arra, hogy a melegen ajánlott és szorosabb értelemben vett tulajdoképeni iskolai kirándulásokon kívül magokban a tanároknak is intenzívebb hatással keljenek életre a szemlélődés lélektani momentumai: mind jobban és jobban kedvet kapunk külföldi utazásra is, hogy a gondjainkra bízott ifjúság ismeretkörét a közvetlen megfigyelésből merített tapasztalatokkal is gyarapítsuk, izmosítsuk.

S ha teljes elismeréssel adózunk tanügyünk intéző köreinek eme hasznos és üdvös intézkedéseért, emez elismerésen kívül még a köteles hálaérzetével is tartozunk az olyan férfiaknak, kik a tanügy szoros kötelékein kívül állván, mint magánemberek sem feledkeznek meg ezen áldásos eszme támogatásáról. S ilyen magas és fennkölt gondolkozású férfiút szerencsés tisztelhetni a szegedi városi főgimnázium buziási Eisenstädter Róbert úr személyében, intézetünk régi, lelkes pártfogójában, ifjúságunk igaz barátjában, ki nagylekű bőkezűségével már számtalan esetben adta tanújelét intézetünk iránt érzett benső ragaszkodásának. Gyönyörűen megszerkesztett alapítványi okiratában többek között fölemlíti azt, hogy „véleménye szerint Szeged város minden polgárának nemcsak hálásnak kell lenni az intézetben mindenha működött tanári kar hazafias buzgalma iránt, hanem saját hatáskörében és tehetsége szerint istápolnia is kell az intézet anyagi és erkölcsi érdekeit,

azért, hogy az kulturális és hazafias hivatását a jövő magasabb követelményeivel szemben is teljesíthesse“. Ezen megfontolás igazságától áthatva tette alapítványát „buziási Eisentädter Róbert utazási jutalomdíjalapítványa“ címen „oly külföldi tanulmányútra, melynek célja a tapasztalatszerzés és látókörbővítés mellett lehetőleg a középiskolai tanulmányok körül forogjon...“¹

Eme alapítványi okirat szellemének és Cserép József dr. fővárosi rendes s egyetemi magántanár úr szíves baráti megkeresésének megfelelőleg közösen egy olaszországi tanulmányút megejtését tűztük ki magunk elé célul, mely alkalommal én főleg a klaszikus Rómát tanulmányoztam volna behatóbban, miután a keresztény Róma főbb nevezetességeit már volt alkalmam egy zarándokútból kifolyólag legalább futólagosan közvetlenül megtekinteni.

Azonban ezen útitervünk keresztülvitelétől, nem számítva akkori gyöngélgedő állapotomat, egy magasabb hatalom, az útitárs részére kilátásba helyezett anyagi támogatás elmaradása elütött. S ez a váratlan fordulat nemcsak leverően érintett, de elég későn is lepett meg bennünket, különösen engem, ki már némi előtanulmánnyal felvértezve csaknem türelmetlenül vártam az útrakelés napjának felvirradását. Most azután olaszországi útunkat illetőleg csak abban kereshettünk és találtunk megnyugvást, hogy „ami késik, nem múlik“ — s más alkalomra tartottuk fenn magunknak a szerencsét.

Igy tehát az eredetileg tervbe vett úti programtól elesve s magamra maradván, immár boldogult igazgatómmal és teljesen jó egészségnek örvendő Maecenásommal abban állapodtunk meg, hogy a tíz havi, nálunk különösen fárasztó tanári munkában meglehetősen megrongált idegrendszerem fölfrissítésére, kirándulási időm egy részét a kies fekvésű Salzburgban és környékén töltöm el, a többit pedig a klasszikus Róma helyett a művészetek hazájának, Münchennek szentelem, hogy ott különösen a filológiai múzeum körébe vágó remekművek tanulmányozásával foglalkozzam.

Kevéssel azonban útrakelésem előtt még egy más, nézetem szerint, nagyon egészséges eszme is villant meg az agyamban, mely csakhamar testet is öltött. Magammal vittem intézetünk egyik fiatal, jeles növendékét, Bózsó Istvánt. Tettem ezt egyrészt pedagógiai szempontból, hogy egy jeles tanulóban a szorgalmat jutalmazzam, s benne a törekvést a jövőre nézve is istápoljam; de tettem másrészt azért is, hogy egy fiatal, üde gyermeki kedély örömeiben gyönyörködhessem, kinek lelkéből a látott dolgok emléke kitörölhetetlen, hálája pedig sirig tartó leszen.

Ugyancsak ekkor egyik kollégám is csatlakozott hozzánk a salzburgi útra, hogy így a messze idegenben se egészen magamra maradván s a honfiktól teljesen elszigetelve töltssem el szemlélődéssel kapcsolatos, üdülésre szánt napjaimat.

¹ Az alapítványi okirat teljes szövege a szegedi városi főgimnázium 1902—3. évi Értesítőjében olvasható.

Igy tehát. kellő előkészület után útra keltünk háromasban júl. 15-én. Útunk Budapesten és Bécsen vivén keresztül, nem mulasztottuk el, hogy e két világváros legfőbb nevezetességeit megmutogassuk fiatalunknak, ki természetesen a szokatlan látványtól elragadtatva mohón szívta magába az idegen léghör levegőjét.

Azonban nem sok időt szentelhetünk a két világváros panorámájának, hanem kitűzött célunkat tartva szemelőtt, két napi kitérés után megszakítás nélkül folytattuk útunkat Salzburg felé, hová minden feltűnőbb incidens nélkül a meghatározott időben szerencsésen meg is érkeztünk.

* * *

I.

Salzburg.

E város nevének már csak említése is igen kedves napok emlékét újítja fel lelkemben. Én ugyanis Salzburgot már mint régi jó ismerőst üdvözöltem újra. S hogy mennyire jogosult elragadtatásom e város iránt, csakhamar igazolták útítársaim elismerő nyilatkozatai is. kiknek lelkében az enyémhez hasonló benyomásokat keltettek sokoldalú szépségei. Salzburg különben nemcsak szép külsejű és kellemes üdülhely, hanem igen régi, történeti nevezetességű város is.

Salzburgnak, a hasonnevű hercegség fővárosának története visszanyúlik a kelták idejébe. Később a rómaiak vették birtokukba Juvavum, vagy Juvavia névvel, mely egyúttal egyik erőssége volt a városnak. A római uralomnak a népvándorlás vetett véget.

A kereszténység már az 5. évszázad vége felé útát tört magának Salzburgba, s midőn 477-ben a herulok teljesen elpusztították a várost, a keresztény Maximus is 50 társával mártírhalt szenvedett.¹

A 6. évszázad végétől kezdve már egy virágzó püspökség központja Salzburg, melyet III. Theodor, bojár herceg, támogatásával Rupert püspök alapított. Ez időtől fogva folyvást emelkedőben volt a róm. kath. egyház kultusza úgyannyira, hogy ma már joggal nevezhető Salzburg kis Rómának, mert hiszen a 34,000 lakosú városban a nyilvános istentiszteletre szánt épületek száma (köztük 25 templom, 8 kolostor, számos kápolna) megközelíti a 40-et.

Nagy Károly császár III. Leo pápa beleegyezésével 798-ban Arno püspököt, a nagy Alkuin növendékét érseki méltóságra emelte. Ettől az időtől fogva egyre több és több előjogot és kiváltságot élvez a salzburgi érsek; született és állandó követe a Szentszéknek, primása egész Németországnak s az 1802-ben bekövetkezett szekularizációig a leggazdagabb és leghatalmasabb intézője Délnémetország vallás- és kulturintézményeinek. Nemcsak pompás egyházi és világi épületek emelkednek, hanem magának a népnek közművelődési érdekeit is teljes odaadással szorgalmazzák és gondozzák az érsekek.

¹ A Szt. Péter-templom temetőudvarából még most is feljuthatni abba a sziklabarlangba, ahonnan Szt. Maximust társaival együtt letaszították.

1648-tól 1802-ig ugyanis Salzburg önálló egyházi hercegségnek ismeretett el, mikor is világiasíttatván, választófejedelemség lett, melyet Napoleon a toszkánai nagyhercegnek adományozott. 1805-ben az osztrák, 1809-ben francia főnhatóság alatt a bajor, végre 1816-ban ismét az osztrák birodalommal egyesítettett. Az időközben megszűnt érsekség 1823-ban újra visszaállítottott.

De történeti nevezetességet biztosítanak Salzburgnak egyes kiváló férfiak is. Itt született az osztrák birodalom legzseniálisabb zeneköltője: Mozart A. W. (sz. 1756. † 1791.); a híres festő: Makart H. (sz. 1840. † 1884.); itt élt és halt meg a nagy természetbúvár: Theophrastus Paracelsus. Mindezek emléke többféleképpen van megörökítve Salzburgban.

A mai Salzburg szépségeinek teljes pompájában terül el az ember szemei előtt. Ha jól emlékszem, Holub Emil, a nagy utazó mondta róla, hogy Nápoly és Konstantinápoly után Európa legszebb fekvésű városa. Az igaz, hogy a természet minden gyönyörűségéből bőven kivette a maga részét. Hegy, völgy, síkság, folyó, patak, természetes és művészeti látványosságok elbűvölően bájos harmóniában egyesülnek benne és környékén. A Mönchberg és Kapuzinerberg meredek sziklafalai között s a kies Salzach folyó mindkét partján festői fekvésben terül el.

De nemcsak festői szépségű fekvése és rendkívül kedvező egészségügyi viszonyai, hanem aránylag csekély területen felhalmozott számos műremekei is nemcsak a szomszédok, de egész Európa egyik legszivesebben és legsűrűbben látogatott helyévé avatták Salzburgot. Ezt eléggé bizonyítja az a tapasztalati tény, hogy évenként, különösen a nyári évadban, csaknem mindennap körülbelül ezer idegen fordul meg benne. S a fentebb jelzett kiváló tulajdonságok mellett már ez is oly érdekességet kölcsönöz e kis városnak, hogy önkénytelenül vágyat érez az ember a megtekintésére; s ha ehhez még hozzávesszük a sok és kényelmes közlekedési eszközt, a város szépítő egyesületének gondos munkálkodását a látványosságok jókarban tartását illetőleg: aligha fog valaki kételkedni előbbi kijelentésünk öszinteségében.

Hogy azonban kellőképpen tudjuk méltányolni Salzburgot, nem elég benne csak 1—2 napot eltölteni, hanem legalább is 2—3 hetet, mert ennyi idő okvetetlenül szükséges, hogy megközelítőleg helyes képet alkothassunk magunknak a városról és környékéről. Én ez alkalommal 25 napot élveztem át benne, kollégám valamivel kevesebbet, a kis discipulus pedig a legtöbbet, mert ő müncheni időzésem alatt is Salzburgban tartózkodott.

A lakásviszonyok elintézése után egy átlagos programot állítottunk össze, melynek keretébe a város szépségei és nevezetességeinek megtekintésén kívül egy-egy kirándulás időleges megejtését is beillesztettük.

Első sorban a kis útitárs szórakoztatására kellett gondolnunk, mert míg én és kollégám derült hangulatban voltunk, addig a kis famulus a kezdet kezdetén még nagyon le volt hangolva, amennyiben a kedves környe-

zetben német nyelven folyó társalgásunkból egyelőre egy árva szót sem értett. Vigasztaltuk, hogy nem tart ez így sokáig, s vigasztaló szózatunk nemsokára igaznak bizonyult.

A) *Üdülőhelyek.*

A városi park fürdőteleppel, széles, tisztán tartott utakkal van ellátva; minden este zene, hetenkint legalább egyszer katonahangverseny. Itt áll a jóhírnévnek örvendő Sattler-féle Panoráma és Kosmoráma is. Tőle keletre emelkedik az új, gót stílusban épült Szt.-András templom.

Közvetetlen a városi park szomszédságában terül el a mesés szépségű, ófrancia ízlésben tartott Mirabellgarten madárházzal, értékes szobrokkal. A kert nyugati oldalán van egy természetes nyári színház, melynek kulisszáit ízléssel gondozott cserjék alkotják.

A Salzach partján fekszik a nem régen renovált Ferenc József-park csolnakázható tóval. Itt tartatnak az évenként szokásos kisebb-nagyobb népünnepélyek és gazdasági kiállítások.

Igen kellemes üdülőhelyül szolgálnak a Salzach mindkét partján végig vonuló szépen gondozott fákkal beültetett sétányok. Hetenkint legalább egyszer katonahangverseny.

Egy kissé nagyobb erőfeszítéssel jár ugyan, de azért gyalogszerrel is könnyen megjárható a Kapuzinerbergre vezető út. Ugyancsak a Salzach jobb partján terül el s a megtekintésére fordított faradtságunkat bőségesen kárpótolják a hegyhát (650 m.) csaknem mindenütt befásított, kellemes útsorai s a helylyel-közzel kínálkozó szebbnél-szebb kilátások. Két út vezet fölfelé a kolostorig. Az egyik 225 lépcső, a Linzergasséból nyílik s egyszersmind a kálváriaút feljáratát képviseli, melynek egyes állomásain a megváltás magasztos művének jelenetei megkapóan hatásos, kis kápolnába épített szoborművekkel vannak megörökítve. A másik út a Steingasséból gránitlépcsőkön vezet fölfelé. A kolostortól balra vezető úton egy parkba jutunk, ahol az úgynevezett Mozarthäuschen áll, melyben a nagy komponista Zauberflöte című remekét alkotta. A házacská előtt áll Mozart mellszobra, benne pedig számos külföldi zeneegylet kegyelettárgyai. Útunk számos pontjáról gyönyörű kilátás nyílik a környékre, többek között Bajorországra; de legmegkapóbb az a pont, ahonnan a város összképe látható a Festung és a széles körben elterülő hegyláncolatok pompás koszorújával.

Ehhez hasonló az az út, mely a Mönchsbergre vezet. Ez a hegy, csaknem minden részén meredeken esve, mintegy ívszerűen veszi körül a város délnyugati oldalát, körülbelül $1\frac{1}{2}$ km. hosszúságban, mely szintén szebbnél-szebb helyzetekkel kapcsolatos kilátásokkal és pompás természeti képekkel gyönyörködteti a sétálót. Különben több út vezet föl a hegyre. Gyalogszerrel is kényelmesen megjárható, de villamos vasút is visz föl a vendéglőig, hol meghatározott napokon fényes kivilágítás mellett szintén

katonazenekar játszik. A kilátás legszebb körképét nyújtja az úgynevezett Aussichtsturm. Északnyugaton terül el a bajor fennsík erdőivel, szántó-földjeivel, falvaival és kastélyaival; északon fehérlik Maria Plain búcsújáró templom; kelet felé lábunk előtt terül el az új városrész, fölötte a távolban a Gaisberg; délen látjuk a Hellbrunn kastélyt, fölötte a Tennengebirge, a Hohen-Göll; délnyugat felé a Leopoldskron kastély fölött az Untersberg, a Lattengebirge, tovább a Hohen-Stauffen stb. A Bürgerwehrsöller s a villamos állomástól pompás kilátás nyílik a lábunk alatt fekvő városrészre, ennek eredeti, lapos háztetőire, égnek meredő utcatömkelegére. Órákon keresztül elidőzhet az ember a Mönchsbergen anélkül, hogy eléggé el tudna telni az előtte elterülő panoráma szépségeivel.

A kifáradt test felüdítésére lépten-nyomon kínálkozik alkalom, mert Salzburgban átlag minden ötödik házra esik vagy egy vendéglő, vagy egy szálloda, vagy egy sörház, vagy egy kávéház, vagy együtt valamennyi. Természetesen olcsó a sör és a retek, mely utóbbi különben híres is a maga sajátos formájában; de a többi ételekről és italokról ez éppen nem mondható, különösen a nyári időszakban, mikor óriási az idegenforgalom. És ezen nem is csodálkozhatunk, ha elgondoljuk, hogy Salzburg legfőbb jövedelmi forrását — eléggé fejlett iparán kívül — főleg az idegenek látogatásából befolyó pénzforgalom képezi.

Különösen nagy látogatottságnak örvendenek a Stieglkeller (este színes villamos világítással) és a Stifts- oder St. Peterskeller. Mindkettő az idegenek legkedvesebb és leglátogatottabb találkozóhelye. Az első sörről, a második pedig hamisítatlan fajborairól híres. Nincs az az idegen, ki ezek valamelyikét vagy mindkettőt elmulasztaná felkeresni. Ezekben az igazi salzburgi kedélyességen kívül lekötik az ember figyelmét azok a talpraesett, alkalomszerű közmondásos feliratok, melyek a falakon lépten-nyomon olvashatók.¹

Itt valami fényes berendezésről vagy nagyúri kényelemről szó sincs, de a túlzásfoltóság miatt nem is lehet; csupasz, terítetlen asztalok mellett csakis a kedélyes társalgás az együttlét legfőbb fűszere, melynek hevében zenére vagy valami más szórakozásra még csak nem is gondol a salzburgi német. Eme általánosan ismert salzburgi kedélyességnek még sok más efféle helyen lehet az ember szem- és fültanúja, de ezeknek részletező felsorolását ezúttal mellőzendőnek tartom. Sőt a magasabb szellemi élvezeteket szolgáló intézményekre vonatkozólag is csak annyit említek föl, hogy van egy izléses, barokk stílusban épült, elegánsan berendezett színháza: a Stadt-theater, mely 1893-ban nyílt meg s évenként okt. 1-től ápr. végéig, majd jun. 15-től szept.

¹ Pl. Wer Neider hat, hat Brod, wer keine hat, hat Noth!

Heraus mit dem Wort, wenn es wahr ist, hinab mit dem Trunk, wenn er klar ist!

Wer alles weiss zu tragen, der kann auch alles wagen!

Der beste Rath in jeder Noth: Mensch hilf dir selbst — so hilft dir Gott!

Vorgethan und nachbedacht, hat manchen in gross Leid gebracht! U. s. w.

15-ig tartanak benne előadásokat ; ezenkívül vannak kerti vagy zárt helyiségekben különféle hangversenyek, a Mozarteum zeneegylet, a dalkörök estélyei, kamarazene, műkedvelő és népies előadások. Különösen érdekesek a Bürgerverein társas összejövetelei, melyeknek fénypontját a tiroli nemzeti táncnak és éneknek bemutatása — az u. n. Schuhplattler és Jodler — képezi eredeti, nemzeti viseletben.

B) Templomok.

De a legsajátosabb jelleget Salzburgnak — nézetem szerint — templomai kölcsönzik. S őszintén megvallom, hogy bennem is első sorban ezek keltették fel iránta a legbensőbb ragaszkodást. Mert hiszen ha vallásos érzelem, áhitat nélkül igazán boldog embert nem lehet elképzelni, s ha a végtelen mindenség legbölcsőbb Alkotójának eszméje emel ki bennünket a közönséges, mindennapi gondolkodás sivár légköréből: úgy lelkivilágunk legszentebb érzelmeinek nevelőházát, Isten templomát kell földi alkotásaink legszebb remekének tekintenünk. Az Isten házának kellene édes mindnyájunk legszentebb, legféltettebb otthonának lennie ! S a jó salzburgiak e szavak igazságától áthatva tényleg templomaikat tekintik legdrágább kincseiknek. Teljes tudatában vannak ők annak, hogy az Istenhez vezető legbiztosabb út a vallásosság s ennek egyik leghathatósabb eszköze : a templomlátogatás. A jámbor idegen is első sorban a templomok megtekintéséből alkot magának fogalmat egy-egy város lakosai lelkivilágának, gondolkozásmódjának értékéről. Én azt tapasztaltam, hogy a salzburgiak nem csupán a látszat kedvéért vallásosak, hanem tényleg igazi vallásos buzgalom tölti el keblüket. Salzburgban üdvösebb és lélekemelőbb foglalkozásnak aligha szentelheti az ember idejét, mint ha a szebbnél-szebb templomokat látogatja, különösen vásár- és ünnepnapokon, midőn ájtatos hívek közepette, fölséges egyházi zene és ének kíséretében ajánlhatja föl Istenének szívét-lelkét. Én kíséretemmel együtt a jelzett napok egész délelőttjén a templomok látogatásában találtam legnagyobb lelki gyönyörűségemet. Most azonban csak a leglátogatottabb templomok rövid ismertetésére szoritkozom.

Első helyen áll : a *Dóm*. A Residenz és Neugebäude között, a Residenzplatz déli részén fekszik. Hossza 115, szélessége 70 m. Egyike Németország legszebb, renaissance stílusban épült templomainak, két 80—80 m. magas toronnyal és 74 m. magas kupolával. A római Szt. Péter templom utánzata, mely 1614-től 1628-ig Santino Solari építőmester tervei szerint készült s 1628-ban, szept. 25-én, Szt. Rupertus napján nagy pompával szenteltetett fel. Azóta sok viszontagságon menvén keresztül, egyes részeiben többször javították ; jelenleg egészen megújítva, teljes pompájában áll előttünk. Nyugati, fehér márványból készült homlokzata igen jó benyomást tesz a szemlélőre ; belseje egyszerű, de nagyszabású méreteinek harmóniája meglep bennünket. Nevezetes benne : a főoltárkép Mascagnitól, mely Krisztus

föltámadását ábrázolja; az ércből öntött keresztelőkút 1321-ből való s egyik drágasága a templomnak; az orgonája legnagyobb egész Ausztriában, Ludwig Mosers műve. A mellékhajókban látható a kálváriai képsorozat, mely a müncheni Glötzle műremeke.

Az evangéliumi oldalon van egy oratorium, Szt. Rupertus pompás, arannyal gazdagon díszített ébenfaoltárával.

Ezeken kívül érdemes a megtekintésre: a Dóm kincstára, értékes drágaságaival; köztük egy monstrantia, teljesen fedve különféle drágakövekkel; szebbnél-szebb templomi készletek, edények, nemes ércek, gobelinek stb. Minden vasárnap ünnepélyes zenésmise tartatik benne.

A Dóm közelében a Residenzplatzon még sok egyéb nevezetesség látható. A főbbek a következők: a) Az említett tér közepét díszíti a Hofbrunnen, 14 m. magas szökőkút, mely az olasz Antonio Dario mesterműve 1664-ből. Három, márványból faragott részből áll: a kagylóból, négy lóból és egy Atlas-csoportból. Ezek fölött áll egy Triton, mely egy szaruból 2¹/₂ méternyire lövelli föl a vízugarakat. b) A tér keleti oldalán áll a nagy kiterjedésű Neubau, melynek különös nevezetességet az úgynevezett Glockenspiel (harangjáték) kölcsönöz. Ez óraszerkezetű harangjáték, mely bizonyos időközökben 22 különféle zenedarabot játszik. Rendesen e harangjáték után szólal meg a Festung oldalfalában elhelyezett óriási orgona, az úgynevezett „der Stier“ is 200 sípjával, melynek messze hangzó mélabús akkordjai mély megilletődést keltenek lelkünkben. Az épület egyébként hivatalos helyiségek számára van fönntartva. c) A Residenz szintén hatalmas épület, három udvarral, számos díszteremmel, értékes fal- és mennyezetfestményekkel, löbbek között az összes érsekek és püspökök arcképeivel. Régen érseki székhely volt, most császári palota, melynek egyik szárnyában a toszkánai nagyherceg lakik. Az el nem foglalt lakosztályok megtekinthetők. d) Közvetlenül a Dóm nyugati homlokzata előtt áll egy nagyobb méretű, olomból öntött Mária-szobor, melynek mesterei Johann és Wolfgang Hagenauer 1772-ből. e) A Neubau keleti oldalán, a főtérrel határos Mozartplatzon van Mozart ércszobra álló helyzetben, mely egyszerű, de gondos kivitelben ábrázolja a nagy zeneköltőt. Schwanthaler modellje után Stiglmayr öntötte ércebe 1842-ben. Mind a négy oldalát csinos márványreliefek díszítik: das Requiem, die Oper, das Concert, die Apotheose Mozarts. Minden évben több, a költő nevével bizonyos összefüggésben álló ünnepélyt rendeznek a szobrot körülvevő téren. Maguk az ünnepélyek is ép oly egyszerűek, mint maga a szobor, és mégis tartalmasak.

A *Franziskanerkirche* főképp építészeti szempontból érdemel különösebb figyelmet. Ez a templom ugyanis a 13. évszázdtól napjainkig divó különböző építészeti főbb stílusok mesteri keveréke. Egyesítve látható benne a román, a gót és renaissance stílus, díszes tornya pedig a 19. évszázad második feléből való. A főoltár Madonna szobra fából való, Pacher műve 1498-ból.

A templommal közvetlen összeköttetésben álló kolostorban élt és működött mint orgonista a salzburgiaktól sokat emlegetett P. Peter Singer († 1882.), a pansymphonikon hírneves feltalálója. Eme zongoraszerű zenehangszer egész orchestert produkál művészi utáztatban.

Igen látogatott templom: a *St. Peterskirche*, eredetileg egyszerű, román stílusú bazilika, melyet 1626-ban megújítottak, de a 18. évszázban különféle hozzáépítésekkel meglehetősen stílszerűtlenné tettek. Csinos a nyugati csarnoka és rövid kereszthajója nyolcszögletű kupolájával. Belsejében számos síremlék található, köztük Szt. Rupertusé 1436-ból, Haydn Mihályé († 1806.) és Mozart nővéreé, Sonnenburg bárónéé. Számos értékes falfestmény van benne a 16. és 17. évszázból; két bronz kandeláber, egy csinos Mária-szobor stb.

Mellette van a Szt. Rupertus alapította Benediktinerstift St. Peter, tekintélyes, mintegy 60,000 kötetből álló könyvtárral, több százra menő inkunabulummal és pergamenkézirattal, azonkívül gazdag régiség- és éremgyűjteménnyel. Igen értékes a rendház kincstára is. Ebben az épületben van az idegenektől igen-igen látogatott, úgynevezett „Haydn-Stübchen“ borozó is.

A Linzergasse-ban van a *St. Sebastianskirche*. A régi leégése után 1820-ban renaissance stílusban újra épült. Az előcsarnokban van Sebastianus mellszobra, a híres orvos- és természetbűvárnak, Bombastus Theoprastus Paracelsusnak síremléke.

A templom melletti, arkádokkal körülvett templomudvarban sok szép családi sírbolt látható, köztük Mozart több rokonának nyugóhelye. Középen a Gabrielskapellében Wolf Dietrich érsek kriptája, művészi, renaissance stílusban tartott körépitmény, a mennyezeten és falakon pompás salzburgi majolika díszítésekkel.

A *Dreifaltigkeitskirche* 1699-ben épült olasz stílusban, szép portáléval, kupolával és oltárképpel.

A *Collegiumskirche* nagyméretű arányaival ötlük szemünkbe. A magas kupola előtt kimagasló homloktornyokon látható a négy evangelista, továbbá Gregorius, Augustinus, Hieronymus és Ambrosius szent atyák hatalmas szobrai. A templom belsejét értékes freskók díszítik Rottmayr ecsetjéből. Főként iskolás növendékek istentiszteletére szánt templom, kiknek énekét egy hatalmas orgona hangjai kísérik.

Szép, több-kevesebb érdekességgel kínálnak még a következő templomok: az Augustinerkirche, a Bürgerspitalkirche, a Cajetanerkirche, a Lorettokirche, a Nonnbergkirche, a Protest. kirche stb.

Templomlátogatásunk időközeit szépen eltölthetjük a járó-kelő helybeliek és vidékiek szemlélésével, kiknek kisebb-nagyobb színes, tarka csoportjai szintén becses tanulmányanyagot szolgáltatnak a tudni vágyó. fürkésző emberi természetnek. Itt egy-egy csoport a napi teendőket beszél meg élénk taglejtések között, amott egy másik valamelyik közúti állomás

felé törtet; egyik bevásárlásokat végez, a másik a kirakatokat nézi. Valamennyi lázas sietséggel mozog vagy kalauzzal a kezében, vagy egy-egy vezető útasításai értelmében; mert mindenkinek drága az idő s ki-kí minden percet hasznosan akar érvényesíteni. Általában a közép-európai ruhaviselet a túlnyomó; annál megkapóbb egy-egy eredeti, nemzeti jellegű ruhaviselet, a bergsteigerek nemzetközi öltözete: zöld, tollas kalap, rövid kabát, térdig érő nadrág, ezen alul hosszúszerű harisnya fűzős, vastagtalpú cipőkkel, melyek oly pazarul vannak szögekkel kiverve, hogy cipelésük már csak súlyuk miatt is igazán áldozat; mindezekhez elengedhetetlen kiegészítésül járul a hosszú, szöges bot és a jellegzetes Rückensack, a nélkülözhetetlen útikészlet tömkelegével. S az ilyen hegyi kirándulások gyötrelmes élvezeteiben hűségesen kitart az asszony is élete párjával, esetleg gyermekeivel. Sőt nagyobb kiránduló csoportot elképzelni sem lehet nők nélkül; a női ragaszkodás tipikus képviselői ezek, kik amellet, hogy ismeretkörük tágításán fáradoznak, a test edzésének vélnek hasznos szolgálatot tenni, midőn efféle, különben férfiaknak való sportokra vállalkoznak. Egy-egy forgalmasabb helyen olyan tömeges az emberáradat, hogy a méházva szemlélődőt mintegy észrevétlenül magukkal sodorják.

De nemcsak az utcáknak, templomoknak és szórakoztató helyiségeknek, hanem a kulturintézmények csarnokainak is mindig meg van a maga közönsége. Az ilyen helyeken hallott észrevételek és megjegyzések ellesése is igen tanulságos. A legtöbbször azt tapasztaljuk, hogy szellemileg is tartalmas néppel van dolgunk, mely nem rabja az érzécsiklandozó látványosságoknak, hanem mérsékelt szórakozás mellett a tudomány és művészet remekeivel is szívesen köt ismeretséget, velük örömet foglalkozik s lelki világa minden irányú szükségleteinek kielégítésére minden kedvező alkalmat megragad. Most tehát az ilyen szórakozások és látnivaló dolgok ismeretetésének szentelek néhány sort.

C) Kultur-dolgok.

Mindjárt a vasúti főállomás előtti parkban, a városba menet jobbra, szemünkbe ötlük boldogult *Erzsébet királyné* fehér márványból faragott álló *szobra* abból az alkalomból, hogy utolsó, végzetes útjában Salzburgot is meglátogatta. A kegyelet és hála értékes symboluma ez a szobor. Hellmer E. bécsi professzor alkotása, melynek előkelően nemes koncepciója, minden ízében tökéletes kivitele mély benyomást kelt a szemlélő lelkében.

A *Schloss Mirabell* alapját Wolf Dietrich érsek tette le s utódja Marcus Sitticus fejezte be. Az 1818-iki tűzvész után újraépült s régente császári székhely volt, most pedig a város sajátja. Ottó, görög király, születéshelye. Egyik nevezetessége a lépcsőház, Donner Ráfael amorettejével

és a márványterem. Van benne értékes természetrajzi gyűjtemény és állandó iparművészeti kiállítás kizárólag salzburgi iparosok cikkeiből.

A Getreidegassében van a *Mozarts Geburtshaus* (No. 9.) A harmadik emeleten, a Mozart familia régi lakószobáiban, a *Mozart-Museum* és *Archivum*, a Mozart-reliquiák érdekes és értékes gyűjteményével, többek között egy hatalmas album híres zeneszerzők, írók, művészek és Mozart tisztelőinek kézírásaival.

Igen csinos és tanulságos a Salzach partján emelt *Künstlerhaus*, mely 1885-ben nyílt meg. Van benne számos kiállítási terem és Atelier, melyek kibérelhetők. Évenként festménykiállítás bel- és külföldi mesterek produktumaiból.

Építészeti stílus szempontjából itt említhetjük meg a *Kapitelschwemmét* (lóuszató), melyet a Dóm déli oldalán 1732-ben Leopold érsek építtetett s melynek különös érdekességet az kölcsönöz, hogy nagyon hasonlít a római Fontana Trevi-hez.

Salzburg környékének hely- és korrajzi viszonyait illetőleg igen ajánlatos a megtekintésre a *Museum Carolinum Augusteum*, melyet a 40-es években egy városi tisztviselő, V. M. Süß alapított s jelenleg a város tulajdona. Több 16. és 17. évszázai stílusban tartott helyiségben, gazdag tartalommal és rendkívül festői csoportokban mutatja be az idevonatkozó kincsek gyűjteményét. A földszint magának a városnak és hercegségnek kelta és római régiségeit foglalja magában. Az első emelet iparsarnok: kézműipari remekekkel; zenecsarnok: zeneműszerek gazdag gyűjteményével a három legújabb évszázából; régiségsarnok: történet előtti és római kori leletekkel; fegyvertár: mindenféle ritka fegyvernemekkel; ezeken kívül konyha-, ebédlő-, hálószoba-, díszterem-, vadászterem-, női lakosztály-berendezések, középkori és rokoko stílusban; várkapolna és szentély, római stílusban, gót berendezéssel. A második emelet könyvtár (50,000 kötet) és kulturtörténeti szakosztály, okirat-, pecsét-, érem-gyűjteménnyel, jelmez- és képcsarnokkal, végre salzburgi művészek festményeivel.

Különösebben a nevelés-oktatásügy szolgálatában állanak: egy theologiai fakultás, egy papi- s egy civilgimnázium, egy főreáliskola, egy tanító- és tanítónőképző intézet, egy állami ipariskola, egy nyilvános zeneiskola, továbbá kézműves-, polgári- és népiskolák.

Ezek közül a főbbeket az Egyetem-téren egyetlen hatalmas épület, az úgynevezett *Collegium* foglalja magában. Ezen óriási épülettömb alapját még a 17. évszázad elején Graf Paris von Londron érsek vetette meg, mely 1810-ig teljesen egyetemi székhely volt. A bajorok alatt azonban a theologiai fakultás kivételével a többi megszűnt. Ezenkívül ma is benne van még: az állami főgimnázium, a tanítóképző, a nyilvános, u. n. *Studienbibliothek* és *Musikschule der Internationalen Mozartstiftung*. Faliképekkel díszített óriási méretű dísztermében az u. n. Aula academica-ban, mely legnagyobb terem az egész városban, tartják a híres salzburgi ének- és zene-

hangversenyeket. A könyvtár 87,000 kötetet tartalmaz, köztük mintegy 4626 inkunabulum s 1270 kézirat. Mellette van a *Botanische Garten*, melyben a salzburgi hercegség teljes flórája tanulmányozható. A gimnázium helyiségeit megtekintettük. Tágas folyosókról meglehetősen térfogató tantermek és más hivatalos helyiségek nyílnak. Berendezésük az átlagos, ódonabb karakterű iskolák képét nyújtja, mely szünidei felfordult állapotában nem valami kedvező benyomást tett ránk.

Még két dolog érdemel különösebb figyelmet.

Az egyik a *Neuthor*, 123 m. hosszú, 17 m. széles és 12 m. magas Tunnel a Mönchsbergen keresztül, mely a tulajdonképeni várost Riedenburg városrészszel köti össze. Zsigmond érsek emeltette 1765—1767-ig, de teljes befejezést csak 1774-ben nyert. A bejárat fölött látható az érsek mellszobra eme felíráttal: „Te saxa loquuntur,“ a kijárat fölött pedig ugyancsak Szent Zsigmond márványba vésett álló szobra, győzelmi emlékjelekkel.

A másik, Salzburg egyik legrégebb és legérdekesebb pontja, a *Hohen-salzburg* (Festung), szintén a Mönchsbergen. Két kocsi-, több gyalogút és egy drótköteles pálya vezet a várhoz. Az erődítmény alapmunkálatai már 1077-ben megkezdődtek, később különböző időkben több érsek közreműködése folytán kibővültek, míg végre 1519-ben teljesen befejeződött az építkezés. Míg a korábbi évszázakban mint bevehetetlen erősség szerepelt s háborús időkben gyakran menedékhelye volt az érsekeknek, addig mai napság már — az újabbkori hadműveletekkel szemben — mint erősség csekély értékű s csupán kaszárnyának használják. De annál több műtörténelmi értéke van. A kastélyudvarban a St. Georgskirche a 12 apostol értékes, vörös márványból faragott, ógotikus szobraival. A kijárat oldalán van a templom építetőjének, Leonhard érseknek († 1516) emléktáblája. A templom mellett van a megszállás idejében nagy szerepet játszott cisterna, a feljáratnál pedig a már említett hatalmas orgona, az u. n. „der Stier“. A fejedelmi termekben, melyek még a 16. évszázad elejéből valók, de 1851-ben szerencsétlen javításon estek keresztül, értékes vésnői munkálatok és egy pompás majolikakemence láthatók. Az úgynevezett Reckthurban van a régi kinzókamra, melyből köröskörül gyönyörű kilátás nyílik a városra, a falvaktól tarkálló fennsíkra, csinos kastélyokra és csillogó vitzükrökre, végre a vidéket övező hegymagaslatokra.

D) Kirándulási helyek.

A várostól kisebb-nagyobb távolságra, egy vagy félnapi kirándulásra annyi szép hely kínálkozik, hogy egy hónap keretén belül mindennap más-hová mehet az ember. S ezek a kirándulások úgyszólván csak nagyobb-séták s amellet, hogy egészségesek, még sok kellemes élvezettel is járnak, mert tiszta, pormentes levegőben jó karban tartott utak állanak rendel-

kezésünkre. Élelmiszert vinni magunkkal teljesen fölösleges, mert útközben mindenfelé találhatók kisebb-nagyobb vendéglők, hol éhségünket és szomjunkat lecsillapíthatjuk. Azonban ruházatunkat jól kell megválasztanunk, vagy legalább is esernyővel kell útra kelünk, mert Salzburgban és környékén a hirtelen időváltozás, de különösen a gyakori esőzés egészen közmondásos. Erre nézve általánosan ismert egy közszájon forgó adoma. Egy angol salzburgi tartózkodása alkalmával szintén esős volt az időjárás s ő ezt a körülményt természetesen mint jellegzetes tünetet jegyezte be naplójába. Nem győzvéen bevárni az idő kiderülését, hamarosan tovább állt azon elhatározással, hogy más alkalmat szán e nagy hirű város körülményesebb megtekintésének. Egy év múlva csakugyan újra megjelent az angol, de szerencsétlenségére akkor is hullott az Isten áldása. Ekkor azután kénytelen-kelletlen bár, neki fogott a vizsgálódásnak, de naplójegyzetét eme szavakkal vezette be: itt még mindig esik az eső.

Különösen gyakori az úgynevezett Schnürlregen (körülbelül záporeső), mely néha tízszer-húszszor is rákezd napjában. Ezért mondják aztán a jó salzburgiakról, hogy esernyővel jönnek a világra, amit különben csipős megjegyzésnek tekint minden bennszülött. Pedig méltatlankodásuk nem egészen jogosult, mert hiszen saját maguk örökölték meg számos, az esőzés gyakoriságát bizonyító kiszólást, melyek szintén közszájon forognak.¹

Nevezetesebb kirándulási helyek.

1. *Hellbrunn.* Körülbelül egy órai gyalogút a várostól. Császári kastély, melyet Marcus Sitticus érsek építtetett gazdagon ékesítve freskókkal Mascagni és Solaritól. A gyönyörű park vízvezetéke különféle és meglepő vízműveleteket produkál. Többek között különösen érdekes egy gépszínház orgonaműszerkezettel és 154 változatos, mozgatható figurával; egy barlang vízemelő szerkezettel, mely a vizsugarak között egy koronát lebegtet; Orpheus és Eurydike barlangja; a Neptunbarlang 5000 vezetékcsővel, romokkal, madárénekekkel és záporesővel; egy hosszú kőasztal kőpadokkal,

¹ Pl. Es regnet, es regnet seinen Lauf,
Und erst, wenn es genug geregnet hat,
Dann hört es wieder auf!

Vagy: Gestern hat's g'regn't,
Heute regn't's auch,
Morgen regn't's wieder,
Und übermorgen auch!

Vagy: Schau, schau, wias regn tuat,
Schau, schau, wias giesst,
Schau, schau, wias Wasser
Vom Dach abaschiasst!

melyekből minden oldalról egész váratlanul vízsugarak törnek elő, ezeken kívül még más érdekes csoportozatok.

Közvetetlen Hellbrunn szomszédságában egy erdős halmon fekszik az u. n. *Monatschlösschen*, mely egy hónap alatt készült; továbbá a Watzmannaussicht és egy kőszínház, melyben alkalmilag még most is tartanak zenehangversenyeket.

2. Érdekes a már említett *Maria Plain* búcsújáró hely, mely egy, a várostól északra eső magaslaton fekszik. Különösen érdekes 1674-ben renaissance stílusban épült temploma, mely fehér homlokzatával messziről látható. Igen sok betegnek csodálatos meggyógyulása tette e helyet híressé, miről tanúságot tesznek ama kegyeleti emléktárgyak, melyekkel csaknem zsúfolásig el van halmozva a templom. Azonkívül a terraszról, különösen este, igen szép kilátás nyílik úgy a városra, mint a körülfekvő hegyláncolatokra.

3. A *Schloss Neuhaus*, a Kühberg lábánál, mely 1424-ben épült, különösen ama kilátásért érdemel figyelmet, melyet tornya a Salzach-völgyre és a hegykoszorúra nyújt.

4. Igen látogatott kirándulási hely a *Guggenthal* („Guck in's Thal“), szép búcsújáró templommal és hatalmas sörfőzdével. Egyik kiváló pontja a Nockstein (1040 m.), egy meredeken égbe nyúló, csupasz sziklacsúccsal, ahonnan gyönyörű a kilátás a síkságra.

5. A *Fürstenbrunnen* (595 m.), melynek szikláiból tör elő a Glanbach és pompás esésekkel rohan a mélységbe. Eme különösen üde ízű forrás látja el a város legnagyobb részét kitűnő ivóvízzel.

6. Talán első helyen kellett volna megemlítenem a Gaisberget, melynek megtekintését aligha mulasztja el idegen. Ez az úgynevezett osztrák Rigi, mely fekvésénél fogva, mint a határ legmagasabb emelkedése (1286 m.) az Alpok és Előalpok között, a legpompásabb és legváltozatosabb panorámát nyújtja, mely semmiben sem enged a Rigi és Schafberg látványosságainak. Jó karban tartott útain gyalogszerrel is könnyen feljuthatni a csúcsra 2–2 1/2 óra alatt, de a kényelemszeretőknek rendelkezésükre áll a Gaisbergbahn is, fogas kerekű vaspálya, mely körülbelül 3/4 óra alatt a rendeltetési helyre juttatja az embert. Ha a hegycsúcson körültekintünk, legott szemünkbe ötlik 7 tó: a Chimsee, Waginger —, Abstorfer —, Trum —, Matt —, Seekirchener — és Mondsee. De még sokkal meglepőbb látványt nyújt a hegypanoráma, mely Salzburg és határországainak minden jelentékenyebb hegycsúcsát felöleli. Ilyenek pl. a Trautstein, das Höllen-und Todtengebirge, die Dachsteingruppe, Tännengebirge, Hochkönig, Hoher Göll, Watzmann, Untersberg, Stauffen stb. Ezekon kívül még sok más közelebb és távolabb fekvő csúcsok, melyeknek tüzetesebb ismertetése itt fölösleges, de kitűnő és részletes leírásuk magán a hegytetőn is kapható. Különösen szép és természetes e hegyi panoráma napkelte- és napnyugtakor. Részletfelvételek szám-

talán képen megörökítve láthatók s bizonyos örömrész fogja el az embert, ha ezek valamelyikét kezébe veszi és az eredetire gondol.

Kellemes és közelebb eső kirándulási helyek még: Aigen, pompás parkkal és Schwarzenberg herceg kastélyával; Leopoldskron, egykor I. Lajos, bajor király, tulajdona, szép kastély, pompás tóval és előnyösen berendezett fürdőhelyiségekkel; Grödig, Anif, St. Leonhard — Drachenloch stb. stb.

Ezekon kívül kisebb-nagyobb távolságban számos sörfőző-telep, többkevesebb jelentőségre jutott higiénikus fürdők: Dampf —, Moos- és Solebäder.

*

A messzebb fekvő kirándulási helyek bővebb ismertetése ezúttal nem lehet feladatom. Különböznék is sokkal jelentékenyebb helyek, hogysen itt, szűk térre szorított ismertetésre szorulnának; azért csak röviden vázolom azokat, melyeknek szépségeiben szerencsém volt személyesen is gyönyörködhetni.

Berchtesgaden. Magában véve egy kisebb, Bajorországhoz tartozó község. Főképen festői szép fekvése és vidéke, továbbá nevezetes sóbányája miatt látogatják.

E tekintetben még nevezetesebb: *Hallein.* Ez is egy kis helység, csinos fekvéssel a Göll előhegység lábánál. Van muzeuma, fametsző iskolája és sófőzdéje; de legfőbb nevezetessége sóbányája a Dürnbergen. Ezt — a leletek tanúsága szerint — már a kelták és a rómaiak is üzembe vették, jelenleg pedig mintegy 20 millió kg. sót termel.

Érdekes és változatos a bánya megtekintése. Miután egy, külön e célra szolgáló ruhát öltöttek magokra a látogatók, kalauz vezetése mellett megindulnak. Útjuk változatos, amennyiben majd tárnákon át, majd hegyi csuszatókon (két lejtősen egymás mellé fektetett fenyőfagerenda, melyeken átkulcsolt lábakkal csúszik lefelé az ember), majd pedig hegyi nyeregkocsin (1300 m. hosszúságban) történik. A villannyal megvilágított, kőalakban elterülő tó igen szép látványt nyújt, melyen át komp közlekedik. Körülbelül 2 órai bennidőzés után kerül újra felszínre az ember. Egyébiránt más érdekes kirándulási helyei is vannak Halleinnak.

Gyönyörű szép két természeti tünemény: a *Gollinger Wasserfall* és a *Lichtensteinklamm.* Az első a hasonnevű helység állomásától gyalog körülbelül egy órányira van. A Schwarzbach felgyülemlett vize, mely a kis Göll egyik sziklaüregeből ered, szolgáltatja e remek vízesést. Az óriási víztömeg két eséssel és dörgő morajjal rohan alá mintegy 72 méternyi mélységbe, melynek vízpára napos időben szivárványt mutat.

A másik Európa egyik legérdekesebb sziklahasadéka, mely megdöbentő ámulatba ejti a szemlélőt. Mintegy 100 m. magas, sziklafalakkal körülvett keskeny hegyszorulatban, faállványokra épített hidakon át jutunk a szoros első részébe, az u. n. kazánba, majd a második részbe, a tulajdonképeni szorosba, melynek 2—3 m. magas, kiálló s korridort képező szikla-

falai félelmetes boltívekben hajlanak össze fejünk fölött. Alattunk zuhog az Ache vize, melynek felszálló vízpóra a nap sugaraiban fürödve gyönyörű színekpet rajzol elénk. A második szoros háttérében megkapó vizesés, a Grossarler Ache esése, melynek víztömege mintegy 50 m. magas szikláról szintén tündéries színváltozásokban ömlik alá.

Reichenhall. Ez az utóbbi évtizedekben igen előkelő és látogatott üdülőhely és gyógyfürdő (Soolbad), mely gyógyhatásain kívül még pompás fekvésével, számos, kitűnő karban tartott sétányaival, sok élvezetet nyújtó kirándulási helyeivel csalogatja az idegenek ezreit. (kb. 12—20000).

Igen nagy a megtekintésre érdemes tavak száma is, melyek közül egy-egy napi időt szentelhettem *Mondsee*, *Zell am See* és *Königsee* megtekintésére. Mind a három igen kedves üdülőhely nyári tartózkodásra, de mégis legkiválóbb figyelmet érdemel a vadregényes fekvésű Königsee. Eme tónak sötétzöld színben játszó vizeitükrét csaknem minden oldalról meredeken égbe nyúló csupasz sziklafalak zárják körül, melynek hossza mintegy 8, szélessége pedig 1—2 km.; mélysége különböző, helyenkint 150—180 m. A hajójáratnak egyes nevezetes pontjai vannak. Pl. Falkenstein, egy meredeken kiugró hely, ahol a múlt évszázban egy bűcsújárókkal telt hajó elsüllyedt; tovább St. Bartolomä templomocskája és vadászkastélya, melynek közelében az elsütött pisztoly pompás, nyolcszoros viszhangot ad; itt van a tónak legmélyebb része is, melytől mintegy 6 perenyire van a tulajdonképeni Kessel (Kazán) vadregényes sziklatorkolattal és két vizeséssel. Ezekon kívül még sok más nevezetes pontja van vízi utunknak, melyek állandó gyönyörködtetésben ringatják a szemlélőt; csak az a kár, hogy a tömeges látogatás miatt a futó vendég alig-alig juthat hajójegyhez.

E) Egyéb észrevételek.

Visszatérve Salzburgra, még néhány általános vonást említek fel.

A fővárosban is, de különösebben a vidéken lakó salzburgiak meglehetősen magokba zárkózott, kevés beszédű, nem épen vidám és eleven természetű emberek, mint ez általában a hegyek között elszórtan élő népekről mondható. Kevés lévén a termő föld, kenyérkeresetük is sokkal fáradságosabb, mint a síkon lakóké. Hajmeresztő dolgokat hallhatni egy-egy hegyszakadéokban dolgozó salzburgi munkás merész vállalkozásáról, hogy mindennapi kenyerét megkereshesse. Talajviszonyaik a mezőgazdaság helyett inkább az állattenyésztésre utalják őket, s e téren a dús legelők és rétek következtében igen szép fajokat is termelnek. Jelentékeny az erdőgazdaság és bányászat is, az Untersberg tövében a márványbányák; de a legfőbb szerepet mégis a só játsza, melynek évi átlagos értéke több millió koronát képvisel. Említést érdemelnek a nagy kiterjedésű tőzegtelepek (Moose) is, melyek olcsó tüzelőanyagot szolgáltatnak.

A fővárosi élet a nagy idegenforgalom miatt természetesen sokkal élénkebb és elevenebb, de azért a benszülött itt is tartózkodó, szerény fel-

lépésű és nem barátja a fényűzésnek. Közös s mondhatni legértékesebb jellemvonásuk a már érintett igaz, benső vallásosság, melyhez egyenes becsületesség és őszinte gondolkozásmód járul. Ez utóbbi karaktert csak kevésbé ronthatja le egyes kereskedők amaz eljárása, hogy idegen vásárlókkal szemben portékáik árát meglehetősen felszöktetik. A kereskedők ugyanis az idegen felismerésében, még ha jól beszéli is a német nyelvet, igen járatosak. Készségesek és udvariasak ugyan, de a borsos árból nem igen engednek. Salzburgban különben kizárólag németek laknak, magában a fővárosban klasszikus németséggel beszélnek, de már a vidéki nép nyelve telve van nehezen érthető szójárásokkal.

De nemcsak a beszédben, hanem az életmódban és táplálkozásban is takarékos az igazi salzburgi, egyszerű, úgynevezett józan életet él. Sokkal soványabb kosztot élnek, mint a magyar, s azonkívül más, nekünk szokatlan dolog is fordul elő étkezésükben. Én egy jobb fizetésű tisztviselőnél voltam teljes ellátáson, s az itt tapasztaltakból meritettem észrevételeimet. A nálunk szokásos úgynevezett fogásokról szó sem volt. Leves után egyszerre mindent feladnak, többfélélt ugyan, de egy-egy ételnemből csak keveset; egy tányérra mindenből vesznek s ezt úgy eszik, mint mi vagy a francia az assiettet. Különösen a rizs és burgonya játszik nagy szerepet, úgy annyira, hogy még sajt, felvágott, sonka stb. mellé is adják s néha-néha még mártással is leöntik. Kenyeret nem is igen esznek az egyes ételekhez, hanem inkább később egymagában. Evés közben ital nem volt az asztalunkon; inni csak ebéd után ittunk, rendszerint vizet, nagy ritkán, ünnepnapon — talán éppen a kedvemért — egy kevés bort. Különben a salzburgiak rendszerint délelőtt boroznak — ami megfelel a mi pálinkázásunknak vagy sörözésünknek — és este söröznek. Ezt mi is megcselekedtük. A sok kimérő helyiségben sok az asztal is, de felszerelésük korántsem oly izléses, mint a magyar vendéglői asztaloké. Különösen a sörházakban, talán éppen látogatottságuk miatt, semmiféle asztalterítő nincsen, nem látni sem gyufa, sem sőtartót stb., melyek nálunk mindig készenlétben várják a vendéget.

De a magánlakások berendezése sem valami izléses. A mi lakásunk például elég tágas volt öt szobával és egy előszobával, ahol rendszeren ebédeltünk is, de berendezés, csín és tisztaság tekintetében bizony sok kívánni valót hagyott maga után. Nemcsak a patyolat fehér teríték hiányzott, de még asztalkendőről is jó volt az embernek magának gondoskodnia, azonkívül különféle fajtájú evőeszközök és poharak tarkították asztalunkat.

Általában főelv a salzburgiaknál: minél kevesebb cicoma, de annál több jó sör. De azután attól sem kellett tartanunk — ami nálunk igen gyakori és bosszantó dolog, hogy a felszolgálók folytonos étel- vagy ital kínálgatásaikkal csaknem kierőszakolják a vendégtől a garast. Még a házigazda sem kínál, egészen kedvtelésünkre bizza a szórakozást; nyájas

modorú, tőlünk nem erőszakol ki semmit, de szolgálatkészségünket annál szívesebben eljogadja.

De a házi berendezések fogyatékoságáért bőven kárpótol bennünket a szabad természet ózondús tiszta levegője, mely mindig por- és rovarmentes. Ennek eléggé meg nem becsülhető értékét legjobban igazolják maguk a derék salzburgiak, mert vásár- és ünnepnapokon, munkaszünet alkalmával, tömegesen tódulnak kirándulásokra, hogy ilyenkor zavartalanul adózhassanak szokásos kedvteléseiknek. Ilyenkor a város csaknem egészen üres, mert a népet semmi sem tarthatja vissza megszokott ünnepnapi szórakozásától, még a gyakori zivatarok sem, pedig ezeknek évi átlagos száma mintegy 35-re tehető.

* * *

II.

München.

Salzburgban és környékén 26 napot töltöttem el. Bár a kies vidék és a gyakori kirándulások kedves emlékei még egyre marasztaltak, végre aug. 12-én mégis útra keltem München felé. Rövid három órai utazás után szerencsésen meg is érkeztem Bajorország fővárosába. Már útközben is élénken foglalkoztatták képzeletemet e nagynevű város műremekeinek lelki szemeim elé varázsolt képei. S tényleg e tekintetben a csalódásnak még csak a lehetősége is ki van zárva. Mióta I. Lajos király és utódai Münchent a német művészet központjává tették, az idegen forgalom elsőrendű piacává nőtte ki magát s alig van művelt ember, ki legalább néhány napot nem szentelne megtekintésére. Magam is tapasztaltam, hogy minél kevesebb időt tölthet el valaki Münchenben, annál nehezebben esik a tőle való megválás.

Ez a világhírű, mintegy félmillió lakossal bíró város nemcsak tudományos és kulturális intézményeivel elégitheti ki a legmagasabb fokig felcsigázott érdeklődést, de sokoldalú, virágzó iparának produktumai, magának a városnak megkapó szépsége, széles utcáival, melyeket igen sok, gyönyörű szobrokkal díszített tér szakít meg, végre a páratlanul kedélyes népelet is mind megannyi ok arra nézve, hogy kitörölhetetlen nyomot hagyjon hátra lelkünkben.

Futólag már láttam Münchent s így most annál erősebb vágyat éreztem ismereteim kibővítésére. De sajnosan tapasztaltam, hogy az a tíz nap, melyet falai között eltölthettem, nagyon is kevés egy megfelelő kaleidoszkop előállítására. Pedig a tájékozódás Münchenben éppen nem nehéz. Egyrészt számos olyan központja van, ahonnan kiindulva könnyű az eligazodás, másrészt pedig annyi az ott tartózkodó s szolgálatunkra kész magyar, hogy tapogatózásra kevés időt fecsérel el az ember.

De hogy München művészi életéről és világáról csak megközelítően is tökéletes és kielégítő összképet alkothassunk magunknak, arra meghatározott időt kitűzni csaknem lehetetlen. Számot vetvén ezzel a körülménnyel, én a gimnáziumok (humanistische Gymnasien) keretében kívántam mozogni s ezen belül különösebben a filológiai múzeumok berendezését akartam tanulmányozni.

Münchenben úgynevezett humanisztikai gimnázium öt van : a Luitpold-, Ludwigs-, Maximilians-, Theresien- és Wilhelmsgymnasium ; de szorosabb értelemben vett gimn. filológiai múzeum egy sincs. Kérdezőzködésemmre csak azt a felvilágosítást kaptam, hogy ott, a számos kulturális intézmény miatt, egyenesen a gimnáziumok részére berendezendő filológiai múzeumok felállítása fölösleges.

Ekkor azután olyan katalogus után tudakozódtam, melyben a gimn. auktorok olvasásához szükséges régiség-tani szemléltető műrecek s mű-történelmi képek és szobrok lajstroma van egybeállítva. Erre is az volt a válasz, hogy olyan sincs. Így kénytelen voltam magam utána járni, hogy megfelelő katalogus-sorozatot állítsak össze, mely esetleges megrendelések-nél feltétlenül megbízható tájékoztatóul szolgálhat. Hosszas utánjárás után végre a Bruckmann-fele műintézetben találtam meg ama katalogusokat, melyek Európa nevezetesebb városainak idevágó műrekeit igen szép kivitelű lenyomatokban sorolják fel.¹

A még fennmaradt többi időt gimnáziumi ügyek tanulmányozására fordítottam.

Tudva azt, hogy az intézeteket engedély nélkül megtekinteni nem lehet, legelőször is a kultuszminiszteriumot kerestem fel, hol hosszabb utánjárás és öngazolás után végre engedélyt kaptam München egyik, a szó legszorosabb értelmében igazán modern intézetének, a Theresien-gymnasiumnak a megtekintésére.²

A többi intézet meglátogatását — tekintettel a szünidei felfordult állapotokra — nem engedélyezték, de nem is ajánlották. Ez azonban, mint később tapasztaltam, csak ürügy volt arra, hogy a többi intézettel való összehasonlítás lehetőségének elejét vegyék. Mert mégis csak sikerült még egy-két intézetet — éppen a nyert igazolvány alapján — futólag megtekintennem s ezek bizony úgy beosztás, mint berendezés tekintetében messze elmaradnak az engedélyezett Theresiengymnasium megett.

Az imént megnevezett intézet berendezésének és felszerelésének megtekintésén kívül adatokat gyűjtöttem : a) a tanulmányi ügykezelést, b) a klasszikus nyelvek tanítástervét és c) a fegyelmi állapotokat illetőleg. Mindezek ismertetése előtt azonban szükségesnek tartom bemutatni a bajor középiskolák osztályozását.

¹ A lajstrom-sorozatot jelen tanulmányom végén közlöm. L. 112. l.

² A kapott engedély szövege magyarul:

A Theresiengymnasium t. igazgatóságának. Helyben.

Baksay József szegedi tanár úr kellő igazolás előmutatása mellett kérte, hogy a Theresiengymnasiumot megtekinthesse. Dr. Baum miniszter úr ő nagyméltósága jelenlegi helyettesének beleegyezésével felhatalmazom és útasítom a t. igazgatóságot, hogy Baksay tanár urnak, jelen soraim előmutatása után a gymnasium berendezését mutassa meg és — amennyiben különösebb nehézség nem forog fenn — neki a kívánt felvilágosításokat adja meg. München, 1905. aug. 16. Aláírás.

A) A bajor középiskolákról általában.

A bajor középiskolák két főcsoportra oszlanak. Vannak: *a)* humanisztikai intézetek és pedig: 1. teljes gimnáziumok (Studienanstalten) 9 osztállyal; 2. különálló latin-iskolák (Isolirte Latein-Schulen), a gimnázium 2—5 osztályával. Ez utóbbiak ismét vagy teljesek (5 osztállyal), vagy csonkák (2—4 osztállyal).

Vannak: *b)* technikai intézetek és pedig: 1. reálgimnáziumok 6 osztállyal; 2. reáliskolák, vagy teljesek (6 osztállyal), vagy csonkák (4 osztállyal); 3. szakiskolák (Industrieschulen) 2 osztállyal, vagy 2 évi tanfolyammal.

Mіндеzen intézetek egy-egy osztálya kivétel nélkül egyévi tanfolyamból áll.

A gimnáziumok fokozati beosztásában a legrégebb időktől kezdve általában két tagozatot találunk, melyek aránya időnkint változott ugyan, de mindig két, alsó és felső tanfolyamból állott. Az alsó (*az* úgynevezett latin-iskola) 5, a felső (a tulajd. gimn.) 4 tanfolyamból áll.

A legújabb, 1891-ben kiadott gimnáziumi tanterv¹ értelmében:

A humanisztikus gimnáziumok célja (1. §.): a tanuló ifjúságot magasabb általános műveltség alapján önálló tanulmányozásra előkészíteni és vallás-erőlcseleg derék emberekké nevelni.

A human. gimnázium 9 évi tanfolyamból áll. (2. §.)

A human. gimn. tanulóinak összes létszáma (3. §.) a 600-at nem haladhatja meg. A tanulók száma az 1—3. osztályban az 50-et, a 4—6 osztályban a 45-öt és a 7—9 osztályban a 35-öt nem haladhatja túl. Ha egy osztályra több tanuló jelentkezik, vagy párhuzamos osztály állítandó fel, vagy kiegészítő tanár alkalmazandó.

A gimnázium tantárgyai *a)* kötelezők, *b)* nem kötelezők.

A kötelező tantárgyak heti óraszámát és beosztását, összevetve a mi gimnáziumunk általános óratervevel,² a következő táblázatos kimutatás tünteti fel:

¹ Die Schulordnung für die humanistischen Gymnasien im Königreich Bayern. 1891.

² Kiadatott a magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1899. évi 32,818 és 1903. évi 43,381. sz. a. kelt rendletével.

A magyar és bajor gimnázium általános összevetett óraterve.

Tantárgyak	O s z t á l y o k															Az órák heti összege			
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		VIII.		IX.	Magyar	Bajor
	Magyar	Bajor	Magyar	Bajor	Magyar	Bajor	Magyar	Bajor	Magyar	Bajor	Magyar	Bajor	Magyar	Bajor	Magyar	Bajor			
Vallástan	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	16	18
Magyar	5	—	5	—	4	—	4	—	3	—	3	—	3	—	3	—	3	30	—
Német	—	5	—	4	4	3	3	2	3	2	3	2	3	2	3	3	4	19	27
Latin	6	8	6	8	6	8	6	8	6	8	5	7	5	7	4	6	6	44	66
Görög	—	—	—	—	—	—	—	6	5	6	5	6	5	6	4	6	6	19	36
Görög. olv.	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	—	5	—	4	—	—	19	—
Francia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	10
Történelem	—	—	—	—	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	3	3	18	16
Földrajz	3	2	3	2	2	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	9
Természetrajz	2	1	2	1	—	1	3	1	3	1	3	—	—	—	—	—	—	13	5
Számтан, mértan, természettan ¹	7	3	7	3	5	3	5	2	3	4	4	4	7	5	6	5	4	44	33
Filozófiai prope- deutika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—
Rajz	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Szépírás	1	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4
Tornázás	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	16	18
Összesen	28	25	28	25	28	26	28	27	30	28	30	28	30	29	30	29	29	232 ²	246

¹ Minthogy e három tárgy a bajor kimutatásban egybefoglalva szerepel, nálunk is összegezve adom e három tárgy óraszámait.

² A görög nyelv fakultatív tárgy lévén, a teljes óraszámából (251) 19 (görög V—VIII. oszt. = 19 = görög. olv.) óra le van vonva.

A nem kötelező tárgyak óraszámja.

Tantárgyak	O s z t á l y o k									
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	
Zsidó nyelv	—	—	—	—	—	2,	két-két órás csoportban			
Angol nyelv	—	—	—	—	—	2—3,	„	„	„	„
Olasz nyelv	—	—	—	—	—	2,	„	„	„	„
Gyorsírás	—	—	—	—	—	2,	„	„	„	„
Rajz	a 6 felső osztályban a szükséges számú két-két órás csoportban									
Zene (vonószerekkel)	szükséges számú csoportokban két-két órával									
Ének	szükséges számú csoportokban 1—1 v. 2—2 órával									

Érdekes és tanulságos a tanulók számarányainak megoszlása a müncheni Theresiengymnasiumban és a mi intézetünkben, amennyiben a múlt 1904—5. tanévben körülbelül egyenlő volt a két tanintézetben az összes tanulók létszáma.

Az összehasonlítást a következő statisztikai kimutatás tünteti fel:

A tanulók számának áttekintése a müncheni Theresien gimnázium és a szegedi városi főgimnáziumban az 1904—5. tanév végén.

O s z t á l y	A tanulók száma		Katholikusok		Protestánsok, ill. más vallásúak		Izraeliták	
	Th.	Sz.	Th.	Sz.	Th.	Sz.	Th.	Sz.
IX.	38	—	23	—	11	—	4	—
VIII. A	20	{ 64	13	{ 44	7	{ 7	—	{ 13
VIII. B	21		16		3		2	
VII. A	26	{ 50	14	{ 34	9	{ 5	3	{ 11
VII. B	26		13		10		3	
VI. A	38	{ 60	29	{ 31	7	{ 8	2	{ 21
VI. B	37		27		9		1	
V. A	34	{ 65	23	{ 45	9	{ 7	2	{ 13
V. B	33		18		14		1	
IV. A	47	59	27	37	16	8	4	14
IV. B	45	52	30	38	12	1	3	13
III. A	41	55	20	37	18	7	3	11
III. B	48	52	35	34	12	8	1	10
III. C	46	—	28	—	13	—	4	—
II. A	47	58	20	37	23	3	4	18
II. B	30	60	13	44	14	8	3	8
II. C	49	—	34	—	10	—	5	—
I. A	34	57	19	39	14	7	1	11
I. B	38	57	20	43	17	4	1	10
I. C	37	56	15	50	19	3	3	3
I. D	34	—	29	—	—	—	5	—
Összesen	769	745	466	513	247	76	55	156

Hogy a müncheni intézetben a tanári működés eredménye, tekintve a kitüntetett számarányok meglehetősen nagy különbözetét,¹ úgy fegyelmelés, mint tanulmányi előmenetel tekintetében, sokkal gyümölcsözőbb lehet nyilvánvaló. Különösen tapasztalhatják ezt a nyelvészek, kikre a dolgoztat-javítás terhe a tanulók számával egyenes arányban növekedőleg nehezedik.

B) A Theresiengymn. épületének ismertetése.

A müncheni humanisztikai gimnáziumok épületei keletkezésük idejének arányában felelnek meg a modernebb pedagógiai követelményeknek.

A legrégibb keletű gimnáziumok és latin iskolák átalakított kolostorok- és bérházakban vannak elhelyezve s természetes, hogy berendezés, felszerelés, csín és célszerűség szempontjából sem állanak a mai színvonalon. Ezekről azonban a már említett ok miatt részletesen nem szólhatok.

De már a Theresiengymnasiumról, melynek keletkezési történetét olvastam, elmondhatom, hogy minden tekintetben még a legmodernebb követelményeknek is megfelel.

Ez az intézet 10 éves, mely boldogult Terézia királynéről, I. Lajos, bajor király feleségéről van elnevezve, s mint 5-ik tanintézet, Luitpold regensherceg ő fenségének rendeletére, 1896. szept. 1-én nyitattott meg.

A hatalmas épület, mely háromemeletes tulajdonképeni fő- és egy kétemeletes összekötő épületrészből áll, München délkeleti részén, távol a város zajától, a Kaiser-Ludwigsplatzon, a város terjeszkedése céljából létesített Theresienwiese egy részén, 2,313 bajor holdnyi (0,788 ha) telken lekszik és 594,600 márka állami költségen épült, melyből 534,600 márka esik az összes építkezési kiadásokra, 27,000 márka a kerítésekre, ültetvényekre, udvarra és 33,000 márka a teljes belső berendezésre.

Az épület főhomlokzata előkertekkel a Kaiser-Ludwigsplatzra néz, minden oldalról szabad, levegőt és világosságot, e két legfontosabb éltető elemet, bőven kap; azonkívül jellegzetessé teszi a bevakolt téglalapítézet a mult század müncheni barok stílusában, mely kiváló összhangban van a Theresienwiese közelében keletkezett villatelep jellegével.

Egyik nevezetes alkatrésze az épületnek a tornacsarnok is, mely egyszersmind dísztermül is szolgál s méreteiben eléri az épület legmagasabb részét.

A főhomlokzaton, melyet betónból készült bajor címer ékesít, Pallas Athene mellszobra van; a két szélső oromzatot szintén ókori mellszobrok díszítik két-két díszedénnyel. A kapu fölött toronyépitmény van folyosóval, oszlopos korlással, redőnyös ablakú óratoronnyal és a tetején felszálló, földgömböt vivő sassal. Ez az egész építmény rézzel van fődve s a tornacsarnok tetején rézzel beborított, szellőztetésre szolgáló tetőrostély van.

¹ A számarányok különbözete osztályonkiné értendő.

Az építkezésnél általában és első sorban az egészségügyi szempontok voltak irányadók.

A kerítések faoszlopokba foglalt rácskerítések, melyeken belül virág-ágyak diszlenek. A külső és belső kapu a Bethovenstrassén, valamint az igazgatói kertecskéhez vezető kapu és ajtó is kovácsolt vasból készült. A főkapu előtt kétfelül léckerítés van festett falevelekből, melyeknek végét zinkpléhből készült és aranyozott lándzsahegy képezi.

A részletekből a következők emelendők ki :

A pincesor, mely 3 m. mélyen fekszik a földszinttől, az átlag 4·35 m. magas emeletekről vasgerendákba foglalt betonboltozattal van tűzmentesen elválasztva és szurkos lemeztáblákkal izolálva. Az emeleteket elválasztó padozat és a tetőgerendázat fából van, míg a tetőzet kettős téglasorból áll. Az előcsarnok, a fő- és két melléklépcső előterei és fordulói uni-Metlacher-mozaikburkolattal vannak fedve.

Az egész épület gázvilágításra (Auer-égő) van berendezve.

Az összes helyiségek, a tornacsarnokot sem véve ki, gőzfűtőteleppel vannak összekötve, amely a szellőztető teleppel együtt úgy a tantermeket, mint a távolabb eső helyiségeket tekintve, jól működik. A pincesori nagy, központi fűtőhelyiségben, melynek közvetlen szomszédságában vannak a fűtőanyag helyiségei, három 30—30 méternyi tűzfelülettel bíró kazán van, melyek közül kettő használatban, egy pedig tartalékban van. A pincefolyosókon azután szellőztetés céljából téglából rakott előfűtőkamrák vannak, melyeken át szellőztető csatornák vezetnek tovább a felmelegedett levegőt

A hőmérséklet szabályozása tehát szellőztetők által történik, amelyek a fűtőkészülékre alkalmazva csak saját kulcsokkal szabályozhatók. Kezelésük többnyire a folyosóról történik, minthogy *a falakba foglalt s hőmérőkkel ellátott kis kerek ablakokon át a termék hófoka könnyen leolvasható. Igen praktikus dolog ez, mert az ellenőrzés nem zavarja az előadást.*

A tantermek elhasznált levegőjének elvezetéséről erre a célra szolgáló kémények által van gondoskodva. A padlás szellőztetését egyrészt a toronyszerű építmény rácsos ablakai és a tornacsarnokon levő tetőrostély, másrészt pedig oly módon rakott kémények eszközlik, melyek előrelátásból esetleg kályhafűtésre is alkalmasak.

Az épület összes termei közül 21 tanterem. A főépület földszintjén van a könyvtár egy dolgozó szobával a könyvtárnok számára, a tanári váróterem és néhány osztályterem, továbbá az iskolaszolga lakása. Az első emelet északi részén osztályteremek vannak, valamint a második emeleten is ; itt van a hittan- és zeneterem is. Az első emelet déli részén vannak a pompás, izléses berendezésű igazgatósági helyiségek (elő-, fogadó- és dolgozóterem), iroda, továbbá a tanácssterem, a tanszerterem és a tanárok olvasóterme.

Az összekötő épületrész északi földszintjén van a köralakban épült fizikai terem, néhány kisebb fülkével a fizikai szerek és természettudo-

mányi gyűjtemény számára ; az emeleten pedig a rajzterem egy dolgozó-szobával a rajztanár számára és ruhatárral a tanulók részére.

A tervezeti útasítás értelmében minden hely minden oldalú és bőséges megvilágításáról gondoskodva van. Az előcsarnokból széles folyosók vezetnek egyes tágas előterekhez, ahonnan azután a melléklépcsők könnyen elérhetők.

A belső berendezés klastromi minták szerint egyszerű, komoly és izléses. A torna-, illetőleg díszteremben van egy olajfestmény, mely Luitpold regensherceget ábrázolja, melyet ő kir. fensége ajándékozott az intézetnek s Wimmer Rudolf tanár festőművész alkotása. Az egyes osztálytermeket vallásos jellegű és művelődéstörténeti képek díszítik, továbbá hosszúsági és szélességi oldalirányban használható úgynevezett *szemléltető szekrények oly képek stb. befogadására, amelyeknek célja a szemléltető előadás élénkítése.*

Minden osztályban vannak ruhaszekrények szellőztető szerkezettel. A padok kettős ülésűek, kemény, fényezett fából, mélyített tintatartókkal és fedőkkel.¹

Tornázásra és tornajátéokra fákkal és virágágyakkal körülvevett szabad udvar szolgál, mely magát az épületet a keleti oldalon határolja. Az udvar egyes helyein növénytani ültetvények is díszlenek. Minthogy végre az iskola udvara az egész épület vízmentes részeit érinti, télen vízvezetékekkel az egész jégpályává alakítható át.

Az elmondottakból is kitűnik, hogy semmi sincs mellőzve, ami a szépet és hasznosat párosítja s ami a célszerűség mellett a műízlést is kiváló módon érvényre juttatja.

Az általánosságban említettekén kívül egyes dolgok különösebb figyelmet is érdemelnek.

Külön társalgóterem van berendezve a szülők részére, jelzőtáblával a beszélgetés óráira.

Az igazgatói irodában van egy jegyzékkönyv, ahová a tanulók házi és iskolai írásbeli dolgozatainak és feleleteinek érdemjegyei beíratnak.

Igen célszerűen van beosztva a térképek részére fentartott terem is. Egyes szakok szerint külön állványok vannak elhelyezve s azokon függnék a térképek. Az egyes állványok elején azután jegyzék van a térképekről osztályok szerint, melyek az állványgerenda hosszában szintén külön-külön fel vannak tüntetve.

Helyes intézkedés, hogy a *tanári társalgótól el van különítve az olvasóterem*, hol egyszersmind a dolgozatjavítást is végzik. Itt amellett, hogy minden tanárnak külön rekesz és zárható asztalfiók áll rendelkezésére, *szakok szerint még külön kézi könyvtárak is vannak berendezve.* Van benne egy olyan szekrény is, hova az igazgatót érdeklő iratok helyeztetnek, melyeket időközönként a szolgálja kézbesít.

¹ Rettich : Schulbank Patent, Vereinigte Schulbankfabriken in München.

A görög tanfolyamú osztályokban a homerosi jelzők táblázatos jegyzéke van felfüggesztve. (Homerische Beiwörter).¹

A múlthoz képest haladás a szemléltető szekrények (Schaukasten) alkalmazása is.

Mosdószekrény minden teremben van.

Az ifjúsági könyvtárszekrények az egyes osztályokban vannak elhelyezve.

Egészségi szempontból megbecsülhetetlen, hogy a ruhatárak, illetőleg fogasok elzárhatók. Különben az ablakokon még egyes üvegtáblák is szelöltetett szerkezettel vannak ellátva.

Minden osztályban van papirkosár.

Az ellenőrzést igen megkönnyíti, hogy a tantermekben minden egyes asztalon a tanár előtt fekszik a tanulók üléstervezete. (Bankspiegel).

A folyosókon nem voltak fali képek, de az előcsarnok annál szebben van ilyenekkel ékesítve. Igen szépek egyes tájképek az Odysseiából és Achilleus Hektor holttestével stb.²

Figyelemre méltó dolog, hogy az iskolai felszerelések nagy részéhez ajándékozás útján jutnak az egyes intézetek.

C) *A klasszikus (latin-görög) nyelvek tanításterve s az idevonatkozó utasítások.*³

A klasszikus nyelvek tanításának célja általában s az egyes osztályokban a következőképen van megállapítva.

Latin nyelv (10. §.)

A latin tanításának kitűzött célja, hogy a tanulók egyrészt olyan ismeretet szerezzenek a latin nyelvben, hogy valamely német, különösen a régi írók gondolkörében mozgó szöveget le tudjanak fordítani, másrészt a római klasszikus irodalom főbb műveit megismerjék. Mindakét feladat kölcsönös összefüggésben oldandó meg úgy, hogy a grammatikai oktatás lényegileg csak arra szorítkozzék, ami a gimnáziumi olvasmányok keretében mozgó auktorok megértésére fontossággal bír.

Az 5. első osztályban a tananyag a következőképen oszlik meg:

Első osztály: A fő- és melléknév ragozása; a nemi szabályok; a fokragozás; a „sum“ ragozása és az első, második coniugatio a rendhagyó igék mellőzésével; a számnevek (cardinalia et ordinalia); az előljárók; a személyes, birtokos névmások, továbbá: hic, is, ille, iste, qui. A grammatikai szabályokat az olvasó- és gyakorlókönyv kapcsán kell begyakorolni. Úgy

¹ Lásd a 115. stb. l.

² Friedrich Preller: Odyssee Landschaften, Achilleus mit der Leiche Hectors v. Mats. Kunsthdlgung Litauer, Odeonsplatz.

³ Kiadatott Münchenben, 1891. július 23-án kelt királyi rendelettel.

ebben, mint a többi osztályban is megfelelő latin szókincs gyűjtésére súly helyezendő.

Utastítás. Az olvasmányanyagon a grammatikai szabályok begyakorlására igen ajánlatos az induktív módszer. Ennek alapján ugyanis a tanulók a legalsó fokon bizonyos grammatikai szabályok öntudatos elsajátítására vezethetők, ami folytán azok szellemi tulajdonokká lesznek. Nem elég azonban a gyakorlókönyvből egyes fejezeteket csak lefordítani, hanem a tanárnak a feldolgozott anyagból új mondatokat kell rögtönözni, melyeket azután a tanulók latinul vagy németül kimondanak. Helytelen eljárás ilyen mondatokat a gyakorlókönyv tekintetbe vétele nélkül szerkeszteni és lefordítani. A szabályok begyakorlása csakis már megtanult szócsoportok alapján eszközözendő. A mondatok kezdetben legyenek egyszerűek és könnyen érthetők; ne okozunk velők olyan nehézséget, hogy a tanulók már az oktatás kezdetén ne legyenek abban a helyzetben, hogy a folyékonyan előmondott mondatot épen olyan folyékonyan latin nyelven is visszaadassák. Ez az eljárás nemcsak változatosságot hoz a fordítás egyhangúságába, hanem korán arra is segíti a tanulót, hogy biztosan kezelje az idegen nyelvet s benne iránta bizonyos örömezzeteket kelt fel.

Ezeknek a begyakorlásoknak nem kell pusztán a legalsó tanfolyamra szorítkozniok. Ha mindjárt a latin-német fordítási gyakorlatok az alapul szolgáló olvasókönyv alapján megszűnnek is, mindazonáltal a gyakorlókönyvvel kapcsolatos német-latin fordítási kísérletek megfelelő módszeres fokozásban a legmagasabb osztályokig tovább folytatandók.

A latin szókincs, melynek elsajátítására a legalsó foktól kezdve a legfelsőig súly helyezendő, ha mindjárt a szótár használata nincs is kizárva, legjobban és legkönnyebben az olvasókönyvek sajátlagos szógyűjteménye, továbbá az írók olvasása alapján szerezhethető meg. Mert így találja meg a tanuló az idegen szavak megtanulásakor a leghelyesebb kapcsolatot a gondolatra nézve, amennyiben azokat nem teljes elszigeteltségökben, hanem egy mondat keretén belül, más szavakkal való eleven kapcsolatukban ismeri fel megtanulandóknak. Tehát a tanuló előkészítésének az iskolában átdolgozandó anyagra nézve a gyakorlókönyvben készen adott legfontosabb szavak és kifejezések elsajátítására kell irányulnia. Az ilyenmő elsajátítás ellenőrzésére és megszilárdítására szolgálnak azok a mondatok, melyeket a tanár maga készít s melyekben az emlékezetbe vésendő szavakat és kifejezéseket alkalmazza megfelelő mértékben s jóval messzebb menőleg, mint amilyen a szavaknak és kifejezéseknek pusztá kikérdezése.

Második osztály: A teljes alaktan kapcsolatban a szükséges fordítási gyakorlatokkal. A gyakorlókönyv olvasmányához záradékul kapcsolandó néhány egyszerű mondattani szabály (ut, ne, acc. c. inf., participium relativum et absolutum).

Harmadik osztály: Az alaktan ismétlése. A mondattanból az esettan és folytatolagos begyakorlása a második osztályban átvett mondatkötési-

szabályoknak. Olvasmányul szolgálhat már Cornelius Nepos is. Ezen osztályban már alkalmas szólásmódok is vésendők a tanulók emlékezetébe.

Negyedik osztály: Az esettan ismétlése; az idők és módok tana; az oratio obliqua begyakorlása oratio recta átalakításával. Olvasmány: Cornelius Nepos.

Ötödik osztály: A teljes mondatban ismétlése, különösen a módok tanának behatóbb ismertetése és begyakorlása. Olvasmány: Caesar de bello gallico, Ovidius vagy költői szemelvények Phaedrusból és a lyrai költőkből. Záradékol a prosodia és a metrika legfontosabb szabályai. Memoriter latin közmondások.

VI—IX. osztály: A következő négy osztályban az írók olvasása lép jelentékenyen előtérbe. Mindazáltal a latinra való fordítások is a grammatikai vonatkozások állandó ébrentartásával folytatandók és a stilisztikai vonatkozású feladatok fokozatosan emelkednek.

Erre nézve a következő utasítás olvasható:

Az ily feladatok megoldását megkönnyíti a tanár, ha a tanulókkal időről-időre, a stílusgyakorlatok és olvasmányok alkalmával elszórtan szerzett megfigyeléseket — egyenesen stílusgyakorlatokra szánt órákban, házi munka igénybevétele nélkül — szóbelileg és előkészület nélkül bizonyos szempontból összegezeti, hogy azok ily módon rendszeres és biztos tudásra tegyenek szert; továbbá, ha fáradságot vesz, hogy adandó alkalommal az iskolai feladatokban, szóbeli fordítási gyakorlatok alkalmával, időről-időre adandó, gondosan előkészített extemporálékban az egyes észrevételekre visszatér, hogy azok a tanulók friss emlékezetében ébrentartassanak.

Az auktorok fordításánál a megfelelő német kifejezés helyességére különös gond fordítandó. A magyarázsnál kerül arra a sor, hogy a tanulókat az olvasottak tökéletes nyelvi és tárgyi ismeretére vezessük, hogy az író művének tartalmáról és gondolatmenetéről rendszeres előadásban számot tudjanak adni. Ugyaníly módon kell olvasmány alapján a tanulóknak az ókor kulturéletébe is bepillantást szerezniök.

Utasítás. Miként a gyakorlási anyagra való előkészítés, úgy a klasszikusok praeparálásának ellenőrzése is megfelelő kikérdezés útján eszközözendő, melyre azonban nem szabad sok időt fordítani. Ebből kifolyólag a tanulóknak föltétlenül meg kell tiltani, hogy olvasás alkalmával holmi praeparációs füzeteket üssenek fel, hogy azokból följegyzéseiket egyszerűen kiolvassák.

A klasszikusok olvasásánál mielőtt a házi előkészületet a tanulókra bízniök, magának a tanárnak kell irányadással szolgálnia. Azért a praeparációkat az iskolában kell készíttetni; a tanárnak kell itt kijelölni, hogy a tanulók miféle szempontokat vegyenek figyelembe, hogy bizonyos ideiglenes felfogásra tegyenek szert, különösen, hogy mi módon kell a szótárt használniök, hogy az előttük ismeretlen szavak megfelelő értelmét alkalmazzák. Ha már tájékozódta a tanulók, akkor kezdődhetik önálló tevékenységük az otthoni praeparálásban, mely a fennjelzett módon ellenőrizendő.

Hogy a tanulókat az írónak tárgyi szempontból való megismerésére segíthessük, ajánlatos többek között, hogy ott, ahol ez célszerű, az úgynevezett összehasonlító tan módszert alkalmazzuk, azaz arra szoktassuk a tanulókat, hogy ismeretlen és ismeretes, távolabb és közelebb eső dolgokat hozzanak kapcsolatba. Nevezetesen akkor áll elő ez az eset, ha a régi írókban méretarányokról, mértékekről, súlyokról, pénzekről stb. stb. van szó. De sok más esetben is kívánatos az antik kulturviszonyok összehasonlítása a jelen berendezkedésekkel és viszonyokkal a tárgyi magyarázat hatékonysága szempontjából.

Az írók és műveik megválasztása az egyes osztályokra nézve, hol úgy a prózai, mint költői szempont egyképen figyelembe veendő, a következő:

A VI. osztályban: Caesar de bello civili, Curtius, Livius, Ovidius; a lyrikusok;

a VII. osztályban: Livius, Sallustius, Cicero kisebb beszédei és Cato, Laelius; Vergilius;

a VIII. osztályban: Cicero beszédei, levelei szemelvényekben; Quintilianus X. könyve; Tacitus Germaniája; Horatius ódái és az Ars poetica.

Egyes auktorok, melyek alsóbb fokon vannak jelölve, egy-egy felsőbb osztályban is tárgyalhatók, de úgy, hogy cursive olvastassanak s az egésznek inkább szerkezete vétessék figyelembe.

Egymás mellett két latin írónál többet olvastatni nincs megengedve.

Írásbeli fordítások időről-időre csak a nehezebb és tanulságosabb fejezetekből követelendők. Gyorsan tollba mondott fordítás szintén nincs megengedve.

Egyes válogatott helyek az auktorokból, nevezetesen Horatius ódáiból könyv nélkül is betanítandók.

Magánolvasásra a két felsőbb osztályban az erre képes és törekvő tanulóknál útmutatás adandó.

Utasítás. Írásbeli praeparatio nem föltétlenül szükséges, cursiv olvasatásnál pedig következetesen mellőzendő. Különösen az olyan auktorok, melyek a tanulók felfogásához közelebb esnek, praeparatio nélkül is olvastathatók.

Körülbelül a fentebb elmondottakban van kimerítve a latin nyelvi oktatásra vonatkozó rendeletek és utasítások intentiója.

Ha mindezt átlagos vonásokban összehasonlítjuk a mi tanítástervünkkel és utasításainkkal, a következő resultatumot kapjuk: A tananyag beosztása az alsóbb osztályokban általában olyan, mint nálunk, de a IV. osztályban költőt még nem olvastatnak, aminek oka talán arra vezethető vissza, hogy az osztályok száma eggyel nagyobb. Az V. osztályban Ovidius szerepel, mint nálunk, de a prózából Caesart olvassák, míg nálunk már Cicero két beszéde szerepel; sőt még a VI. osztály egyik prózairója is Caesar folytatólag (De bello civili).

Az V—VIII., illetőleg VI—IX. osztályok költői anyaga jórészt egyező a miénkkel, de a prózairókból jóval többet olvastatnak.

Az eredményt illető részletezőbb észrevételeimet alább, az írásbeli dolgozatok rövid ismertetése után közlöm.

*Írásbeli dolgozatok.*¹

A tananyag begyakorlására és a tanulók önmunkásságának serkentésére a kisebb gyakorlatokon kívül dolgozatul hetenkint legalább egyszer házi dolgozat adandó fel és az a tanár által kijavítandó. A házi dolgozatokon kívül alkalmas iskolai dolgozatok is, hosszabbak vagy rövidebbek, extemporalia, vagy szorosabb értelemben vett zárthelyi dolgozatok (segédeszközök használata nélkül) is adandók fel. Ezeknek a számát nem miniszteri rendelet, hanem esetről-esetre a tanári testület állapítja meg, mit azután a felsőbb tanhatóság megerősít.

A latin nyelvi iskolai dolgozatok évi átlagos száma: I—III. oszt.-ban: 12—15; IV—V. oszt.-ban: 8—10; VI—IX. oszt.-ban: 6—8.

Minden iskolai dolgozat a feladó tanár által lehetőleg a legközelebbi 8 nap alatt kijavítva visszaadandó. Miután e dolgozatok megbeszéltek a tanulókkal, az igazgatónak bemutatandók. Ezek szolgáltatják a tanulók által írásbelileg és szóbelileg felmutatott egyéb eredmények mellett a félévi és évi bizonyítványokban adandó érdemjegyekhez az adatokat.

A tanárnak szabadságában áll azon a héten, melyen iskolai dolgozatot kell javítania, az illető házi dolgozat egyszerű áttekintésére és ellenőrzésére szorítkozni.

Általában jóval nagyobb számban készülnek a házi dolgozatok, mint az iskolaiak; míg u. i. az előbbieket a szóbeli előadásoknak szerves kiegészítő részét képezik és a tanítással kapcsolatosan haladnak egész éven át: addig az iskolai dolgozatok inkább a vizsgálat természetével bírnak, csak időnkint adatnak fel és tájékoztatónak szolgálnak a tanárnak arra nézve, hogy a tanulók előmenetelét biztosan megítélhesse.

Mivel az iskolai dolgozatok bizonyos mértékben a vizsgálat természetével bírnak és az érdemjegy megállapításánál különösen beszámíttatnak: azért ezen dolgozatok napjain a tanulókat minden egyéb írásbeli dolgozattól megkímélik, hogy összes figyelmük az iskolai dolgozatra összpontosuljon.

Azon körök, melyek a jelenlegi gimnáziumi oktatásban több módosítani valót látnak, egyebek közt sürgetik azt is, hogy a házi dolgozatok háttérbe szorításával, melyeket a tanulók igen gyakran egymástól írnak le, inkább az iskolai dolgozatokra kellene a fősúlyt fektetni és ezeket nem annyira a vizsgálat, mint inkább a folytonos gyakorlás eszközeivé kellene tenni.

¹ Ezekre nézve lásd még: Fehér Ipoly, A bajor középiskolák szervezete és eljárása. 51., 52., 99., 137—8. l.

Az összes írásbeli dolgozatok ellenőrző nyilvántartása az igazgatónak egyik főteendőjét képezi; minden héten megtekinti a dolgozatokat, ellenőrzi a készített dolgozatok idejét, javítását és megbírálását.

A tanulók a dolgozatokat általában gondosan írják, de (kevés kivétellel) nem füzetekbe, hanem külön lapokra.¹

Egészben véve az írásbeli dolgozatok, de különösen a háziak, a bajor középiskolákban mindig különös gonoszkodás tárgyát képezték, úgy annyira, hogy végre miniszteri rendeletekkel voltak kénytelenek főleg az óklasszikai nyelveknél a szertelen írásbeli foglalkoztatásnak némi határt szabni. Mert igaz ugyan, hogy az oktatás központja náluk is az iskola, de magát a házi munkásságot, főleg az önálló munkaképesség fejlesztése és a kezelt anyag absorbeálása miatt annyira fontosnak tekintik, hogy illetékes körök nyilatkozata szerint az alsóbb osztályokban 2—3, a felsőbbekben pedig 3—4 órai munkát is fordítanak a házi feladatok kidolgozására, a szavak kikeresésére és az iskolai jegyzetek rendszeresítésére.

Ezek előrebocsátása után a latin nyelvi oktatás eredményét érdemileg az alábbi sorokban méltatjuk.

A latin nyelvi oktatás eredménye.

Általában a latin nyelvi oktatás, ha nem is minden tekintetben, eredményesebb, mint nálunk. Ennek egyik legtermészetesebb oka az, hogy ott tannyelvi nehézség egyáltalában nincs, mert a tannyelv minden tanulónak egyuttal anyanyelve is. Némi előnyt a 9 évi tanfolyam és a jóval nagyobb óraszám (ott 66, nálunk 44) is biztosít; de fődolog a tanulók részéről tapasztalt szorgalom s a tanár egyéniségének pedagógiai szempontból való szabadabb megnyilatkozhatása.

A módszeres útasítások meglehetősen szükséztűak, inkább általános-ságban mozgó, ezer meg ezer, pontról pontra szedett jóakaró tanácsokkal nem kötik meg a tanárnak helyhez, időhöz s egyéb körülményekhez alkalmazkodó módszertani szabad eljárását. Szóval nem az eljárás milyenségét, hanem az eredmény értékét tartják szem előtt. Maguk az illetékes körök, tanhatóság és tanárok is meg vannak elégedve a klasszikus nyelvek oktatására szentelt munkájuk eredményével.

A tanulók általában biztos grammatikai és syntaktikai ismeretekkel rendelkeznek, kellő, sőt nagy szóbőségük van s a klasszikusok fordítását egész könnyedén végzik s a felsőbb osztálybeliek a szóbelileg feladott német mondatokat latinra és görögre egész könnyen fordítják.

Egy másik ok, — amely miatt a technikai irány képviselői ott is állandó harcban állanak a humanisztikai irány híveivel — az, hogy merev szívóssággal ragaszkodnak az óklasszikus szellem kizárólagos kultuszához és meglehetősen elzárkóznak a modern élet követelményei elől; nevezé-

¹ Lásd a 124. és 125. l

tesen igen szűk körre szorítják a természettudományokat, matematikát, természetrajzot. Sőt még a nemzeti nyelv és irodalom tanulmányozását is háttérbe szorítja a klasszikus képzés; nem az, hanem ez képezi a tanítás központját.

De magában a klasszikus képzésben is nem annyira a szellem megteremtésére, mint inkább a nyelv alaki művelésére törekednek. Ők ugyanis a gimnáziumot nem az általános műveltség alapvető iskolájának, hanem a filológiai szaktanulmányok előkészítőjének tekintik.

Mint általában a nyelvészeti szakokban, úgy a latinban is a rendszeres grammatikai alapon való oktatás a fő; az olvasmányok csak mellékletét képezik a nyelvtani oktatásnak, nem pedig kiinduló pontját, mint pl. nálunk. De azért a klasszikusokból sokkal többet olvasnak, mint nálunk, mert a fentebbi okok miatt a felsőbb osztályokban már grammatikai kérdésekkel és elemzéssel keveset bíbelődnek, a fordítás meg a jól előkészített szóbőség kapcsán, melyre mindenütt kiváló gondot fordítanak, könnyen megy. Fehér Ipolynak, ki a bajor iskolázás ügyét minden fokon behatóan tanulmányozta, idevonatkozó észrevétele a következő: „Az auktorokból többet képesek végezni egy-egy órában, mint nálunk; eljárásuk az, hogy az óra első felében összefüggőleg és szabatosan lefordítják azon részt, amellyel a megelőző órában előkészítőleg foglalkoztak s melyre aztán a tanulók otthon tüzetesen készültek; ezen fordítás közben fordul elő a mondatnyi elemzés. Az óra második fele a jövő órára való előkészületre fordítatik, miközben az új részt csak futólag fordítják, anélkül, hogy a részletekbe behatolnának, a tanár pedig megadja azon tárgyi értelmezést, mely a szöveg tiszta átértéséhez szükséges; ezen értelmezést a tanulók rendszeren gyorsírással feljegyzik; házi előkészületük azután abban áll, hogy az ismeretlen szavakat kikeresik, füzetbe írják, betanulják és jegyzeteik segítségével a szöveget lefordítják és szintén füzetbe írják. A tanulók általában gondosan végzik házi előkészületüket“.

A stílusgyakorlatokra is sokkal nagyobb súlyt fektetnek, mint nálunk, úgy annyira, hogy még ott is fel-felhangzik a panasz a stílusgyakorlatok túlhajtott kultiválása miatt. Nálunk a már letűnt évtizedek követelményeit is leszállította ama rendelkezés, mely a klasszikus nyelveknél a szöveg megértését helyezvén előtérbe, a latinból magyarra való fordítást tette a tanítás központjává. És ez nem egészen megvetendő intézkedés. Mert mai napság már a középiskolai latin nyelvi oktatásnak csakugyan nem lehet az a célja, mellyel itt-ott még a közelmúltban is — tapasztalatból tudom — egyes, a kormánytól kiküldött szakközégek előállottak, hogy az érettségiző ifjak magyar klasszikusokból (Kölcsey, Eötvös) vett szöveget ugyancsak klasszikus szabatosággal fordítsanak le latinra.

De az irodalomtörténeti, régiségtani és mithologiai ismeretek köre szélesebb a mi tanulóinknál, mint a bajoroknál. Maguk a bajor tanárok is elismerik, hogy e tekintetben még azokat az intézkedéseket sem hajtják

egészen végre, melyeket az útastások előírnak, amelyek pedig szintén meg lehetőszen részletezők, mint a mieink.

Görög nyelv. (11. §.)

A már említett királyi rendelet idevonatközó határozmányai a következók:

1. A görög nyelv tanítása a negyedik osztályban kezdődik. A cél az, hogy a tanulókat a görög irodalom klasszikus műveinek minden oldalról való megértésére vezessük. A grammatikai oktatásnak kell lényegileg a főfeladat szolgálatába lépnie és az értelmezés biztosságát előkészítenie.

A tananyag beosztása a következó:

2. Negyedik osztály: Az alaktan, a verba liquidák és a μ -végű igék kivételével; a szabályok begyakorlása fordítások által görögből és görögre; végre a tanulókat már ebben az osztályban hozzá kell szoktatni, hogy megfelelő szókincset sajátítsanak el.

3. Ötödik osztály: A teljes alaktan kapcsolatban a szükséges fordításokkal. Könnyebb syntaktikai szabályok az olvasmány alkalmával magyarázandók meg. Ez a második félévben már Xenophon Anabasisára térhet át.

4. A hatodik osztálytól kezdve a klasszikusok olvasatása lép előtérbe; ennél a grammatikai ismeretek mélyítése és biztossága, mint elengedhetetlen követelménye a helyes megértésnek, folyton szem előtt tartandók; úgyszintén a tárgyi és esztétikai magyarázatra is nagy súly helyezendő.

5. A rendszeres grammatikai oktatás kapcsolatban a szükséges fordítási gyakorlatokkal a VI-ik és VII-ik osztályban megoszlik, és pedig a VI-ik osztályban az esettan, a VII-ikben az igetan tárgyalandó. A két legfelső osztályban a nyelvi ismeretek megtartására és megrögztítésére az olvasmány alapján fordítási gyakorlatok németből görögre, megfelelő mértékben (hetenként egy óra) tovább folytatandók.

6. Az írók, melyekből az egyes osztályok számára választani lehet, a következók:

7. A VI. osztályra: Xenophon Anabasisa (Arrianos Anabasisa); Homeros Odysseiája.

8. A VII. osztályra: Xenophon, Herodotos, Lykianos párbeszéde, Plutarchos életrajzai, Homeros Odysseiája és Iliása.

9. A VIII. osztályra: Lysias beszédei, Isokrates, Lykurgos, Demosthenes kisebb beszédei; Homeros, szemelvények a lyrikusokból, Euripides és Sophokles tragédiái.

10. A IX. osztályra: Demosthenes, Platon (Thukydides); Homeros, Sophokles tragédiái (Aischylos).

Egyebekben a latin nyelvi oktatásra vonatkozó rendeletek itt is alkalmazandók.

Utastások. A görög nyelvi oktatásban is ajánlatos, hogy az oktatás minden fokán a gyakorló- és olvasmánydarabokhoz szabadon választott

úgy német, mint görög mondatok — más nyelvre való azonnali szóbeli fordításul — képesoltassanak és pedig legnagyobb részt tekintettel az egyes darabokban előforduló fontosabb szavakra és nyelvi sajátságokra. Ezáltal a fogékony tanuló csakhamar bizonyos készséget szerez a görög-német és német-görög fordításban, amely a görög klasszikusok olvasásánál fontos segédeszköznek tekintendő.

Bizonyos görög szókinés elsajátítása legkönnyebben épen úgy eszközölhető, mint ez a latin nyelvre vonatkozólag érintve volt. Épen úgy érvényesülnek itt a latin olvasmányi praeparatiókra és ellenőrzésre vonatkozó dolgok is.

Homerosnál az olvasandó énekek egymásutánjában bizonyos rendszer tartandó szem előtt, hogy a tanuló az egészről tökéletes képet nyerjen. Ezért azon osztályok tanárai, melyekben Homeroszt olvassák, az énekek megválasztását illetőleg egymással érintkezésbe lépnek. Egy-egy osztály kevés ismétlője itt figyelembe nem veendő.

Itt már nagyobb eltérés van a mi tantervünktől. Igaz ugyan, hogy Bajorországban két osztállyal több van a görögre és szintén jóval nagyobb óraszámban (ott 36, nálunk 19) tanítják a görög nyelvet, mint nálunk; tehát természetesnek találjuk, hogy a görög remekírók is sokkal nagyobb számban vannak képviselve. Nálunk a prózai olvasmányok köre: aiosposi mesék, kisebb elbeszélések, adomák és gnómák (V. oszt.); nagyobb, összefüggő szemelvények Xenophonból (VI. oszt.); szemelvények Herodotosból (VII. oszt.); szemelvények Platonból (VIII. oszt.). Költőiek: kisebb lyrai szemelvények (VI. oszt.); szemelvények Homeros két eposzából (VII—VIII.). A bajor gimnáziumokban e már jelzettekén kívül szerepelnek még: (Arrianos), Lukianos párbeszéde, Plutarchos életrajzai, Lysias beszédei, Isokrates, Lykurgos, Demosthenes, (Thukydides), Aischylos és Euripides tragédiái.

A tanterv a görög nyelvi oktatásban nem jelöl meg két utat, hanem a grammatikai fokon pusztán az attikai nyelvjárás szerepel, míg az epikus csak a homerosi olvasmányok képesán tárgyalják röviden. A bajor itt is, mint a latinnál, biztos grammatikai ismeretet követel, erre épít s ebben látja a további haladás biztosítékait. És ebben újra igazat adok a bajor felfogásnak, mivel tapasztalati tények igazolják, hogy az attikai iskola hivei nálunk is jobb eredményt tudnak felmutatni. Ezt különben maga az új tanterv is elismeri, midőn ezt mondja: „Megnehezíti azonban a tanár munkáját azon körülmény, hogy ennek a tanmenetnek még nincsenek megszilárdult tradíciói.” Biztos grammatikai ismeret nélkül hasztalan minden tradíció! Már pedig ilyen grammatikai ismeretet a fogyatékos epikus alaktan alapján sohasem fog szerezni a tanuló. „Az epikus olvasmánnyal kezdődő tanmenetben — így szól többek között az utasítás — főleg az induktív módszer követelményeit tartják szem előtt. Ne kész szabályokat, rendszert közöljünk tehát, hanem magukkal a tanulókkal figyeltessük meg az anyagot és velük végeztessük az elvonást és rendszerezést.” Ezzel az

eljárással jobb előkészültségű egyetemi hallgatók talán megbírnának bírkozni, de középiskolai tanulóknak épenséggel nem való, mert olyasmi alapján, amit nem tudnak, sem megfigyeltető, sem pedig elvonási processust nem végeztethetünk velök. A tanuló csak azt tudja igazán, amit megtanult; tanulni pedig teljes rendszerű grammatikából mégis csak könnyebb dolog!

Egyik bajor tanár arra a megjegyzésemre, hogy a görög nyelvre vonatkozólag úgyszólván semmi módszeres utasításaik nincsenek, azt válaszolta, hogy az igaz, de nem is érzik valami nagy szükségét, mert a gyakorlat úgy is meghozza a módszert, csak legyen a tanulóknak biztos grammatikai ismeretük és elegendő, jól begyakorolt szókészletük; messzeható irodalomtörténeti, régiségtani és tárgyi magyarázatokkal nem kötik le a tanulók figyelmét, mert hiszen az olvasmányanyagon kevés útbaigazítással is könnyen eligazodnak, s náluk ez a fődolog.

A tanítás célja különben a nyelvtani fokon megegyezik a mienkkel az attikai nyelvjárással kezdődő tanmenetnél, amennyiben mindakettő „a rendszeres grammatika menetét tartja szem előtt” — s az olvasmányanyagon a grammatikai szabályok begyakorlására az induktív módszert ajánlja. De a bajor több időt szentel a névszó- és igealakok begyakorlására s épen ezért a görög nyelvre nézve rövidnek tartja azt az időt, melyet mi grammatikai oktatásra szánunk.

Különben úgy a grammatizálást, mint a szókincsgyűjtést, továbbá a stílusgyakorlatokat, auktorok fordítását, tárgyi magyarázatokat, praeparálást, házi munkásságot és írásbeli dolgozatokat illetőleg általában ugyanazok az eljárások mérvadók, melyeket a latin nyelvi oktatásnál ismertettünk és méltattunk.

A görög nyelvi iskolai írásbeli dolgozatok évi átlagos száma: a IV—V. osztályban 8—10; a VI—IX. osztályban 4—6.

A görög nyelvben is, miként a latinban, az írásbeli dolgozatokat általában németből görögre, illetőleg latinra való fordítások képezik, de előfordul megfordítva is. A német szöveget azonban az alsóbb osztályokban nem gyakorlókönyvből veszik, hanem maga a tanár szerkeszti tekintettel azon dolgokra, melyeket az írásbeli dolgozattal be akar gyakoroltatni. A felsőbb osztályokban már megfelelő olvasókönyvek is szerepelnek, de azért itt is a tanár által feldolgozott anyagból szerkesztett szövegek a szokásosabbak.

Minden dolgozat utólagos megbeszélés tárgyát képezi a tanár vezetése mellett; de olyan dolgozat, melyen a tanuló írás alkalmával önkényes, esetleg mástól ellesett javítást végzett, nem jön tekintetbe, sőt három ilyen javítás esetén, mint értéktelen, egyenesen áthúzható.

Minthogy úgy a klasszikusok olvastatásában, mint a grammatikai ismeretek elsajátításában és az elemzésben ugyanúgy járnak el, mint a latinnál; minthogy sokat is olvastatnak, mert van szóbőségük: a végeredmény is jobb,

mint nálunk. De míg grammatikai és syntaktikai ismereteik biztosabbak, addig irodalomtörténeti és régiségtani készülségük fogyatékosabb, mint a mi tanulóinké. A felsőbb fokon nyelvtani kérdésekkel már itt sem sokat vesződnek, inkább csak mondattani fejtegetésekkel foglalkoznak. Innen van azután, hogy a legfelső osztályban nagy szóbőségök alapján egész könnyedén végzik a görögből németre való fordítást; sőt összefüggő német szöveget, olykor meg latint is fordítanak görögre, s a jobb készülségüek képesek hosszabb-rövidebb német mondatokat azonnal görögre fordítani. Általában helyes érzékkel arra törekednek, hogy a két óklasszikus nyelvet folytonos érintkezésben tartsák egymással, ami annyival is inkább eszközölhető, mert a két nyelv — mint nálunk is — rendszerint egy tanár, az osztályfőnök kezében van.

*

Az elmondottakból nyilván kitetszik, hogy a bajor gimnáziumok még a nyelvészeti szakok közül is elsősorban az óklasszikus képzésnek hódolnak s ezt főképen a rendszeres grammatikai alapon való oktatás útján eszközlik. Náluk a százados multtal bíró óklasszikai irány úgyszólván kizárólagos joggal dominál. Nem rettennek vissza holmi kicsinyes támadásoktól, melyeknek éle főleg abban kulminál, hogy a humán. gimn. oktatás csak üres retorikai gimnasztika, a szavakkal való ügyes elbánás iskolája. Ők erősen vitatják, hogy a humán. gimnáziumok már jellegöknél fogva ilyen eljárás következetes keresztülvitelére vannak utalva, míg a modern élet követelményeinek megfelelni a technikai intézetek feladata. De különben is csaknem lehetetlennek tartják azt, ami a mi gimnáziumainkat is jellemzi, hogy a humanisztikai és reálirány egyesített feladatát egy-egy intézetben sikerrel lehetne megoldani. Azt helyeslik, hogy a mi gimnáziumunkban nincs tagoltság (alsó- és felső tanfolyam); helyeslik azt is, hogy a klasszikus írók szellemébe való behatolás szélesebb alapokra van fektetve; de azt, hogy a nyelvek tanítását mindjárt összefüggő olvasmányokon kezdjük, merész kísérletnek tartják.

A tanulmányi előmenetelt illetőleg, mint minden más szakban, úgy itt is átlagos közepszerűsége törekednek; munkájokat a követelményekkel együtt a közepszerűek tehetségéhez alkalmazzák, amilyenek mindig legtöbben vannak egy-egy osztályban; nem hivalkodnak egy-egy kitűnő képzettségű tanulóval, hanem a közepszerűek ismereteinek gyarapítását és megszilárdítását tűzik magok elé feladatul. Így azután helyesen, de sikerrel is oldják meg az egyedül kívánatos célt, hogy kevés az aránytalanul kimagasló, de még kevesebb a nagyon elmaradt tanulók száma.

Az önálló, szabad előadást tekintve talán hátrább állanak a mi tanulóinknál, de a szabatos kifejezésekre és helyes mondatszerkezetekre annál nagyobb gondot fordítanak.

Tankönyvek.

A tankönyvek általában mérsékelt terjedelműek s engedélyezésüket a miniszterium vagy saját kebeléből kiindulva, vagy egyes tantestületek indokolt javaslata alapján adja meg.

Igen üdvös intézkedés, hogy a tankönyvek már bekötve kerülnek forgalomba s tisztántartásukat is gondosan ellenőrzi az iskola, mint nálunk is. Azonban sem a tankönyvírásban, sem a kiadások megújításában (semmit mondó átalakítással) nem tapasztalható az a hallatlan kapzsiság, mely a mi könyvpiacunkat lépten-nyomon jellemzi. Egyre-másra megjelenő új kiadásokkal a még használatban lévő, régibb kiadású könyveket, míg azok a tanulóknak megvannak, kiszorítani nem engedik. Sőt olyan tankönyvet, melyet valamely tantestület egyik tagja írt, az illető intézetnél még javaslatba hozni sem szabad. Hogy mennyire okos dolog ez, csak a tapasztalat embere tudja méltóképen elbírálni, ki bosszankodva látja, hogy csak egy-egy címen is sokszor négy-öt tankönyv is szerepel, pl. a görögpótló tanfolyamon; no, ha már most ezeket még nyakra-főre változtatjuk is, köszönöm én azt az örömet, melyet ezen eljárásunkkal a szülőknek szerzünk!

A tankönyvek mellett igen sokat jegyezgetnek is a tanulók, csaknem túlságba esnek, mint a házi munkásság megkövetelésében. De ennek okát főképen a bajor tanulóknak a gyorsírás iránt tanúsított kiváló előszeretetéséből magyarázzák.

Egyébiránt mindenféle írásbeli munkájuk elég tiszta és gondos.

D) Iskolai fegyelem.

Erre nézve személyes tapasztalataim az iskolázás akkori szünetelése miatt nincsenek. Csak mások közlése alapján írhatom, hogy a belső fegyelem általában a bajor középiskolák gyenge oldalát képezi.

Tanár és tanuló között inkább a merev és rideg, mint a leereszkedő és nyájas érintkezés van kifejlődve. A gyerekes pajkoskodásnak csak igen csekély korlát van szabva úgy annyira, hogy óráközökben, előadás után egyaránt napirenden van a láрма, szaladgálás és dulakodás; sőt még előadás alatt sem mindig tapasztalható az a tiszteletnyilvánítás, melyet a mi tanáraink minden körülmények között megkövetelnek. Ennek főoka természetesen első sorban abban gyökeredzik, hogy óráközökben a tanári felügyelet csaknem teljesen hiányzik.

A tanulóknak az iskola falain kívüli magaviselete ellen is merül föl több panasz. Nem mintha a szülők az iskola fegyelmi intézkedésekhez nem alkalmazkodnának, de mint mindenütt, úgy itt is, főleg a szállásadók szeretik palástolgatni a tanulók fegyelmi fogyatkozásait.

Mint maga a bajor nép, úgy az iskolai ifjúság is általában békés természetű, mely nem szívesen vesz részt nyilvános szereplésekben és tün-

tetésekben, de annál erősebben ki van benne fejlődve a hajlandóság az úgynevezett diákszövetkezetek (Burschenschaften) alakítására. S minthogy ez náluk már megrögzött nemzeti jelleggé nőtte ki magát, bőséges alkalmat nyújt a korcsmázásra. Sok fejtörést okozott már e visszas állapot megszüntetése a bajor középiskolai tanhatóságoknak is, de a vérbe átment cimboraság érzetét teljesen kiirtani még a mai napig sem sikerült.

Ezen általános vonások előrebocsátása után az összes bajor gimnáziumok, reálgimnáziumok és reáliskolák számára 1891. jul. 23. sz. a. kelt min. rendelettel kiadott fegyelmi szabályok közlésére szoritkozom.

I. A tanulók általános köteleességei.

1. §. Minden tanulótól megkívántatik, hogy magát vallásossága, erkölcsi magaviselete, szorgalma és illeme által méltónak tüntesse fel azon intézethez, melyet látogat.

Ennélfogva minden tanuló köteles tetteiben és cselekedeteiben az általános erkölcsi szabályokat föltétlen zsinórmértékül tekinteni és semmiféle erkölcstelen, durva vagy aljas cselekedetben részt nem venni.

Vallásosságot és isteni félelmet tanúsítson a tanuló egész életpályáján keresztül, különösen kiki saját vallási kötelmei teljesítésében.

Minden tanuló köteles vasár- és ünnepnapokon saját hitfelekezete istentiszteletén áhítattal jelen lenni.

2. §. Tanulótársaival szemben legyen minden tanuló béketűrő, barátságos és megtűrhető; kerülje mindazt, ami az általános egyetértést és összhangot zavarhatná.

Ha valamely tanuló magát tanulótársa által valamiképp megsértettnek vagy megkárosítottnak véli, úgy emiatt vagy valamelyik tanárhoz, vagy az intézet igazgatójához tartozik fordulni; mindenféle önbíráskodás tilos.

3. Az olyan egyénnel való érintkezést, kik a becsületet és erkölcsiséget veszélyeztetik, vagy egyébként kártékony befolyást gyakorolnak a tanulóifjúságra, gondosan kerülni tartoznak a tanulók.

Elbocsájtott vagy kizárt tanulókkal érintkezni feltétlenül tilos.

4. §. A legszigorubb büntetésben részesül az olyan tanuló, aki romlott érzületének nyilvánításával tanulótársainak erkölcsiségét veszélyezteteti, vagy ezeket erkölcstelen cselekedetekre, hazugságra és engedetlenségre csábítja.

5. §. A célt, mely a tanintézet tanulói elé ki van tűzve, csakis rendszeres és megfeszített szorgalommal lehet elérni. A tanulók szorgalma ne legyen csakis felszínes és ne szoritkozzék csupán a feladatok elkészítésére; sokkal inkább származzék az bizonyos mélyebb köteleességérzetből és nyilvánuljon az időnek és a szellemi kiképzésre irányuló segédeszközöknek lelkiismeretes felhasználásában.

6. §. Az illem és erkölcsösség iránt való érzék minden intézeti tanulónál feltételeztetik.

Tanulótársaival vagy más személyekkel való érintkezésnél igyekezzék a tanuló illedelmes, szerény és előzékeny magaviseletet, úgyszintén művelt beszédmodort tanusítani. A tanulók ruhája legyen egyszerű és tiszta; feltűnő ruhaviselet, jelvények hordása, vagy bárminemű kihívó fellépés tilos.

7. §. A lárma, veszekedés, hóval való dobálás az iskolaudvarban és a város utcáin vagy közterein már csak az illendőség szempontjából is tiltva van.

8. §. Az intézet igazgatója és összes tanárai iránt a tanuló mindig, iskolán belül és kívül egyaránt, engedelmességgel és mély tisztelettel tartozik viseltetni.

Ha a tanár az osztályba lép, vagy azt elhagyja, minden tanuló tartozik ülőhelyéről felemelkedni.

A tanulóknak az intézet szolgáival szemben is illedelmesen kell viselkedniök és neki, ha szolgálatban van, engedelmeskedni tartoznak.

II. A tanulók magatartása az iskolában és az előadás alatt.

9. §. Minden tanulónak el kell látva lennie az osztály számára előírt összes tankönyvekkel.

A tanuló köteles könyveit tisztán tartani, és különösen tilos azokba valamit beírni.

10. §. A tanulók tartoznak naponkint, minden szükséges dologgal ellátva és tisztességesen öltözve tantermeikben pontosan megjelenni és ott illedelmes viselkedéssel a tanár megérkezését bevárni.

Mást, mint a szükséges könyveket, vagy egyéb oda nem való dolgokat az iskolába vinni tilos.

11. §. A napirenden levő minden leckére a tanár egyenes útasítása szerint kell elkészülni.

Minden feladatot tartoznak a tanulók gondosan és önállóan, a tanár által meghatározott módon elkészíteni, különösen a házi dolgozatokat a meghatározott órára pontosan beadni.

Fordításokat, nyomtatott praeparációkat és a szorgalomhiány egyéb segédeszközeit használni tilos.

12. §. A tanulónak szabály szerint önállóan, idegen segítség nélkül kell az előadásra elkészülnie. Ha azonban a szülők vagy ezek helyettesei valamely tanulót külön oktatásban akarnak részesíttetni, erről az osztályfőnököt vagy igazgatót értesíteni tartoznak.

13. §. Az előadás alatt zavartalan nyugalomnak és figyelemnek kell uralkodni.

Minden tanulónak meg kell kísérlenie a tanár által feladott kérdéseket megoldani; de csak a kérdezett tanulónak szabad válaszolnia anélkül, hogy a többi tanuló részéről a közbeszólás vagy sűgás meg volna engedve.

A próbafeladatokat minden tanuló köteles önállóan elkészíteni; az együttdolgozás, leírás, úgy szintén bárminemű csempészés szigorúan tiltva van.

14. §. Előadási órák és a tanárváltóság rövid időközei alatt a tanulók csakis sürgős esetekben, akkor is csak egyenként hagyhatják el az osztálytermet.

Ép oly kevéssé szabad előadás alatt valamelyik tanulót vagy tanárt szükség nélkül a tanteremből kihívni.

15. §. Minden egyes osztály tanulóinak becsületbeli feladata arra ügyelni, hogy a tanterem falai és padjai tisztán tartassanak, a felfüggesztett táblák és térképek sértetlenül maradjanak. Az iskolahelyiségeken és annak berendezésén elkövetett minden tisztátalanság és sérelem a kártérítés kötelezettségét vonja maga után.

16. §. Minden tanuló saját osztálya kötelező tárgyainak minden óráját köteles rendesen és megszakítás nélkül látogatni.

Hasonló pontossággal köteles a tanuló a fakultatív előadási órákat is látogatni, melyekre a tanév elején jelentkezett. Kilépni a tanév folyama alatt az igazgató vagy az illető tanár engedélye nélkül nincs megengedve.

17. §. Ha valamelyik tanuló betegség miatt van gátolva az előadás látogatásában, úgy erről azonnal jelentést kell tenni az osztályfőnöknek. A bejelentés elmulasztása esetén a pedellus kap megbízást, hogy az illető tanuló lakásán megjelenjék, amiért neki 20 fennig jár.

Az iskolában való megjelenésekor a tanuló az iskolalátogatás megszakításának okát és tartamát feltüntető, hiteles bizonyítványt tartozik az osztályfőnöknek felmutatni.¹

18. §. Ha valamelyik tanuló valami más okból óhajt az iskola vagy templomlátogatás kötelezettsége alól rövid időre felmentetni, úgy erre nézve az igazgatóság engedélyét kell kikérni.

Aki elfogadható ok nélkül tanórát, vagy egy egész, sőt több iskolanapot mulaszt, szigorúan büntetendő, esetleg az intézetből eltávolítandó.

19. §. Egy tanuló sem jelentheti ki az intézetből való kilépését anélkül, hogy szülőinek vagy ezek helyetteseinek beleegyezését elegendőképen ki ne mutatná.

20. §. Minden tanuló köteles az előírt tandíjat lefizetni. Egész vagy részleges tandíjmentességben csak olyan tanulók részesülhetnek, akik szegénységüket hivatalosan igazolják, s egyszersmind szorgalmuk, előmenetelük és viseletükkel eme kedvezményre érdemeseknek bizonyulnak. Az olyan tanulóktól, kik a nyert tandíjmentességre érdemtelenségükkel mutatkoznak, eme kedvezmény újra megvonatik.

A teljes vagy részleges tandíjmentesség fölött minden évben egy bizottság dönt, mely az igazgatóból és két, általa meghívott tanügyi tanácsagból áll. A hivatalos vagyoni bizonyítvány érvényessége, mely tandíjmentesség végett állíttatik ki, 3 évi időtartamra érvényes. Ha több testvér látogatja az intézetet, és a szülők erre való tekintetből kérnek fizetési en-

¹ Lásd a 122. és 123. l.

gedményt, a bizottság a vagyoni viszonyokhoz mérten dönt a fölött, hogy a kérelemnek hely adassék-e.

III. A tanulók magatartása az iskolán kívül.

21. §. A város utcáin és terein való henye kószálás tilos.

Megfelelő igazolás nélkül az intézeti igazgatóság által megszabott esti órán túl egy tanuló sem tartózkodhatik lakásán kívül.

Egy tanuló sem hordhat magával kapukulcsot.

Aki az igazgató előleges tudta és beleegyezése nélkül — kivéve a szükség eseteit — egy éjt lakásán kívül tölt el, az illető, esetleg valamennyi intézetből kizáratik.

23. §. Vidéki szülők gyermekei lakást és ellátást csakis az igazgatóság beleegyezésével válhatnak, s a lakásváltóztatás sincs megengedve, mielőtt erről az igazgatóság értesülést nem nyert és engedélyt nem adott.

24. §. Nyilvános törvényszéki tárgyalásokon résztvenni tanulóknak nincs megengedve.

Egyletekben való részvételtre és ezeknek — továbbá színházaknak, hangversenyeknek és ügynevezett zártkörű társaságoknak látogatására igazgatói engedély szükséges.

Úgy szintén sajtó útján való mindennemű közlés is tilos a tanulóknak, ha erre az igazgatótól engedélyt nem nyertek.

25. §. Magánolvasmányaik megválasztásában a tanulók kötelesek szülők és tanáraik tanácsát követni, külön könyvtárak használata nekik nincs megengedve.

26. §. A tanuló csak olyan szórakozást kereshet, mely korának és egy tanintézeti ifjú állásának megfelelő.

Tisztességes szórakoztató helyek látogatása szülők és felnőtt hozzátartozók kíséretében, habár általánosságban meg is van engedve, az igazgató ezt a körülményekhez képest korlátozhatja vagy teljesen el is tilthatja.

Az igazgatónak jogában áll megengedni, hogy a legfelsőbb osztály tanulói azon esetben, ha egyébkénti magokviselete elegendő biztosítékot nyújt a visszaélések ellen, bizonyos meghatározott helyiségben és meghatározott hétköznapon összejövetelt tarthassanak. Ha azonban a tanulók valami módon érdemtelenné teszik magokat a nyert szababságra, az igazgató az engedélyt egészen vagy részben visszavonhatja.

Minden más körülmény között a tanulóknak vendéglők és más nyilvános mulatóhelyiségek látogatása a legszigorúbban tiltva van.

27. §. A dohányzás kerülése az intézet összes tanulóinak jóakarattal tanácsoltatik, a város utcáin és sétaterein pedig szigorúan tiltva van.

28. §. Olyan egyesületek és összejövetelek, melyek az iskola céljával ellenkeznek, vagy a tanulók valódi jóllétével össze nem férnek, meg nem engedhetők. Különösen és szigorúan tilos a kártyázás vagy ivás céljából

való összejövétel. Tánc vagy vívás céljából való összejövetelekre az igazgató engedélyét kell kikérni, mely azonban visszaélés esetén minden időben visszavonható.

29. §. Forma szerinti diákszövetkezetek alakítása és az ilyenekben való részvétel, továbbá rendszeres összejövetelek nyilvános mulatóhelyeken úgy a városban, mint a vidéken, a legszigorúbban tiltva vannak és rendszerint már az első kihágási esetben is az eltávolítás büntetését vonják magok után.

30. §. Könyvek vagy más tárgyak elárúsítása a szülők vagy helyetteseik beleegyezése nélkül, hasonlóképen a könnyelmű adósságcsinálás is a legszigorúbban tiltatik. Mindennemű pénzgyűjtés az intézet tanulói között csak igazgatói engedéllyel van megengedve.

31. §. A felsorolt fegyelmi szabályok a tanulókra mindaddig kötelezők, míg azok valamely intézet kötelékébe tartoznak; sőt még a szünetek alatt is minden olyasmi kerüendő, ami egy tanintézeti ifjú állásával ellenkezik.

Hasonlóképen mérvadók a fegyelmi szabályok az olyan magántanulókra is, kik később valamelyik tanintézetbe akarnak belépni. Ezért ezek, ha tanulmányaikat olyan városban akarják végezni, hol gimnázium vagy latin iskola van, úgy magántanulásuk, mint minden időszak kezdetén az intézet igazgatójánál vagy helyettesénél jelentkezni tartoznak.

IV. Fegyelmi büntetések.

32. §. Ha valamelyik tanuló vét a fegyelmi szabályok valamelyik pontja ellen, akkor ellene fegyelmi büntetések vétetnek fogantatva.

33. §. A fegyelmi büntetések a következők:

a) Iskolai büntetések, melyeket minden egyes tanár alkalmazhat: 1. megdorgálás; 2. előadás alatt valamely elkülönített helyre való utasítás; 3. egy órai bezárás célszerű foglalkoztatással megfelelő felügyelet alatt.

b) Igazgatói büntetések: 1. megrovás; 2. bezárás; 3. tandíjmentesség és egyéb segély megvonása; 4. kizárással való fenyegetés.

34. §. Ha ezen büntetések eredményteleneknek bizonyulnak, vagy súlyosabb vétségek merülnek föl, úgy a kizárás következik.

Az egyszer kizárt tanuló egy más intézetbe, de nem ugyanazon városban, újra felvehető. Az igazgatóságnak, melynél felvételre jelentkezik, joga van az illetőt felvételi vizsgálat alá vetni.

A kétszer kizárt tanuló, utolsó próbaképen, csak egy év leforgása után kérelmezheti valamely más intézetbe való felvételét.

A harmadízben kizárt tanuló többé egy intézetbe sem vehető fel.

35. §. Valamely tanulónak az összes tanintézetekből való kizáratását, kétségtelenül bebizonyított, durva erkölcsi vétség alapján, a tanári testület ajánlatára a vallás- és közoktatásügyi miniszterium mondja ki.

36. §. Hogy a felsorolt büntetések közül egyes esetekben melyik vételesség foganatba, az a fegyelmi vétség minőségétől és a tanuló előbbi magaviseletétől függ. De ezenkívül még az is tekintetbe veendő, hogy a tanuló hibáját nyíltan és őszintén vallja-e be, vagy pedig mentegetőzésekhez és hazudozásokhoz folyamodik.

37. §. A 32—34. §-ban felsorolt büntetések végrehajtása ellen fellebbezésnek helye nincs.

Befejező megjegyzések.

A felsorolt fegyelmi szabályokat minden tanév elején az igazgatóság a tanulóknak ünnepélyesen kihirdeti.

Minden tanuló kap egy nyomtatott példányt és igazolványt tartozik hozni arról, hogy ő azt szüleinek vagy azok helyetteseinek megtekintés végett bemutatta.

A szülők és helyetteseik kötelesek az igazgatóságot a fegyelem fenntartásában támogatni és ennek kívánatára gyermekeik vagy ápoldaik házi szorgalmáról és életrendjéről felvilágosítással szolgálni.

E) Katalogusok.

Bruckmanns Pigmentdrucke :

1. der Gemäldegalerie
im Rijksmuseum zu Amsterdam ;
2. der herzoglichen Gemälde-Galerie
in Braunschweig ;
3. nach Gemälden alter Meister auf der Ausstellung zu Brügge 1902.
(Exposition des Primitifs Flamands) ;
4. der Könighchen Gemälde-Galerie
in Dresden ;
5. nach Gemälden alter Meister auf der Kunsthistorischen Ausstellung
zu Düsseldorf 1904. ;
6. der Gemälde-Galerie des städelschen Kunstinstitutes
in Frankfurt a M. ;
7. der Gemälde des Provincialmuseums und des Kestnermuseums
in Hannover ;
8. der Könighchen Gemälde-Galerie Mauritshuis im Haag und der durch
den dortigen Kunstverein im Jahre 1903. veranstalteten Ausstellung
Alter Porträts ;

9. der Königlichen Gemälde-Galerie Rijksmuseum in Amsterdam sowie der
Sammlung Steengracht in Haag;
10. der Grossherzoglichen Gemälde-Galerie
in Karlsruhe;
11. der Kgl. Alten Pinakothek in München;
12. der Gemälde-Sammlung der Königl. neuen Pinakothek
in München;
13. Bruckmann's Pigmentdrucke, Verzeichnis einer Auswahl
in München.
14. Bruckmanns Photographische Originalaufnahmen der Meisterwerke der
Königl. Glyptothek und Wandbilder antiker Plastik
in München.
15. Kurze Beschreibung des kgl. Museums für Abgüsse klassischer Bild-
werke in München.
16. Kurzer Katalog der Glyptothek König Ludwig's I. zu München, von
A. Furtwängler. München, Kgl. Hof-Buchdruckerei Kastner & Callwey.
17. Führer durch das K.-Antiquarium
zu München.
18. Sammlung von Original-Aufnahmen klassischer Denkmäler der Baukunst,
Plastik und Malerei in unveränderlichen Bromsilber-Photographien.
Verlag der Münchener Lehrmittelhandlung Wilh. Plessmann
in München.
19. Kunstsalon¹ von Josef Windhager, München. Katalog über antike imi-
tierte Gyps-Abgüsse von plastischen Meister-Werken aller Zeiten.

¹ Kunstsalon különben igen sok van Münchenben értékesnél értékesebb felszerelésekkel.

F) Homerosi jelzők.

Irodalom :

L. M. = *Leo Meyer*. Handbuch der griechischen Etymologie. Leipzig, 4 Bde. 1901—1902.

Pr. = *Prellwitz*. Etymologisches Wörterbuch der griechischen Sprache. Göttingen, 1902.

'Αγανός, nyájjas (ἔπεα), szelid (βέλεα), kedves (εὖχολαί).

ἀγαπήνωρ (ἀγαπάω - ἀνήρ), férfiás, bátor.

ἀγαυός (ἀγαμαι) csodálatraméltó, nemes, felséges, dicső.

ἀγλείη (ἄγω-λεία) zsákmányt adó.

ἀγέρωχος erőszakos, harcias.

ἀγρήνωρ (ἀγαν-ἀνήρ) bátor, vitéz, elbizakodott, gőgös.

ἀγλαός fényes ; tiszta (ὔδωρ) dicső, derék ; pompás (άλσος).

ἀγχεμαχοί közelharcos, kiv. tömegben harcoló (θεράποντες).

ἀδευκίς barátságatlan, szeretetlen, nyers, durva.

ἀδινός 1. sűrű, verdeső (κῆρ) ; 2. tömött, számos, nyüzsgő ; 3. erősen hangzó, tisztán hangzó, tisztán éneklő.

ἀθέσφατος (ἀ-θεσ [θεός]-φατός) kimondhatatlanul nagy, = sok, = hosszú, kimondhatatlan, végtelen.

αἰγίλιψ (αἶξ, αἰγός ár, λείβειν) vizet csurgató.

αἰγίοχος (αἰγίφοχος eredetileg : ostrom közben ide-oda járó, (később αἰγίς és ἔχω-ból) aigist tartó.

αἰδηλος láthatatlanná tevő, elpusztító, 2. láthatatlan, gyűlöletes.

αἰθούψ (αἶθω-οψ) szikrázó (καπνός), csillogó (οἶνος).

αἰθηρηγενέτης, aetherből származoit, légszülte.

αἶθων ragyogó.

ἀκροκλεινύων sötét habbal.

ἀλιπόρφυρος tengeri (valódi) biborszínű.

ἀλφειστής (ἀλφάνω) iparkodó, munkás, kemény munkájú.

ἀμαιμάκτος (ἀ-μαιμάσσω) dühöngő, irtóztató, hatalmas.

ἀμέγαρτος (ἀ-μεγαίρω) boldogtalan, istentelen.

ἀμφιγυήεις erős karú, mindkét oldalon erős karral ellátott.

ἀμφιέλισσαι (νήες) kétszeresen kidomborodó (elöl és hátul), kétfelől domborodó.

ἀνάρσιος illetlen, ellenséges.

ἀπίης (γαίης) távoleső (ἀπό).

ἀργαλέος (ἀλγαλέος helyett ἄλγος-ból) fájdalmas, alkalmatlan, terhes.

ἀργεῖφόντης (ἀργός fényes, gyors [ebből τὸ ἄργος], φαίνω) fényben, gyorsan megjelenő ; διάκτορος ἄ. gyors hirnök.

ἀρίζηλος nagyon szembeszökő, nagyon hangzó.

ἄσπετος (ἄ és σπῆ mondanivaló) kimondhatatlan, véghetetlen, mérhetetlen.

ἀπειρήs nem vállalható, erős, kemény ; fáradhatatlan, hajthatatlan.

ἀτρώγετος szünet nélkül háborgó, nyughatatlan.

Ἄτρυτώνη a megtörhetetlen (Athena).

ἀβλώπις sisak szarunemű toldalékkal a homlokoldalon [Reichel, Hom.,
Waffen.] Ezelőtt: csővel ellátott (a sisakbokréta beillesztésére)
vagy: látnyílásokkal ellátott.

βαθύζωνος mély övű.

γαίηροχος földet körülfogó, földkörülfogó.

γλαυκῶπις (γλαύξ, ὤψ) bagolyszemű (most ismét előtérben a „fényes szemű“
előtt. L. M.

γναμπτός hajlított, görbe, hajlékony.

δαιμόνιος valamely isten üdvös vagy káros befolyása alatt álló (csodálatos,
különös, ritka, esztelen, szegény).

δαίφρων 1. (δαίς harc, töve δαF δαίω égek igében), harcra kész, bátor,
vitéz ; 2. (tő δα ἐδάην-ben, διδάσκω-φρήν) jártas, tapasztalt, meg-
próbált (Pr).

δαίιος (tő δαF, δαίω) égő, lángoló ; pusztító, öldöklő ; ellenséges.

διυπετής (Διός és πετ tő) Zeustól eredt.

δοιος (δίFιος divus) isteni (királyoknál és királyfiaknak, ezért talán Eumaios-
nál is, vesd. ö. 413) ; általában : dicső, magasztos, nemes, ki-
tűnő. L. M.

εἰανός (tő Fεs ἔννουμ-ben) betakaró, simulékony, jól álló ; hajlékony.

ἐγχεσίμωρος (μωρός = szanszkr. szúrás, küzdő, Pr.) kelevésszel küzdő. Épen
így ἰό-μωρος [τή] erősen kiabáló, szájhős, ὕλακώμωρος erősen ugató.

εἰδώς megfontolt, jó indulatú, pl. κεδνὰ ἰδούα áldott lelkű.

εἰλίπους (εἰλω szorítok, csavarok), kaszáslábú : ellentét : ἔπποι ἡερσίποδες
ügető lovak.

εἶσος, εἶσι (csak a nőnemben) egyenletes, arányos, megfelelő ; megillető
(δαίς) ; arányosan épített (νήες), józan (φρένες).

ἐκάεργος (Fεκάς, εἴργω) távoltartó, elhárító, oltalmazó.

ἐκηβόλος és ἐκατηβόλος (Fεκάς-βάλλω), messzelövő, Messzelövő.

ἐλίκωψ (σέλιξ σέλας-hoz ὤψ) fényesszemű.

ἔλιξ (σέλιξ helyett, σέλας-hoz) fényes, sima.

ἐναργής világos ; élő.

ἐκπαγλος (ἐκπληγλος helyett, tő πλαγ, ἐκπλήσσω) irtózatos, szörnyű, borzasztó.

ἐτεραλκής az erőt (győzelmet) a másik résznek adó, döntő.

εὐδαιελος (εὐ, δέελος, δηλος) messzire látható.

εἰζυγος (ζυγόν) erős keresztgerendájú, erősen ácsolt.

εὐήνωρ (ἀνήρ) férfias, erős ; erőt adó.

εὐκνήμις (κνήμις lábráncél) jó lábráncélú ; v. ö. χαλκοκνήμις H 41 ércláb-
ráncélú.

εὐπλοκαμής, εὐπλόκαμος szép hajfürtű.

εὐρύπα (ὕψ hang) messze dörgő.

εὐρύχορος (χορός) széles tánchelyű.

ἐύσσελμος (σέλμα) jó fedélzetű.

ἕρπαιδής 1. légnemű, légszínű (πόντος); 2. ködös, homályos (ἄντρον), mint ἕρπαις (ἄFήρ).

ἦνις (talán ἔνος-hoz öreg, értes <senex>, ἔνη = σένη nap az új hold előtt) egy éves.

ἦριγένεια regszülte.

θεουδής (θεο-δFής, δέος) istenfélő.

θεσπέσιος (τὸ θεσ [θεός-ban] σεπ mondani; v. ö. θέσφατος), nőnem θέσπις isteniesen beszélő, éneklő; istentől kijelentett, sugalmazott.

ἱερός 1. erőteljes, üdítő, élénk (ἴς, κνέφας, ἱχθύς); 2. szent (βωμός).

ἰοδνεφής ibolyasötét, sötétszínű.

ἰοειθής violaszínű, sötét.

ἰόμωρος v. ö. ἐγχεσίμωρος.

ιοχέαιρα (χέω) nyilszóró.

κεδνός gondos, előrelátó; vagy kiváló, tisztelt, becsült.

κηώεις boltozatos (cavus).

κάρη κομόωντες hosszú hajú, hajfürtös.

κορυθαίολος (κόρυς, αἰόλλω) lengő sisakbokrétás (v. ö. κορυθαίξ).

κουρίδιος tulajdonképpen leányos, fiatal; (ἄλοχος a feleség, kit mint hajadont, nem mint özvegyet vesznek el.

μενοεικής kívánság szerint való, színvidító.

μέροψ halandó? („sötét eredetű“ L. M.)

μητιέτα tanácsadó.

μῶνυξ (σμ-όνυξ, σμ-[σ]μία-ban) egypatájú (ἴπποι).

(ν)ήδυμος (helyesebben Fήδυμος) édes, üdítő (ἕπνος).

νώροψ ragyogó, tündöklő.

ὄλοφώιος (ἐλεφάριωμα) löndorkodó.

ὄμοιος különbség nélkül mindenkit érő (öregség, háború, halál) vagy a szanszkr. amīva-nak, kín megfelelően „kínos“ (Christ.) Nauek ὄλοιος-t ír (káros).

ὄπλότερος fiatalabb.

ὄρθόκραιρος ὄρθός = szanszkr. űrdhvas, κραία < κέρας > fölfelé álló (nem: egyenes) szarvú (βόες), magas orrú és farú (νήες).

ὄλος 1. (ὄλος) egész, sértetlen, teljes; 2. (τὸ Fελ) sűrű, gyapjas, göndör (λάχνη). átvittem ὄλον κεκλήγοντες hangosan kiabálva; 3. (τὸ ὄλ. ὄλλυμι) káros (Ἄρης).

παπαλόεις (παπαλίη-hez fővény, görgeteg) köves.

παλίνονος rugalmas.

πέπων 1. (πέσσω) érett; átv. pulya, gyáva; 2. kedves, meghitt (κριέ πέπον).

περιδρομος kerek (ἄνυξ); körüljárható (αὐλή).

περίσκηπτος (σκέπω, κέπας) köröskörül védett.

πορφύρεος (πορφύρα) pirosan csillámló, sötét.

πότνια úrnő, parancsnoknő, fenséges, tiszteletreméltó.

στρεπτός (στρέφω) fonott (χιτών), pörgő (γλώσσα), könnyen vezethető (φρένες).

ταλαεργός (τλήναι) munkabíró.

ταλαπειρίος (πειρα próba) sokat megpróbált.

ταλαύρινος (ρίνος ökörbőr, pajzs) pajzsot viselő.

τανηλεγής (τείνω, ἄλ [ε] γος) nagy (hosszú) siralmú, v. ö. δυσηλεγής.

τανύπεπλος hosszú ruhájú.

τέλειος tökéletes, hiba nélküli (áldozati állat), legmegbízhatóbb (πετετηγόν), teljesítő.

τελήεις hathatós, aminek eredménye van (εκατόμβαι).

τερμίεις (τέρπς = τέρμα) szegélyes (χιτών, ἀσπίς).

τερπικέραυνος (τέρπω = τρέπω = torqueo) fulmina torquens (Vergilius), villám-szóró.

τηλόγετος (τήλυς = τάλις?) fiatal.

ύπερεψής és ύψόροφος magas födelű, magas.

χρυσηλάκατος (ἴλακάτη = τοξικός κάλαμος nyilnyél) aranynyilas.

ώκύαλος = ώκύπορος gyors (ἄλλομαι), sebes.

ώκύμορος 1. korán meghaló; 2. kora halált okozó (ίός).

ώμηστής nyers húst evő, vérszomjas.

—

G) *Ügyirati mintalapok.*Kgl. Theresien-Gymnasium München.**Beiratási lap.**

190.../190... tanév.

..... osztály.

A tanuló	családneve személyneve születésének napja (év, hó nap) születés-helye (a megye feltüntetve) vallása	
Az atya	nemzetség- és személyneve állása lakása Ha az atya már nem él, az atya neve után az anya nemzetség- és személyneve és a következő rovatba a gyám neve, állása és lakása kiteendő.	
A gyám	családneve személyneve állása lakása	
A tanuló	kinél lakik? utca, házszám, emelet az előző tanévben járt (hely, intézet, osztály):	
Melyik osztályt ismételte a tanuló? .		
Tanul-e éneket vagy zenét? (A hang- szer neve)		
Volt-e a tanulónak előbb valami be- tegsége, most van-e, rövidlátó-e, nagyothalló-e stb., valami oknál fogva kívánatos-e nála különleges eljárás?		

Az adatok helyességét bizonyítja:

(Az atya vagy helyettesének aláírása.)

Sziveskedjék fordítani!

Figyelmeztetés a tanév kezdetén.

Az 1896. évi augusztus hó 31-én kelt miniszteri rendelet értelmében komolyan figyelmeztetnek a szülők, hogy a tanulóknak tiltott diákszövetkezetekben, vagy korcsmahelyiségekben, stb. való rendszeres megjelenése rendszerint kizárással büntetetik és ezen diákszövetkezetekhez számítatik az úgynevezett Absolvía is.

Ezen szigorú rendszabályból kifolyólag komolyan intjük a szülőket, hogy ők is figyelmeztessék fiaikat azon szomorú következményekre, amelyek az ilyenmő érintkezésekkel, főleg pedig a korcsmázással járnak, és hogy fiaiknak magaviseletét az iskolán kívül a leggondosabban ellenőrizték.

Ezenfelül kijelentjük, hogy csak a kilencedik (felső) osztály tanulóinak adható engedély arra, hogy társas összejövetelekben résztvehessenek.

Nicklas I.,

a Theresien-gymnasium kir. igazgatója.

Ezennel elismerem, hogy a bajorországi gymnasiumok tanulóira vonatkozó fegyelmi szabályok tartalmát, valamint a fenti figyelmeztetést is tudomásul vettem.

München, 190

Az atya vagy helyettesének

vezeték- és keresztnéve :

állása :

lakása :

.....osztály.

A tananyag beosztása.

190.../190....

Osztályfőnök :

Szaktanár :

	Vallás :		Német :	Latin :	Görög :	Francia :	Szám- tan. Mennyi- ségtan, Fizika :	Törté- nelem :	Föld- rajz :	Termé- szetrajz :	Rajz :
	a) kath.	b) prot.	a) olvasmány; b) nyelvtan és helyesírás; c) stílus- gyakorlatok; d) irodalom- tört.	a) nyelvtan és stílus- gyakorlatok; b) olvasmány	a) nyelvtan; b) olvasmány	a) nyelvtan; b) olvasmány					
I. harmad :											
II. harmad :											
III. harmad :											

Személyív:

..... fia

született.....

..... vallású

Tanév	Intézet	Osztály	Előmeneteli jegyek									Előmeneti észrevételek	Osztályfőnök	
			Vallás	Német	Latin	Görög	Francia	Szám. Mennyiség.	Történelem	Földrajz	Természetrajz			Rajz

Megjegyzések :

.....

.....

Betegségi értesítő.

(A betegség kezdetén.)

.....osztály.

Alulírott ezennel igazolja, hogy

.....
 tanuló
 miatt
 akadályozva volt az előadások látogatásában.

München, 190.....

.....
 ;

.....

Visszajöveteli értesítő.

(A betegség után.)

.....*osztály.*

Alulírott ezennel igazolja, hogy

.....

..... tanuló

..... miatt

.....tólig

az iskolalátogatásban akadályozva volt.

München, 190.....

.....

.....

osztály.

..... német házi feladat

..... hónapra

Feladatott :

A tanuló beadta :

Megbeszéltetett :

Hiányzott :

.....

tanár.

osztály.

Iskolai feladat

a

.....ból-ből.

Iratott :

Kidolgozási idő (diktálás nélkül):

Megbeszéltetett:

Hiányzott :

tanár.

Osztálynapló.

Datum						
Tan- órák	Hiányzó tanulók	Iga- zolt ?	Tantárgyak és tanárok	Tárgyalt tananyag	Kitűzött feladat	Iskolai büntetések
8-9						
9-10						
10-11						
11-12						
2-3						
3-4						
4-5						
<i>Észrevételek :</i>						

N. gimnázium.

Karácsonyi bizonyítvány

..... oszt. tanuló részére.

Magaviselete	Szorgalma	Előmeneteli érdemjegyek										Észrevételek	
		Vallás	Német	Latin	Görög	Francia	Szántan Mennyiségtan	Történelem	Földrajz	Természettudomány	Rajz		Tornázás
(Minden tekintetben kielégítő). (Eltekintve attól, hogy nagy hajlama van a szórakozottságra, nem kifogásolt).	(Dicséretes). (Eddig kevéssé kitartó).	1	2	1			1—2	1	1	1	2-3	2	

Kelt 190..... hó.

P. H.

A szülők aláírása :

.....
kir. igazgató......
osztályfőnök.

Husvételi bizonyítvány

..... oszt. tanuló részére.

Magaviselete	Szorgalma	Előmeneteli érdemjegyek										Észrevételek	
		Vallás	Német	Latin	Görög	Francia	Szántan Mennyiségtan	Történelem	Földrajz	Természettudomány	Rajz		Tornázás
(Minden tekintetben kielégítő). (Tanárával szemben tanúsított illetlen kifejezés miatt igazgatói megrovásban részesült; egyébként nem kifogásolt).	(Elismerésre méltó). (Karácsony óta észrevehető haladást tanúsított).	1	1-2	1			1	1	1	1	2	2	(Szorgalma nem csökkenhet, ha a felsőbb osztályba felvételt ni óhajt).

Kelt 190..... hó.

P. H.

A szülők aláírása :

.....
kir. igazgató......
osztályfőnök.

N. gimnázium.

Évi bizonyítvány.

N. N.

N. N. kereskedő fia, született (év, hó, nap, hely)
 vallású tanévben
 gimnázium harmadik osztályát látogatta.

Ismereteit tekintve általában kielégítő; magaviseletével sohasem adott panaszra okot. A számtanban nagyobb szorgalmat kell kifejtenie, minthogy nála korántsem a kellő tehetség, hanem csak a kitartás és ezen tárgy iránt való érdeklődés hiányzik.

Előmenetele:

Vallásban	igen jó
Német nyelvben	jó
Latin nyelvben	elégséges
Görög nyelvben	—
Francia nyelvben	—
Számtanban (mennyéségtan)	elégtelen
Történelemben	igen jó
Földrajzban	jó
Természetrájzban	jó
Rajzolásban	elégséges
Tornázásban	jó

Megnyerte az engedélyt a felsőbb osztályba való fellépésre; de tekintettel a számtanban tanúsított elégtelen előmenetelére, csakis a Rendtartás 29. §. 4. pontja értelmében, mely szerint hasonló elnézésre a következő osztályban nem számíthat.

Kelt 190.....

P. H.

N. N.
 kir. igazgató.

N. N.
 osztályfőnök.

*N. gimnázium.***Gimnáziumi érettségi bizonyítvány.**

N. N.

N. N. (hely) ügyvéd úr fia, szül. (év, hó, nap, hely)
 vallású, az 190.... tanév elejétől fogva a helybeli gimnázium tanulója, a
 felső osztály bevégezése után a f. é. június és július hónapban tartott érettségi
 vizsgálatnak alávetette magát s ennek eredménye szerint érettnak
 nyilvánított az egyetemre való átlépésre.

Írásbeli dolgozatai közül különösen német dolgozata tanúsít érett
 ítélőképességet és előadási ügyességet. Ezenkívül görög dolgozatából látszik,
 hogy helyesen fogta fel és világosan átértette a görög szöveget. Írásbeli
 dolgozatainak eredménye és évközi előmenetele alapján engedélyt nyert
 a szóbeli vizsgálatra.

Az intézethez való tartozandósága alatt nemcsak teljesen alkalmazko-
 dott az iskolai szabályokhoz, hanem tanujelét adta alapjában jóra való
 hajlamának is. Szorgalma különösen azon tantárgyakban volt dicséretre
 méltó, amelyek nagyobb érdeklődést keltettek benne. Az angol nyelvben
 is szép ismeretekre tett szert és a templomi énekkarban, valamint az iskolai
 ünnepélyeken énekelt és hegedült.

Ismeretei a vizsgálaton és a felső osztályban tanúsított adatok szerint
 az egyes tantárgyakban a következők:

vallásban	igen jó
német nyelvben	igen jó
latin nyelvben	jó
görög nyelvben	igen jó
francia nyelvben	elégséges
menyiségtan- és fizikában	jó
történelemben	igen jó
tornázásban	elégséges

Kelt 190.... jul.

N. N.

kir. miniszteri biztos.

P. H.

N. N.

kir. igazgató.

* * *

Baksay József.

Intézeti alapítványok.

Az 1905—906. tanév folyamán intézetünk a következő ösztöndíj- és jutalom-alapítványokkal gazdagodott :

1. *Zombory András és Fehér Anna* ösztöndíj-alapítványa közép- és főiskolai tanulók segítészésére.

Alapították Zombory András és Fehér Anna szegedi lakosok 1887-ben kihirdetett közös végrendeletükkel. Tökéje 6000 korona, amely tükét Szeged város tanácsa 1905. évi 8355. sz. a. kelt rendeletével 6000 k névértékü korona-járadékkötvénybe fektetett.

Kamatait élvezi „szegedi gimnáziumot vagy főrealiskolát *jeles* sikerrel végző, jó erkölcsi magaviseletü, szegedi származásü, szegénysorsü, róm. kath. vallásü tanuló, iskolai tanulmányainak befejezéséig.“ Fögimnáziumi tanuló előnyben részesül. Rokonok, a rokonság foka szerint, elsőbbségben részesülnek, ha nem is szegények, csak jó erkölcsi magaviseletet és legalább kielégítő eredményt mutassanak fel.

Az alapítványi tőke kamatait előleges pályázat és az illető iskola-igazgatóság meghallgatása után Szeged szab. kir. város tanácsa itéli oda.

Az odaitélt ösztöndíj félévenként utólagos részletekben a tanács által utalványoztatik ki s az igazgató által láttamozott nyugtára a városi pénztár fizeti ki mindaddig, míg a jutalmazott *jeles* előmenetelt tanusít és kifogás-talan magaviseletü.

Az ösztöndíj-alapítványt jóváhagyta a Nm. vkm. 1906. évi 32822. sz. a.

*

2. A „*buziási Eisenstädter Róbert* által Cserép Sándor emlékére tett alapítvány.“

Ezen alapítvány történetének és nemes céljának ismertetésére közöljük magát az alapító levelet.

Alapító levél.

1. Huszonnyolc évi benső barátság költött Cserép Sándorhoz, a kegyesrendi atyák vezetése alatt álló szegedi városi főgimnázium igazgatójához, kinek kihűlt hamvait 1905. október 5. napján tettük a belvárosi sírkertben örök nyugalomra.

E hosszú időn át tartott önzetlen barátság folyama alatt megtanultam ismerni az elhunyt nemes jellemét, úgy a tanári, mint az igazgatói működési körben való odaadó buzgalmát, a vezetésére bízott nagymultú intézet vezetésében való tapintatát és bölcsességét, de megtanultam ismerni Szeged város iránti végtelen szeretetét is.

A nemes elhunytnak érdemeit, melyeket városunk közművelődésének szent ügye körül szerzett, meg fogja örökíteni azon nagyérdemű rend és társház története, melyhez tartozott, de meg fogják örökíteni azokat Szeged város évkönyvei is. Én, mint Szeged város egyik szerény polgára, az elhunyt iránt mindig táplált igaz barátságom, szomorú elhunyt fölötti kegyeletes fájdalom jeléül az emlék erősítésére egy szerény alapítvánnyal kívánok járulni, amelyre 2000 korona alapítőkét helyeztem el Szeged város főpénztárában.

Teszem azt azon óhajással, hogy az elhunyt nemes alakja éljen végtelen időkig az utódok emlékezetében s harmonikus élete az ezután következő generációknak követendő példányképül szolgáljon.

2. Ezen alapítvány címe: »buziási Eisenstädter Róbert által Cserép Sándor emlékére tett alapítvány.«

3. Az alapítvány célja, hogy annak jövedelméből évenként két szegedi városi főgimnáziumi jó előmenetelű és magaviseletű, szegénysorsú tanulót tankönyvekkel lássanak el. Amennyiben a városi főgimnázium megszűnne városi intézet lenni, az alapítvány hováfordításáról — életemben meghallgatásommal — Szeged szab. kir. város tanácsa rendelkezik.

4. Az alapítványi vagyont 2000 korona, két darab, egyenként 1000 korona névértékű 4°/_o magyar korona járadékba elhelyezve, Szeged szab. kir. város főpénztára őrzi és kezeli; annak kamatait az esedékesség napján felveszi és a város tanácsának utalványozására a szegedi városi főgimnázium igazgatójának minden évben augusztus hó 31. napjáig kifizeti.

Ha a korona-járadékkötvények beváltak, a tőke újabb elhelyezéséről Szeged szab. kir. város tanácsa intézkedik.

5. Az alapítvány jótékonyágában évenként két szegedi városi főgimnáziumi szegény sorsú, jó előmenetelű és magaviseletű tanuló részesüljön, vallásra való tekintet nélkül, akik az alapítványi vagyon jövedelméből iskolai könyvekkel láttassanak el.

Előnyben részesüljenek a kiválóbb előmenetelű, továbbá árva, vagy félárva gyermekek; egyenlők között a magasabb osztályba járók.

Ha az alapítóke jövedelméből valamely összeg bármely okból fennmarad, az vagy ugyanazon tanévben, vagy a következőben több, arra érdemes tanuló tankönyvekkel való ellátására fordítandó.

6. Az alapítvány kamatait minden tanév végén a városi főgimnáziumi tanári testület véleményének meghallgatásával az intézet igazgatója itéli oda a következő tanévre. Az igazgató a segélyegylet által beszerezeti a tankönyveket és átadja a jutalmazottaknak.

7. Szeged szab. kir. város törvényhatósági bizottsága 1905. évi 623. számú határozatában elvállalta az alapítványi tőke kezelését s szavatosságot annak épségeért.

8. Az alapítvány számadásai évenként a főfelügyeleti jog gyakorolhatása végett a vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter úrhoz terjesztendőek föl.

9. Az alapítványt peres, úgy perenkívüli ügyekben Szeged szab. kir. város polgármestere képviseli.

10. Ezen alapító levelet három egyenlő példányban állítottam ki: a vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter, Szeged szab. kir. város levéltára és a szegedi városi főgimnázium igazgatója részére.

Kelt Szegeden, 1905. évi december hó 30. napján.

Előttünk :

Dr. Gaál Endre s. k.

Bárdoss Béla s. k.

Buxiási Eisenstädter Róbert s. k.

Ezen alapítványt elfogadta Szeged város tanácsa és köztörvényhatósága s jóváhagyta a Nm. vkm. 11533. sz. leíratával.

Adatok az intézet 1905—6. évi történetéhez.

A) Az intézet állapota.

1. *Tanári személyzet.* Az 1905—6. iskolai évben a tanári testület tagjai voltak: az igazgató, 18 rendes tanár, 1 rendes hitoktató, 1 helyettes, 2 rendkívüli, 1 óraadó, 1 tornatanár. A nem róm. kath. vallású hittanárok száma 5. A teljes tanári létszám tehát 30.

A tanári személyzetben ez iskolai évre a következő változás történt: Schandl Miklóst a kegyes-tanítórend kormánya Kecskemétre helyezte át. Schandl Miklós alapos szakképzettségével és tanári rátermettségével 13 éven át volt egyik kiváló tagja tanári testületünknek. Működését a legszebb eredmények kísérték. Helyébe ifj. Nagy József jött a kolozsvári egyetemről.

Intézetünk évente megújuló baja volt, hogy az V. osztályról sok tanuló kiszorult a beiratások alkalmával. Ezek kénytelenek voltak emiatt négy év után új iskolát keresni. Hogy ezen állandó bajon segítsünk, az igazgató megtette a lépéseket az V. osztály párhuzamosítására. Miután megnyerte erre a vallás-közüoktatásügyi miniszteriumnak, a magyar kegyes-tanítórendnek és Szeged város hatóságának engedélyét, megnyílt az 1905—6. tanévre a párhuzamos V. osztály mindjárt a tanév elején. Tanteremnek az ifjúsági könyvtár helyiségét alakítottuk át, az órákat pedig helyettesítésre vállalták el a tanári kar tagjai.

A tanári testület aug. 29-én alakult meg. Ez alakuló gyűlésen még Cserép Sándor igazgató elnökölt, aki bemutatta a tantárgyak felosztásának tervezetét, kijelölte az osztályfőnököket, megállapította a tanári kar egyéb munkakörét, azután pedig tüzetes megbeszélés tárgyává tette az ifjúság szellemi és erkölcsi érdekeit illető legelső teendőket.

Ez volt az intézet érdemekben gazdag igazgatójának utolsó szereplése. Egyre súlyosodó baja miatt a beiratásokat már nem volt képes maga vezetni. A hosszú és kínos szenvedéstől, amelytől rettegnie kellett, agyszélhűdés mentette meg október hó 3-án. A ravatalt az intézeti kápolnával összekötött díszteremben állítottuk fel, amelyre a tanári kar és az intézet

ifjúsága helyezte az első koszorúkat. A megboldogult lelki üdvéért okt. hó 5-én d. e. 8 órakor mutattuk be az engesztelő szentmise-áldozatot az intézet ifjúságának jelenlétében. 10 órakor volt a temetés, amelyen részt vett Szeged város tanácsa és törvényhatósága, a főbb tanügyi hatóságok; küldöttségileg részt vett az 5. honvéd-, a 46. gyalog-, az utász- és huszárezred tisztikara; képviseltette magát a kir. ítélőtábla, törvényszék, kir. ügyészség, képvisellették magukat a szomszédos rendházak és testvérintézetek.

Az egyházi szertartás után a tanári kar részéről Bartha György dr. mondott gyászbeszédet boldogult igazgatónk felett, az ifjúság nevében Faragó Aladár VIII. o. t., a Dugonics-Társaság részéről pedig Homor István főrealiskolai igazgató tartott emlékbeszédet.

A tisztelők, jó barátok és hálás tanítványok hosszú sora kísérte végső útján az elköltözöttet a belvárosi temetőbe, ahol az ifjúság megható gyászéneke mellett helyeztük örök nyugalomra.

A veszteség nagyságának ecsetelésére, amely intézetünket Cserép Sándor korai halálával érte, közlöm Platz Bonifác dr., tank. kir. főigazgató urunk kegyeletes szavait hivatalos látogatása alkalmával fölvetett jegyzőkönyvünkből.

„Ezen tanácskozmányt, igen tisztelt tanári kar, nem kezdek mel-
több tárggyal, mint ha annak emlékével foglalkozom, ki egy emberöltőn át volt ezen ősi főgimnázium tanári testületének tagja és hét éven mint igazgató, annak bölcs vezére. Dolgozott úgy szólva élte utolsó pillanatáig; gondos elméje csak akkor szűnt meg ezen főgimnázium ügyeivel foglalkozni, mikor a halál eloltotta az őt éltető szellemi világot. Mint az ifjúság tanítója, megtestesülése és mintaképe volt az eredményesen működő tanárnak; mint igazgató, megtestesülése volt a legbölcsebb vezérnek, ki a reá bízott ügykört nemcsak minden részletében ismerte, hanem a kötelességeknek ezernyi terhét fáradhatatlanul magára is vállalta.

Ismertem nagy szakképzettségét; ismertem s nagyra becsültem munkásságát, mellyel az ismereteket az ifjúság lelkébe átültette. Mondhatom, hogy tudatlan tanítvány alig került ki kezéből, mert ha az iskolai idő nem volt elegendő a tudatlanok megtanítására, bár ki volt merülve a munkában, szeretete mindig talált időt, hogy a gyenge tanulót megtanítsa arra, amit tudnia kell. Egyesítette magában mindazon tulajdonságokat, melyek a lelkiismeretes, az ifjúságért élő tanítót ékesíthetik. Tudás, fáradhatatlanság, szeretet, lelkesedés s derűség voltak egyéniségének alapvonásai, amikkel vértézve, sohasem esett kétségbe a tanuló sorsa felett. Mindig keresett s talált is módot, hogy a lanyhát sikeres munkára serkentse.

E tulajdonságok benne, mint igazgatóban nem fokozódtak ugyan, hanem teljes nagyságukban érvényesültek. Hosszú tapasztalata, mindent helyesen megfigyelő és rendező elméje, bölcs higgadtsága, a nagy közös célnak biztos ismerése és követése, de főleg mindenkit keblére ölelő szeretete az igazgatói hivatásra őt kiválóan képesítették. A tanári testület

idősebb tagjai szívesen hajlottak szavára, mert mindenki ismerte igazságosságát, tiszta ügyszeretetét és körültekintő s mindent mérlegelő megfontolását, mely minden intézkedésének kútforrása volt. De készséggel fogadták szavait s intézkedéseit a tanári testület ifjú tagjai is, akiknek valóban bölcs pedagógusa és tapasztalt vezére volt s akik munkájukhoz igazgatójuknak példás munkásságából merítették az ösztönt. A főgimnáziumi ügyrendnek nem volt az a fontos, vagy kisebb jelentőségű pontja, melyet a boldogult lelkiismeretesen végre nem hajtott volna; s mint a kegyes tanítórend százados hagyományainak megsestesülése, az önzetlen, a zajtalan s kizárólagosan a mások szellemi javáért fáradozó lelkesedést a tanári kar tagjaiban ápolta s erősítette.

Minden tanuló ifjú előtte külön egyéniség volt, akinek minden körülményeit csodálatos részletességgel ismerte. A nyolcszáz közül bármely tanulóról bármely időben teljes felvilágosítást tudott adni. Ily szempontból véve, tanítványainak a szó legnemesebb értelmében volt atyja. Szinte megindító volt az a gondosság, mellyel deákjainak minden ügyével törődött; oktatta, gyámolította, sőt oltalmazta is őket, ha meggyőződése szerint igazságtalan gyanú érte valamelyiket.

Méltó fia Kalazancius szent Józsefnek, aki e nagy szentnek szívéből merítette az ifjúság lángoló szeretetét. Harmancöt évig áldozott a szeretetnek ezen oltárán, tanítva és nevelve az ifjúságot Istennek s a hazának szolgálatára. Valóban, ezen ősi iskola érdekében kívánom, hogy boldogult igazgatójának, Cserép Sándornak emléke benne örökké éljen; munkássága szolgáljon példaadásul a jövő nemzedéknek arra, miként kell az Isten által kijelölt hivatásnak mezején egész emberként mindvégig helyt állni. — Én, mint közvetlen főlebbvalója s működésének tanúja, nemcsak jó barátomat, hanem főleg a hazai tanügynek igen jeles munkását gyászolom benne; és hálás szívvel teszem le haló poraira a nagyrabecsülő elismerésnek babérját azon indítvánnyal, hogy boldogult Cserép Sándornak, a szegedvárosi főgimnázium igazgatójának emlékezetét ezen jegyzőkönyvünkben örökítsük meg.

Az iskolaorvosi és egészségtanári állásra Szeged város polgármestere nov. hóban Gidófalvy Béla dr. m. kir. honvédezredorvost nevezte ki, aki hivatalos működését ugyanezen hónapban meg is kezdette intézetünkben.

A tanárok egészségi állapota az egész iskolai éven át igen kedvező volt. Betegség miatt alig néhány esetben vált szükségessé helyettesítés rövid időre.

2. *Tanulók.* Az iskolai évet a beiratások, a pótló- és javítóvizsgálatok befejezése után szeptember 5-én ünnepélyes „Veni Sancte“-val nyitottuk meg s 6-án megkezdettük a rendes tanítást, mely zavartalanul folyt az egész iskolai éven át.

Augusztus 30. és 31. napján tartottuk meg a javító-, pótló-, felvételi- és magánvizsgálatokat. Javító-vizsgálatot tett: egy tárgyból 58, két tárgyból

(1146. sz. föig. enged. alapján) 6, részleges javító-vizsgálatra engedélyt nyert 3 (67278, 66783. és 65241. min. sz. a.); a követelményeknek megfelelt 64, osztályisméltésre utasított 3. Pótlóvizsgálat nem volt. Magánvizsgálatot tett 2 sikerrel.

A beíratások szeptember 1—4. napjain történtek. A két első napon csak helybeliek íratkoztak be, a két utolsón vidékiek. Beíratott a rendes időben 742, utólag fölvetetett a 73046/1905. sz. min. engedéllyel a II. osztályba 5, a VI. osztályba 4 tanuló a 60 törvényes létszámon felül; évközben jött 5 tanuló, kikkel a tanulók száma 756-ra emelkedett. Ide járult még az I. osztályban 1, a IV-ben 2, a VII-ben 2, a VIII-ban 2 magántanuló s így a fölvetett tanulók összes száma 763.

A múlt tanévhez képest 19 főnyi apadás mutatkozik, mert az egyes osztályokba, amióta az állami főgimnázium összes osztályai megnyíltak csak 60 tanuló vehető fel.

Intézetünkben összesen 14 osztályt nyitottunk meg, 3 első, 2 második, 2 harmadik, 2 negyedik, 2 ötödik, 1 hatodik, 1 hetedik és 1 nyolcadik osztályt.

A vizsgálatot tett 717 tanuló közül 463 helybeli (64·57%), 254 vidéki (35·40%).

A IV. statiszt. táblázat szerint a helybeli tanulók összes száma 494 (64·74%), a vidékieké 269 (35·26%), kik osztályonként következőleg oszlanak meg: I. a) 26, I. b) 18, I. c) 21, II. a) 23, II. b) 26, III. a) 18, III. b) 24, IV. a) 15, IV. b) 20, V. a) 21, V. b) 9, VI. 15, VII. 19, VIII. 14. A vidékiek közt legnagyobb számmal vannak képviselve: Torontál 91, Temes 34, Bács-Bodrog 32, Csongrád 21, Csanád 24.

Az 1905—1906. tanév folyamán 40 tanuló maradt ki az intézetből, kik részint szüleik áthelyezése folytán távoztak, részint a tanári kar tanácsára tehetségüknek megfelelőbb, gyakorlatias irányú pályára léptek.

Június hó 11-én kezdődtek vizsgálataink a vallástaniakkal, melyeken ngs. Varga Ferenc belvárosi apátplébános úr, püspöki megbízott elnökölt. A többi tantárgyakból a nyilvános tanulókat jún. 16—23. napjain vizsgáltuk meg.

A magánvizsgálatokat június hó 13—15. napjain tartottuk. Összesen 7 magántanuló jelentkezett, kik közül 2 megbukott, 1 vizsgálatlan maradt, 4 sikerrel tett magánvizsgálatot,

A megvizsgált tanulók közül vallásra nézve 491 (68·48%) róm. kath., 6 (0·84%) gör. kath., 13 (1·81%) gör. kel. szerb, 4 (0·56%) gör. kel. román, 19 (2·65%) ág. ev., 29 (4·04%) ev. ref., 155 (21·62%) izraelita.

Anyanyelvre nézve 593 (82·78%) magyar, 104 (14·50%) német, 1 (0·14%) román, 10 (1·40%) szerb-román, 3 (0·42%) bolgár, 6 (0·84%) más nyelvű. A tanév végén mindannyian tudtak magyarul.

A tanulók nyelvismeretére, szüleiknek polgári állására vonatkozólag részletes adatokat nyújtanak az I. d), c) statiszt. táblázatok. Az előbbiből kitűnik, hogy tanulóinknak 61·23%-a csak magyarul beszél, az utóbbiból pe-

dig az látszik, hogy leginkább a középosztályhoz tartozó szülők küldik gyermekeiket intézetünkbe.

A tanulók egészségi állapota egészben véve megnyugtató; apróbb, mulékony betegségeket leszámítva, súlyosabb bajok nem igen fordultak elő; többen inkább a szülői házban, vagy az egyes konviktusokban előfordult ragályos megbetegedések miatt tiltattak el egy időre az iskola látogatásától. Igen örvendetes jelenség, hogy trachoma miatt egy tanulót sem kellett kitiltani. A kisebb betegségekből eredő mulasztás nem jelentékeny. Az oknélküli mulasztásnak a tanári testület azáltal iparkodott elejét venni, hogy a tanulókat szálláson olykor fölkerestette, a szülőket pedig figyelmeztette s figyelmeztetjük e helyen is az oknélküli mulasztások káros következményeire.

Haláleset egy sem fordult elő.

A jelen tanévben betöltötte Szeged város polgármestere az iskola-orvosi és egészségtan-tanári fontos állást. A szeptember havi szemvizsgálatot és himlőoltást még a város tiszti orvosa, Gyuritz Sándor dr. végezte, a másik két hivatalos ellenőrző szemvizsgálatot pedig már az új iskola-orvos és egészségtanár, Gidófalvy Béla dr. ezredorvos, aki az egészségtan tanítását is már november hóban megkezdte, az épület helyiségeit megvizsgálta, a tornaversenyeken jelenvolt és az igazgatónak minden egyes egészségi ügyben tanáccsal és útbaigazítással szolgált.

Az ifjúság testi nevelése érdekében felhasználtuk a rendelkezésünkre álló eszközöket. A kötelező játékokat az ujszegedi Erzsébet-ligetnek e célra igen alkalmas, gyepes és fákkal szegélyezett területén gyakorolták tanulóink, a vivást Armentani Ede okl. vívómester vezetése alatt többen tanulták, a versenyeken többen ki is tüntették magukat. Kedvező volt a tél a korcsolyázásra. Tanulóink közül sokan gyakorolták ezen testedző sportot az intézetünkhöz közel fekvő, kényelmesen berendezett és gondosan világított pályán. Az úszás sportját pedig állandóan gyakorolják, nyáron a Tiszában, a zordabb időben a városi gőzfürdőnek tágas uszodájában. A tanórák közti 10 percre a tornaudvar áll az ifjúság rendelkezésére.

3. *Intézeti szolgák.* Az intézetnek két bentlakó szolgálja van, kik közt úgy a tisztogatás, mint minden egyéb szolgálat, arányosan meg van osztva. Ezekhez járul a téli hónapokban egy fűtőszolga.

4. *Az épület és a bútorzat.* Az épület minden oldalról szabad, a helyiségek világosak, könnyen szellőztethetők s az egészségi követelményeknek megfelelők. Az intézet folytonos fejlődése miatt azonban már nem rendelkezik elégséges termekkel. Ezért a tank. kir. főigazgató úr hivatalos látogatása alkalmával sürgősen megkövetelte az épület kibővítését. Követeli egy, a modern igényeknek mindenben megfelelő tornacsarnok építését, mert „a mostani tornaterem 154¹/₂ m² alapterületével semmikép sem felel meg ezen intézetnek, melynek csaknem minden osztályában meg van a maximális 60 tanuló. Ennyi tanulóval, ily szűk helyen, melynek jó részét

a tornaszerek foglalják le, télvíz idején nem lehet tornagyakorlatokat rendezni. Különbösen is egyszeres plafonjával már elavult és alig fűthető be. Nincs az intézetben görögpótló tanterem, nincs hely a filológiai múzeum számára, nincs természetrajzi előadó terem és ifjúsági könyvtárhelyiség; a két utóbbi ugyanis osztálytermekké alakították át. A díszterem annyira szűk, hogy az intézet ünnepélyein, melyeken a város közönsége is megjelenik, a nagyszámú ifjúságnak nincs helye. Ezekben a hiányokon úgy lehetne segíteni, ha a fentartó város a tornacsarnok helyén egészen új, kétemeletes épületet emelne, amelynek földszinti részén a tornacsarnok kapna helyet, az első és második emelet pedig az iskola többi céljaira szolgálna.

Ennek megvalósítása érdekében a ngs. tank. főigazgató úr a tanügyi kormányt is megkereste, hogy hívja fel Szeged városát ezen szükséges intézkedések megtételére.

A vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 1905. dec. 12-én 98485. sz. a. Szeged szab. kir. város közönségéhez intézett leírata sürgősen elrendeli ezen hiányok pótlását póttépítkezéssel. „Felkérem ennél fogva, hogy a szükséges póttépítkezéseket általam előzetesen jóváhagyandó tervek szerint mielőbb hajtassa végre s e tárgyban hozandó határozatáról értesítsen. A szóban forgó kiépítést szükségessé és megokolttá teszi az a körülmény is, hogy a Szegeden létesülő nagyarányú újabb internátus által az ottani községi iskolák népessége előreláthatólag ismét meg fog szaporodni s így a tanulók elhelyezéséről gondoskodni kell“.

A vkm. ezen leiratára Szeged városa átírt 38530. sz. alatt, adjon véleményt az igazgató, nem lehetne-e a leiratban elősorolt hiányokon „új építkezés nélkül“ is segíteni.

A kedvezőtlen politikai és gazdasági viszonyok leszorították a kérdést napirendről, de kilátás van rá, hogy az épületkibővítés a közel jövőben megvalósítható lesz.

Nyári tornahelyül az épület 1480 m² és tornaszerekkel ellátott udvara szolgál, melyet az utca felől két sor fa szegélyez. Bútorzatainkban lényegesebb változás nem történt. Készült azonban a fizikai múzeumba egy nagy üveges szekrény a természettani eszközök elhelyezésére 370 kor. értékben.

5. *Tanszerek.* Minden egyes szertár főleg a fizikai és természetrajzi értékes tárgyakkal gyarapodott. A fizikai szertárba fali térképeket szereztünk a csillagászati és mennyiségtani földrajz tanításához, értékes készülékeket szereztünk be az elektromos hullámok kísérleti bemutatásához, összesen 596·54 K értékben; a természetrajzi szertárba értékes készülékeket és preparátumokat; a filológiai múzeum Loeper: Das alte Athen c. művel és 16 drb. egyptomi régiséggel gyarapodott; a történelmi és földrajzi szertár festmények és szobrok reproductióival, arcképekkel, 5 drb. térképpel; az éremtár igen értékes régi pénzekkel és érmekkel; a rajzszertár a természet után való rajzolásához 10 drb. tárgygal, 10 drb. díszedénnyel, 10 drb. emlősök és

madarakból álló gyűjteménnyel gyarapodott 159·35 K értékben. A tanári könyvtárt főleg a tanári önképzéshez szükséges művekkel és folyóiratokkal gyarapítottuk, az ifjúsági könyvtárakat pedig részint olyan művekkel, melyek a kötelező olvasmányok sorozatába tartoznak, részint pedig olyanokkal, melyek szórakozásra és tanulásra szolgálnak.

6. *A költségek.* Az intézetet Szeged városa tartja fenn; de hozzájárul az állam és a magyar kegyes tanítórend is; amaz évenként annyiszor 2000 koronával, ahány a párhuzamos osztályok száma, de csak 4 párhuzamos osztályig, emez minden kötelezettség nélkül évenként változó összeggel. Ezen összeg a múlt iskola-évben 8613·43 K volt, amelyhez a jelen tanévben a tanári fizetésrendezés folytán még 5400 K járult.

Szeged sz. kir. városa 1906. évi költségelőirányzata szerint az 1905/906. tanévre kiadások címén fölvétetett: a tanárok fizetésére 51774·40 K, a szolgák bérére 1360 K, iskolai szerelvényekre 664 K, isk. és házi átalányra 2076 K, tanszerátalányra 3350 K, épületek fenntartására 2429 K, helyiségek fűtésére 1612 K, összesen: 63265·40 korona.

Bevétel felvételi és tandíjból:

500 helybeli tanuló felvételi díja	2000 K
263 vidéki „ „ „	2104 „
499 helybeli tanuló tandíja	19960 „
1 „ „ „	30 „
263 vidéki „ „ „	15780 „
Összesen	39874 K
Tandíjmentességre leszámítva 20%	7154 „
marad bevételként	32720 K

7. *Segélyezési ügy.* Részint a város, részint az egyházmegyei hatóság vagy a szegedi kegyesrendi ház által kezelt alapítványokból e tanévben 15 ifjú nyert jutalmat 895·80 K értékben. A legnagyobb jutalom 200 K., a legkisebb 5 K volt. b) Idegen ösztöndíjat élvezett 18 tanuló 5820·52 K értékben. A legnagyobb 1000 K, a legkisebb 60 K volt. c) A tanuló ifjúság kebelében fennálló segélyező egyesület 538·80 K-t fordított könyvvásárlásra és könyvkötésre s 145 tanulóknak 1464 drb. könyvet osztott ki használatra.

B) Az intézet működése.

1. *Fegyelem.* Megnyugvással és elismeréssel nyilatkozhatunk tanuló-ifjúságunknak ez év folyamán tanúsított erkölcsi magaviseletéről és fegyelmi állapotáról. Találkoztak ugyan egyesek, kik illetlen magaviseletük és kisebb-fegyelmi vétségük miatt osztályfőnöki vagy igazgatói megrovásban részesültek; de a többség a jórend, tisztesség és az intézet törvényeinek követelményeit dicséretesen szem előtt tartotta. A gondjainkra bízott nagyszámú ifjúság sikeres nevelése céljából igyekeztünk is felhasználni mindent, ami

erkölcsi fejlődésüket, az erényekben való gyarapodásukat előmozdithatta. Az eljárás egyöntetősége szempontjából mindjárt az első, alakuló-gyűlésünkön úgy a házi rend és fegyelem, mint az oktatásra és nevelésre vonatkozó főbb szabályokat megállapítottuk és jegyzőkönyvbe foglaltuk. A beíratások alkalmával az intézet fegyelmi szabályainak kinyomatott példányait a tanulók közt kiosztottuk, hogy azokról tudomást vegyenek s hogy láttamozás végett a szülőknek bemutassák; ezenfelül osztályonként felolvastuk s a tanulók értelmi fejlettségéhez képest megmagyaráztuk.

A vallás-erkölcsi alap lévén a nevelésnek egyedüli és biztos alapja, a tanári testület ennek ápolására kiváló gondot fordított. A róm. kath. vallású ifjúság hétköznapokon a késő őszi és téli hónapokat kivéve fél 8 órakeresztmisen vett részt, vasárnaponként a szentmise után 3 csoportba osztva, szentbeszédet halgatott s a vallási tanok fejtegetése kapcsán vallási, iskolai, társadalmi kötelmeinek teljesítésére buzdított; az előírt időben elvégezte a szentgyónást és áldozást, megtartotta a nagyheti szent gyakorlatokat, jelen volt az anyaszentegyháztól rendelt minden nyilvános ájtatosságon és körmeneten, a farsang 3 utolsó napján tartatni szokott szentségimádáson, testületileg vett részt apostoli királyunk Ő Felségének névünnepén a hálaadó istentiszteleten, június 8-ikán a koronázás évfordulója alkalmából tartott öröm-istentiszteleten.

Mivel a hazaszeretet és vallásosság csak együtt virulhat a szívben, istentisztelettel vették kezdetüket az október 6., március 15., április 11-ikén tartott hazafiás ünnepélyek is, melyeket azonfölül hazafias költemények szavalása vagy ilyen tárgyú felolvasások és beszédek által iparkodtunk az ifjúság erkölcsi érzületére gyümölcsözőkké tenni.

Nem kath. vallású tanulóink saját lelkészeiktől nyertek vallási oktatást s mindnyájan tartoztak a saját vallásuk szerint rendezett istentiszteleten szigorú ellenőrzés mellett megjelenni.

A nevelés és oktatás egyik sarkalatos föltétele a rendes iskolabajárás lévén, az igazolatlan óramulasztások csökkentése céljából a szülőket gondos ellenőrzésre hívtuk fel. A 13,938 mulasztott óra közül 25 volt, mely nem igazoltatott. A vizsgálatot tett tanulók mindegyikére átlag 19 mulasztott óra esik. A 25 igazolatlan órát egy tanuló mulasztotta.

2. *Oktatás.* A Nm. vkm. 48,397/1902. sz. engedélye folytán intézetünkben az egyhuzamban való tanítás lépvén életbe, a kiválóan szellemi képzés a délelőtti órákban folyik. Az egyfolytában való tanítás behozatalával, valamint a közlekedési eszközök fejlődésével mind nagyobb számmal találkozunk tanulóink közt, kik szomszédos községekből vagy a tanyákról járnak be naponként az iskolába. Ez év folyamán 14-en használták a vonatokat és motoros kocsikat; nevezetesen: Kistelekről 2, Horgosról 3, Ószentivánról 1, Törökkanizsáról 4, Központról 2, Szőregről 1, Oroszlámosról 1. Előmenetelükre károsan hat az a körülmény, hogy a vonat indulásáig a várótermekben sok időt töltenek s némely részüknek az állomástól a lakóhelyükig

kocsin vagy gyalog hosszabb útat kell megtenniök. Hátrányukra szolgál az is, hogy társaik nem minden munkájában vesznek részt, a délutánokra eső rendkívüli tárgyakat például nem tanulják s így a tanításnak éppen a kellemes oldalait nem élvezhetik, a különböző egyénekkal és sokszor vásott gyermekekkel való érintkezés utazásuk alkalmával károsan hat nevelésükre. A szükség előtt hajlunk meg, midőn az ilyen iskolábajarást tanulóinknak megengedjük.

a) Tanításunkban a 43.381/1903. sz. min. rendelettel kiadott tanterv és az utasítások voltak az irányadók, melyek alapján már két évvel ezelőtt elkészítettük az állandó tanmenetet s ennek értelmében az előírt tananyagot minden osztályban az összes tárgyból elvégeztük.

b) Tankönyvekül kizárólag engedélyezett könyveket használtunk, melyek nagyobbbrészt jóknak bizonyultak s a tanítást megkönnyítették.

c) A tanítás eredményét: hány tanuló volt osztályonként és együttesen jeles, jó, elégséges, egy, két és több tárgyból elégtelen, az Értesítő II. a) statiszt. táblázata tünteti föl.

Az osztályozás eredménye az 1904—1905. tanévvel összevetve a következő: A mult tanévben (mikor a létszám 745, vagyis 28-al több volt) minden tárgyból jeles volt 70, most van 63, minden tárgyból legalább jó volt 146, most van 138, minden tárgyból legalább elégséges volt 377, most 380, egy tárgyból elégtelen volt 67, most 54, két tantárgyból elégtelen volt 27, most 27, több tárgyból elégtelen volt 58, most 55.

A II. b) statiszt. tábla százalék számai legjobban igazolják, hogy a jelen tanévi eredmény általában megnyugtató; ugyanis 717 osztályozott tanuló közül felléphet 581 vagyis (81·03%), egy tárgyból bukott, tehát felsőbb engedély nélkül javíthat 54 (7·53%), ismételni tartozik 75 (10·46%), nem ismételhet 7 (0·98%).

A testi nevelés terén elért eredmény szintén megfelelő. A tornázás céljaira téli helyiség és tágas udvar áll rendelkezésre, melynek a tornateremmel szomszédos területén mászórudak, nyújtó, korlát s más szükséges tornaszerek állanak és így a tornázásban az oktatás époly folytonos, mint az elméleti tárgyakban.

A testgyakorlásban előírt eredmény bemutatására június 18-án és 19-én megtartottuk az előírt tornaversenyeket a helybeli tornaegylet szíveségéből ennek ezen célra berendezett terjedelmes pályáján. A verseny eredményét Értesítőnk végén ismertetjük „Tornaverseny“ c. rovatunkban.

A művészeti érzék felkeltésére az egyes tárgyak keretében szintén gondot fordítottunk. A rajzolás iránt érzékkel bíró tanulóink közül többen szép eredménnyel tanulták a szabadkézi rajzot.

Rajztanáraink a tanulók egész évi rajzaiból az iskolai év végén kiállítás rendeztek, melyet a zárőünnepélyen megjent közönség is megtekintett. A budapesti Uránia színház vidéki körútjában tanulóinknak tanulságos képekben és magyarázatokban mutatta be egyes országok szépségeit és neve-

zetességeit. A „Szegedi Képzőművészeti Egyesület“ pedig tavaszi tárlatának látogatását díjtalanul engedte meg a tanuló ifjúságnak, amely alkalommal a régiségtani múzeumot is megtekinthették.

A nm. vallás-, közoktatásügyi minisztérium f. é. aug. hó 9-én 2472. eln. sz. a. elrendeli a tanulmányi kirándulásokat és utazásokat. Intézetünk az év folyamán többször tartott az egyes osztályokkal a város környékén természetrajzi és földrajzi kirándulásokat, jún. 1—4-ig pedig tanulmányi utazáson volt az Al-Dunánál. Ezen utazáson intézetünk 48 tanulója vett részt Czimmermann Pál, Kiss István, Schütz Antal és Forgács János tanárok vezetése alatt. E kiránduláson résztvevő tanulók a következők: Balassy István, Berger Imre, Bieber János, Bondy György, Bózsó István, Brunner József, Cserveny Károly, Danczinger Gyula, Devics Sándor, Dobrovcsky Jenő, Draskovich Ferenc, Endrényi József, Fodor István, Frankó Andor, Gönczi Károly, Grosser Sándor, Gruber Ernő, Hevesi Iván, Hoffer András, Hubert Pál, Kamocsay György, Katona József, Kovács György, Kovács Kálmán, Kúp Béla, Kurusa József, Kynsburg Károly, Molnár Miklós, Nagypál István, Nátly István, Ördög Zoltán, Pápay István, Pinterovits Ervin, Popp Ernő, Rényi Gyula, Rónay Gyula, Rónay Tibor, Schulhof Andor, Tarján Antal, Tóth Pál, Törteli Zoltán, Tukats Sándor, Vass Béla, Vig Jenő, Vig Sándor, Vőneki Szilveszter, Wagner Ernő, Werner László.

Junius 1-én indultak el ifjaink s tanulmányozásuk tárgyává tették Dél-Magyarország gyöngyét, az Al-Dunát. Utjuk első állomása Temesvár volt; a város nevezetességeinek megtekintése után másnap útjukat Bázias felé vették. Itt hajóra szálltak és gyönyörködtek az Al-Duna tájképi szépségeiben, földrajzi és történelmi nevezetességeiben. Látták a Babakaj-sziklát, a szerb parton Galambóc várnak, a magyar parton László várnak romjait, a Széchenyi-utat, Traján útját, a Greben-, a Kazán-szorost, a Széchenyi-emléktáblát, a Traján-táblát. Majd Orsovára érkeztek a kirándulók; a község nevezetességeinek megtekintése után csolnakokon Ada-Kaleh szigetére rándultak át. Itt a török élet és a mecset keltette fel a tanulók érdeklődését. Innen a magyar partra eveztek s megtekintették a Korona-kápolnát. Itt Czimmermann Pál tanár ismertette a hely jelentőségét és a kápolna emeltetésének történetét, utána Pápay István III. a) oszt. tanuló elszavalta Pósa: A haza című költeményét, amire a tanulók elénekelték a Himnuszt.

Másnap megtekintették Herkulesfürdő nevezetességeit, a Cserna víz-esését, a Rabló-barlangot, a Schneller- és Csorics-magaslatot, az izzasztó-barlangot. Ezek megtekintése után a róm. kath. vallású tanulók a fürdő kápolnájában szent misét hallgattak. Ebéd után a fürdőtelepet tekintették meg.

Kedves emlékekkel szívükben és szép ismeretekkel meggazdagodva mondtak tanulóink Isten hozzádot e szép vidéknek s fáradtan bár, de jó kedvvel érkeztek vissza jún. 4-én.

E helyen is fogadják hálás köszönetünket ifjaink kalauzolásáért a temesvári kegyesrendi tanár urak. Orsován intézetünk hálás, volt tanítványa,

nagys. Ritter Károly magy. kir. erdőtanácsos úr fogadta ifjainkat és ugyan-csak ő mutatta be a nevezetességeket. Fogadja ezúton is hálás köszönetünket.

Egy nemeslelkű névtelen adományozó lehetővé tette, hogy intézetünk egy jó előmenetelű, szegénysorsú tanulója szintén résztvehetett e kirándulásán. A nemes adakozó díját Kurusa József III. a) oszt. tanuló kapta meg. Fogadja az igazgatóság és a jutalmazott tanuló hálás köszönetét.

Az oktatás szempontjából fölemlítendőnek tartom még, hogy az 1890: XXX. t.-c. alapján az V. oszt. 82 növendéke közül 25-en, a VI. osztályban 64 közül 17-en, a VII.-ben 61 közül 22-en, a VIII.-ban 50 közül 25-en, összesen 89-en tanulták a görög nyelv helyett megszabott tárgyakat.

d) A tanárok közreműködése a tanításban. A tanári testület minden egyes tagja buzgalommal és lelkiismeretesen teljesítette kötelességét. A tanárok ezenkívül anyagi támogatással és szellemi közreműködésükkel támogatták a nemesebb, társadalmi törekvéseket azon köröket, egyesületeket és társaságokat, melyek tudományos, művészeti, nevelési, vagy jótékonyági célok szolgálatában állanak. A tanári kar tagjai gondos önművelésük mellett szép irodalmi munkásságot is fejtettek ki.

e) Éretts. vizsgálatot szept., dec. és június hónapokban tartottunk melyekről külön kimutatást adunk az Értesítő III. statiszt. táblázatán.

f) Nem kötelezett tantárgyakul előadattak: a francia nyelv, a gyorsírás, a szabadkézi rajz és a műének, a két első mérsékelt díjért, a két utóbbi díjtanul.

g) Kötelező rendkívüli tantárgynak az *egészségtant* adtuk elő a VII. osztályban, heti 2 órában.

h) A tanulók az ifjúsági könyvtárt szorgalmasan látogatták. A könyvtár u. n. kisebb és nagyobb könyvtárra van elválasztva; amazt az alsóbb, emezt a felsőbb osztályok növendékei használták. Mindegyiknek külön-külön tanár gondnoka és ifj. könyvtárnoka volt.

i) Az önképzőkörnek 105 rendes tagja volt (VII. és VIII. osztálybeliek, továbbá 24 rendkívüli tag a VI. osztályból), kik Both Ferenc dr. tanár vezetése alatt buzgalommal dolgoztak és sok irányú munkásságot fejtettek ki. A kör működéséről részletes képet nyújt az Értesítő F) pontja, melyből kitűnik, hogy a kör tagjai nemcsak a szépirodalom, hanem a komoly tanulmányok terén is tettek kísérleteket, szavaltak, klasszikusokból fordítottak, kivonatokat készítettek stb. A szaktanárok pályakérdéseket tüztek ki, azok kidolgozásához utasításokat adtak s a dolgozatokat meg is bírálták.

Az önképzőkörnek külön könyvtára és külön zenekara van, mely utóbbi Prelog József tanár vezetése alatt állt.

C) Általános ügyek.

1. Tankerületi kir. főigazgató úr, Platz Bonifác dr. a tanév folyamán több ízben látogatta meg intézetünket: szept. 11-én, dec. 16-án, midőn a pótló- és javító érettségi vizsgálatokon, jún. 1—8. napjain, midőn a rendes érettségi vizsgálatokon elnökölt, továbbá nov. 13—19. napjain, midőn hivatalos évi látogatását végezte. A tanítás menetének megfigyelése, az intézet helyiségeinek és szertárainak átvizsgálása után nov. 19-én a tanári testülettel értekezletet tartott s közölte vele látogatásai közben szerzett tapasztalatait. Szívesen és örömmel konstataálta, hogy az intézet tradícióihoz hű maradt, mit első sorban a tanári testület buzgó és lelkiismeretes fáradozásainak kell tulajdonítani.

2. Az orvosok és természettudósok a jelen tanévben Szegeden tartották vándor-gyülekezetüket augusztus hó utolsó és szeptember hó első napjain. Hivatalos helyiségekül intézetünk tantermeit ajánlta fel, a felolvasásokat pedig jórészt dísztermünkben tartották. Ezen alkalommal a társulat tagjai közül többen megtekintették intézetünk egész berendezését.

Május hó utolsó hetében a bajai cistercita főgimnázium növendékei szállottak meg intézetünkben tanulmányi utazásuk alkalmával. Az intézet dísztermét és tornacsarnokát rendeztük be számukra a katonaságtól kölcsönzött ágynéműekkel. A vezető tanárok kíséretében résztvettek vasárnapi szentmisénken s utána megtekintették az egész intézetet.

A június hó 1—8-ig tartó szóbeli érettségi vizsgálatainkon megjelent Lázár György dr. polgármester úr, iskola-ünnepélyeinken pedig Platz Bonifác dr. tank. kir. főigazgató úr, Szeged város tanácsának nevében Gaál Endre dr. tanácsos úr, a sajtó képviselői, a szülők és tanügybarátok oly tekintélyes számban, hogy dísztermünk nem volt képes az egész érdeklődő közönséget befogadni.

Fizikai kísérleteinken megjelentek a helybeli női tanítóképző növendékei Galler Kristóf igazgató és a Mi Asszonyunkról nevezett iskolainővérek kíséretében; más alkalommal eljöttek többen az érdeklődő szülők és tanügybarátok közül is.

3. Az *intézet jötevői*. 1. A vall.- és közokt. miniszter, mint minden évben, ezúttal is több értékes könyvet és folyóiratot adományozott az intézetnek. 2. Debreczeni János egri kanonok 200 koronát ajánlott fel ez évben is 2 felső- és 2 alsóosztálybeli szegedi születésű, szegénysorsú tanuló segélyezésére. 3. Buziási Eisenstädter Róbert egy-egy olajfestő-casettát adományozott teljes felszereléssel 2 tanulóknak, kik a szabadkézi rajzolásban feltünőbb eredményt értek el; az intézet éremgyűjteményét 46 drb. értékes éremmel és régi magyar ezüstpénzzel gazdagította. 4. A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 120 koronát, a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank 20—20 koronát ajándékozott a segélyegylet és önképzőkör tőkájé-

nek gyarapítására. 5. Platz Bonifác dr. tank. főigazgató úr több értékes könyvet és folyóiratot, egyiptomi pénzeket és homokot a Szaharából. 6. A Dugonics-Társaság Pósa műveinek 3 kötetét ajándékozta a tanári könyvtárnak, ugyanennek ajándékozott Göttl Arnold nyolc kötet könyvet. 7. Babarczy József dr. ügyvéd Szabados János költeményeiből 5 kötetet ajándékozott jutalomkönyvül az árvíz-ünnepély szereplőinek. 9. Hutter Ferenc úr 15 dr. egyiptomi régiséggel gyarapította gyűjteményünket. 10. Egyes iskola-ünnepélyeink alkalmával pedig többen együttvéve 185 K 40 fillérrel járultak önképzőkörünk és zeneiskolánk költségeinek fedezéséhez. 11. Floderer Imre és Nagy József tanár urak 20, dr. Reiniger Hermann 30 koronával járultak hozzá az önképzőköri pályaművek jutalmazásához.

Intézetünk mindeme nemesszívű barátainak, kik könyvtárainkat, gyűjteményeinket növelni, tanítványainkat adományokkal buzdítani vagy segíteni szíveskedtek, hálás köszönetet mondunk.

Nyilvános iskolai ünnepélyek. Az ifjúság hazafias érzületének fejlesztésére, nemes lelkesedésének és kegyeletének ápolására több iskolai ünnepélyt tartottunk.

Október 6-án megünnepeltük az aradi tizenhárom vértanúságának évfordulóját, amelyen Both Ferenc dr. tartott az ifjúságnak hazafias beszédet.

November 1-én kegyeletes ünnepélyt rendezett ifjúságunk az elhunyt tanárok sirjánál énekkel és szavatokkal. Másnap pedig Dugonics András sirját hazafias beszéd, ének és szavatok kíséretében koszorúzta meg.

November 19-én Szent Erzsébet névünnepén ez idén is csendes imádsággal, gyászistentisztelettel és iskolai ünnepélyel hódolt az ifjúság az ország felejthetlen Nagyasszonya, Erzsébet királyné emlékének. Ugyanekkor gyűjtést rendeztünk a vakok javára; a gyűjtés eredményeképp befolyt 30 koronát a szegedi vakok intézetének küldöttük el.

Jan. 14-én a József kir. herceg szanatórium javára rendeztünk ünnepélyt, amelyen Gidófalvy Béla dr. intézeti egészségintanár tartott felolvasást a tüdővészről. Az önkéntes adományokból 100 K folyt be, amely összeget a szanatórium rendelkezésére bocsátottuk.

A sajtószabadság kivívása emlékének márc. 15-én az ifjúság iskolai ünnepélyel áldozott, mely hazafias énekek és szavatokból állt; április 11-én pedig az 1848. törvények szentesítésének évfordulóját ülte meg, amely alkalommal Czimmermann Pál főgimn. tanár méltatta a nap fontosságát.

Végül az „Önképzőkör“ saját kebelében több kiváló írónk, költőnk kegyeletes emlékét újította fel, május 21-én pedig nyilvános évváró ünnepélyt rendezett, mely számos előkelő vendég jelenlétében az intézet dísztermében folyt le. Mindezekről bővebb tudósítás az Értesítőnek „Önképzőkör“ c. fejezetében található.

A tanévet június 29-én ünnepélyes „Te Deum“-mal zártuk be, mely után a tanulónak kiosztottuk az odaítélt jutalmakat, továbbá a bizonyítványokat és Értesítőket.

D) Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leíratok.

1905. évi 55,004. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. leír az iskola-orvosi állás rendszeresítése tárgyában.

1905. évi 1222. eln. sz. Szabályzat az iskolai tanulmányi kirándulásokat és utazásokat rendeli el.

1905. évi 64,403. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. megengedi, hogy a párhuzamos V. osztály az 1905/6. tanévre megnyittassék.

1905. évi 69,485. min. sz. A kath. vallású tanulók hamvazó szerdán és halottak napján délelőtt 10 óráig, a kötelező gyónás napján délelőtt 10 órától a tanítás alól fölmentetnek.

1905. évi 73,040. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. megengedi, hogy az igazgató az 1905/6. tanévre a II. osztályba 5, a VI. osztályba pedig 4 tanulót vehessen föl a 60 törvényes létszámon felül.

1905. évi 1668. főig. sz. Farkas István az V. osztályba utólagosan fölvehető.

1905. évi 76,917. min. sz. A görög-pótló rajz a VII. és VIII. osztályban összevonással tanítható heti 2 órában.

1905. évi 1735. főig. sz. A tanker. kir. főigazgató tudomásul veszi Szinger Kornélnak igazgatóvá történt kinevezését.

1905. évi 31,080. tan. sz. Szeged város tanácsa tudomásul veszi Szinger Kornélnak igazgatóvá történt kinevezését.

1905. évi 1814. főig. sz. Sélley László az I. osztályba utólagosan fölvehető.

1905. évi 5780. eln. sz. Szeged város polgármestere kinevezi Gidófalvy Béla dr. honvéd ezredorvost egészségtan-tanárrá.

1905. évi 1909. főig. sz. Vladár Ernő a II. osztályba utólagosan fölvehető.

1905. évi 2040. főig. sz. A József-szanatorium javára iskolai ünnepély rendezendő mérsékelt belépő-díjjal.

1905. évi 105,500. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. új érettségi vizsgálati utasítást léptet életbe.

1905. évi 4059. eln. sz. A nm. vall.- és közokt. min. rendelete alapján az ifjúság a tátrai szállókban tanulmányi kirándulások alkalmával az elő- és utóidényben 50% kedvezményt kap.

1906. évi 11,533. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. buziási Eisenstädter Róbertnek Cserép Sándor főgimn. igazgató halálakor tett alapítványáról kiállított oklevelet jóváhagyja.

1906. évi 27,800. min. sz. Hamza György VIII. o. t. korengedélyt nyer az érettségi vizsgálatra.

1906. évi 588. főig. sz. A kitiltott könyvek jegyzékét küldi meg a tanker. kir. főigazgató.

1906. évi 2487. eln. sz. Szeged város polgármestere Radics László II. iskolaszolgát a városháza kapusává nevezvén ki, helyébe Csasztvay Mihály városi tűzoltót rendeli ki ideiglenes szolgálattételre II. iskolaszolganak.

1906. évi 97,249. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. intézkedik a szünidei tanulói barangolások tárgyában.

1906. évi 25,552. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. 100 korona segélyt utalványoz a tornaversenyre.

1906. évi 29,958. min. sz. A nm. vall.- és közokt. min. Vuchetich György V. oszt. tanulónak egy Alapy-féle 300 koronás ösztöndíjat adományoz.

E) Ifjúsági segélyző-egyesület.

A segélyző-egyesület 1905. évi szeptember hó 24-én alakult meg és 1906. évi május hó 27-én tartotta záró gyűlését.

A lefolyt évben a következő választott tisztviselők végezték az egyesület munkáját: Elnök: Prokesch Mihály VIII. oszt. tanuló; főjegyző: Szarvady Jenő VIII. o. t.; titkár: Kiss Ernő VIII. oszt. tanuló; pénztárnok: Jurkovich Othmár VII. oszt. tanuló; ellenőr: Rónay Gyula VII. oszt. tanuló; főkönyvtárnok: Hartner László VII. oszt. tanuló; aljegyzők: Lázár Miklós VI. oszt. tanuló és Tallián Tibor V. oszt. tanuló; alkönyvtárnokok: Gál László VI. oszt. tan. és Wagner Ferenc V. oszt. tanuló.

Ezen iskolai évben a segélyző-egyesületnek tagjai voltak a *VIII. osztályból*: Balázs Sándor, Biedl Jenő, Bondy Ferenc, Bruchsteiner Béla, Burg Lajos, Czapik Gyula, Faragó Aladár, Fáy István, Gajtovics Viktor, Gál József, Hamza György, Heim Géza, Henni Károly, Kiss Ernő, Komáromy György, Kovács Ágoston, Körösi János, Ökrös Ervin, Nagy István, Lobstein Árpád, Prokesch Mihály, Reiner Endre, Richter Károly, Rózsa Andor, Schäffer Dezső, Schmidt Rezső, Schwarcz János, Sevity Dragutin, Steiner Sándor, Szabó Gyula, Szabó Béla, Szamek Sándor, Szarvady Jenő, Valentin Gusztáv, Zauner Richárd. A *VII. osztályból*: Balog László, Borota Braniszláv, Czikliai Mátyás, Csányi Pál, Csernovics György, Gerő Elek, Hartner László, Istvánfy Endre, Jurkovich Othmár, Kardos Mihály, Kis István, Kis Menyhért, Kis Ernő, König János, Löw Lipót, Magarasevits Sándor, Marsang Aladár, Pártos Pál, Rónay Gyula, Schipper Miklós, Sugár Géza, Süss Ernő, Szele Pál, Singer István, Winckler István, Winkler Jenő. A *VI. osztályból*: Ádám Dezső, Águstich Jenő, Baitz Mihály, Békefi László, Bartole Miklós, Biró Jenő, Deutsch Mátyás, Dombovics Gyula, Fein Jenő, Fischer Marcell, Gál László, Horváth Endre, Juhász Róbert, Jáhn Frigyes, Jurenák Kálmán, Kelemen Ferenc, Kovács Ferenc, Lázár Miklós, Lövész György, Návay Andor, Ortinau Mihály, Palócz Sándor, Papházy Béla, Schäfer János, Schütz Lajos, Soós Károly, Sprenger Béla, Tóth Lajos, Tóth László, Végman Jenő, Wetzler János, Zeisler István. Az *V. a) osztály-*

ból: Ackermann Mihály, Apró Dezső, Belle Ferenc, Buck Gábor, Farkas Ákos, Fráter Andor, Hoffer Endre, Kanyó Pál, Kern Aurél, Kis István, Kiss Miklós, Klivinyi István, Kuthy Elek, Lória Aladár, Lőrinczy Endre, Mahler Gusztáv, Molnár László, Novák Emil, Pity István, Pulitzer Imre, Szücs József, Szüts Sándor, Szuhly Pál, Tallián Tibor, Tarján Pál, Tóth István, Vajda Ernő, Vlahovits Miklós, Wagner Ferenc, Weigand János, Zeisler Imre. Az V. *b) osztályból*: Braun József, Büsch Viktor, Deutsch Imre, Gömöri Endre, Niklós Ferenc. A IV. *a) osztályból*: Berger Imre, Csányi Mátyás, Deutsch Ármin, Endrényi József, Fluck Endre, Jerney Zoltán, Kern Lajos, Kovács Kálmán, Leh István, Lippmann Lajos, Mukits Attila, Rónay Dénes, Spergely Tibor, Zeisler Sándor. A IV. *b) osztályból*: Kamocsay György, Raffay István. Összesen 146.

A segélyező egyesület tőkéje 1904/5. tanév végén 23,600 kor. n. é. 4°/_o-os koronajáradék kölcsönkötvény és a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban 112,839 sz. betétkönyvecskében 1321,75 kor. készpénz, összesen 24,921,75 kor.

A tőke gyarapodása az 1905/6. tanévben: 1. Ajándékból: a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár ajándéka 120 kor., a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank ajándéka 30 kor., a Szegedi Takaré- és Hitelrészvénytársaság ajándéka 20 kor. 2. a VI. és VIII. oszt. gyűjtéséből fönmaradt 10,14 k.; 3. A tanév végén érettségi vizsgálatot tett ifjak táncmulatságán befolyt tiszta jövedelem fele 167 kor., az alaptőke 1905. évi kamataiból 706,50 kor. összesen 1053,64 kor., mely összeggel együtt az egyesület vagyona az 1905/6. tanév végén 23600 k. n. é. 4°/_o-os koronajáradék kölcsönkötvény és 2375,39 k. a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban, összesen 25975,39 k.

Az egyesületnek segélyezés céljából rendelkezésére állott: 1) 584 kor. tagságidij, 2) 544,18 kor. az alaptőke 1905. évi kamataiból összesen 1128,18 kor., mely összeget téli ruhák beszerzésére, könyvvásárlásra és könyvkötésre fordítottuk.

Az egyesületet könyvsegélyben részesítették: 1) A Szent István Társulat, Lampel Róbert könyvkiadó vállalatok, 2) Prokesch Mihály, Kiss Ernő, VIII., Rónay Gyula VII., Lázár Miklós VI., Tallián Tibor V. a), Mukits Attila, Rónay Dénes IV. a), Rónay Tibor III. a), Tallián Jenő és Draskovich Ferenc II. a) osztályú tanulók. Ruhasegélyben részesítették az egyesületet: ngs Hamza Géza törvényszéki elnök úr, özv. Wagner Gyuláné, Pál Miklós m. kir. honvédszázados és Lázár Miklós VI. oszt. tanuló. A tanév elején az egyesület 145 tanulónak 1464 tankönyvet osztott ki használatra, 21 tanulót pedig meleg téliruha segélyben részesített.

Kedves kötelességünknek tartjuk e helyen is köszönetet mondani az egyesület nemesszívü jötevőinek.

F) Önképzőkör.

Az önképzőkör 1905. szeptember hó 17-én alakult meg 108 rendes és 25 rendkívüli taggal, akik elismerésre méltó szorgalommal és figyelemre érdemes eredménnyel használták föl az időt és azon eszközöket, amelyeket az önképzőkör nyújtott. A kör ügyeit az alakuló gyűlésen választott tisztviselők intézték. Ezen tisztviselők az 1905—6. tanévben a következők voltak: elnök: Faragó Aladár VIII. o. t., jegyző: Heinrich János VIII. o. t., pénztáros: Biedl Jenő VIII. o. t., főkönyvtáros: Jung Péter VIII. o. t., titkárok: Nacsá Lajos és Viblitzhauer Ödön VII. o. t., alkönyvtáros: Nessel Gyula VII. o. t.

Az önképzőkör célszerű és sikeres munkájában hathatós támaszul és buzdításul szolgált a tanári kar érdeklődése a kör ügyei iránt, amennyiben tanácsaival és útmutatásaival elősegítette az önmunkálkodás eredményét és gondoskodott arról, hogy a rendes tanításközben fölmerült elvek és megjelölt irányok itt is érvényesüljenek.

Az önképzőkör minden héten egy gyűlést tartott; munkakörébe vonta a középiskola összes tantárgyát és igyekezett tágitani az ifjak szellemi látókörét, nemesíteni érzelmeit, tökéletesíteni előadását és stilizálását, egyúttal az iskolában szerzett ismereteket az önmunkálkodás útján szerzett ismeretekkel bővíteni.

A szív nemesítése céljából az ifjak zenekart alakítottak, amelynek 39 tagja volt; névszerint: Reiner Endre, Szabó Béla VIII. o. t., Joklicsek Emil, Kardos Mihály, Sugár Géza, Singer István, Süss Ernő VII. o. t., Fischer Marcell, Kelemen Ferenc, Jurenák Kálmán VI. o. t., Belle Ferenc, Hoffer Endre V. A) o. t., Balassa József III. A) o. t., akik első hegedüt; Vastag László, Vuchetich István VII. o. t., Zauner István, Zeisler István VI. o. t., Buck Gábor, Kiss István, Tóth István V. A) o. t., Deutsch Ármin IV. A) o. t., Diethelm Vilmos, Danczinger Gyula III. B) o. t., Kreszló József II. B) o. t., Goldschmidt Imre, Löwi János II. A. o. t., Bleier Sándor I. C), Löwi Henrik I. A) o. t., akik második hegedüt; Gyulai Pál, Lövész György VI. o. t., Belle Géza IV. A) o. t., akik gordonkát; Jung Péter VIII. o. t. Mayer Antal VII. o. t., Ábrahám Andor V. A) o. t., akik nagybölgöt játszottak; fuvoláztak: Bruck Nándor VII. o. t., Lázár Miklós VI. o. t. és Tóth Pál III. B) o. t.

A gimnáziumi zenekart Prelogg József tanár vezette az egész tanévben át heti 1 órában.

A tanári kar és a nagy közönség állandóan élénk érdeklődéssel kísérte önképzőkörünk működését. Ezen érdeklődésének adta jelét a tanári kar, midőn a kör minden egyes nagygyűlésén képviseltette magát, s a közönség, midőn a kör nyilvános ünnepélyein oly tömegesen jelent meg, hogy inté-

zetünk tágas díszterme kicsinynek bizonyult befogadására. Az érdeklődést bizonyítja még ama körülmény is, hogy a kör jóakarói az ifjúság szorgalmának és előmenetelének jutalmazásához anyagi áldozatokkal is járultak.

Hálára kötelez bennünket Szeged városa e téren is, amelynek nemeslelkű alapítványa folytán osztjuk ki évenként a Kisfaludy-díjat, 42 korona értékű magyar szépirodalmi művet.

Ezután első helyen kell köszönetet mondanunk önképzőkörünk régi partfogójának, buziási Eisenstädter Róbert úrnak, akinek bőkezűségéből ez évben immár 15-ödször osztottuk ki az ezüst és bronz érmeket a kör szorgalmasabb tagjainak.

A Szegedi Takaré- és Hitel-Részvénytársaság 20 koronát ajánlott föl a kör céljaira. Reiniger Hermann dr., az intézet volt növendéke 30 koronát tűzött ki egy természetrajzi pályatételre. — Floderer Imre és Nagy József főgimn. tanárok 10—10 koronát adományoztak az önképzőkörnek a kiválóbb pályamunkák jutalmazására. — Babarczy József az árvíz-ünnepély szereplőit Prónai, Dugonics András élete és művei című könyvvel ajándékozta meg, az intézet igazgatója pedig 10 darab Széchenyi-Emlékkönyvet bocsátott rendelkezésre, hogy velök a pályamunkákat jutalmazzuk.

Ezenkívül a február hóban tartott hangverseny alkalmával intézetünk nemeslelkű barátai filléreikkel vetekedve járultak körünk kiadásainak fedezéséhez. A begyűlt összeg 185 korona 40 fillér. A pályamunkák jutalmazására szolgált a „Bakos Pali alapítvány“-nak a jelen iskolai évre eső kamata, 16 korona. Fogadják körünk jötevői hálás köszönetünket.

Ezen több részről nyilvánuló érdeklődéstől kísérve végezte önképzőkörünk működését a szeptember 17-én tartott alakuló gyűléstől kezdve 19 rendes gyűlésen át, 1906. május 20-áig, amikor munkálkodását ünnepélyes gyűléssel befejezte.

Mint az elmúlt iskolai években, úgy a mostaniban sem hiányoztak egyes jelentékenyebb mozzanatok, amelyek a kör beléletére fényt derítenek és a tagok tevékenységének fokozására élénkítő hatással voltak: 1905. dec. 17-én hazánk nagy költője, Vörösmarty Mihály iránt róttuk le kegyeletünket halálának ötvenéves évfordulója alkalmával, március 12-én a szegedi árvíz emlékét újította föl a kör, április 29-én pedig Jókai ünnepélyt rendezett. Ezenkívül résztvett az önképző kör az intézet összes ünnepélyén beszédekkel, szavalatokkal, ének- és zeneszámokkal.

A főbb önképzőköri ünnepélyek a következő tárgysorozatok szerint folytak le:

I. A hangverseny tárgysorozata:

1. Kéler: Magyar vígjáték, nyitány. Előadta: a főgimn. zenekara.
2. Kiss: Roboz Ágnes. Szavalta: Ötvös Ervin VIII. o. t.
3. Händel: Diadalének. Előadta: a főgimn. vegyeskara.
4. Beethoven: Románc, F-dur. A főgimn. zenekarának kíséretével előadta: Reiner Endre VIII. o. t.

5. Váradi : Szent nyomok. Szavalta : Grüber András VII. o. t.
6. Czibulka : Szerenád. Előadta : a főgimn. zenekara.
7. Farkas : Fábján hadnagy. Szavalta : Nessel Gyula VII. o. t., zongorán kísérte : Joklicsek Emil VII. o. t:
8. Schumann : Merengés. Előadta : a főgimn. zenekara.
9. Gabányi : A föld és népei. Előadta : Gaberdeén Ede VIII. o. t.
10. Magyar népdalok. A főgimn. zenekarának kíséretével előadta : Süss Ernő VII. o. t.
11. Induló. Előadta : a főgimn. vegyeskara.
- II. A Vörösmarty Mihály emlékére rendezett ünnepély tárgysorozata :**
1. Vörösmarty : Szózat. Szavalta : Gerő Elek VII. o. t.
2. Emlékbeszéd Vörösmarty Mihály felett. Mondta : Faragó Aladár VIII. o. t.
3. Vörösmarty : Az élő szobor. Szavalta : Gál László VI. o. t.
4. Vörösmarty : A merengőhöz. Szavalta : Nessel Gy. VII. o. t.
5. Vörösmarty : Gondolatok a könyvtárban. Szavalta : Grüber András VII. o. t.
6. Vörösmarty : Szép Ilonka. Szavalta : Águstich Jenő VI. o. t.
7. Vörösmarty : Marót bán. V. felv. Marót és Bod találkozása. Előadták : Ötvös Ervin VIII. o. t. (Bod) és Sugár Géza VII. o. t. (Marót.)
8. Vörösmarty : A vén cigány. Szavalta : Steiner Sándor VIII. o. t.
9. Vörösmarty : A hazáról. Szavalta : Fürtös Lajos VI. o. t.
10. Vörösmarty : Petike. Előadta : Gaberdeén Ede VIII. o. t.
- III. A Jókai-ünnepély tárgysorozata :**
1. Emlékbeszéd. Mondta : Faragó Aladár VIII. o. t.
2. Jókai szerepe a szabadságharcban. Irta és felolvasta : Heim Géza VIII. o. t.
3. Jókai : Honvéd-jelszó. Szavalta : Grüber András VII. o. t.
4. Jókai mint költő és novella-író. Irta és felolvasta : Schulz Károly VII. o. t.
5. Jókai : A vértanúkhöz. Szavalta : Steiner Sándor VIII. o. t.
6. Jókai, mint regényíró. Irta és fölolvasta : Czapik Gyula VIII. o. t.
7. Jókai humora. Irta és felolvasta : Biedl Jenő VIII. o. t.
8. Jókai : A lengyelek fehér asszonya. Szavalta : Ötvös Ervin VIII. o. t.
- Az önképzőkör munkássága dicséretes szorgalomról és eredményről tanúskodik.
- A tagok munkakörét 338 tárgy töltötte ki. Ezek között van 107 dolgozat (beszéd, értekezés, ismertetés, elbeszélés, humoreszk, fordítás stb.) 97 komoly és 18 víg szavalat, 21 vers, 95 írásbeli bírálat. A tagok közül leginkább kitűntek szorgalmukkal : Biedl Jenő, Bruchsteiner Béla, Czapik Gyula, Domonkos Kálmán, Faragó Aladár, Gaberdeén Ede, Jung Péter, Ötvös Ervin, Reiner Endre, Rózsa Andor, Steiner Sándor, Szabó Aurél a VIII. osztályból. Grüber András, Kardos Mihály, Kiss Ernő, Nessel Gyula,

Ocskay Mihály, Schnitzer Sándor, Schulz Károly, Sugár Géza, Szél József, Tóth Béla, Viblitzhauser Ödön, Winkler Jenő a VII. osztályból.

A rendes tagok szavalóversenye március 22-én volt, amelyen 7-en komoly, 3-an pedig víg darabbal léptek fel. Komoly szavlatért 1—1 darab 10 koronás arany jutalmat nyertek Ötvös Ervin VIII. o. t. és Grüber András VII. o. t. Dícséretben részesült Kiss Ernő VII. o. t. Víg szavlatért 10 korona jutalmat nyert Gaberdeén Ede VIII. o. t., dícséretet Rónay Gyula VII. o. t.

A rendkívüli tagok szavalóversenyét a kör március 25-én tartotta meg. A komoly szavlatra 8-an, a vígra pedig 2-en jelentkeztek. A komoly szavlatban kitünt: Gál László VI. o. t. Jutalma 7 korona és Tóth László VI. o. t., aki Radó „Költők Albuma“ diszmunkát kapta jutalmul, dícséretben részesült Békefi László VI. o. t. Sikerült víg szavlatért 7 korona jutalmat nyert: Gyulai Pál VI. o. t.

A tanári kar, hogy az ifjúság munkálkodását az iskolai tanulmányokkal jobban kapcsolatban tartsa, a különböző tantárgyak köréből pályatételeket tűzött ki. A meghatározott időig 16 tételről 35 dolgozat érkezett be, amelyek közül 21 jutalomra, 6 dícséretre volt érdemes, a többi 8 figyelmen kívül maradt.

A tételek és pályanyertes kidolgozók a következők:

1. *A bűnbánat szentségének erkölcsi hatása. Jutalma 10 korona.*

A kitűzött pályatételre három dolgozat érkezett be. Jutalomraméltó az „Akiknek megbocsájtjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik“ jeligéjű dolgozat. Szerzője: Mayer Antal VII. o. t.; a „Kiknek szél a hite, pokol az üdvössége, vagy tömlőc a menyországa“ jeligés dícséretben részesült. Szerzője: Szél József VII. o. t.

2. *Pázmány Péter. Jellemrajz.* Pályázott 3 dolgozat. Az első díjat a Bakos Pali alapítvány ez évi kamatját, 16 koronát az „In natura Deus“ jeligéjű dolgozat nyerte el. Szerzője: Biedl Jenő VIII. o. t. Az „Úgy nyelvem, mint pennám szívem gyökerének tintájába mártám“, jeligés gr. Széchenyi István Emlékkönyvet kapta jutalmul. Szerzője: Nacsá Lajos VII. o. t.

3. *Delimán és Kumilla.* Elbeszélés. Beérkezett 2 dolgozat, melyek közül az »Amor omnia vincit« megfelel a követelményeknek és 10 korona jutalmat nyert. Szerzője: Biedl Jenő VIII. o. t. A másik dolgozat jeligéje: »Mens agitat molem«, jutalma gr. Széchenyi István Emlékkönyv. Szerzője: Ötvös Ervin VIII. o. t.

4. *Ünnepi óda Vörösmarty Mihály halálának 50 éves évfordulójára.* Pályázott 3 dolgozat.

A »Fáklya volt, amely míg másoknak világított, önmaga elpusztult« jeligés dolgozat 10 korona jutalomban részesült. Szerzője: Biedl Jenő VIII. o. t.; a

„Magyar: Hazádnak rendületlenül!“

jeligés dolgozat jutalma Vörösmarty összes költeményei. Szerzője: Schnitzer Sándor VII. o. t.

5. *Az allegorikus költészet fejlődése és jelentősége* irodalmunkban. Két dolgozat érkezett be: A

„Fiaim csak énekeljetek!«

jelligés kiemelkedő szép dolgozat és a tételt teljesen megoldja; ez 20 korona jutalmat nyert. Szerzője: Jung Péter VIII. o. t. A másik, amelynek jeligéje . . . „oportebat enim sensus nostros simulare“ szintén jó dolgozat, de a kérdést inkább általánosságban tárgyalja, jutalma 10 korona. Szerzője: Faragó Aladár VIII. o. t.

6. *Műfordítás Horatiusból.* (Carmen II. 15.) vagy műfordítás Vergiliusból (Aeneis X. ének 62—95 sor.) Beérkezett 5 dolgozat, (az első tételre 1, a másodikra 4.) Az első tétel megoldása nem sikerült. A második tételnél a „Juno“ jeligés dolgozat nyert jutalmat. Szerzője: Viblitzhauer Ödön VII. o. t. Dicséretet nyertek: a

„ . . . Tum regia Juno
„Acta furore gravi . . .“

és a „Híven, alakban, gondolatban s árnyalatokban“ jeligéjű dolgozatok. Szerzők: Schulz Károly és Naesa Lajos VII. o. t.

7. *Párviadalok Homeros Iliásában.* A beadott dolgozat 10 korona jutalmat nyert. Jeligéje:

„Arma virumque cano . . .“

Szerzője: Szabó Aurél VIII. o. t.

8. Körner Zrinyije. Dramaturgiai fejtegetés. Ezen tételt ketten dolgozták ki. 15 korona jutalma a

„Magyar vitézség, mi valál?“

jeligés dolgozatnak. Szerzője: Szabó Aurél VIII. o. t.

9. *Az alkoholizmus káros hatása a szervezetre és a lélekre.* Erre a tételre hárman pályáztak; 10 korona jutalomban részesült a „Mértékletesség, kívánt egészség, vagy legjobb örökség“ jeligés dolgozat. Szerzője: Szél József VII. o. t. A „Vizet igyunk“ és „Csak ép testben lakhatik ép lélek“ jeligéjük dicséretre méltók. Szerzők: Schulz Károly VII. o. t. és Bruchsteiner Béla VIII. o. t.

10. *A reform-gyűlések története.* A beérkezett két dolgozat közül egyik sem felel meg teljesen a kívánalmaknak, de mindenik szorgalmas munka eredménye és így 6–6 korona jutalomban részesülnek. Az egyik jeligéje „Széchenyi, Kossuth, Deák“, a másiké „Szabadság, egyenlőség, testvériség“. Szerzők: Szabó Aurél és Bruchsteiner Béla VIII. o. t.

11. *Nagy Károly élete és uralkodásának jellemzése.* A beérkezett dolgozat figyelmen kívül maradt.

12. *Van-e befolyása az éghajlatnak az emberiség szellemi tevékenységére?* A két dolgozat közül az

„Óh természet, oh dicső természet,
Mely nyelv merne versenyezni véled!“

jeligéjű dolgozat 10 korona jutalmat nyert. Szerzője: Gál József VIII. o. t.

13. *A növények táplálkozása.* A beadott tartalmas dolgozat jutalma 20 korona. Jeligéje:

„A nagy természet az én világom“

Szerzője: Kardos Mihály VII. o. t.

14. *A gőzgépek munkája.* «A világot fogalomnak tartja a szónok, képnek az esztétikus, álomnak az ábrándozó és igazságnak csak a kutató» jeligés dolgozat 10 korona jutalomra méltó. Szerzője: Reiner Endre VIII. o. t.

15. *A π értékének kiszámítása.* Erre a tételre három pályázat érkezett. 10 korona jutalmat kapva a „Ludolph van Ceulan“ jeligés. Szerzője: Jung Péter VIII. o. t.; a másodiknak jeligéje:

„A munka gyönyörét ha élvezed,
Dolgoznod nem teher, de élvezet“

ez a gr. Széchenyi István Emlékkönyvet kapta jutalmul. Szerzője: Schulz Károly VII. o. t. A harmadik dicséretre méltó. Jeligéje: „3·141“. Szerzője: Biedl Jenő VIII. o. t.

16. *A kör négyszögesítése.* Révai Miklós „Angulorum rectaeque lineae trisectio“ című könyve alapján. Ezt a tételt Nagy József főgimnáziumi tanár tűzte ki és az „Eljő az idő“ jeligés dolgozatot 10 koronával jutalmazta. Szerzője: Domonkos Kálmán VIII. o. t.

A pályázatok eredményét a május hó 20-án tartott ünnepélyes zárógyűlésen hirdette ki az intézet igazgatója, amely ünnepély diszès közönség jelenlétében a következő tárgysorozat szerint folyt le:

1. Offenbach, Orpheus. Nyitány. Előadta: a főgimn. zenekara.
2. Beszéd. Mondta: Faragó Aladár VIII. o. t., az önképzőkör elnöke.
3. Váradi: A magyarok Istene. Szavalta: Kiss Ernő VII. o. t.
4. Zsadányi: Boka kesergője. Hegedűn előadta: Süss Ernő VII. o. t., zongorán kísérte: Joklicsek Emil VII. o. t.
5. Kiss: Gyilkos harang. Szavalta: Ötvös Ervin VIII. o. t.
6. Arany-Kapì. Ráchel siralma. Melodráma. Zongorakisérettel előadta: Ocskay Mihály VII. o. t.
7. Wéber F. Moll-konzert. A főgimn. zenekarának kíséretével zongorán előadta: Biedl Jenő VIII. o. t.
8. Bészámolás az önképzőkör egész évi működéséről.
- a) Titkári jelentés. Fölvasta: Heinrich János VIII. o. t.
- b) A pályadolgozatok eredményének kihirdetése.
9. Monolog. Előadta: Gyulai Pál VI. o. t.
10. Fichtner: Diadalének. Előadta: a főgimnázium vegyeskara.

Az önképzőkör tevékenységében kifejtett szorgalmukért külön jutalomban részesültek: Faragó Aladár VIII. o. t., aki az önképzőkör ezüstérmét, Heinrich János VIII. o. t., mint a kör jegyzője a Kisfaludy-díjat, 42 korona értékű magyar szépirodalmi művet és Ötvös Ervin, aki mint az önképzőkör igen szorgalmas szavalója a bronzérmét kapta. A zenekar régi buzgó tagjai közül 10—10 koronát kaptak jutalmul: Jung Péter, Reiner Endre és Szabó Béla VIII. o. t., Joklicsek Emil, Mayer Antal, Sugár Géza és Süss Ernő VII. o. t. Tóth István V. A) o. t. pedig könyvjutalmat.

Az önképzőkör tagjainak elég gazdag és változatos tartalmú könyvtár állott rendelkezésére. A múlt iskolai év végén 1296 művet tartalmazott 4175 korona 66 fillér értékben, a jelen évi gyarapodás a folyóiratokkal 16 mü 97 kor. 10 fill. értékkel s így a könyvtár jelenleg 1312 munkából áll 4272 kor. 76 fill. értékben. A könyvtár gyarapodásának részletes kimutatását az Ifjúsági könyvtár című rovatban közöljük.

A kör ezen iskolai évben is előfizetett a Századokra, a Történelmi életrajzokra és Pótfüzeteire, az Önképzőkör ifjúsági folyóíratra és tagja volt a M. T. Akadémia könyvkiadó vállalatának.

Ezekben tüntettük föl röviden az ifjúsági önképzőkör jelen iskolai évi működését.

G) Gyorsírókör.

A Gabelsberger-Markovits-féle gyorsírást művelő és terjesztő gyorsírókörünk 1905. évi szeptember hó 10-én tartotta meg XXIX. alakuló közgyűlését *Jakab Lajos* okl. gyorsírótanár elnöklete alatt, mikor is a kör tisztségviselőivé megválasztottak: ifj. elnök lett: Bruchsteiner Béla (VIII.), alelnök Heinrich János (VIII.), titkár: Biedl Jenő (VIII.), főjegyző: Pulitzer Sándor (VI.) II. jegyző: Gerő Elek (VII.), főkönyvtáros: Hergovits Jenő (VI.), alkönyvtáros: Gömöri Endre (V.), pénztáros Váradi Károly (VII.) ellenőr: Lobstein Árpád (VIII.), és levelező lett: Singer István (VII.) Előadók lettek: Bruchsteiner Béla (VIII.), Singer István (VII), Hódi József (VI.) és Hergovits Jenő (VII.), a kezdőknél, Heinrich János VIII. és Pulitzer Sándor VI. a haladóknál. Időközben Heinrich János elfoglaltsága miatt az előadói tisztségről lemondott.

A folyó tanévben volt a körnek 11 gyakorló, 12 haladó, 67 kezdő és 1 kül, összesen 91 tagja, a lefolyt 29 év alatt pedig 2707 tagja.

Az év folyamán tartott a kör egy alakuló, egy zárógyűlést, egy Gabelsberger-, egy Markovits ünnepélyt és 6 rendes közgyűlést. Ugy a kezdők, mint a haladók és gyakorlók 25—25 órában foglalkoztak a gyorsírással s így az önképzéssel. Az órák csütörtökön d. u. 3-tól 5-ig és vasárnap d. e. 9 től 10-ig tartattak meg.

A Kör összes kiadásai a 4 koronás tagdíjakból fedeztettek, mely összegért az összes tagok megkapták a kör hivatalos lapját, a Szegedi Gyorsírót.

A tandíj 12 kor. volt. Teljes tandíjmentességet élvezett 36, fél tandíjat fizetett 16, még nagyobb mérséklést nyert 8 tanuló.

A gyorsírókör ez évi történetében nevezetesebb mozzanatok:

I. Fájdalommal kell megemlékeznünk arról a nagy csapásról, mely nemcsak körünket, de általában a magyar gyorsírás ügyét, főt. *Cserép Sándor* volt főgimn. igazgató, okl. gyorsírásstanárnak, körünk nagyérdemű, szeretett és tisztelt védnökének a halálával érte. A megboldogult emlékének külön ülést szenteltünk s érdemeit jegyzőkönyvbe foglalva méltattuk. De nem csak mi éreztük a veszteség súlyát, hanem érezték azt a vezető szakegyletek is, hol az elismerés meleg hangján emlékeztek meg feledhetetlen Védnökünkről. A „Szegedi Gyorsírón“ kívül a „Gyorsírászati Lapok“ hasábjain *Vikár Béla* az O. M. Gy. E. elnöke is meleg sorok kíséretében tette közzé *Cserép Sándor* arcképét, hol is így ír róla:

„Gyorsírás ügyünk oszlopos emberét vesztettük el *Cserép Sándorban*. Mint a szegedi vár. főgimn. gyorsírókörének védnöke nem csupán viselte ezt a szép címet, hanem munkásságával tartalmat is adott neki: valóban magas foku virágzásra emelte a főgimn. gyorsírókörét, olyan színvonalra, mely az ország második fővárosát megilleti. Működése nem szorult az intézet szűk falai közé, kiterjedt a társadalom körébe is s ott láttuk őt buzgólkodni a „Városi Gyorsíró Egyesület“ alapítása körül. Ennek a most már szépen virágzó egyletnek egyik dísztagja és valóságos díszje volt. Az ő nevéhez fűződik többi közt a gimnáziumi gyorsírókör negyedszázados jubileumának fenyves sikere s a dísz-emlékmű kiadása, mely által rendszerünk hatalmas propagáló eszközre tett szert. Mindenütt síkra szállt ügyünk érdekében, a hol erre alkalma nyílt. Megérdemli, hogy elmúltával is nevét ügyünk történetének lapjain maradandóvá tegyük.

Elhunytja fölött kétség szállná meg lelkünket, hogy az utána támadt hézag nem fogja-e nagyon is éreztetni hatását Szegeden, a gyorsírásügy fejlődésében; de megnyugtató azon tapasztalás, hogy *Cserép Sándor* működésével ügyünk oly hatalmas gyökeret vert Szegeden általában és különösen a városi főgimnázium falai közt, hogy nincs mitől féltünk jövőjét. Ennél nagyobb dicséretet nem is mondhatnánk róla. Áldassék közöttünk emlékezete.“

Körünk 1905. évi november 16-án tartott ülésében *Cserép Sándor* helyébe intézetünk új igazgatóját főt. *Szinger Kornél* urat választotta meg a kör védnökéül, kiből körünk és a gyorsírásügye lelkes barátot és támogatót talált.

II. A Budapesten megtartott orsz. őszi írásversenyre körünk 3 tagot küldött fel, hol is *Pulitzer Sándor* (VI.) 220-as fokon 2.1.3; a 180-as fokon *Pulitzer Sándor* 0.0.2, *Bruchsteiner Béla* (VIII.) 0.1.1; 150-es fokon: *Pulitzer Sándor* 0.0.0., *Biedl Jenő* (VIII.) 0.0.1 és *Bruchsteiner Béla* (VIII.) 3.0.0 eredménnyel versenyeztek.

III. A dec. 21-én tartott háziversenyen a **200-as** fokon I. díjat nyert: *Pulitzer Sándor* (0.0.1), II. d. *Bruchsteiner Béla* (1.0.2.), III. d. *Hódi József* (VI.) (2.0.7.) *Heinrich János* (VIII.) 1.0.1 munkálatával a második díjat kapta volna, de a **180-as** fokon beadott hibátlan dolgozatával ott az I. díjat kapta meg. A **150-es** fokon I. d. *Singer István* (VII.), II. d. *Hergovits Jenő* (VI.), III. d. *Biedl Jenő* (VIII.). **120-as** fokon I. d. *Váradi Károly* (VII.) II. d. *Schäffer János* (VI.), III. d. *Lobstein Árpád* (VIII.).

A kezdő-haladóknál tartott szabatos versenyíráson I. díjat nyert: *Steiner Henrik* (V. B.), II. d. *Jakab Lajos* (III. B.), III. d. *Feuer János* (V. B.). A *kezdőknél*: I. d. *Schmidt Károly*, (IV. B.), II. d. *Kardos Mihály* (VII.), III. d. *Pánczél Miklós* (IV. B.). Dícséretet érdemeltek: *Gömöri Endre* (V. B.), *Keleti Lajos* (IV. B.), *Dobai János* (VII.), *Blau Izidor* (IV. A.), *Rácz Andor* (IV. B.), *Kiss Nándor* (IV. B.) és *Strubert Géza* (IV. a.)

IV. Az 1906. februári szűkebb körű versenyen a **120-as** fokon I. díjat nyert: *Singer István* (VII.), II. d. *Fürtös Lajos* (VI.), III. d. *Goldfahn Mihály* (VI.). dícséretet; *Gerő Elek* (VII.). A **150-es** fokon: I. d. *Hergovits Jenő* (VI.), II. d. *Schäffer János* (VI.), III. *Gerő Elek*. Dícséretet *Hódi József* és *Singer István*.

V. Az 1906. évi márc. 8-iki versenyíráson a **220-as** fokon: I. d. *Pulitzer Sándor* (VI.), II. d. *Bruchsteiner Béla* (VIII.), III. d. *Schäffer János*, (VI.), dícséret: *Gerő Elek* és *Hódi József*. **180-as** fokon: I. d. *Singer István* (VII.), II. d. *Hergovits Jenő* (VI.); a **150-es** fokon: I. d. *Gerő Elek* (VII.), II. d. *Singer István* (VII.), III. d. *Schäffer János*. **120-as** fokon I. d. *Vuchetich György* (V. B.), II. *Goldfahn Mihály* (VI.), III. d. *Palócz Sándor* (VI.)

VI. A budapesti Hoffer-gyorsírókör a Szabados vitairási pályázatán körünk több tagja vett részt, kik közül *Pulitzer Sándor* (VI.) díjat nyert, a többieket oklevéllel tüntették ki.

VII. A budapesti orsz. tavaszi írásversenyen is részt vettek körünk tagjai a következő eredménnyel: a **220-as** fokon: *Pulitzer Sándor*: 1.0.3 A **180-as** fokon: *Hergovits Jenő*: 0.0.1, *Hódi József*: 2.1.3, *Bruchsteiner Béla*: 3.1.3; a **150-es** fokon: *Hergovits Jenő*: 0.0.1, *Schäffer János*: 1.0.1, *Hódi József*: 1.1.5, *Bruchsteiner Béla*: 1.2.3, *Váradi Károly*: 2.1.5.

VIII. A Nagy Sándor-féle népszerű gyorsírási pályázaton is résztvettek néhányan körünk tagjai közül s ott *Pulitzer Sándor* az első díjat: Nagy Sándor arcképét és oklevelet nyert, míg *Hergovits Jenő* és *Váradi Károly* 2.1.5. A vitairási pályázaton pedig *Pulitzer Sándor* III. díjat nyert.

IX. Körünk az „Orsz. Deák Gyorsíró Szövetség“-be az idén is be lépett tagul. Ezenkívül alapító tagja az Orsz. Magy. Gyorsírók egyesületének és a „Szegedi Gyorsírók Egyesületének“ is.

X. Körünk az összes hazai szaklapokat több példányban járattja a tagok szakképzettségének előmozdítására. A „Szegedi Gyorsíró“ a körnek hivatalos lapja lévén, minden tag kapja a tagsági díj fejében.

XI. Körünk elnökét s így általa körünket a f. tanévben az a kitüntetés érte, hogy a szegedi áll. gimnázium gyorsíróköre tiszteletbeli tagjává választotta meg.

XII. Körünk a gyorsírás apostolai iránt érzett háláját évenként le szokta róni. Ez évben úgy Gabelsberger, mint Markovits emlékének is külön-külön ünnepélyt szentelt, hol a Mesterek küzdelmeiről való értekezések és szavalatok által igyekszünk a gyorsírás iránti érdeklődést ébrentartani a növendékekben.

XIII. A kör könyvtára az idén 3 művel és 7 folyóirattal szaporodott. Használta a könyvtárt 42 tag, a könyvforgalom 189 műre terjed ki.

XIV. Körünk tagjai közül többen érvényesítették gyorsírói képességüket a lefolyt képviselő választások és egyéb kínálkozó alkalmaknál. A Szegedi Gyorsírók Egyesülete pedig legutóbb *Pulitzer* Sándor VI. oszt. tanulót bizta meg a „*Szegedi Gyorsíró*“ melléklapjának autografálásával, mely feladatnak Pulitzer dicséretesen felelt meg.

XV. Körünk elhatározta, hogy a jövő évben Szegeden megtartandó nemzetközi gyorsíró-kiállításon részt vesz. Annak költségeihez 150 koronával hozzájárul.

XVI. A tanfolyamokon a kör tagjai közül csak azok lehetnek előadók, kik a tanfolyamvezetői vizsgát a tanár-elnök előtt sikeresen kiállják. A folyó tanévben már ez az intézkedés érvényben volt s ezután minden tanév elején külön ilyen vizsgák fognak tartatni a pályázók részére. Pályázhatnak a VI—VIII. oszt. tanulók.

XVII. A körben kifejtett tevékenységükért, buzgóságukért és szorgalmukért külön dícséretet érdemelnek: *Bruchsteiner* Béla (VIII.), *Várad* Károly (VII.), *Singer* István (VII.), *Pulitzer* Sándor (VI.), *Hergovits* Jenő (VI.), *Hódi* József (VI.), *Gerő* Elek (VII.) és *Schäffer* János (VI.).

XVIII. Körünk június hó 17-én tartotta meg évváró vizsgáját ft. *Schütz* Antal tanár úr elnöklete alatt ft. *Szinger* Kornél igazgató úr és a Szegedi Gyorsírók Egyesületének képviselőjében megjelent *Katona* Dávid jegyző jelenlétében.

A vizsgát a *Markovits* Iván emlékének szentelt rövid ünnepély előzte meg, hol *Bruchsteiner* Béla (VIII.) Markovits küzdelmeit tárta az ifjúság elé, mit *Schäffer* János (VI.) alkalmi szavolata követett. Vizsga után kezdődött a versenyírás úgy a kezdők, mint a haladók részére. A verseny eredménye:

Kezdőknél I. díjat nyert: *Pulitzer* Izsó (IV. a.), II. d.: *Csányi* Mátyás (IV. a.), III. d.: *Jakab* Lajos (III. b) hibátlan dolgozataikkal. Dícséretet érdemeltek: *Schulz* Károly (VII.), *Winkler* Jenő (VII.), *Schweizer* Albert (VI.), *Sprenger* Béla (VI.), *Gyöngyösi* Dániel (V. a.), *Strubert* Géza (IV. a.), *Schmidt* Károly (IV. b.), *Kurusa* József (III. a.), *Dobai* János (VII.), *Pánczél* Miklós (IV. b.), *Steiner* Henrik (V. a.), *Gömöri* Endre (V. b.) és *Kulinyi* Ernő (III. a.)

A haladók versenyén a **220**-as fokon: I. d. *Pulitzer* Sándor (0.0.1), II. d. *Bruchsteiner* Béla (0.2.2), III. d. *Schäffer* János (2.0.4), dícséretet kapott: *Hódi* József (2.0.5). A **180**-as fokon: *Pulitzer* Sándor (1.0.0), *Hergovits* Jenő (3.1.1), a **150**-es fokon: *Várady* Károly (1.0.1 és *Singer* István (1.0.3) eredménnyel vett részt. A **120**-as fokon I. d.: *Palócz* Sándor (0.0.0), II. d. *Fürtös* Lajos (0.0.0), III. d. *Goldfahn* Mihály (1.0.0). Dícséretet kapott: *Vuchetich* György (1.1.2) és *Steiner* Henrik (2.0.4) dolgozatával.

XIX. Tájékoztatásul fölemlítjük, hogy a jövő tanévben is, mint eddig, III—VIII. oszt. tanulók lehetnek a kör tagjai. A tagsági díj 4 kor., melynek fizetése alól senki sem oldatik fel. A tandíj 12 korona, mely részletekben is törleszthető. Méltánylást érdemlő esetekben körvezető tanár a tandíjat mérsékli, esetleg egészen elengedi. Eziránt azonban már a *beiratkozás* alkalmával írásbeli kérvényt kell hozzá benyújtani s a kérelmet indokolni. *Aki a tanfolyamba beiratkozott, az évközben ki nem maradhat s úgy a tagsági, mint a tandíjat is köteles lesz megfizetni.*

Szeged, 1906. június 23.

Jakab Lajos.

H) A főgimnázium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói az 1905—1906. tanévben.

a) Ösztöndíjasok.

1. Ábrahám Andor V. A) oszt. tanuló a Millenniumi ösztöndíj-alapítványból évi 200 koronával.

2. Ábrahám Gyula VI. oszt. tanuló a Makra-féle alapítványból évi 154 koronával.

3. Borota Braniszláv VII. oszt. tanuló a Trandafil János és Mária-féle alapítványból évi 1000 koronával.

4. Czapik Gyula VIII. oszt. tanuló a Sáry Mihály-féle alapítványból évi 374 korona és 35 fillérrel.

5. Fluck Endre IV. A) oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 300 koronával.

6. Juhász József VI. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

7. Kasza Endre V. A) oszt. tanuló a Vetró Sándor-féle alapítványból évi 125 kor. 66 fillérrel.

8. Kovács József VI. oszt. tanuló a Sály Mihály-féle alapítványból évi 374 kor. 35 fillérrel.

9. Kynsburg Károly III. B) oszt. tanuló a Vetró Sándor-féle alapítványból évi 125 kor. 66 fillérrel.

10. Miskolczi Gyula V. B) oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

11. Návay Andor VI. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

12. Oltványi József VII. oszt. tanuló az Oltványi István-féle alapítványból évi 226 kor. 50 fillérrel.

13. Palócz Sándor VI. oszt. tanuló a Jettim József-féle alapítványból évi 120 koronával.

14. Rafner Béla II. A) oszt. tanuló a Kárász Anna-féle alapítványból évi 800 koronával.

15. Szabó Aurél VIII. oszt. tanuló az Elena-Ghiba—Birtha-féle alapítványból évi 200 koronával.

16. Takács Zoltán IV. B) oszt. tanuló a Németh Ignác-féle alapítványból évi 60 koronával.

17. Vuchetich György V. B) oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 300 koronával.

18. Weiszberger Ede VI. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

Az évi ösztöndíj összesen 5820 korona 52 fillér.

b) Az intézet jutalmazott tanulói.

I. A vallásban tanúsított jeles előmenetelért :

Heinrich János VIII. oszt. tanuló az Ebner-féle alapítványból 50 koronával.

II. A magyar nyelvben és irodalomban tett jeles előmenetelért :

Heinrich János VIII. oszt. tanuló a Kisfaludy-Társaságtól alapított Kisfaludy jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi művekkel.

III. A magyar nyelv elsajátításában tett jeles előmenetelért :

Strubert Géza IV. A) oszt. tanuló a „Magyar Gábor 30 éves tanári működésének emlékére régi tanítványai által tett alapítvány”-ból 40 koronával.

IV. A magyar történelemben tanúsított jeles előmenetelért :

Gaberdeen Ede VIII. oszt. tanuló a „Szinger Kornél és Bakos Pali alapítvány”-ból 40 koronával.

V. Jó magaviselet- és előmenetelért :

1. Hille Alfréd V. A) oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 kor. 40 fillérrel.

2. Bezdány Mihály III. B) oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 kor. 40 fillérrel.

3. Halasi Antal I. A) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok adományából 40 koronával.

4. Szőke Gyula I. C) oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok adományából 40 koronával.

5. Csonka Miklós VI. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok adományából 60 koronával.

6. Bajtz Mihály VI. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok adományából 60 koronával.

7. Domonkos Kálmán VIII. oszt. tanuló a „Régi szegedi főgimnáziumi tanulók alapítványá“-ból 88 koronával.

8. Urbán István II. B) oszt. tanuló a Cserveny-féle alapítványból 2 koronával. (Kiegészítve 5 K-ra névtelen adományából.)

9. Vastagh László VII. oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasó katonok alapítványából 80 koronával.

10. Dobóczy Pál VI. oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasó katonok alapítványából 80 koronával.

11. Kurusa József III. A) oszt. tanuló a Cajus Gábor és neje Abelesz Regina alapítványából 81 koronával.

12. Apró Dezső V. A) oszt. tanuló a Pap József-féle alapítványból 200 koronával.

13. Kovács János-alapítvány 12 kor. kamatából ruhasegélyben részesült egy II. B) oszt. szegény tanuló.

14. Az Eisenstädter—Cserép-alapítvány jelen évi kamatait, 40—40 koronát, a jövő tanévi iskolakönyvek, író- és rajzeszközök beszerzésére Sebestyén Endre VII. és Zauner István VI. oszt. tanulók kapják.

15. A zenekar régi, buzgó tagjai : Reiner Endre, Jung Péter, Szabó Béla VIII., Süss Ernő, Joklicsek Emil, Mayer Antal és Sugár Géza VII. o. tanulók 10—10 korona jutalmat kaptak.

Könyvjutalmat nyertek : Gruber András, Tóth Béla VII., Ábrahám Andor, Tarján Pál, Farkas Ákos és Tóth István V. oszt. tanulók.

16. A rajzolásban tett jeles előmenetelükért buziási Eisenstädter Róbert úr ajándékából egy-egy festő-kassettát kaptak : Jung Péter VIII. és Vastag László VII. tanulók.

Könyvjutalomban részesültek : Kovács Ágoston VIII., Váradai Károly, Berecz Imre, Kiss Ernő, Sevity Mirosláv és Kardos Mihály VII. oszt. tanulók.

17. Jó magaviseletük és jeles előmenetelükért könyvjutalomban részesültek: Berger László, Schön Ferenc, Szüts József, Bali Pál, Drimba Andor, Kovács József, Matók Andor, Mészáros Ferenc I., Kátay Lajos, Kovács György, Thanhoffer Emil, Gergő Andor, Neff Mátyás II., Kreiker Aladár, Rónay Tibor, Schwepler János, Halas István, Mamusics Ferenc III., Spergely Tibor, Schmidt Károly IV., Kern Aurél, Gömöri Endre, Jakob Károly V., Fischer Marcell, Lázár Miklós VI., Jurkovits Othmár, Nessel Gyula VII., Biedl Jenő, Burg Lajos és Rózsa Andor VIII. oszt. tanulók.

Tanári kar.

A) A kötelezett tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. éveknek száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
1	Szinger Kornél r. tanár	18	Filozófiai propeudeutika	VIII.	3	Igazgató.
2	Baksay József r. tanár	19	Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	IV. A. IV. A. V. A. V. B. VI.	20	A IV. A. osztály főnöke, a tanári könyvtár és a filológiai szertár őre.
3	Bartha György dr. r. tanár	7	Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány	} II. A. VII. II. A. VI. VII.	20	A II. A. osztály főnöke, az ifj. nagyobb könyvtár gondnoka.
4	Bite Béla r. tanár	12	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	I. A. I. A. I. A. V. A.	19	Az I. A. osztály főnöke.
5	Bontó József r. tanár	16	Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	I. C. I. C. VIII. VIII.	19	A VIII. osztály főnöke.
6	Both Ferenc dr. r. tanár	13	Vallástan Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv	} II. B. VII. V. B. VI. VIII. VI.	18	A VI. osztály főnöke, az ifj. önképzőkör vezetője.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. évei- nek száma	Tantárgyak, amelyek előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti órának száma	Észrevételek
7	Czimmermann Pál r. tanár	6	Vallásstan Történelem Földrajz	II. A. III. B III. A. III. B. VI. II. A. II. B. III. B.	21	A III. B. osztály főnöke, hitelemző, a földrajzi szertár gondnoka.
8	Fekete Ipoly r. tanár	22	Latin nyelv Görög nyelv Görögpótló irodalmi tanulmány Szépirás	III. B. VII. VII. V. A. V. B. II. B.	20	A VII. osztály főnöke.
9	Floderer Imre r. tanár	8	Földrajz Természetrajz	I. B. III. A. I. A. I. B. II. A. II. B. IV. A. VI.	19	Az I. B. osztály főnöke, a természetrajzi és vegytani szertár őre.
10	Forgács János r. tanár	2	Magyar nyelv Német nyelv	III. B. IV. B. III. B. IV. A. IV. B. V. B.	21	A IV. B. osztály főnöke, az ifj. kisebb könyvtár gondnoka.
11	Frank István r. tanár	11	Természetan Mennyiségtan	VIII. III. A. IV. A. V. B. VI. VIII.	19	A természettani szertár őre, az ifj. segélyző-egylet felügyelője.
12	Hogyor József r. tanár	4	Természetan Mennyiségtan Szépirás	VII. I. B. II. A. V. A. VII. I. B.	19	
13	Kátay Lajos világi, r. tanár	22	Rajzoló geometria	I. C. III. A. III. B.	7	Főreáliskolai rendszer és gimnáziumi kisegítő rajztanár
14	Kiss István r. tanár	3	Vallásstan Magyar nyelv Latin nyelv	III. A. IV. A. IV. B. III. A. III. A. IV. B.	20	A III. A. osztály főnöke, hitelemző, az ifj. kisebb könyvtár gondnoka.
15	Nagy József szakvizsgálatot tett tanár	1	Mennyiségtan Szépirás	I. A. I. C. II. B. III. B. IV. B. I. A.	19	

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. éveknek száma	Tantárgyak, amelyekkel előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
16	Nováky Bertalan világi, r. tanár	34	Rajzoló geometria Szabadkézi rajz	I. A. I. B. II. A. II. B. IV. A. IV. B. V—VIII.	22	A rajzszertár óre.
17	Prelog József r. tanár	8	Magyar nyelv Német nyelv	V. A. III. A. V. A. VI. VII. VIII.	19	Az V. A. osztály főnöke, a zenekar vezetője.
18	Salánky István r. tanár	17	Történelem Szépiprás	IV. A. IV. B. V. A. V. B. VII. VIII. II. A.	19	Az érem- és régi- ségiár óre, az intézet évkönyvének vezetője.
19	Schütz Antal a hittudományok főlava- tandó doktora r. hittanár	2	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	I. B. V. A. V. B. VI. VIII. II. B. II. B.	19	A II. B. osztály főnöke, főgimn. hitszónok.
20	Simonides István r. tanár	19	Magyar nyelv Latin nyelv Görögpótló iro- dalmi tanulmány	I. B. I. B. V. B. VIII.	19	Az V. B. osztály főnöke, értekezleti jegyző.
21	Timina Ödön világi, r. tanár	20	Testgyakorlás	I—VIII.	28	A tornaszerek felügyelője.
22	Torma Károly r. tanár	2	Vallástan Földrajz Természetrájz Szépiprás	I. C. I. A. I. C. I. C. IV. B. V. A. V. B. I. C.	20	Az I. C. osztály főnöke.

B) A más vallású tanulóknak az intézeten kívül álló hitoktatói.

- Bereczk Sándor**, a szegedi ev. ref. egyház lelkésze, tanította az ev. ref. vallású tanulókat heti 3 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
- Lőw Immánuel dr.** Szeged és kerülete főrabbi, tanította az izraelita vallású tanulókat heti 5 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
- Nestor Romulus**, magyar-csanádi gör. kel. román segédlelkész, tanította a gör. kel. román tanulókat heti 1 órában, az állami főgimnázium helyiségében.

4. **Sevity Lázár**, szegedi gör. kel. szerb plébános, tanította a gör. kel. szerb tanulókat heti 2 órában, a városi főgimnázium helyiségében.
5. **Thomay József**, szegedi ág. hitv. ev. lelkész, tanította az ág. ev. hitv. tanulókat heti 5 órában, az állami főreáliskola helyiségében.

C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1. **Bite Béla**, főgimn. r. tanár, a francia nyelv képesített rendkívüli tanára, tanította a francia nyelvet heti 4 órában
2. **Jakab Lajos**, déli vasúti ellenőr, okl. gyorsíró, tanította a gyorsírást heti 2 órában.
3. **Nováky Bertalan**, főgimn. rajztanár, tanította a szabadkézi rajzot heti 4 órában.
4. **Prelogg József**, főgimn. r. tanár, tanította az éneket heti 4 órában.

D) Iskola-orvos és egészségtan-tanár.

1. **Gidófalvy Béla dr.**, honvéd ezredorvos, az egészségtan képesített tanára, tanította az egészségtant a VII. osztályban, heti 2 órában.
-

Előadott tananyag.

Első A., B. és C. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Bite Béla*, B. osztályban: *Floderer Imre*,
C. osztályban: *Torma Károly*.

Vallástan, heti 2 órában. A hitről. Az apostoli hitvallás. Az Isten tíz- s az anyaszentegyház öt parancsa. A szentségekről s az imádságról. Tankönyv: Kis katekizmus. Tanárok: I. A. osztályban: *Bite Béla*, I. B. osztályban: *Schütz Antal*, I. C. osztályban: *Torma Károly*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. A hangok. Az egyszerű mondat és részei: a fő- és mellékmondat megkülönböztetése. Az igék nemei. Az ige- ragozás. A határozók. A jelzők. Az állítmányi kiegészítő. Helyesírás. Népmesék. Válogatott darabok a hun és magyar nemzeti mondából s az Árpádok történetéből. Leíró és elbeszélő költemények Arany, Petőfi, Tompa munkáiból, az Arany-Gyulai népköltési gyűjteményből. Értelmes és kellőképp hangoztatott olvasás; az olvasmányok tartalmi megbeszélése és szabad elmondása. Elemzés beszéd- és mondatrésztileg. Szavalás. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Szinnyei dr. Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv. Tanárok: I. A. osztályban: *Bite Béla*, I. B. osztályban: *Simonides István*, I. C. osztályban: *Bontó József*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Írás és olvasás. egyszerű mondatok, a nevek fogalma, a nevek deklinációi, a melléknév egyeztetése a maga főnevével, a melléknévek tokozása, a névmások, a számnevek, elüljárók, a rendes ige-hajlítás főbb alakjai. A tanultaknak megfelelő fordítások és elemzések. Kéthetenként egy írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Cserép József dr., Latin nyelvtan. U. a. Latin olvasó- és gyakorlókönyv. Tanárok: I. A. osztályban: *Bite Béla*, I. B. osztályban: *Simonides István*, I. C. osztályban: *Bontó József*.

Földrajz, heti 3 órában. Magyarország természeti viszonyai; ezek főbb topografiai adatai, a városok és vidékek néprajza a lakosok főbb foglalkozásának ismertetésével, nemkülönben a feltűnőbb föld- és közet-

nemeknek, jellemző növényeknek s állatoknak szemléltető leírása. Térkép-vázlatok készítése. Tankönyv: Kőrösi Albin, Földrajz, I. r. Tanárok: I. A. és I. C. osztályban: *Torma Károly*, I. B. osztályban: *Floderer Imre*.

Természetráajz, heti 2 órában. A természeti tárgyak szemlélete és fölöstása. Az évszakok általános jellemzése. Az ősszel érő közönségesebb gyümölcsök tárgyalása, a különböző termésformák összefoglalásával. A hasznosabb házi állatok csoportosítása, kapcsolatban az ember lakása közelében élő hasznos és kártékony emlős állatok tárgyalásával. A mezőn és erdőn élő hasznos és kártékony emlős állatok összefoglalása. A tavasszal virító növények bemutatása élő példányokon, azok morfológiai tárgyalásával, különös tekintettel a virág alkotására. Házi szárnyasaink. Tankönyv: Ormándy Miklós dr., Természetráajz. Tanárok: I. A. és I. B. osztályban: *Floderer Imre*, I. C. osztályban: *Torma Károly*.

Számntan, heti 4 órában. A tízes számrendszer. A négy számolási művelet egész számokkal és tizedes törtekkel; a számok oszthatósága, a legkisebb közös többes, a legnagyobb közös osztó; a tört, mint hányados és viszony; közönséges törtekkel való számolás. A méter-mérték ismertetése, időszámítás. Tankönyv: Suták József dr., Számntan. Tanárok: I. A. és I. C. osztályban: *Nagy József*, I. B. osztályban: *Hogyor József*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. A síkmértani elemek. Pontok, vonalak és szögek fekvései és mérési viszonyai. A síkidomok — három-, négy- és sokszögeknek — fontosabb tulajdonságai, területük meghatározása. A kör és ahhoz tartozó nevezetesebb egyenesek ismertetése. Mértani diszitmények rajzolása a mértanban tanult idomok felhasználásával, rendszeresen haladó táblarajzok után rajzeszközökkel, majd pedig szabadkézzel. Tankönyv: Gerevich dr. Rajzoló geometria, I. r. Tanárok: I. A. és B. osztályban: *Nováky Bertalan*, I. C. osztályban: *Kátay Lajos*.

Szépírás, heti 1 órában. Folyó magyar írás kis és nagy betűk. Tanárok: I. A. osztályban *Nagy József*, I. B. osztályban: *Hogyor József*, I. C. osztályban: *Torma Károly*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok, egyszerű szabadgyakorlatok, tornajátékok: szerelvényeken: tám, függés- s lengésgyakorlatok, magas és távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Második A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Bartha György dr.*, B. osztályban: *Schütz Antal*.

Vallástan, heti 2 órában. Ószövetségi bibliai történetek. A Katekizmus I. cikkelyének átisméltése. Tankönyv: Pokorny Emánuel dr., Ószövetségi bibliai történetek. Tanárok: II. A. osztályban: *Czimmermann Pál*, II. B. osztályban: *Both Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 5 órában. Az egyszerű mondat folytatólagos tárgyalása. Az összetett mondat szerkezetek. Hangsúly és szórend. A beszéd-részek és a szóalkotás. Képzők és szinonimák csoportosítása az olvasmányok alapján. Mondai és történeti elbeszélések, tanító mesék és leírások az olvasókönyv alapján. Az olvasmányok tartalmi ismertetése és szabad elbeszélése. Költemények szavalása. Havonként két iskolai dolgozat, főleg a mondat szerkesztésére az olvasottak alapján. Tankönyv: Szinnyei dr., Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv, II. r. Tanárok: II. A. osztályban: *Bartha György dr.*, II. B. osztályban: *Schütz Antal*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Az alaktan befejezése, főleg: genusz-szabályok, teljes koniugáció, a szóképzés elemei. A fő- és mellékmondatok megkülönböztetése kötőszók szerint. Összefüggő olvasmány latinból magyarra és viszont: A római királyság történetéből, a hún s a magyar mondákból és a trójai mondakörből. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Cserép József dr., Latin nyelvtan. U. a. Latin olvasó- és gyakorlókönyv. Tanárok: II. A. osztályban: *Bartha György dr.*, II. B. osztályban: *Schütz Antal*.

Földrajz, heti 3 órában. Európa országai és népei (Ausztria részletebben) Magyarországból kiindulva és erre vonatkoztatva. Ázsia és Afrika általános ismertetése a nevezetesebb országok és európai gyarmatok kiemelésével. Térképvázlatok készítése. Tankönyv: *Kőrösi Albin*, Földrajz: II. r. Tanár: *Czimmernann Pál*.

Természetrjz, heti 2 órában. Az emlős állatok főbb rendjeinek ismertetése, tekintettel hasznos vagy kártékony voltukra s életkörülményeikre. A madarak általános jellemzése s csoportosításuk a tartózkodási hely szerint. A hüllők, kétéletűek, halak általános jellemzése a főbb típusok tárgyalásával; osztályozásuk. A puhatestű állatok főbb képviselői s azok bemutatása készítményeken. Az ízelt lábú állatok köre s főbb képviselőik, különös tekintettel hasznos vagy kártékony voltukra. A virágos növények általános jellemzése alaktani szempontból s felosztásuk. A zárva termők jellemzése s felosztásuk a sziklevek alapján. Az egyszikűek főbb képviselőinek morfológiai leírása. A kétszikűek általános jellemzése. A főbb családok képviselőinek bemutatása élő példányokon s azok taglalása. Tankönyv: Ormándy Miklós dr., Természetrjz. II. osztály számára. Tanár: *Floderer Inre*.

Számtn, heti 4 órában. Rövidített számmiveletek. Az arányosság fogalmának fejtegetése, olasz számolásmód, egyszerű hármasszabályhoz tartozó feladatok megfjítése a kettős tétel s aránylatok szerint. Mértani viszonyok és arányok elemei; százalékszámítás és egyszerűbb alkalmazásai. Tankönyv: Suták József dr., Számtn. Tanárok: II. A. osztályban: *Hogyor József*, II. B. osztályban: *Nagy József*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Testmértani elemek. Az egyenes és sík abszolút és relatív helyzete. Lapszögek és szögletek. A fontosabb testek — kocka, a hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kúp és gömb —

tulajdonságai, hálózata, felületének és köbtartalmának kiszámítása, azok hasonlósága, összeillősége és szimmetriája. A fõnt elõsorolt testek mintáinak elõállítás. Síkékitmények rajzolása a szimmetria felhasználásával, tollal kihúzva. Tankönyv : Gerevich dr., Rajzoló geometria, II. r. Tanár : *Noráky Bertalan.*

Szépírás, heti 1 órában. Magyar írás folytatva, német írás. Tanár : II. A. osztályban : *Salánky István*, II. B. osztályban *Fekete Ipoly.*

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok; egyszerű és összetett könnyebb szabadgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: tám-, függés- és lengés-gyakorlatok; magas- és távugrás. Tanár : *Timina Ödön.*

Harmadik A) és B) osztály.

Osztályfõnökök : A. osztályban : *Kiss István*, B. osztályban : *Czimmermann Pál.*

Vallástan, heti 2 órában. Az újszövetség története. A katekizmus II. cikkelyének átismétlése. Tankönyv : Pokorny Emánuel dr., Bibliai történet. Tanárok : III. A. osztályban : *Kiss István*, III. B. osztályban : *Czimmermann Pál.*

Magyar nyelv, heti 4 órában. A nyelvtan rendszeres áttekintése. Összefüggõ olvasmányok a magyar történelemnek a mohácsi vész utáni korából s a görög és római világból. Elbeszélések és leírások Gvadányitól. Kisfaludy Sándortól és Jókaitól. Szemelvények a hazafias és vallásos líra körébõl. Az olvasmányok tartalmi ismertetése és szabad elmondása. Szaválás. Havonkint két iskolai dolgozat. Tankönyv : Szinnyi József dr., Rendszeres magyar nyelvtan. U. a. Magyar olvasókönyv, III. r. Tanárok : III. A. osztályban : *Kiss István*, III. B. osztályban : *Forgács János.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Az egyszerű mondat, különösen a határozók tárgyalása mondattani alapon. Olvasmányok : Corn. Neposból : Miltiades, Themistocles, Aristides. Liviusból : Az elsõ konzulok, L. I. Brutus, Horatius Cocles, Menenius Agrippa, Cn. Marc. Coriolanus. Phaedrusból : Lupus et agnus, Lupus et gruis, Cervus ad fontem. Cicada et noctua. Ezen olvasmányoknak megfelelõ összefüggõ szövegfordítása magyarból latinra a mondattani szabályok begyakorlására. Havonkint két iskolai dolgozat. Tankönyv : Cserép József dr., Latin mondattan. U. a. Latin olvasókönyv. Tanárok : III. A. osztályban : *Kiss István*, III. B. osztályban : *Fekete Ipoly.*

Német nyelv, heti 4 órában. A leghasználtabb szók gyakorlása olvasmányok alapján. Könnyebb szövegû verses olvasmányok fordítása és betanulása. Ezek alapján a német nyelvtan hang- és alaktani részének legszükségesebb elemei. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv : Szemák dr., Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv, I. r. Tanárok : III. A. osztályban : *Prelogg József*, III. B. osztályban : *Forgács János.*

Történelem, heti 3 órában. Magyarország története a mohácsi vészig, tekintettel a világtörténelmi kapcsolatokra és a mûvelõdés mozzanataira.

Tankönyv: Jászai Rezső dr., Magyarország története. Tanár: *Czimmermann Pál*.

Földrajz, heti 2 órában. Amerika és Ausztrália általános ismertetése a nevezetesebb országok és európai gyarmatok kiemelésével. A math. és fiz. földrajz alapelemei. Világrészek, Óceánok. A földségek tagozata. Források, tavak, mocsarak, fertők és lápok, csermely, patak, folyó és folyam. A tenger vize. A légkör fény-, hő- és elektromos tüneményei. A föld belseje. A föld alakja és forgása. A föld helyzete a naprendszerben. A nappalok váltakozó hossza. A hold és fénytüneményei. Időszámítás. Térképvázlatok készítése. Tankönyvek: Körösi Albin, Földrajz, II. r. és Vörös Cyrill dr., Matematikai és fizikai földrajz elemei. Tanárok: III. A. osztályban: *Floderer Imre*, III. B. osztályban: *Czimmermann Pál*.

Számтан, heti 3 órában. Az összetett hármasszabály; kamatszámolás; lerovatszámolás; határidőszámolás; lánc-szabály; az arányos osztás. Elegyítési feladatok. Külföldi pénznemek, ötvények. Értékpapírok. Tankönyv: Suták József dr., Számтан. Tanárok: III. A. osztályban: *Frank István*, III. B. osztályban: *Nagy József*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. A szerkesztő síkmértan. Az egyenes vonalú idomok — négyzet, dülény, ferdeny stb. — szerkesztése. A hasonlóság, összeillőség és szimmetria fogalmának kibővítése. A mértan alkalmazása a rajzoláznál és mérésnél. A területek átváltoztatása, tekintettel azok könnyebb kiszámíthatására. Tankönyv: Gerevich dr., Konstruktív planimetria. Tanár: *Kátay Lajos*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok; egyszerű és összetett szabadgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: tám- függés- és lengés-gyakorlatok; magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Negyedk A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Baksay József*, B. osztályban: *Forgács János*.

Vallástan, heti 2 órában. Róm. kath. szertartástan ismertetése. A Katekizmus III. cikkelyének átisméltése. Tankönyv: Gergely I., Róm. kath. szertartástan. Tanár: *Kiss István*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. A stilus általános törvényei. A prózai és költői stilus különbségei tüzetesen; a hangsúlyos és mértékes verselés. Költői olvasmány: Arany János Toldija. Prózai olvasmányok: Leírások és elbeszélések, u. m.: tárgyrajkok, jelenetek, jellemrajzok, könnyebb életrajzok. Kéthetenként egy iskolai vagy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: Négyesy László dr., Stilisztika I. r. — Arany János Toldi. Magyarázta Lehr A. Tanárok: IV. A. osztályban *Baksay József*, IV. B. osztályban *Forgács János*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Az idő- és módtannak rendszeres tárgyalása; oratio obliqua, a latin periodus gyakorlati ismertetése. Prózai olvas-

mányok Cornelius Neposból: Pausanias, Cimon, Alcibiades. — Curtius Rufusból: Nagy Sándor hadjárata. — Julius Caesarból: A helvetiusok kivándorolnak. — Költői olvasmányok: Phaedrusból: Ranae regem petierunt. Lupus et gruis. Canis fidelis. — Ovidiusból: Daedalus et Icarus. A mondattani szabályoknak megfelelő mondatok és összefüggő olvasmányok fordítása magyarból latinra. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Pirchala Imre, Latin nyelvtan. U. a. Latin gyakorlókönyv. U. a. Latin olvasókönyv. Tanárok: IV. A. osztályban: *Baksay József*, IV. B. osztályban: *Kiss István*.

Német nyelv, heti 3 órában. Könnyebb szövegű prózai és verses olvasmányok alapján a német nyelvtan hang- és alaktani részének elemei. Beszédgyakorlatok az olvasmányok alapján. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: Szemák dr., Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv, II. r. Tanár: *Forgács János*.

Történelem, heti 3 órában. Magyarország története a mohácsi vésztől a legújabb időkig, világtörténelmi kapcsolatokkal és művelődéstörténeti mozzanatokkal; függelékül Magyarország és Ausztria a jelenben. Tankönyv: Jászai Rezső dr., Magyarország története II. r. Tanár: *Salánky István*.

Természetráajz, heti 3 órában. A levegő, a víz fizikai és kémiai tulajdonságai. Molekula, atom súlyviszonyok törvénye. A közönségesebb elemek s ezek fontosabb vegyületei. Sav, bázis, só fogalma. Szénhidrátok, protein anyagok. A sejt lényeges és járulékos alkatrészei. A főbb szövetek. A növények főbb élettani működései. A rendszerezés általános elvei, mesterséges és természetes rendszer. A virágtalan növények főbb csoportjai. A virágos növények s felosztásuk. Az egy és két sziklevelűek általános jellemzése. A főbb rendek és családok ált. ismertetése. Tankönyv: Ormándy Miklós dr., Növénytan. Tanárok: IV. A. osztályban: *Floderer Imre*, IV. B. osztályban: *Torma Károly*.

Algebra, heti 3 órában. Bevezetés az Algebrába. Összeadás és kivonás egész számokkal. Sokszorozás egész számokkal, kiterjeszkedve a kéttagúak négyzetének és köbének képzésére. Osztás egész számokkal. Ugyanazon miveletsorozat törtszámokkal. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel. Arányok és aránylatok. Tankönyv: Suták József dr., Algebra. Tanárok; IV. A. osztályban: *Frank István*, IV. B. osztályban: *Nagy József*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. A szerkesztő síkmértan. Görbe vonalú idomok, A körtan kibővítése és az ebbe vágó föladványok; két kör viszonyos fekvése. A legfontosabb görbe vonalak, különösen a kúpszeletek által képződők és azok szerkesztése. Rövid áttekintése a négy osztályban tanultaknak. Tankönyv: Gerevich dr., Konstruktív planimetria. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok; összetett szabadgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: tám-, függés-, föllendülés-, lengés-, forgásgyakorlatok; magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödon*.

Ötödik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Prelog József*, B. osztályban: *Simonides István*.

Vallástan, heti 2 órában. Titz A. dr., Kath. hittan. A vallástanítás új tanterve szerint átdolgozott kiadás. Tanár: *Schütz Antal*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Retorika. Általános szerkezettan. Az előadás nemei. A belső rend. A feltalálás. A prózai műfajok: a leírás, elbeszélés, történetírás, értekezés, beszéd, irányművek, olvasmányok alapján. Hat házi és három iskolai dolgozat. Tankönyv: *Négyesy L.*, Retorika. Tanárok: V. A. osztályban: *Prelog József*, V. B. osztályban: *Both Ferenc dr.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Nyelvtani ismétlések, szóbeli stílusgyakorlatok, régiségtani magyarázatok, memoriter. Prózai olvasmány: Cicerónak beszédei Cn. Pomp. fővezérsége érdekében és A. Licinius Archias ügyében. Költői olvasmány: P. Ovidius. Hercules legyőzi Cacust. Róma alapítása. Remus halála. Lemuria. A nőrablás. Romulus halála. Terminalia. A Fábiosok hősi vállalata és halála. Fasti. A prozódiai és metrikai ismeretek bővítése. Havonként két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: *Rácz Soma*, Cic. de imp. Cn. Pomp. *Geréb József dr.*, Cicero védőbeszéde A. Licinius Archias ügyében. *Cserép József dr.* Szemelv. P. Ovidius Naso műveiből. Tanárok: V. A. osztályban: *Bite Béla*, V. B. osztályban: *Simonides István*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Attikai alaktan elemei: fő- és melléknevek ragozása, igehatározatok, névmások és számnevek, az ω végzetű igehajlítás megfelelő fordítási gyakorlatokkal. Kéthetenként egy iskolai írásbeli gyakorlat. Tankönyv: *Maywald József dr.*, Görög nyelvtan. Ugyanattól: *Görög gyakorlókönyv*. Tanár: *Baksay József*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények Tinódi, Gyöngyösi, Mindszenti, Kemény János és Bethlen Miklós gróf műveiből. Néhány kuruc dal. Homeros Iliása és Odysseiája. Szemelvények Herodotos I—IV. könyvéből. A görög állami és magánrégiségeknek tárgyalása, különös tekintettel Spárta és Athén alkotmányos szerkezetére. Tankönyv: *Badics Ferenc dr.*, Magyar irodalmi olvasókönyv, I. r. *Csengeri dr.*, Homeros Iliása. *Gyomlai Gy. dr.*, Homeros Odysseiája. *Geréb dr.*, Szemelvények Herodotos történeti művéből. *Schill*, Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Fekete Ipoly*.

Német nyelv, heti 3 órában. A német társalgási és irodalmi nyelvben leginkább használt szók és kifejezések rendszeres tárgyalása és begyakorlása kérdések és feleletek alakjában. Válogatott prózai olvasmányok fordítása és elemzése. Rendszeres nyelvtan, a megfelelő magyar mondatok fordítása. Fordítás magyarból németre *Schack Béla* szöveggönyve nyomán. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: *Szemák dr.*, Német

olvasókönyv, III. r. Ugyanattól : Német nyelvtan. Tanárok : V. A. osztályban *Prelogg József*, V. B. osztályban *Forgács János*.

Történelem, heti 3 órában. Az ókor története a nyugatrómai császárság bukásáig. A keleti népek. A görögök. Nevezetesebb államok alakulása. Perzsa háborúk. Perikles kora. Peloponneszi háború. Sparta és Thebai hegemoniája. Makedonia. A rómaiak. A köztársaság. Róma elnyeri a világ uralmát. Hellen műveltség befolyása. Szocialis küzdelem. A katonai monarchia előkészítése. A római császárság. A kereszténység alapítása és emelkedése. A barbárok betelepődése a nyugati birodalomba. A birodalom bukása. Tankönyv : Szölgvény János. Az ókor története. Tanár : *Salánky István*.

Természetrajz, heti 3 órában. Sejtek, szövetek, szervek. A kültakaró. A mozgás és szervei. A táplálkozás és annak szerve. A vérkeringés, lélekezés és a kiválasztás. Az idegrendszer szerkezete és az érzékszervek. Az állatok szaporodása s a fejlődés főbb formái. Az állatkörök taglalása. A gerincesek, puhatestűek, ízelellábúak, férgek, tüskebőrűek, tömlős állatok, véglények s ezek osztályainak általános jellemzése, a főbb rendek részletes tárgyalása. Tankönyv : Ormándy Miklós dr., Állattan. Tanár : *Torma Károly*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. *a)* Algebra. Elsőfokú egyenletek egy és több ismeretlennel. Számolás gyökjelekkel. Négyzetgyök és az ismeretlenek kiszámítása másodfokú egyenletekben. Köbgyök. Tankönyv : Suták József dr., Algebra. — *b)* Geometria. A planimetria főbb tételei a körmérés kivételével. Tankönyv : Lóky Béla dr., Geometria. Tanárok : V. A. osztályban : *Hoggyor József*, V. B. osztályban : *Frank István*.

Görögptől rajz, heti 2 órában. Stereometriai idomok természet után való rajzolása, kezdetben contur, később árnyékozott kivitelben. A haladotabbakkal kísérletek két krétával való rajzolásban. Tanár : *Noráky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. A rendgyakorlatok, az alsóbb osztályok anyaga bővítte ; összetett szabadgyakorlatok ; tornajátékok ; szerelvényeken tám-, nyiktám-, függés-, hajlított karonfüggés-, lengés-, forgás-gyakorlatok, magas- és távugrás. Tanár : *Timina Ödon*.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök : Both Ferenc dr.

Vallástan, heti 2 órában. Titz A. dr., Erkölestan. A vallástanítás új tanterve szerint átdolgozott kiadás. Tanár : *Schütz Antal*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Poetika. Bevezetés az esztétikába. A műfestés, szobrászat és műépítés. Ezek rövid története. A költésről különösen. A költői nyelv és verselés. A költői műfajok elmélete olvasmányok alapján ; történeti fejlődésük feltüntetése. Magán olvasmányok : Zrinyi, Szigeti veszedelme ; Jósika, Abafi ; Eötvös, A falu jegyzője ; Jókai, Az új földesúr ; Arany, balladái ; Kisfaludi Károly. Kérők ; Sophokles, Elektra ; kisebb költői

szemelvények Petőfi és a jelesebb lírikusok műveiből. Hat házi és három iskolai dolgozat. Tankönyv: Négyesy L., Poetika olvasmányokkal. Shakespeare, Julius Caesar; Vörösmarty, Két szomszédvár. Ford. Petőfi, magyarázta Névy. Tanár: *Both Ferenc* dr.

Latin nyelv, heti 5 órában. Nyelvtani ismételések és szóbeli gyakorlatok mellett olvastatott Livius XXI. könyve és P. Verg. Mar. Aen. I. és II. könyve. — Az olvasmányok alaki és tárgyi magyarázata, szebb részletek könyv nélkül. A régiségtani ismeretek kiszélesítése. A tárgyalt írók élete és irodalmi munkássága az illető műfaj többi művelőjének vázlatos ismertetésével. Havonként két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Bartal-Malmosi, T. Livii ab urbe condita I. XXI. és XXII. Cserép dr., Szemelvény Verg. Aeneiséből. Tanár: *Both Ferenc* dr.

Görög nyelv, heti 5 órában. Az egész igetan s az idő- és módtan legfőbb pontjai. Xenophon élete 1—3. Xen. An. I. 1. 1—9. 2. 1—19. 3. 1—7. 13—21. 4. 1—18. 5. 1—9., 13—17. 6. I. és 6—7. 7. 1—4. 8. 12—20., 25—29., IV. 7. 19—27. Xen. Mem. II. 1., 21—34., II. 2. Szemelvények a görög lírikusokból. Havonként két írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyv: Maywald József dr., Görög nyelvtan. U. a. Görög gyakorló és olvasókönyv. Tanár: *Baksay József*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények a görög és magyar líra termékeiből. Sophokles, Antigonéja tartalmi és szerkezeti szempontból. Görög hitéleti és magánrégiségek. Tankönyv: Badiés Ferenc dr., Magyar olvasókönyv. Antigone, Sophokles tragédiája. Magy. Csiky Gergely, Schill S., Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Bartha György* dr.

Német nyelv, heti 3 órában. Az előbbi osztály anyagát folytatólag a német társalgási és irodalmi nyelvben leginkább használt szók és kifejezések rendszeres tárgyalása és begyakorlása kérdések és feleletek alakjában. Válogatott prózai olvasmányok fordítása, ezek tartalmának szabad előadása német nyelven, a szöveg elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismételése. Goethe, Schiller és Bürger válogatott Balladáinak fordítása, ezen balladák tartalma és széptani elemzése német nyelven. A híresebb balladák szavallata. A ballada elmélete és története a németeknél. A német verstan rövid kivonatban. Bürger élete és működése német nyelven. Fordítás magyarból németre Schack Béla segédkönyvéből. Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, III. r. Tanár: *Prelog József*.

Történelem, heti 3 órában. A keleti birodalom és az izlam. Az egyház fejlődése a nyugati császárság megújításáig. Nagy Károly kora. A Karolingok bukása. Államalakulások. A pápaság és a császárság küzdelme. Keresztes háborúk. Pápai főhatalom kora. Középkori intézmények bomlása. Renaissance és a nagy felfedezések. A reformáció és ellenreformáció. Vallás-háborúk. Tankönyv: Szölgyény János, Középkor és Újkor a westfaliai békéig. Tanár: *Czimmernann Pál*.

Természetráajz, heti 3 órában. Néhány közönségesebb ásvány tárgyalása. A kristályrendszerek. Az ásványok néhány fizikai tulajdonsága. Chemiai alapfogalmak. Egyszerű, összetett test, keverék, vegyület fogalma. Az égés tünetényei. A kénégés termékei. A clor előállítás. A sósavgáz és előállítás. A vegyületek megnevezése. A savak, bázisok és sók keletkezése. A chemiai jelzés alapelvei. Az ásványok rendszertana. Termés-elemek. A szulfidok, oxidok és képződésük. Az oxitok. A karbon tartalmú ásványok és származékaik. A nevezetesebb szénhidrogének tárgyalása. A szénhidrátok, protein vegyületek. A szerves bázisok és a cian vegyületek tárgyalása. A legfontosabb geologiai tényezők összefoglalása. A kőzetan alapelemei. A vulkáni tediment kőzetek tárgyalása, különös tekintettel a hazai geologiai viszonyokra. A föld történetének rövid vázlata. Tankönyv : Ormándy Miklós dr., Ásványtan és Chémia. Tanár : *Flodever Imre*.

Mennyiségtan, heti 4 órában. a) Algebra. Ismétlések. A hatványozás általánosítása. (Negatív kitevők és alkalmazásuk a tízes számrendszerben tört kitevők.) Brigg-féle logaritmusok ; log. egyenletek. Az aritmetikai és véges geometriai haladvány. Számrendszerek általában. A tízes számrendszer. Geometria. Körmérés. Síkháromszögtan. A hegyes szög függvényei, kapcsolatban a derékszögű háromszög kiszámításával. A szögfüggvények értelmezése tetszőleges szögekre. A szögek összegének és különbségének függvényei. Ferdeszögű háromszögek és sokszögek megfejtése. Tankönyv : Suták József dr., Algebra, Lóky Béla dr., Geometria. Tanár : *Frank István*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Lapminták után : a renaissance, gót, görög és magyar motivumú díszítmények. Domború minták után : mértani és építészeti jellegű testformák, különféle stílu ékítmények, rozetták, stilizált levelek, virágok stb. A rajzok részint színezéssel, részint árnyékolással irón és krétával készültek Vidéki, Balló, Hauselmann, Váradí és az állami pedagógium gipszöntő műhelyéből szerzett domború minták után. Tanár : *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben : összetett szabadgyakorlatok ; botgyakorlatok ; tornajátékok ; szerelvényeken : tám- és nyíktámlengések, hajlított karú függésben lengések, föl- és átlendülések, forgások, magas- és távugrás-gyakorlatok. Tanár : *Timina Ödön*.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök : Fekete Ipoly.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv : Titz Antal dr., Katolikus vallástan, III. rész. Erkölcsstan. Tanár : *Both Ferenc* dr.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Nemzeti irodalmunk története a legregibb időtől Kisfaludy Károlyig. Nyelvészeti és szépészeti fejtegetések.

Havonkint egy házi írásbeli dolgozat. Tankönyv: Váczy dr., A magyar nemzet irodalmi története. I. k. Tanár: *Bartha György* dr.

Latin nyelv, heti 5 órában. Nyelvtani ismétlések, iránytani és szóbeli gyakorlatok. Prózaolvasmányok: C. Sallust. Crisp. liber de bello Jug. M. T. Cic. orat in Cat. első és második és pro P. Sestio kurzív fordításban. Költői olvasmány: Verg. Aen. VI. Az olvasmányok alaki és tárgyi magyarázata; szebb részletek könyv nélkül. A régiségtani ismeretek kiszélesítése. A tárgyalt írók élete és irodalmi munkássága az illető műfaj többi művelőjének vázlatos ismertetésével. Havonkint két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Bartal-Malmosi, C. Sallusti Crispi libri: De coniuratione Catiliana et de bello Jug. Dávid M. T. Cic. orationes selectae, Cserép József dr., M. T. Cic. pro P. Sestio U. a. Szemelvény Verg. Aeneiséből. Tanár: *Fekete Ipoly*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Homeros Odysseiájából: I. II. 260—434. V. 1—170. X. 1—134. XII. 143—233. XVII. 182—290. Herodotosból: Solon és Kroisos története. Polykrates tört. A thermopylaei ütközet. A mondattan és az irodalomtörténet főbb vonásaikban. Havonkint egy írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyv: Csengery dr., Homeros Odysseiája. Dávid, Herodotos műveiből való szemelvények. Tanár: *Fekete Ipoly*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Olvasmány: a) A görög irodalomból: Thukyd. történeti műve, Demosthenes I. Olynth., I—III. Philippikai beszéde. A görög irodalmi ismeretek összefoglalása. — b) A magyar irodalomból: A magyar pragmatikus történetírók. Szemelvények Budai E. és F., Virág, Bajza műveiből. Telekitől: Hunyadi János jellemrajza. Horváth M.-tól: A pragm. Sanctio története. Szalaytól: Magyar néposztályok Szent István idejéből. Salamon F.-tól: A török hódoltság Magyarországon. — Szónoklat: Felsőbüki Nagy Páltól. A lengyelek ügyében; Kölcseytől, Weselényitől, Széchenyitől: A magyar ny. ügyében; Deák F.-tól: A Húsvéti cikk. A ker., polit. és társad. viszonyainak megvilágítása. Tankönyvek: Jebb, A görög irod. története; Szilasi, Szemelvények Thukyd. műveiből; Földi József dr. Demosthenes vál. beszédei; Badics Ferenc dr.: Magy. irod. olv. III. 2. kiad. Tanár: *Bartha György* dr.

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe, Hermann und Dorothea c. művének fordítása. A mű széptani elemzése és az egyes énekek tartalma német nyelven. Az idillikus éposz és sajátosságai. Képek a német irodalom történetéből. Bővebben az első virágzási korszak; Lessing és Goethe ifjúkori munkássága. Schiller Wilhelm Telljének fordítása. A mű széptani elemzése és az egyes felvonások tartalma német nyelven. A dráma és sajátosságai. Válogatott prózaolvasmányok és versek fordítása, ezek tartalma német nyelven, a szöveg elemzése és nyelvtani anyag folytonos ismétlésére. Szebb versek, nemkülönben az olvasott éposz és dráma szebb helyeinek szavalata. Fordítás magyarból németre Schak Béla szöveggönyve nyomán. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv,

IV. rész. Schnabl, Goethes Hermann und Dorothea. Heinrich Schiller's Wilhelm Tell. Tanár: *Prelogg József*.

Történelem, heti 3 órában. A nagyhatalmak magatartása és az állami élet kifejlődése. A forradalom előzményei. A francia forradalom. A francia császárság emelkedése és bukása. Politikai mozgalmak 1848-ig. A szent szövetség, titkos társulatok és forradalmak kora. A legújabb kor története a berlini kongresszusig. Európa és Amerika nevezetesebb államainak politikai földrajza. Tankönyv: Szölgyémy János: Egyetemes történet 1648—1878-ig. III. r. Tanár: *Salánky István*.

Természettan, heti 4 órában. A természettan tárgya és felosztása. Kinematika, általános dinamika; a szilárd, folyékony és légnemű testek mechanikája; hangtan, fénytán. Tankönyv: Vörös Cyrill, Kísérleti természet-tan. Tanár: *Hogyor József*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. a) Algebra. A kamatos kamatszámítás és a nevezetesebb államkölcsonök. A végtelen geometriai haladvány és a szakaszos tizedestörtek. A másodfokú egyenletek elmélete. A másodfokú függvény szélső értékei. b) Geometria. A tér-tan főbb tételei; a szögletes és gömbölyű testek. A pont koordinatái; két pontnak egymástól való távolsága; algebrai kifejezések grafikai ábrázolása. Tankönyv: Lutter Nándor dr., Betűszám-tan. U. a. Mértan. Tanár: *Hogyor József*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Stilizált növényformák, relifek, gipsz és más anyagból készült minták után, irón és krétával. Használati tárgyak és építészeti testformák rajzolása árnyékolással. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben; összetett szabadgyakorlatok; botgyakorlatok; tornajátékok; szerelvényeken: tám- és nyíktámlengések, hajlított karú függésben lengések, föl- és átlendülések, forgások, magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Bontó József.

Vallástan, heti 2 órában. A kath. egyház történelme, különös tekintettel Magyarországra. Tankönyv: Titz Antal dr., A kath. egyház történelme. Tanár: *Schütz Antal*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. A magyar nemzeti irodalom története Kisfaludy Károlytól kezdve a legújabb időkig. Tankönyv: Váczi János dr., A magyar nemzeti irodalom története. II. rész. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Latin nyelv, heti 4 órában. Nyelvtani ismételések, irálytani gyakorlatok. Prózai olvasmány: Tac. Ann. I. 1—5. 11—15. II. 59—61. III. 53—54. IV. 1—2. 4—9. V. 1—2. VI. 50—51. XV. 38—44. Költői olvasmány: Szemelvények Qu. Horatius Flaccus műveiből. Sat. I. 1. 3. 7. II. 6. Epod. 1. 16. Carm. I. 1. 3. 12. 15. 22. 24. 37. II. 2. 3. 7. 13. 17. III. 1. 3. 23. 30.

IV. 2. 8. Carmen saeculare. Epist. II. 3. szemelvényekben. Havonkint két órában iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Gyomlai dr., Szemelvények P. Cor. Tac. tört. műveiből. Bartal-Malmosi, Qu. Horatii Flacci opera omnia. Tanár: *Bontó József*.

Görög nyelv, heti 4 órában. Költői olvasmány: Hom. Iliad. I. 1—611. VI. 369—529. A XXIV. é. szemelvényekben. Az Ilias szerkezeti és esztétikai tárgyalása az egész költeménynek magyar nyelven való olvasása alapján. Prózaí olvasmány: Platon Apológiája bő szemelvényekben. Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tankönyv: Csengeri dr., Homeros Iliása. Szamosi dr., Platon Sokrates védelme és Criton. Tanár: *Bontó József*.

Görögpótló irodalom, heti 2 órában. Platon: Sokrates védekezése és Kritonja. A görög művészet remekeinek történeti ismertetése. Az ókori görög próza és bölcsélet rövid története. Tankönyvek: Alexander Bernát, Platon és Aristoteles. Jebb, A görög irodalom története. Schill, Görög régiségek. Tanár: *Simonides István*.

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe. Iphigenie auf Tauris c. művének fordítása, széptani elemzése, az egyes felvonások tartalma német nyelven. Képek a német irodalomtörténetből német nyelven. Goethe élete. Herder befolyása. Goethe és Schiller együttes működése, a romantikus iskola. Uhland, Heine. Lenau. A megfelelő szemelvények fordítása és elemzése a nyelvtani anyag folytonos ismétlése. Fordítás magyarból németre Schack Béla szövegekönvéből. Havonkint egy írásbeli dolgozat. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, IV. r. Schnabl, Goethe's Iphigenie auf Tauris. Tanár: *Prelog József*.

Bölcséleti előtan, heti 3 órában. 1. Pszichologia: A test és lélek viszonya, az érzetek, képzetek, érzelmek és akarat tana, a rendellenes lelki tünetmények. 2. Logika: A logika tárgya, a képzetösszeköttetések, a fogalom, az ítélet, a következtetés, a rendszeres gondolkodás formái, elmének tévedései. 3. Olvasmányok: A jó ember. Az erkölcsi világrend tana. Egy kis életfilozófia. A feledés. Tankönyv: Szigonyi Elek. Lélektan és Logika. Tanár: *Szinger Kornél*.

Történelem, heti 3 órában. Magyarország története, tekintettel a társadalmi és állami viszonyok fejlődésére. Magyarország politikai földrajza. Tankönyv: Jászai Rezső dr., Magyarország oknyomozó történelme. Tanár: *Salánky István*.

Természettan, heti 4 órában. Hőtan, elektromosság, mágnesség, a kosmographia elemei. Tankönyv: Vörös Cyrill dr., Kísérleti természettan. Tanár: *Frank István*.

Mennyiségtan, heti 2 órában. Kapcsolástan, kéttagúak hatványozása. A gömbháromszögtan alaptételei. A szinusz és koszinusz szabály. A valószínűségszámítás elemei. A matematika főbb tanainak ismétlése. Tankönyv: Lutter Nándor dr., Betűszámítan. Tanár: *Frank István*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. A hetedik osztály anyagának kibővítése. Emberi testrészek gipsz után való rajzolása. A vázlatkönyv használata természet után. Tanár: *Noráky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Rendgyakorlatok helyben és menetközben: húzódások és vonulások, összetett szabadgyakorlatok, botgyakorlatok szabadgyakorlatokkal összekötve, tornajátékok. Szerelvényeken: tám-, nyiktám-lengés, menés- és szökésgyakorlatok; lengés, föl- és átlendülés forgásgyakorlatok, magas- és távugrás. Tanár: *Timina Ödön*.

Írásbeli dolgozatok.

I. A magyar nyelvből és irodalomból.

Az V. A) osztályban.

Isten léte, hatalma és bölcsessége. Fejtegetés Kölcsey Parainesisé alapján. — A szülők iránti szeretetről. Értekezés Sokrates és Lamprokles dialogusa alapján. — A nándorfehérvári győzelem. Heltai és Salamon után. — A Vezuv kitörése. Leírás Plinius levelei alapján. — Nagy Sándor uralkodásának jellemzése. Történeti értekezés. — Minő hasznot meríthetünk a teremtmények szemléletéből? Értekezés az olvasmány után. — Idegen nyelvet tudni szép, a hazait pedig lehetőségig művelni kötelesség. Értekezés. — Szeresd a házád! Szónoki beszéd. — Kossuth „A nemzeti védelemről“ szóló beszédének szerkezete. Értekezés.

Az V. B) osztályban.

Hunyadi János. Jellemrajz. — Toldi és Piroska szerelme. Elbeszélés a Toldi szerelme alapján. — Ráchel siralma. Poetikai fejtegetés. — Athén és Spárta küzdelme. Történelmi értekezés. — A nemzeti történelem tanulmányozásának fontossága. Értekezés. — „Célt és véget nem tudó olvasás rest életnek vagy következménye, vagy szerzője.“ Kölcsey. Értekezés. Beszéd Kossuth Lajos szobránál. -- Deák Ferenc első fölrati beszédének történeti háttere. Értekezés. — Levél barátomhoz a tanév végén.

A VI. osztályban.

Miképen festi a kort Jókai az „Uj földesur“ című regényében. Értekezés. — Eszményiség és valóság a költészetben. Széptani fejtegetés. — A balladáról. Értekezés. — A csodásság, mint epikai hagyomány a Zrínyiásban. Széptani értekezés. — Az éposz és a regény. Összehasonlító széptani fejtegetés. — A könyvnyomtatás, mint a szellemi művelődés legfontosabb tényezője. Történelmi értekezés. — Petőfi költészete életének és egyéniségének hű és költői tüköre. Értekezés. A két szomszédvár. Poetikai fejtegetés. — Shakespeare Coriolanusának jellemei és tragikuma. Értekezés.

A VII. osztályban.

Nyelvünk és irodalmunk fenmaradásunk főfeltételei. Elmélkedés. — Keresztény középkorunk kulturharcosai. Művelődéstörténeti értekezés. — A renaissance hatása irodalmunkra. Kortörténeti értekezés. — Elmélkedések házi olvasmányaink felett. Iskolai dolgozat. — Mikes egyénisége leveleiben. Értekezés.

A felújulás korszakának irodalmi irányai. Irodalomtörténeti értekezés. — Klasszikus verselés a magyar irodalomban. Esztétikai értekezés. — A nemesség és a nép költője. Irodalomtörténeti párhuzam. — Irodalmunk főbb irányai a XIX. századig. Irodalomtörténeti értekezés. Iskolai dolgozat.

A VIII. osztályban.

Kisfaludy Károly drámájának, Irénének tragikumuma. Széptani fejtegetés. — Vörösmarty Mihály lírai költészete. Esztétikai értekezés. — Széchenyi István gróf munkáinak politikai fontossága. Irodalomtörténeti értekezés. — A hadügy átalakulása az Anjouk idejében. Történeti értekezés. — Szigligeti Ede, mint a népszínmű megteremtője. Esztétikai értekezés. — Madách „Az ember tragédiája“ és Goethe „Faust“-ja. Összehasonlító esztétikai fejtegetés. — Telegrafálás drót nélkül. Természettani értekezés — A nemzeti elem fejlődése irodalmunkban 1772-től napjainkig és diadalra jutása. Irodalomtörténeti értekezés.

II. A német nyelvből és irodalomból.

A VII. osztályban.

Wie entstand Goethes „Hermann und Dorothea? — Wie hatte Goethe „Hermann und Dorothea“ vollendet? — Wie beginnt der Dichter den Stoff zu behandeln? — Die Handlung des dritten und vierten Gesanges in Goethes „Hermann und Dorothea“. — Klopstocks Bedeutung in der deutschen Literatur. — Geschichtliche Daten zu Wilhelm Tell. — Die Schilderung der politischen Verhältnisse in Schillers Wilhelm Tell. — Die Verschwörung in Schillers Wilhelm Tell. — Wilhelm Tell: Inhalt des V-ten Aufzuges.

A VIII. osztályban.

Die alten Germanen. Eine Sittenschilderung nach Tacitus. — Die Handlung in „Iphigenie bei den Tauriern“ von Euripides. — Wie entstand Goethes „Iphigenie“? — Orestens Vision im dritten Aufzuge. — Pylades. Eine Characterschilderung. — Iphigenie. Eine Characterschilderung. — Grillparzer als Dramatiker. — Des Sängers Fluch. Eine Inhaltsangabe.

III. Érettségi dolgozatok.

1. *Magyar dolgozat.* Főadatott: A költői iskolák általános jellemzése és kiválóbb képviselői. Irodalomtörténeti értekezés. Dolgozott 47. Jelesen dolgozott 20, jól 17, elégségesen 10.

2. *Latin dolgozat.* Főadatott fordításul latinból magyarra: P. Corn. Scipio meghiúsítja a canusiumi nemes ifjak kivándorlási tervét. (T. Liv. Ab urbe con. XXII. 53.) Dolgozott 47. Jelesen dolgozott 14, jól 11, elégségesen 21, elégtelenül 1.

3. *Mennyiségtani dolgozat.* Feladatott: a) Algebrából: Megoldandó a következő egyenlet:

$$27 \frac{x-1}{x+1} \cdot 5 \frac{x+1}{x-1} = 375$$

b) Geometriából: A négyzetalapú egyenes hasáb alapélén át fektessünk oly metsző síkot, melynek területe 8350 cm.² Milyen szög alatt történt a hasáb metszése s mekkora a lemetszett spheniskus köbtartalma, ha az alapél 87 cm.? Dolgozott 47. Jelesen dolgozott 19, jól 12, elégségesen 14, elégtelenül 2.

A tanulók előmenetele.

A) A kötelezett tantárgyakban.

Első A. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetről	Számítan	Rajzoló mértan	Szépirás		Tornázás
Bányai Hugó	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Bäck Aladár, izr.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Bekker János	3	3	4	3	3	3	3	3	3	1
Berger László, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
5 Bolvári Bódog	1	3	4	3	3	4	3	3	3	1
Burg Ete	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Br. Csávossy József	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Deutsch Jenő, izr., ism.	2	2	3	2	1	2	2	3	—	1
Eimann László, ev. ref.	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
10 Endrényi Imre	2	2	3	3	2	3	3	2	2	1
Eszes István	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1
Fodor Ferenc	1	2	2	1	1	2	2	2	3	1
Frater Gyula	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Gaal Pál, izr.	1	2	3	2	1	3	3	3	3	1
15 Gárgyán Imre	2	3	3	2	3	3	2	3	3	1
Gombos József.	2	3	3	1	2	2	2	2	1	1
Halas Sándor, ev. ref.	2	2	3	2	2	2	3	2	3	1
Halasi Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Halmos Sándor, izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
20 Ivánkóvits József	1	2	2	3	2	3	2	3	3	1
Jahn Herman	1	2	2	1	1	2	2	2	1	1
Jakabfy Dezső	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Kommesz János	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1
Kovács Leo, izr.	3	3	4	3	2	3	4	3	3	2
25 Krämer Rezső	1	3	4	3	2	3	3	3	3	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Szám tan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Lindenfeld Sándor, izr.	1	2	2	2	1	2	2	3	3	1
Lobstein Imre, izr.	1	2	2	1	1	2	2	2	3	1
Lória Ernő, izr.	3	3	4	4	3	3	3	3	3	2
Lówy Henrik, izr.	1	3	3	3	2	3	3	3	3	2
30 Lukics Bogdán, gör. kel. sz.	3	4	4	4	3	3	3	2	3	2
Mandel Zoltán, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Mészáros Antal	4	4	4	4	3	4	4	3	2	2
Miksa János, gör. kath.	1	2	2	1	2	2	2	1	2	1
Müller János	2	3	4	2	3	3	3	3	2	1
35 Nettel Ottó	2	3	3	3	2	3	2	2	3	1
Polgár István, izr.	2	3	3	3	3	3	2	3	3	1
Prohászka Béla	2	2	3	2	3	3	1	2	1	1
Reckl Alajos	2	2	2	2	2	3	2	2	3	1
Riesz József	3	4	4	4	4	4	3	2	1	1
40 Rüdiger Kornél, ism.	3	3	3	2	3	3	2	3	2	1
Sárkány Dezső, ág. ev.	3	4	4	4	4	4	4	3	3	2
Schaller Tihamér	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Schön Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sepess Mihály	3	4	4	4	4	4	3	2	3	2
45 Szabó Gyula, ev. ref.	3	3	3	2	2	3	3	1	3	2
Szabó József	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Szabó Miklós	2	3	4	4	3	4	3	3	3	1
Gr. Szapáry Miklós	1	2	2	1	1	3	3	1	2	1
Szentkérészi Ábel	1	1	2	2	1	2	2	2	3	1
50 Szűts József	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1
Tamássy Gyula	2	3	3	3	2	3	3	1	1	1
Teleki Kornél, gör. kath.	3	3	4	3	3	3	3	2	—	2
Trautmann Albert	3	3	4	3	3	4	3	2	3	1
Végman Béla	2	3	3	2	1	2	2	2	3	1
55 Wiedermann Antal	2	3	3	1	2	3	2	2	3	1

Kimaradtak :

Bányai Géza
Budai Nándor, izr.
Deutsch Marcell, izr.
Hauptvogel János
60 Tóth Lajos

Magántanuló :

Br. Gerliczy István.

Összesen : 61.

A tanuló neve és vallása, öszlöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Szarka István	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1
Szeles János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tauszig Gusztáv, ism., izr.	2	4	4	3	4	4	3	3	2	2
45 Tóth Géza	1	3	3	1	1	2	3	2	1	1
Tömörkényi László	2	2	2	3	2	2	2	1	2	1
Vastag Ferenc	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Vasvári Sándor, izr.	2	3	3	2	2	3	3	2	3	1
Vidovits András	1	3	3	3	3	3	3	2	1	1
50 Vlasits János	3	4	4	4	4	4	4	3	2	1
<i>Kimaradtak:</i>										
Bózsó Jenő										
Csáki Miklós										
Csonka Mihály										
Haraszi Gyula										
55	Holtzer Béla									
Süveg Sándor										
Vajda Ferenc										
Vaszil Ignác										
Wagner Rezső										
Összesen: 59.										

Első C. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Barta János, izr.	1	3	3	2	1	2	3	1	2	1
Bernáth József	3	3	3	2	3	3	3	1	1	1
Bleier Sándor, izr.	2	3	3	3	2	3	2	1	1	2
Csóty Andor, ism.	3	3	3	3	2	3	3	2	1	1
5 Dékány László	3	4	4	3	2	4	3	3	1	1
Drimba Andor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Drucker Dezső, izr., ism.	2	3	3	2	2	3	3	2	3	1
Erdőhegyi János, ev. ref.	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Fekete Gyula	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1
10 Friedmann Béla, izr.	1	4	4	4	3	4	3	2	3	2
Gömöri József izr.	1	3	4	2	1	3	2	3	1	1
Gubriczky Jenő	2	3	3	3	2	3	2	2	3	1
Gyimóthy István	3	3	4	4	3	3	3	3	3	1
Hellberg János, ism.	2	3	3	2	2	2	2	2	1	1
15 Horváth Gyula	2	3	3	2	2	3	3	3	3	1
Joanovics Koszta, gör. kel.	2	3	4	4	4	4	3	3	3	2
Katona Péter, ev. ref.	3	3	4	3	3	3	3	3	2	1
Keller Márk	1	3	4	1	1	2	3	1	2	1
Kollár Lajos	1	2	3	1	1	3	1	2	1	1
20 Kovács József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kőrösi Lajos, ev. ref.	2	3	4	3	3	4	4	2	3	1
Kreiker Jenő	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1
Kúp László	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1
Leopold Ede, izr.	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1
25 Lorch Ferenc	4	4	4	4	3	4	4	2	2	2
Mager János	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Mamusics Béla	2	3	2	1	1	3	3	3	3	1
Matók Andor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mészáros Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30 Molnár Sándor, ev. ref.	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Péter Lőrinc	3	4	4	4	3	4	4	3	3	1
Pintér Károly, ism.	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Prungel Ferenc	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1
Ranschburg Ernő, izr.	1	3	3	2	1	3	3	2	2	1
35 Rác Ferenc	2	3	3	2	2	3	2	3	2	1
Ritter Béla	4	4	4	4	4	4	4	3	2	1
Rozenzweig Lajos, izr.	2	2	3	3	2	3	3	2	2	1
Rothbart Emil, izr.	2	2	2	2	1	3	2	3	—	1
Salvo Oreste	4	3	4	4	4	4	3	3	2	2
40 Schiffkorn Antal	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Schwendinger Iván, ism.	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Sölley László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Stein Mátyás. ism.	1	3	2	1	1	2	3	2	—	1
Stoicanescu Tibér, gör. kel.	1	3	3	2	2	3	3	2	2	1
45 Szabó Ferenc, ism.	2	3	3	2	2	3	3	3	2	1
Szemmári József	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Szöke Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tomori Jenő	2	3	3	3	2	3	2	2	2	1
Tóth János	3	3	4	2	3	4	4	4	3	2
50 Tóth Mihály	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Ugi Lajos	1	3	3	2	2	3	3	2	2	1
Varga Ferenc	1	2	3	1	1	3	1	2	—	1
Vastag Pál	2	2	2	2	2	3	2	2	3	1
Velcsov György	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
55 Vicsay Emil	1	2	3	2	1	3	2	1	3	1
Wickl Géza	4	4	4	4	4	4	4	3	—	1
Winkler Hugó, izr.	1	3	4	1	1	3	2	3	3	1
<i>Kimaradt:</i>										
Cherrier Vilmos										
Martin Jakab										
60 Péterfi Jenő										
Podolszky Mihály, ism.										
								Összesen: 61.		

Második A. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	La in nyelv*	Földrajz	Természetráajz	Számítan	Rajzoló mérían	Szépírás		Fornvázás
Balassa István, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Békefi Imre, ev. ref.	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
Bodó Dénes	2	3	3	3	2	3	3	2	2	2
Boros Nándor, izr.	3	3	4	3	3	3	4	2	3	1
5 Bózsó István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Czappán Elemér	1	3	3	3	2	3	2	1	2	2
Czarina Viktor, g. kel. r.	1	2	3	3	2	3	2	2	2	1
Cserveny Károly	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2
Devics Sándor	1	2	3	1	2	3	2	2	1	2
10 Draskovich Ferenc	2	3	3	3	2	3	2	3	3	2
Egresi István	3	3	4	3	3	4	4	2	3	1
Fejér István.	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
Feuerstein Imre, izr.	3	3	3	3	3	4	3	1	3	2
Fischer József	2	2	3	3	3	3	2	1	3	1
15 Fodor István	1	2	3	3	1	2	2	2	3	2
Galambos Ferenc , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Goldschmidt Imre, izr.	2	2	2	3	1	2	2	1	1	2
Grosser Sándor, izr.	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1
Hevesy István	2	3	3	3	2	3	3	2	2	2
20 Hubert Pál	1	2	2	3	1	1	2	1	3	2
Huszárecsk Nándor	1	2	2	2	1	2	2	1	3	1
Jánosi Lajos, ism.	3	3	4	3	3	4	3	2	3	2
Jerney Viktor	1	3	3	3	1	3	2	2	2	1
Kasza Sándor	1	1	2	1	1	3	2	1	—	1
25 Katona András	2	3	4	3	3	4	3	2	3	1
Kátay Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Kern Dezső, ág. ev.	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
Kerner Imre	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Knauer Dezső	2	3	4	3	3	4	3	2	2	2
30 Knopf Miklós, ism.	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Kocsis István	1	2	3	3	1	2	2	2	1	2
Kovács György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kovács István, ev. ref.	2	2	3	2	2	2	2	2	—	1
Lichtfusz Antal	1	2	3	1	1	1	2	1	1	1
35 Löwy János, izr.	2	3	4	3	3	4	3	3	3	2
Molnár Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Motika Ottó	2	4	3	3	3	4	3	2	2	2
Muszil Vilmos	1	2	3	2	1	2	2	2	3	1
Müller András	3	4	4	3	3	3	3	3	3	2
40 Müller Emil	3	4	4	4	3	4	4	3	3	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetről	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Nátly István	2	3	3	3	1	3	3	2	3	1
Orafsik László	2	2	2	2	1	2	3	1	2	1
Ördög Zoltán	1	3	3	3	3	3	3	1	1	1
Pareckó Henrik	2	2	2	3	3	3	2	1	1	1
45 Raffay Zoltán	1	3	3	3	3	3	2	2	2	1
Rafner Béla	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1
Reök Iván, ág. ev.	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1
Rényi Gyula	1	3	3	2	2	3	2	1	2	1
Simák Béla	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2
50 Somlyódy István, ev. ref.	1	1	3	1	1	3	2	1	2	1
Spergely Imre	1	2	2	1	1	2	1	1	3	1
Székely Sándor	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2
Tallián Jenő	1	2	3	2	1	2	2	2	3	2
Telléry Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
55 Thanhoffer Emil	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Varga István	2	2	3	3	3	2	3	1	1	1
Vass Béla	2	2	3	3	2	3	3	1	2	2
Vig Jenő, ev. ref.	2	3	3	3	3	4	3	2	3	2
Vladár Ernő, ev. ref.	1	1	2	1	1	2	3	2	—	1
60 Vőneki Szilveszter	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Zámbó György	2	2	3	3	2	3	3	1	2	2

Kimaradt :

Bajor József.

Vizsgálatlan maradt :

Gyurkovics Ödön, ág. ev.

Összesen : 63.

Második B. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítástan	Rajzoló mértan	Szépírási		Tornázási
Ábrahám János	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2
Ajváz Iván, gör. kel. sz.	1	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Augusztin Alfréd	2	3	4	3	2	3	3	1	2	1
Balassy István	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1
5 Bartók Mihály	1	4	4	3	2	4	3	2	1	2
Bauer Andor, izr.	2	2	4	3	2	3	4	2	2	1
Besser György	1	2	2	2	2	3	2	1	2	1
Bieber János	2	2	2	2	2	3	3	2	3	1
Blau László, izr.	1	1	2	1	3	3	3	2	3	1
10 Blau Sándor, izr., ism.	2	2	3	2	1	3	3	1	3	1
Bloch Imre, izr.	2	3	4	3	2	3	2	2	3	1
Borovszky László	2	4	4	3	3	4	3	1	1	2
Bruch Péter	3	4	4	3	3	3	2	1	2	1
Câmpian Aladár, gör. kath.	2	3	3	3	2	2	3	1	3	1
15 Csehok József, ism.	1	2	3	3	2	3	3	2	3	1
Dániel Péter	2	2	2	3	2	3	3	1	1	3
Eisenbarth Nándor	2	3	3	3	3	4	3	3	2	2
Erdélyi Gyula	1	1	2	1	1	1	1	1	—	1
Ferencsevics György	1	2	3	2	2	3	3	1	1	1
20 Fischhof György, izr.	1	2	2	2	1	3	3	2	3	1
Frankó Andor	1	3	3	3	1	2	1	2	3	1
Gergő András, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Görög László	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1
Gulácsi György	2	3	4	4	3	3	3	3	2	1
25 Gyóffy Endre	2	3	4	3	3	4	4	2	2	1
Hahn József	1	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Hajós László	1	2	3	2	2	3	2	1	2	1
Halász Lajos	2	3	4	4	3	4	3	1	2	2
Hevesi Iván	2	2	2	1	2	1	3	1	2	1
30 Jakabházy János	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Jakobovits Gyula	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1
Joanovics Szvetiszláv, g.k.sz.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Jókay Emil	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Klimó Lajos, ism.	2	3	4	3	3	3	3	2	2	2
35 Kovacsevics Barna	2	3	3	3	3	3	3	1	3	1
Krésadlo József	1	3	3	2	2	3	2	1	1	1
Landsmann Sándor, izr.	3	2	3	3	3	3	3	2	3	2
Lusztig Sándor, izr.	2	2	3	3	2	3	3	2	3	1
Mandl András	2	2	3	1	2	3	2	1	3	1
40 Márton István	2	3	4	3	2	3	3	2	3	1
Metzger Péter	2	3	3	3	3	3	2	3	3	1

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számtan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Miklós Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Neff Mátvás	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nyári Jenő	2	3	3	4	4	4	4	2	2	1
45 Ördög Attila	1	2	3	2	2	3	3	2	2	1
Rozmis István	2	2	3	1	1	3	3	2	—	2
Sándor József	1	3	4	3	2	4	4	2	2	1
Schulhof Andor, izr.	2	3	4	3	2	3	3	2	2	1
Skuteczky József	1	3	3	2	2	3	3	2	2	1
50 Stefan Matvás	1	3	3	2	2	3	2	1	3	1
Strubert Ferenc	2	2	2	1	1	2	2	1	1	1
Takács Ede	1	2	3	3	2	3	3	2	3	1
Tomori Vidor	1	3	3	3	2	4	3	2	1	1
Touttenui Ferenc	1	2	3	2	2	3	3	1	1	1
55 Tóth László	3	3	4	4	3	4	3	2	3	2
Törteli Zoltán	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Urbán István	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Varga Gábor	1	1	2	2	1	3	3	1	1	1
Visky György	3	2	2	3	3	1	3	2	—	1
60 Weiner László, izr.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1

Kimaradtak :

Halbweisz Nándor
 Krachtusz János
 Müller Jenő, izr., ism.

Összesen : 63.

Harmadik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g v a k									Mágaviselet
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számán	Rajzoló mértán	Tornázás	
Balassa József, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Bauer Péter	1	3	3	2	3	3	3	3	3	1
Bárány István, izr.	1	1	2	2	1	2	2	3	3	1
Bäck Miklós, izr.	1	2	3	3	1	1	2	2	2	1
5 Csóke Mihály	1	2	2	2	2	2	3	3	1	1
Deczky Imre. ev. ref.	3	3	4	3	3	3	4	3	3	1
Diskay László	2	3	4	4	3	3	3	3	3	1
Friss Emil, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Gaal István, izr.	2	3	3	2	3	3	3	3	3	1
10 Gergő Zoltán, izr.	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Griffel Ede	2	3	3	2	3	3	3	2	3	2
Gugánovich István	2	3	4	4	4	2	3	4	3	2
Halmágyi Ferenc, izr.	3	3	3	3	3	3	4	3	3	1
Hehn József, ism.	2	3	3	2	3	3	3	2	2	1
15 Hoffmann Ferenc, izr.	2	3	4	2	3	2	3	3	3	1
Hönigesz Felix	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Ivánkovits Zoltán	1	3	3	3	3	3	3	—	—	1
Jerney Iván, ism.	1	2	3	3	3	2	3	3	3	1
Katona József, ism.	2	3	3	2	3	3	3	3	1	2
20 Kiss Géza	1	3	3	3	3	3	3	4	3	1
Kottek Richárd	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Koveindl Károly	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kreiker Aladár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kulinyi Ernő, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1
25 Kurusa József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
László József	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Oláh Vencel	2	3	3	3	3	3	3	3	—	1
Ókrös Károly	2	3	3	3	3	3	2	2	1	2
Pápay István	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
30 Pinterovits Ervin	1	1	2	3	2	3	3	3	2	1
Polgár László, izr.	3	3	3	3	3	4	3	3	—	2
Rex Ernő, izr.	1	3	3	3	2	3	3	2	1	1
Roboz László, izr.	1	1	2	2	1	1	2	1	2	1
Rosenthal Béla, izr.	2	3	3	2	3	3	3	3	2	1
35 Rónay Tibor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sallai József	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1
Scherer Antal	1	3	3	3	3	3	3	—	—	2
Schultz Alajos	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1
Schwepler János , ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40 Steiner Béla, izr.	2	2	2	3	2	3	3	3	3	1
Szabó Ferenc	1	2	2	3	3	1	3	2	1	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Szamek Andor, izr.	3	3	3	3	3	3	4	3	3	2
Szűts László	1	2	3	3	3	1	3	2	2	1
Tarján Antal	1	3	3	3	2	1	3	3	2	1
45 Tompos Lajos	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Vajda Andor , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vajda Imre, izr.	1	1	2	1	1	1	3	2	1	1
Varga Ferenc, ism.	2	3	4	4	3	3	3	3	2	1
Vecsernyés Ignác	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2
50 Wagner Ernő	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Werner László	1	2	3	3	1	2	3	2	2	1
Zsótér Sándor	2	3	4	4	3	3	4	3	1	2
<i>Kimaradtak:</i>										
Heitzmann Gyula, ism.										
Ludvig János										
55 Szanka Gyula										Összesen 55.

Harmadik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g v a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Fü'drajz	Számítan	Rajzó mértan		Tornázás
Bezdney Mihály	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Bérczi István	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1
Blau Andor, izr.	1	3	3	3	2	1	2	2	2	1
Bolváry Géza	2	3	3	4	2	2	3	3	3	1
5 Bosch József	1	1	2	2	2	2	2	2	3	1
Bódi István	2	3	3	3	2	3	2	3	3	1
Bója István	1	3	2	3	2	2	2	3	2	2
Bózsó Sándor	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Burian Gáspár	1	3	3	2	2	2	3	3	1	1
10 Danczinger Gyula	1	2	3	2	2	1	2	3	3	1
Diethelm Vilmos, ág. ev.	2	3	3	2	2	1	2	2	1	1
Dobrovsky Jenő	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2
Dutovics Aladár, ism.	1	2	3	2	3	2	3	3	2	1
Eipert János	1	3	3	2	2	3	3	2	3	1
15 Gottlieb Imre, izr.	2	3	3	3	3	3	3	4	3	1
Gönczi Károly	2	3	3	2	3	3	3	3	3	1
Groza Péter, gör. kath.	1	2	2	3	2	2	3	3	2	1
Halas István, ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Hepp Miklós	1	3	3	3	2	2	3	3	3	1
20 Jakab Lajos, ev. ref.	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1
Jankovich János	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Kiss Márton	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kovács Lajos	1	2	2	3	1	1	2	2	3	1
König Sebestyén	1	3	2	1	1	2	3	3	2	1
25 Kriván József, ism.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Kynsburg Károly, öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Mamusics Ferenc	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1
Nagy János	3	3	3	4	4	3	3	4	3	2
Nagypál István	1	1	1	1	1	1	2	2	3	2
30 Nováky György	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1
Nyiga Miklós, gör. kath.	1	2	2	1	1	1	2	2	2	1
Pollitzer Béla, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Popp Ernő, ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Roder Oszkár izr.	2	2	3	2	1	1	3	3	3	1
35 Schneider György	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1
Schneider József	3	3	4	3	2	3	3	3	1	2
Schulmann Imre, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	3	1
Schváb Imre, izr.	1	2	2	2	1	1	2	2	3	1
Soltész András	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
40 Soltész Gábor	2	3	4	3	3	3	3	3	2	1
Szücs Imre, izr.	2	2	3	3	2	1	1	3	3	2

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számlan	Rajzó mértan		Tornázás
Tánczos György	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Teleky Sándor, gör. kath., ism.	1	2	3	2	3	1	4	3	2	2
Tóth János	2	4	4	4	3	3	4	3	3	2
45 Tóth Pál	2	3	3	2	3	2	3	3	—	2
Tukats Sándor	1	3	3	3	2	2	3	2	3	1
Ujj György	2	3	2	3	3	2	2	2	1	2
Vály Dénes	2	3	3	3	3	2	2	2	1	1
Visky István	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
50 Willemsz Mátyás	1	2	2	1	1	1	3	2	1	1

Kimaradtak: Fodor József. ism.
Halasi Lajos

Vizsgálatlan maradt: Gunda Ferenc
Reizner Károly

Összesen: 54.

Negyedik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Ádám Albert, izr.	1	3	4	3	3	3	4	3	3	1
Bajusz Péter	2	3	4	3	3	3	4	4	3	2
Bárdi József	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Belle Géza, ev. ref.	1	2	2	2	1	2	3	2	1	1
5 Berger Imre, izr.	2	3	3	3	2	3	3	2	—	1
Blau Izidor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bruckner László, izr.	3	2	3	3	3	2	3	3	3	1
Csányi Mátyás, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Deutsch Armin, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
10 Endrényi József	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Fluck Dezső, öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Fürtös Béla	1	2	3	3	2	2	2	1	1	1
Gabnai Ferenc, ág. ev.	2	3	4	4	2	3	4	2	2	1
Gácsér György	2	3	4	4	4	3	3	3	3	1
15 Gunda Gyula	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1
Jerney Zoltán	2	3	3	3	2	1	3	2	2	1
Kern Lajos, ág. ev.	2	2	2	1	2	2	2	2	2	1
Kiss Imre, izr.	1	2	2	3	1	1	3	3	3	1
Kovács András	1	3	3	3	2	2	3	2	1	2
20 Kovács Kálmán, ev. ref.	1	2	3	2	3	3	3	2	2	2
Köpfer Mihály	1	2	2	1	2	1	1	2	2	1
Lautos István	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Léh István	1	2	2	1	3	2	2	1	3	1
Lippmann Lajos, ág. ev., ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2
25 Mihálovics Géza	2	2	3	3	3	3	3	3	—	1
Muha Béla	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Mukits Attila	1	1	1	2	2	1	2	1	2	2
Pintér Mihály, ág. ev.	3	3	3	3	3	2	3	3	1	1
Pollák Endre, izr.	2	2	3	3	1	2	3	2	3	1
30 Pulitzer Izsó, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Rónay Dénes	1	2	3	2	2	2	2	2	2	1
Schlachter Antal	1	2	3	2	1	3	3	1	3	2
Schwarz Pál, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Snaiker Imre	2	3	3	3	2	1	3	3	3	2
35 Spergely Tibor	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Stich Antal	1	2	2	1	3	1	2	1	2	1
Strubert Geza	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Telléri István, ág. ev.	2	3	4	3	2	3	3	3	3	1
Turányi Béla	2	2	3	3	2	2	3	3	2	1
40 Varga András	1	3	3	2	3	2	3	3	3	1
<i>Kimaradtak:</i>					<i>Megátanuló:</i>					
Horváth Lajos, Zeisler Sándor, izr.					Kiss Miklós.					
Összesen : 43.										

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrájj	Algebra	Rajzó mértan		Tornázás
Timina Gyözö	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Ujhelyi Miksa, izr., ism.	3	1	2	1	2	3	2	3	3	1
Varga Lajos	1	1	2	2	1	1	2	2	3	1
45 Vig Sándor, ev. ref.	2	2	3	1	3	3	2	2	3	1
Weisz István, izr.	1	2	3	2	3	1	1	3	3	1
<i>Magántanuló :</i>										
Mucsi Boldizsár										
										Összesen : 47.

Ötödik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöntudijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természe:rajz	Mennyiség:tan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Ackermann Mihály	1	2	4	—	1	2	3	3	3	4	2	1
Aczél Iván, izr.	1	1	2	—	2	2	1	2	1	2	2	1
Apró Dezső, öszt.	2	2	3	—	2	3	2	3	3	3	2	1
Ábrahám Andor, öszt.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1
5 Barta Sándor, izr.	2	3	3	3	—	—	2	2	3	3	3	2
Belle Ferenc, ev. ref.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	1
Buck Gábor, izr.	2	1	1	2	—	—	1	2	1	1	2	1
Farkas Akos	1	1	3	3	—	—	1	2	1	3	1	1
Farkas Márton, izr.	2	1	3	2	—	—	2	2	2	3	2	1
10 Fráter Andor	1	1	3	2	—	—	2	1	2	1	2	1
Frey András	1	1	2	3	—	—	1	2	3	2	1	1
Gera István	2	2	3	3	—	—	3	2	2	2	2	1
Gilicze Béla	2	2	3	—	1	3	2	3	2	3	3	1
Glasz Mihály	2	2	3	2	—	—	2	2	3	2	3	1
15 Gyöngyösi Dániel	2	1	2	—	2	3	2	1	2	2	2	2
Hammer Fidél	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Hille Alfréd, ev. ref.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Hoffer Endre	1	2	3	—	1	3	2	2	3	2	3	2
Ivánkovits Jenő	3	2	3	—	3	3	3	3	2	3	—	1
20 Jakob Károly, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Kanyó Pál	1	2	3	3	—	—	3	2	1	2	3	1
Kasza András, öszt.	1	2	2	2	—	—	2	1	1	2	—	1
Kern Aurél, ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Kiss István	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	1	2
25 Kiss Miklós, izr.	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	1
Klivinyi István	2	3	4	—	2	3	3	3	3	3	3	1
Kuthy Elek, ág. ev.	3	2	4	3	—	—	3	3	3	4	3	2
Loria Aladár, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	2	1
Lőrinczy Endre	1	1	2	—	2	1	2	2	2	2	2	1
30 Mähler Gusztáv, izr.	3	2	4	—	3	2	2	3	2	4	1	1
Molnár László	3	3	3	—	3	3	3	3	3	4	3	1
Novák Emil	3	3	3	—	3	2	3	3	3	3	2	1
Pity István	1	1	2	—	1	2	1	1	1	3	2	1
Pulitzer Imre, izr.	1	1	2	2	—	—	1	3	1	1	2	1
35 Richter István, ism.	2	2	4	—	2	3	3	2	1	4	3	1
Schicht Adám	1	1	3	2	—	—	1	3	1	1	2	1
Schiller János	1	1	3	—	3	1	1	3	2	2	1	1
Spitzer Andor, izr.	1	1	3	2	—	—	1	1	1	3	2	1
Steiner Henrik, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	1
40 Szuhý Pál	2	3	4	—	2	3	3	3	3	4	3	1

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természetráajz	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Ráajz						
Szücs József	3	3	3	—	2	3	3	3	3	4	1	2
Szüts Sándor	1	3	3	3	—	—	2	3	3	3	2	2
Tallián Tibor	2	2	3	—	3	3	3	3	3	3	1	2
Tarján Pál	1	1	1	2	—	—	1	2	1	2	—	1
45 Tóth István	2	2	3	—	2	2	1	2	2	2	3	2
Ujházi Lajos	1	1	2	3	—	—	2	2	1	3	3	1
Vajda Ernő, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	2
Vlahovics Milos, gör. kel.	2	3	3	—	1	1	3	3	3	3	2	1
Weigand János	1	1	1	1	—	—	1	2	1	2	1	1
50 Zeisler Imre, izr.	1	2	3	2	—	—	2	2	1	3	2	1

Kimaradtak :

Csukonyi Ferenc
Hegyessy Lajos
May Frigyes
Neszt József
55 Strubert György, ism.
Wagner Ferenc

Összesen : 56.

Ötödik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természetráaj	Mennyiségian	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Ráaj						
Békefi József, izr.	2	2	2	—	1	1	3	2	2	2	2	1
Braun József, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Büsch Viktor	2	3	3	3	—	—	2	3	2	4	2	1
Deutsch Imre, izr.	1	2	3	3	—	—	2	2	1	3	3	1
5 Farkas István	1	2	2	2	—	—	2	1	2	3	2	1
Feuer János, izr.	1	1	2	2	—	—	2	1	2	1	2	1
Gömöri Endre, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Gyurkovits Sándor, ág. ev.	3	2	3	3	—	—	3	3	2	3	1	2
Hönigesz Oszkár	1	2	2	—	1	3	2	1	2	3	3	1
10 Kolozs Lajos, izr.	1	1	3	—	2	2	3	2	2	3	2	1
Korber Nándor	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	—	1
Mamusics László	1	3	3	3	—	—	3	2	1	3	2	1
Miskolezi Gyula, öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1	1
Niklos Ferenc	1	2	3	2	—	—	1	2	2	3	2	1
15 Ökrös János	1	2	3	2	—	—	3	2	1	2	1	2
Pávó Ferenc	1	1	3	3	—	—	3	2	1	3	1	1
Polónyi Gyula	1	1	2	2	—	—	2	1	2	1	1	1
Schön László	3	2	4	3	—	—	2	3	3	3	2	1
Sisák Benjámian	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	—	1
20 Terescsényi György	2	3	4	—	2	3	3	3	3	3	—	2
Velesov Vince	2	3	3	—	2	2	3	3	2	3	2	1
Veszélka József	2	3	3	2	—	—	3	2	1	2	3	1
Vuchetich György, öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1

Kimaradtak :

Bödö Nándor
25 Fitz Rezső

Vizsgálatlan maradt :

Hepp Miklós

Összesen : 26.

Hatodik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Térképészrajz	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Ra,z						
Ábrahám Gyula, öszt.	1	2	2	2	—	—	2	2	1	2	1	1
Adám Dezső, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	2
Águstich Jenő	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	1
Bajtz Mihály	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	—	1
5 Bartole Miklós	1	2	3	3	—	—	2	3	2	2	2	1
Becsei István	2	3	3	3	—	—	4	4	3	4	1	2
Berényi János	2	2	2	2	—	—	2	3	2	3	1	2
Békefi László, ev. ref.	2	2	3	—	2	3	3	3	3	4	2	2
Biró Jenő, ev. ref.	1	1	1	2	—	—	1	2	1	2	2	1
10 Csonka Miklós	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Deutsch Mátyás, izr.	1	2	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Dobócky Pál	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Dombovits Gyula	1	3	3	—	1	2	2	3	3	3	—	2
Farkas István	2	3	4	4	—	—	2	2	3	4	3	1
15 Fáy György	3	3	3	—	3	2	3	3	3	3	1	1
Fein Jenő, izr.	2	3	3	3	—	—	3	3	3	4	—	1
Fischer Marcel, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Fontányi József	1	2	2	2	—	—	2	2	2	2	—	1
Frecot Elemér	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1
20 Fürtös Lajos	1	1	1	2	—	—	3	3	2	2	3	1
Gaberdeén Béla	1	3	3	3	—	—	3	3	2	3	3	1
Gallyas István	2	3	3	4	—	—	4	4	3	4	2	1
Gärtner Ferenc	2	2	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1
Gál László	1	1	1	—	1	2	1	1	2	2	1	2
25 Goldfahn Mihály, izr.	1	1	2	3	—	—	2	3	2	3	3	1
Gyulai Pál, izr.	2	2	3	—	1	3	1	3	2	3	2	2
Herczeg István, izr.	3	2	3	3	—	—	3	2	3	3	2	2
Hergovits Jenő	2	2	2	1	—	—	2	3	3	1	3	2
Hódi József	1	3	3	3	—	—	2	3	3	3	3	1
30 Horváth Endre	1	1	2	2	—	—	2	1	2	2	1	1
Jahn Frigyes	2	1	3	—	1	2	2	3	2	3	3	2
Juhász József, öszt.	1	2	3	3	—	—	3	3	1	3	2	1
Juhász Róbert	3	3	3	3	—	—	3	3	3	4	1	2
Jurenák Kálmán, ág. ev.	2	3	3	—	3	1	3	3	2	3	2	2
35 Kelemen Ferenc	1	2	2	3	—	—	3	3	2	2	2	2
Kontraszti János	3	3	4	4	—	—	3	4	3	3	3	1
Kovács Ferenc	1	1	2	3	—	—	2	3	2	3	1	1
Kovács József, öszt.	2	2	2	2	—	—	2	2	1	3	1	2
Lázár Miklós	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	1
40 Lövész György, izr.	2	3	3	—	2	2	2	2	2	3	2	1
Mausz Jakab	1	3	3	—	2	3	2	3	3	3	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztündíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Návay Andor, öszt.	1	1	1	—	1	1	2	2	2	2	2	1
Ortinau Mihály	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Palócz Sándor, öszt.	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	2	1
45 Palotás István, ism.	1	3	2	—	2	3	2	3	3	3	3	1
Papházy Béla, gör. kel.	1	3	3	—	1	2	2	2	3	3	3	2
Pulitzer Sándor, izr.	1	2	2	3	—	—	1	1	2	2	3	1
Répás János	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2
Rudolf József	2	3	3	3	—	—	2	3	3	3	2	1
50 Schöffler János izr.	2	2	3	3	—	—	2	3	2	3	2	2
Schütz Lajos	1	3	3	—	1	2	3	3	2	2	—	1
Schweitzer Albert, izr.	1	2	2	3	—	—	3	1	1	2	3	1
Siegler János	2	3	4	4	—	—	3	4	4	3	2	1
Soós Károly ev. ref.	1	3	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1
55 Sprenger Béla	1	2	3	3	—	—	2	1	2	3	3	1
Tóth Lajos, ism., ág. ev.	2	3	4	3	—	—	2	3	3	3	2	2
Tóth László	1	2	2	3	—	—	2	3	3	3	3	1
Varga Lajos	1	3	3	4	—	—	3	3	1	3	1	1
Végman Jenő	1	3	3	—	1	3	3	3	3	3	—	1
60 Weiszberger Ede, öszt.	1	1	1	2	—	—	2	2	1	2	1	1
Wetzler Máttyás	1	2	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1
Zauner István	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Zeisler István izr.	1	2	2	—	1	1	2	1	2	2	2	1

Kimaradt :

Viblitzhauer Ferenc

Összesen : 64.

Hetedik osztály.

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiség	Tornász	Egészség	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Balogh László	2	3	3	—	3	3	3	3	3	4	2	2	1
Berecz Imre	1	2	2	—	1	1	1	1	2	2	1	1	1
Borota Braniszlav, g. k. öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Börcsök János	2	4	3	2	—	—	3	2	3	3	3	1	1
5 Bruck Nándor	2	2	3	—	3	2	3	3	3	3	2	1	2
Buehholz János	1	1	1	1	—	—	1	2	2	2	1	1	2
Cziklay Mátyás, izr.	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	2
Csató Lajos, ev. ref.	1	1	3	—	1	3	3	3	2	3	1	1	1
Csányi Pál, izr.	3	3	3	3	—	—	2	3	3	3	2	1	1
10 Csernovits György, gör. k.	1	3	3	3	—	—	2	3	3	3	1	1	1
Dobai János	1	2	1	1	—	—	1	2	1	2	—	1	1
Gaberdeén Ferenc	1	2	2	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Godács Imre, ev. ref.	1	2	2	3	—	—	2	1	3	3	2	1	1
Go dschmidt Pál, izr.	2	3	3	—	3	2	3	4	4	4	3	1	2
15 Grüber András	1	4	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1	2
Hartner László	2	3	3	—	2	2	2	2	3	3	3	1	1
Hirschl Mátyás, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Istvánfi Endre	1	1	2	—	1	3	2	1	2	3	2	1	1
Joklicsek Emil	1	2	2	1	—	—	1	2	2	2	2	1	1
20 Jurkovits Othmár	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Kardos Mihály, izr.	1	2	3	—	1	1	2	2	2	3	3	1	2
Kiss Ernő	2	3	3	—	2	1	3	3	4	4	1	1	2
Kiss István	1	2	2	1	—	—	2	1	2	1	2	1	1
Kiss Menyhért, izr.	1	1	3	2	—	—	1	2	2	3	3	1	2
25 Koczor Gyula, ág. ev.	2	2	2	—	1	2	2	1	2	3	2	1	2
Lőw Lipót, izr.	1	2	2	2	—	—	1	1	3	2	2	1	1
Magarasevits Sándor, gör. k.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	2	1	2
Magyari István	2	2	1	2	—	—	1	2	3	3	2	1	2
Marschang Aladár, ism.	3	3	3	—	2	3	3	3	3	2	3	1	2
30 Mayer Antal	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	1	2
Nacsa Lajos	1	2	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1	2
Nessel Gyula	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Ocskay Mihály	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	1	2	1
Oltványi József, öszt.	1	1	1	—	1	1	1	1	1	2	1	1	1
35 Pártos Pál, izr.	1	2	2	2	—	—	2	3	3	3	2	1	1
Radics Ferenc	2	3	2	2	—	—	2	1	2	3	2	1	2
Rónay Gyula	1	2	2	3	—	—	1	2	2	2	2	1	1
Schipper Miklós	1	2	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Schnitzer Sándor, izr.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
40 Schulz Karoly, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Sebestyén Endre, izr.	1	1	2	—	1	1	2	2	1	2	1	1	1

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Égészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Sevity Miroszláv, g. k.	1	1	2	—	1	1	1	1	2	2	1	1	1
Singer István, izr.	1	2	2	2	—	—	1	3	3	3	1	1	2
Sugár Géza, izr.	1	2	3	3	—	—	2	2	2	3	2	1	2
45 Süss Ernő, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1	1
Szele Pál	1	3	3	—	2	3	3	3	3	4	2	1	1
Szél József	1	2	2	2	—	—	1	2	2	2	2	1	1
Tóth Béla	2	1	3	2	—	—	2	2	2	3	3	1	1
Vajda Andor, izr.	2	3	3	3	—	—	1	2	4	3	3	2	1
50 Vastagh László	1	1	2	—	1	1	2	2	2	2	2	1	1
Váradai Károly	2	3	2	—	1	1	2	1	2	2	2	1	1
Vendel Imre	2	2	2	—	1	3	2	2	3	3	—	1	1
Viblitshauszer Ödön	2	1	3	3	—	—	1	3	3	3	2	2	2
Virág Vince	3	3	2	3	—	—	3	3	3	4	2	2	1
55 Vuchetich István	1	1	2	2	—	—	1	1	2	3	2	1	1
Winckler István	3	1	2	2	—	—	2	2	3	2	3	1	2
Winkler Jenő, izr.	1	2	2	3	—	—	2	3	3	3	3	1	2

Kimaradt:

König János, izr.

Vizsgálatlan maradt:

Gerő Elek, izr.

Magántanulók:

Dudás Emil
Ninesics Olga. g. kel.,
vizsgálatlan maradt.

Összesen: 61.

Nyolcadik osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Bölcsészet	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Balázs Sándor	1	2	3	3	—	—	2	2	2	3	3	1	2
Biedl Jenő, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Bondy Ferenc, izr.	1	2	2	2	—	—	2	2	2	2	3	2	1
Bruchsteiner Béla, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	2	2	1
5 Burg Lajos	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Csik József	1	2	3	3	—	—	2	3	3	2	3	1	1
Czapik Gyula, öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Domonkos Kálmán, ev. ref.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1
Faragó Aladár	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
10 Fáy István	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	1	2
Gaberdeén Ede	1	1	1	2	—	—	1	1	2	1	2	2	1
Gál József	1	1	2	—	2	1	1	1	2	1	2	1	1
Gosztonyi Győző, gör. kel. r.	1	3	3	—	1	3	1	2	3	2	3	2	1
Hamza György	2	3	3	—	2	1	2	2	3	2	3	2	1
15 Heim Géza	2	1	3	—	2	3	2	2	2	2	3	2	1
Heinrich János	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Henni Károly	1	3	3	—	1	3	1	3	2	3	3	2	1
Horváth Ferenc	2	2	3	2	—	—	2	2	2	2	3	2	1
Jung Péter	1	1	2	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
20 Katona István	1	4	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	1
* Kéri József	3	3	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1	1
Kirschenheuter Jenő	2	2	3	3	—	—	2	3	3	3	3	1	2
Kiss Ernő	2	3	3	—	2	3	1	2	3	2	3	2	1
Komáromy Tivadar György	1	3	3	—	1	3	3	3	3	3	3	2	2
25 Kovács Ágoston	2	1	3	—	2	1	3	3	2	3	3	2	1
Körösi János	1	1	2	2	—	—	2	1	1	1	2	1	1
Lobstein Árpád, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	2	2	1
Nagy István	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	1	1
Ókrös Gyula	2	2	3	3	—	—	2	2	3	3	3	1	2
30 Ótvös Ervin, izr.	1	1	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Prokesch Mihály	1	2	3	—	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Reiner Endre, izr.	1	1	2	—	1	2	1	1	2	1	1	2	1
Richter Károly	2	2	3	—	1	3	2	2	3	2	3	2	1
Rózsa Andor, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	2	1
35 Schäfer Dezső	1	2	3	—	2	1	2	2	2	3	3	1	1
Schmidt Rezső	2	3	3	—	2	3	2	3	3	2	3	2	2

* Mint önkéntes ismétlő, a 19,649/1893. sz. a. kelt miniszteri rendelet értelmében a jelen tanévben nem osztályoztatott; az itt bejegyzett tanjegyeket az előző tanévben nyerte.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Német nyelv	Bölcsészet	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Schwartz János	1	2	3	—	1	3	2	2	2	2	2	2	1
Sevity Dragutin, gör. kel. sz.	1	1	3	3	—	—	2	2	2	2	3	3	1
Steiner Sándor, izr.	1	2	2	3	—	—	2	2	3	3	3	1	1
40 Szabó Aurél Gyula, gör. kel. r., öszt.	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szabó Béla	2	3	3	—	2	2	2	2	2	2	3	2	1
Szamek Sándor, izr.	1	2	3	—	1	3	1	2	2	2	3	2	1
Szarvady Jenő	2	3	3	—	2	3	2	2	3	3	3	2	2
Székely József, izr.	1	2	2	2	—	—	1	1	1	1	1	1	1
45 Valentiny Agoston	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Víg József	1	3	3	2	—	—	2	2	3	3	3	1	1
Zauner Miklós Richárd	1	2	3	—	2	3	3	2	2	2	3	2	2
<i>Kimaradt :</i>		<i>Magántanulók :</i>											
Szezárdi József		Vuchetich András 50 Weiss Imre, izr.											
Összesen : 50.													

B) A nem kötelezett tantárgyakban.

I. Gyorsírás.

(A *-gal jelöltek haladók, a **-gal gyakorlók és a csillagnélküliek kezdő gyorsírók.)

III. A. OSZTÁLY.		Érdem- jegy	IV. B. OSZTÁLY.		Érdem- jegy
	Balassa József	3		Berecz Leó	3
	Bäck Miklós	3		Bondy György	1
	Friss Emil	3		Goldfahn László	2
	Gaal István	2		Keleti Lajos	1
5	Hoffmann Ferenc	3	30	Kúp Béla	2
	Kulinyi Ernő	1		Novák Oszkár	3
	Kurusa József	1		Oczwirk Elemér	3
	Rosenthal Béla	2		Pánczél Miklós	1
	Vajda Andor	1		Kiss Nándor	1
10	Vajda Imre	2	35	Rác Andor	1
	Wagner Ernő	2		Rosenfeld Ferenc	3
				Schmidt Károly	1
				Weisz István	1
	III. B. OSZTÁLY.			V. A. OSZTÁLY.	
	Halas István	2		Aczél Iván	1
	Jakab Lajos	1	40	Buck Gábor	1
	Mamusics Ferenc	3		*Gyöngyössy Dániel	1
15	Tóth Pál	3		Loria Aladár	2
	Schulmann Imre	3		Pulitzer Imre	3
	IV. A. OSZTÁLY.			Steiner Henrik	1
	Berger Imre	2	45	Szűts Sándor	1
	Blau Izidor	1		Tóth István	3
	Csányi Mátvás	1		Vajda Ernő	2
20	Fürtös Béla	1		*Zeisler Imre	1
	Kiss Imre	3		V. B. OSZTÁLY.	
	Lippmann Lajos	2		Büsch Viktor	3
	Pulitzer Izsó	1	50	Feuer János	1
	Strubert Géza	1			
25	Telléri István	3			

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Gömöri Endre	1	VII. OSZTÁLY.	
Kolozs Lajos	2	*Bruck Nándor	2
*Vuchetich György . . .	1	Csányi Pál	3
		Dobay János	1
VI. OSZTÁLY.		75 **Gerő Elek	1
*Ábrahám Gyula	3	Kardos Mihály	1
55 Becsey István	3	Kiss István	3
Deutsch Mátyás	2	*Joklicsek Emil	1
*Galyas István	2	Pártos Pál	2
*Fürtös Lajos	1	80 Schulez Károly	1
**Goldfahn Mihály . . .	1	Vajda Andor	1
60 *Palócz Sándor	1	**Singer István	1
**Pulitzer Sándor	1	**Várady Károly	1
Répás János	3	Winkler Jenő	1
**Schäffer János	1		
Schweitzer Albert	1	VIII. OSZTÁLY.	
65 Siegler János	2	85 **Biedl Jenő	1
*Soós Károly	1	Bondy Ferenc	1
Sprenger Béla	2	*Rózsa Andor	1
Tóth László	3	**Bruchsteiner Béla . . .	1
*Weiszberger Ede	1	**Heinrich János	1
70 **Hergovits Jenő	1	*Lobstein Árpád	1
**Hódi József	1		

A gyorsírás tanítására hetenkint két órát fordítottunk úgy a kezdőknél és haladóknál, mint a gyakorlóknál. A kezdő gyorsírók száma 65, a haladóké 12 és a gyakorlóké 11. Összesen 90. — Tankönyvül Bódogh János tankönyveit, olvasókönyvül a „Szegeci Gyorsíró“-t használtuk.

II. Műének.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
a) Kezdők.			
I. A. OSZTÁLY.			
Burg Ete	1	35 Keller Márk	1
Fodor Ferenc	1	Kollár Lajos	1
Halasi Antal	1	Kúp László	1
Halmos Sándor	1	Mager János	1
5 Ivánkovits József	1	Mamusits Géza	1
Jahn Hermann	1	40 Mészáros Ferenc	1
Jakabffy Dezső	1	Sélley László	1
Krämer Rezső	1	Schiffkorn Antal	3
Löwy Henrik	1	Szöke Gyula	1
10 Mészáros Antal	2	Vicsay Emil	1
Miksa János	1	b) Haladók.	
Reckl Alajos	1	I. C. OSZTÁLY.	
Rüdiger Kornél	1	45 Pintér Károly	1
Schaller Tihámér	1	Schwendinger Iván	2
15 Sepess Mihály	3	II. A. OSZTÁLY.	
Szücs József	1	Bajor József	1
Teleky Kornél	1	Bózsó István	1
Trautmann Albert	1	Czappán Elemér	1
I. B. OSZTÁLY.			
Galyas János	1	50 Devics Sándor	1
20 Hujjon Ádám	1	Egresi István	1
Jordán Jenő	1	Fischer József	1
Kiss István	1	Hubert Pál	1
Kunszt Ferenc	1	Huszárcsek Nándor	1
Kunszt Keresztély	1	55 Kern Dezső	1
25 Radenich József	3	Kerner Imre	2
Szabó István	3	Knopf Miklós	1
Szarka István	1	Kocsis István	1
Vastagh Ferenc	1	Lichtfusz Antal	1
Vidovits Endre	1	60 Molnár Miklós	1
30 Vlasits János	1	Motika Ottó	3
I. C. OSZTÁLY.			
Bartha János	1	Muszil Vilmos	1
Bernáth József	1	Parecco Henrik	1
Drimba Andor	1	Raffay Zoltán	1
Fekete Gyula	1	65 Rényi Gyula	1
		Thanhoffer Emil	1
		Telléri Géza	1
		Székely Sándor	2
		Vass Béla	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
II. B. OSZTÁLY.			
70 Bartók Mihály	1	105 Kern Lajos	1
Besser György	1	Kovács Andor	1
Campion Aladár	1	Köpfer Mihály	1
Eisenbarth Nándor	1	Lantos István	1
Erdélyi Gyula	1	Muha Béla	2
75 Ferencsevits György	1	110 Spergely Tibor	1
Jakabházy János	1	IV. B. OSZTÁLY.	
Metzger Péter	2	Józsa András	2
Neff Mátvás	1	Klein István	1
Nyári Jenő	1	Oczwirk Elemér	1
80 Strubert Ferenc	1	Pánczél Miklós	1
Tomori Vidor	2	115 Raffay István	1
Urbán István	1	V. A. OSZTÁLY.	
III. A. OSZTÁLY.			
Diskay László	2	Apró Dezső	1
Koveindl Károly	1	Abrahám Andor	1
85 László József	1	Farkas Ákos	1
Pápay István	1	Frey András	1
Pinterövits Ervin	1	120 Hille Alfréd	1
Schulz Alajos	1	Kern Aurél	1
Schwepler János	1	Kiss István	1
90 Sallay József	1	Lőrinczy Endre	1
Tarján Antal	1	May Frigyes	1
Tompos Lajos	1	125 Molnár László	1
Wagner Ernő	1	Pity István	1
Werner László	1	Szűcs József	1
III. B. OSZTÁLY.			
95 Bezdány Mihály	1	Tarján Pál	1
Danczinger Gyula	1	Tóth István	1
Diethelm Vilmos	1	130 Ujházy Lajos	1
Kynsburg Károly	1	V. B. OSZTÁLY.	
Mamusich Ferenc	1	Mamusich László	1
100 Schneider György	1	Miskolczi Gyula	1
Teleky Sándor	1	Niklos Ferenc	1
Tóth Pál	1	Polónyi Gyula	1
IV. A. OSZTÁLY.			
Endrényi József	1	VI. OSZTÁLY.	
Fürtös Béla	1	135 Baitz Mihály	1
		Berényi János	1
		Csonka Miklós	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Hergovits Jenő . . .	1	150 Jurkovits Othmár . . .	1
Hódi József	1	Kiss Ernő	1
140 Juhász József . . .	1	Mayer Antal	1
Kelemen Ferenc . . .	1	Nessel Gyula	1
Kováts József	1	Ocskay Mihály	1
Papházy Béla	2	155 Schipper Miklós . . .	1
Rudolf József	1	Tóth Béla	1
145 Sieglér János . . .	1	Virágh Vince	1
VII. OSZTÁLY.		VIII. OSZTÁLY.	
Balogh László	1	Gaberdeén Ede	1
Bruck Nándor	1	Heim Géza	1
Dobay János	1	160 Nagy István	1
Grüber András	1		
Összesen: 160.			
<p>A műének tanítására hetenkint 4 óra fordított. A tanulók két csoportra voltak osztva. A kezdők tanítása a hangjegyek, ütemek, pauzák, módosító jelek ismertetésére terjeszkedett. A haladók Zsasskovszky négy szólamra alkalmazott magyar és latin egyházi énekeit tanulták, továbbá néhány darabot a „Palestrina“ füzeteiből, az „Őseink buzgóságából“ Bogisichtól stb. A betanult egyházi énekeket ünnep- és vasárnap a tanuló-ifjúság szent miséjén énekeltek. Az egyházi énekeken kívül világi műdarabokat is tanultak Harrach dr.: „Arion“ gyűjteményéből, Zsasskovszky: „Egri Dalnok“ c. gyűjteményéből s ezeket a főgimnázium ünnepélyein adták elő.</p>			

III. Szabadkézi rajz.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A. OSZTÁLY.			
László József	2	Józsa András	2
III. B. OSZTÁLY.			
Bója István	2	Kovács István	1
Bolváry Géza	2	25 Magyar Nándor	2
Dobrovsky Jenő	3	Rác Andor	2
5 Halas István	2	Raffay István	2
Hepp Miklós	2	Schmidt Károly	1
Jankovich János	2	Takács Zoltán	1
Kynsburg Károly	2	V. OSZTÁLY.	
Nagypál István	2	30 Hoffer Endre	3
10 Schneider György	2	Kiss Miklós	3
Ujj György	2	Lőrinczy Endre	1
Willemsz Mátvás	3	Schiller János	1
IV. A. OSZTÁLY.			
Bárdy József	2	35 Szuhi Pál	3
Fürtös Béla	1	VI. OSZTÁLY.	
15 Kovács András	2	Gál László	2
Léh István	1	Palócz Sándor	3
Lippmann Lajos	3	VII. OSZTÁLY.	
Schlachter Antal	1	Joklicsek Emil	2
Schneiker Imre	2	Kardos Mihály	1
20 Stich Antal	1	Sebestyén Endre	1
IV. B. OSZTÁLY.			
Csóti György	3	40 Sevity Mirosláv	1
Gruber Ernő	2	Váradi Károly	1
VIII. OSZTÁLY.			
		Burg Lajos	1
		Gál József	1
		Hamza György	1

IV. Francia nyelv.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
VIII. OSZTÁLY.			
*Lobstein Árpád	1	VI. OSZTÁLY.	
VII. OSZTÁLY.			
Istvánfi Endre	1	*Ábrahám Gyula	1
*Joklicsek Emil	1	*Zauner István	1
*Magarasevits Sándor	1	V. A. OSZTÁLY.	
5 *Nacsa Lajos	1	Ábrahám Andor	1
*Winkler István	1	10 Barta Sándor	2
		Hille Alfréd	1
		Jakob Károly	1

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Kern Aurél	1	Pollák Endre	1
Kiss István	2	Schwarz Pál	1
15 Loria Aladár	1		
Pulitzer Imre	1	IV. B. OSZTÁLY.	
Steiner Henrik	1	Bondy György	1
Szücs József	2	Brunner József	3
Szűts Sándor	2	35 Juhász Kálmán	2
20 Tarján Pál	1		
Tóth István	2	III. A OSZTÁLY	
Zeisler Imre	1	Jerney Iván	3
		Kottek Richárd	1
V. B. OSZTÁLY.		Kreiker Aladár	1
Feuer János	1	Kulinyi Ernő	2
Miskolczi Gyula	1	40 Polgár László	2
25 Vuchetich György	1	Rex Ernő	3
		Schwepler János	1
IV. A. OSZTÁLY.		Steiner Béla	2
Blau Izidor	1		
Endrényi József	1	III. B. OSZTÁLY	
Jerney Zoltán	2	Halas István	1
Kern Lajos	1	45 Kynsburg Károly	2
30 Pintér Mihály	2	Pollitzer Béla	2

A *-gal jelöltek haladók.

Összesen : 46.

A tanfolyamban kezdők és haladók vettek részt, heti 2—2 órában. Tandíjul havonként két koronát fizettek, mely alól a szegényebb sorsú tanulók fölmentést nyertek. Végzett tananyag: a) kezdők: az olvasás szabályai, az avoir és être segédigék, az er, ir, oir és re végzetű igék ragozása, főnevek, melléknevek, névmások, számnevek megfelelő fordítás (franciából magyarra és viszont) és beszélgetés alapján. b) Haladók: Ismétlések után a rendhagyó, személytelen és visszaható igék. A szenvedő igeragozás. A participe passé és présent használata. A névmások és viszonyszók. Az igeidők és igemódok használata. Az igeidők egyezése. Az infinitif használata megfelelő fordítás és beszélgetés alapján. Tankönyv: Méboid és Ujvári: Francia nyelv- és olvasókönyv kezdők és haladók számára. Contes choisis Des Frères Grimm traduit de l'allemand par Frédéric Baudry.

V. Egészségtan.

Kötelező rendkívüli tárgy.

Az „Egészségtan“ heti 2 órás tanításán a VII. osztály összes tanulói részt vettek.

Tananyag: A közegészségtan feladata és célja. Fertőző betegségek, azok felismerése; fellépésük, elterjedésük legfőbb okai. Állatokról emberre átvihető fertőző betegségek. Védekezés a fertőző betegségekkel szemben. Fertőtlenítés. Egészséges város, falu, ház, lakás. Szellőztetés, fűtés, ürülékanyagok eltávolítása. Ruházkodás.

Emberismeret. Az egészség, betegség jelentősége. Táplálkozás; megromlott, meghamisított ártalmas tápszerek, italok. Az alkoholizmus és káros következményei, veszélyei. Vízszolgáltatás, vízvezeték. Foglalkozás, iparágak, iparbetegségek, gyáregészségügy. Testedzés, testünk ápolása. — Első segélynyújtás balesetknél, rögtön támadt életveszélyeknél és megbetegedéseknél. Életmentés.

A sorozatban használt érdemjegyek fokozata :

Az előmenetel rovatában : 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen ; a magaviselet rovatában : 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.

Rövidítések jelentménye :

gör. kath. = görög katolikus vallású ; — gör. kel. = görög keleti vallású ;
 gör. kel. r. = görög keleti román vallású ; — ág. ev. = ágostai ev.
 vallású ; — ev. ref. = evangélikus református vallású ; — izr. = izraelita
 vallású ; — ism. = ismétlő ; — öszt. = ösztöndíjas. Ahol a név után a
 kötelezett tantárgyakból nyert sorozatban vallás jelezve nincs, ott római
 katolikus értendő. — A tornázás rovatában — = fölmentetett.

Játékdélutánok.

A játékdélutánok vezetésére ez iskolai évben is Both Ferenc dr., Frank István és Floderer Imre tanárok vállalkoztak s szept., okt., április, május és június hónapokban, vasárnap kivételével, mindennap 4—6 óra között gyakorolták az ifjúsággal a játékok különböző nemeit. A három I., a két II., a két III., a két IV., az V—VI. és VII—VIII. osztályok összevonásával a tanulók 6 játszócsoportot alkottak. Játéktérül az Erzsébet-ligetnek 7500 m² gyepes tere szolgált, mely minden oldalról fával szegélyezett.

Tornaverseny.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium által előírt intézeti helyi tornaversenyt a IV—VII. oszt. tanulókkal f. évi június hó 18-án, az I—III. oszt. tanulókkal pedig június hó 19-én tartottuk meg az érdeklődő közönség előtt az „Athletikai Klub“ versenypályáján, Ujszegeden.

A verseny a következő sorrend szerint folyt le:

1. D. u. 4 órakor indulás a városi főgimnázium tornaudvarából oszlopokban, zászló alatt, kürt- és dobszó mellett az „Athletikai Klub“ újszegedi versenypályájára.

2. D. u. 4^{1/2} órakor diszelvevonulás a szülők és vendégek előtt és osztályonként felállás oszlopokba.

3. Ének (Himnusz.)

4. A tanulók tag-szabadgyakorlatai 8-as ütemben.

5. Versenytoránázás nyújtón és korláton. Általános tornázás lovon és bakon.

6. Egyéni versenyek a IV—VII. oszt. tanulók közt: magasra-, távolraugrásban és rúdugrásban; VI. és VII. oszt. tanulók közt: súlyemelésben és súlydobásban; I—IV. tanulók közt: rúdugrásban, magasra- és távolraugrásban.

7. Birkózás.

8. Tömeges verseny: kötélhúzás (osztály-osztály ellen).

9. Futásverseny. IV—VII. oszt. tanulók 150 m., az I—III. oszt. tanulók 100 m. távolra futnak.

10. Fülelappda-játék.

11. Ének (Szózat.)

12. Visszavonulás a versenytérről oszlopokban, zászló alatt, kürt- és dobszó mellett a főgimnázium tornaudvarára s onnan indulás haza.

Ezüst éremmel jutalmazott 1-ső győztesek lettek :

1. Szertornázásban :

Sevity Mirosláv	VII.	oszt.	tanuló.
Fáry György	VI.	"	"
Farkas Ákos	V. a)	"	"
Ökrös János	V. b)	"	"
Lippmann Lajos	IV. a)	"	"
Magyari Nándor	IV. b)	"	"
Ökrös Károly	III. a)	"	"
Burián Gáspár	III. b)	"	"
Devics Sándor	II. a)	"	"
Strubert Ferenc	II. b)	"	"
Riesz József	I. a)	"	"
Kunszt Keresztély	I. b)	"	"
Hellberg János	I. c)	"	"

2. Magasraugrásban :

Singer István	VII.	oszt.	tanuló.
Becsey István	VI.	"	"
Kiss István	V. a)	"	"
Kolozs Lajos	V. b)	"	"
Stich Antal	IV. a)	"	"
Timina Győző	IV. b)	"	"
Zsótér Sándor	III. a)	"	"
König Sebestyén	III. b)	"	"
Lichtfusz Antal	II. a)	"	"
Strubert Ferenc	II. b)	"	"
Burg Ete	I. a)	"	"
Kampf János	I. b)	"	"
Molnár Sándor	I. c)	"	"

3. Távolraugrásban.

Sevity Mirosláv	VII.	oszt.	tanuló.
Békefi László	VI.	"	"
Szücs József	V. a)	"	"

Velcsov Vince	V. b) oszt. tanuló.
Snaiker Imre	IV. a) „ „
Gruber Ernő	IV. b) „ „

4. Rúdugrásban.

Sevity Miroszláv	VII. oszt. tanuló.
Berényi János	VI. „ „
Schiller János	V. a) „ „

5. Birkózásban :

Csernovics György	VII. oszt. tanuló.
Kiss Ernő	VII. „ „
Ábrahám Gyula	VI. „ „

BRONZ éremmel jutalmazott 2-ik győztesek lettek :

1. Szertornázásban :

Berecz Imre	VII. oszt. tanuló.
Horváth Endre	VI. „ „
Szücs József	V. a) „ „
Gyurkovits Sándor	V. b) „ „
Pintér Mihály	IV. a) „ „
Dörnhöfer Lajos	IV. b) „ „
Csóke Mihály	III. a) „ „
Dithelm Vilmos	III. b) „ „
Lichtfusz Antal	II. a) „ „
Touttenui Ferenc	II. b) „ „
Mandel Zoltán	I. a) „ „
Kunszt Ferenc	I. b) „ „
Pintér Károly	I. c) „ „

2. Magasraugrásban.

Balogh László	VII. oszt. tanuló.
Kelemen Ferenc	VI. „ „
Szücs József	V. a) „ „
Braun János	V. b) „ „
Lippmann Lajos	IV. a) „ „
Kovács István	IV. b) „ „
Kurusa József	III. a) „ „
Schneider József	III. b) „ „
Telléry Géza	II. a) „ „
Ábrahám János	II. b) „ „
Riesz József	I. a) „ „

Vidovits János	I. b) oszt. tanuló.
Helberg János	I. c) „ „

3. Távolraugrásban :

Berecz Imre	VII. oszt. tanuló.
Lázár Miklós	VI. „ „
Frey András	V. a) „ „
Miskolczi Gyula	V. b) „ „
Stich Antal	IV. a) „ „
Czibula Béla	IV. b) „ „

4. Rúdugrásban :

Kiss Ernő	VII. oszt. tanuló.
Fáry György	VI. „ „
Máhler Gusztáv	V. a) „ „

5. Birkózásban :

Berecz Imre	VII. oszt. tanuló.
Ocskay Mihály	VII. „ „

Oklevéllel kitüntetett győztesek lettek :

1. Mászásban :

Sevity Miroszláv	VII. oszt. tanuló.
Ocskay Mihály	VII. „ „
Berényi János	VI. „ „
Juhász Róbert	VI. „ „
Máhler Gusztáv	V. a) „ „
Novák Emil	V. a) „ „
Polonyi Gyula	V. b) „ „
Gyurkovics Sándor	V. b) „ „
Lippmann Lajos	IV. a) „ „
Fluck Endre	IV. a) „ „
Petrán Iván	IV. b) „ „
Gruber Ernő	IV. b) „ „
Csóke Mihály	III. a) „ „
Rex Ernő	III. a) „ „
Schneider József	III. b) „ „
Dithelm Vilmos	III. b) „ „
Gyurkovics Ödön	II. a) „ „
Devis Sándor	II. a) „ „
Klimó Lajos	II. b) „ „
Kresadlo József	II. b) „ „

Eszes István	I. a) oszt. tanuló.
Gombos József	I. a) „ „
Taussig Gusztáv	I. b) „ „
Kunszt Ferenc	I. b) „ „
Hellberg János	I. c) „ „
Gömöri József	I. c) „ „

2. Futásban :

1-ső Zsótér Sándor	III. a) oszt. tanuló.
2-ik Kurusa József	III. a) „ „
1-ső König Sebestyén	III. b) „ „
2-ik Hepp Miklós	III. b) „ „
1-ső Lichtfusz Antal	II. a) „ „
2-ik Hevesi István	II. a) „ „
1-ső Ábrahám János	II. b) „ „
2-ik Miklós Károly	II. b) „ „
1-ső Riesz József	I. a) „ „
2-ik Rüdiger Kornél	I. a) „ „
1-ső Bali Pál	I. b) „ „
2-ik Paczauer Aladár	I. b) „ „
1-ső Gömöri József	I. c) „ „
2-ik Drimba Andor	I. c) „ „

Kürtösök : Berényi János és Weiszberger Ede VI. oszt. tanulók.

Dobosok : Kovács József VI. o. és Teleky Sándor III. b) o. tanulók.

Kötélhúzásban győztek : III. a), II. b), I. a) és I. b) osztály tanulói.

Az időjárás kedvezőtlen volta miatt a IV—VII. oszt. tanulók súlyemelés, súlydobás és futás, az I—III. oszt. tanulók rúdugrás és távolraugrás versenye elmaradt.

Statisztikai kimutatások.

I. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	a) Az egész tanév folyamán felvett tanulók							A mult tan- évhez kepest		Az összes beírtak közül tandíjat illetőleg			b) A tanulók közt vallásra nézve volt							c) A tanulók közt anya- nyelvre nézve volt						d) A ta- nulók nyelv- ismereje				
	s z á m a				k ö z ü l			apadás	növekedés	fizető volt	mentes volt		róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti szerb	gör. keleti román	ágostai evang.	ev. református	unitárius	izraelita	magyar	német	román	tót	szerb román	bolgár	más nyelvű	csak magyarul beszél	hányan tudtak ma- gyarul	
	beírtolt	kimaradt	meghalt	vizsgálatlan maradt	vizsgálatot te t	magántanuló	haladó				ismétlő	egész																		fél
I. A.	61	5	—	—	56	1	59	2	—	1	51	6	4	37	2	1	—	1	3	—	12	45	10	—	—	1	—	—	32	56
I. B.	59	9	—	—	50	—	51	8	3	—	49	8	2	34	—	1	—	1	—	—	14	45	4	—	—	1	—	—	45	50
I. C.	61	4	—	—	57	—	53	8	—	—	48	8	5	41	—	1	—	1	4	—	10	43	8	1	1	1	1	2	30	57
II. A.	63	1	—	1	61	—	61	2	—	1	55	6	2	46	—	—	1	2	5	—	7	49	10	—	—	1	—	1	32	61
H. B.	63	3	—	—	60	—	59	4	—	1	47	8	8	46	1	2	—	—	—	—	11	45	13	—	—	2	—	—	27	60
III. A.	55	3	—	—	52	—	50	5	—	—	46	8	1	33	—	—	—	—	—	—	17	42	10	—	—	—	—	—	31	52
III. B.	54	2	—	2	50	—	49	5	3	—	44	10	—	37	3	—	—	1	2	—	7	40	10	—	—	—	—	—	38	50
IV. A.	43	2	—	—	41	1	42	1	19	—	36	5	2	24	—	—	—	5	2	—	10	36	4	—	—	—	—	1	26	41
IV. B.	47	—	—	—	47	1	45	2	6	—	28	13	6	31	—	1	—	2	2	—	11	41	5	—	—	—	1	—	30	47
V. A.	56	6	—	—	50	—	54	2	10	—	46	7	3	32	—	1	—	3	2	—	12	41	8	—	—	1	—	—	28	50
V. B.	26	2	—	1	23	—	26	—	—	26	16	7	3	16	—	—	—	1	—	—	6	19	3	—	—	—	1	—	11	23
VI.	64	1	—	—	63	—	62	2	—	1	50	11	3	46	—	1	—	2	4	—	10	53	10	—	—	—	—	—	35	63
VII.	61	1	—	2	58	2	60	1	—	5	48	12	1	34	—	4	—	1	2	—	17	51	3	—	—	3	—	1	48	58
VIII.	50	1	—	—	49	2	49	1	15	—	41	7	2	34	—	—	2	—	1	—	11	43	6	—	—	—	—	—	31	49
Összesen	763	40	—	6	717	7	720	43	57	38	605	116	42	491	6	13	4	19	29	—	155	593	104	1	1	10	3	5	439	717
											763																			

Osztály	g) A tanulók illetősége							h) A tanulók egészségi állapota				i) A tanulók magaviselete*				j) A fegyelmi esetek száma				k) A tanulók mulasztása				
	helybeli	megyebeli	más megyebeli	fümrei és kerületbeli	horvát- és szlavonországi	más állambeli		betegségi eset				hány tanuló kapott				igazgatási megrovásban részesült	tanárkari megrovásban részesült	tanács folytán eltávozott	kizárattott	a mulasztott tanítási órák közül		hány tanuló nem mulasztott	hány tanuló mulasztott igazolatlannal	
						amerikai	nem járványos	könnyű	súlyos	járványos	meghalt	jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű	rossz					igazoltatott	nem igazoltatott			
																								—
I. A.	31	2	22	—	1	—	—	115	2	3	—	—	45	10	—	—	—	—	—	—	1129	—	9	—
I. B.	33	2	14	—	1	—	—	61	1	1	—	—	32	18	—	—	—	—	—	—	537	—	21	—
I. C.	38	2	16	—	1	—	—	76	3	2	—	—	46	11	—	—	—	—	—	—	876	—	19	—
II. A.	40	2	18	—	1	—	—	98	3	2	—	—	33	28	—	—	—	—	—	—	1128	—	11	—
II. B.	36	—	24	—	—	—	—	81	5	2	—	—	50	9	1	—	—	—	—	—	1182	25	16	1
III. A.	34	—	18	—	—	—	—	89	5	2	—	—	42	10	—	—	—	1	—	—	1485	—	11	—
III. B.	26	2	22	—	—	—	—	76	6	5	—	—	39	11	—	—	—	—	—	—	1117	—	16	—
IV. A.	26	—	14	—	—	1	—	55	5	—	—	—	31	9	—	—	—	—	—	—	802	—	19	—
IV. B.	27	3	17	—	—	—	—	39	3	1	—	—	30	16	—	—	2	—	—	—	978	—	12	—
V. A.	32	2	16	—	—	—	—	103	5	3	—	—	40	10	—	—	—	—	—	—	970	—	16	—
V. B.	15	1	7	—	—	—	—	51	2	2	—	—	20	3	—	—	1	—	—	—	568	—	6	—
VI.	48	1	14	—	—	—	—	160	8	2	—	—	46	17	—	—	1	—	—	—	1328	—	10	—
VII.	41	1	16	—	—	—	—	175	1	—	—	—	58	19	—	—	3	—	—	—	1430	—	9	—
VIII.	36	1	12	—	—	—	—	51	3	2	—	—	39	8	—	—	—	—	—	—	408	—	16	—
Összesen	463	19	230	—	4	1	—	1230	52	27	—	—	531	179	1	—	7	—	1	—	13938	25	191	1
	717						1309				711				8									

* A magántanulók a magaviseletből nem osztályoztatnak.

IIa. A tanulásban tett előmenetel.

A r e n d e n t a n t á r g y a k a t v é v e															
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y b a n														
Minden tantárgyból jeles eredménnyel	5	2	6	7	4	7	3	5	3	3	3	5	3	7	63
Minden tantárgyból legalább jó eredménnyel .	13	8	5	9	5	9	10	10	8	12	5	15	18	11	138
Minden tantárgyból legalább elégs. eredménnyel	24	26	31	34	34	26	29	21	25	27	12	33	29	29	380
Egy tantárgyból elégtelen eredménnyel	4	2	4	2	7	5	6	1	4	3	3	5	6	2	54
Két tantárgyból elégtelen eredménnyel	4	—	1	7	4	3	—	1	1	5	—	—	1	—	27
Több tantárgyból elégtelen eredménnyel	6	12	10	2	6	2	2	3	6	—	—	5	1	—	55
Összesen	56	50	57	61	60	52	50	41	47	50	23	63	58	49	717

IIb. A tanítás eredménye összefoglalva.

A tanulók előmenetele	O s z t á l y o n k é n t																				Összesen									
	I. A.		I. B.		I. C.		II. A.		II. B.		III. A.		III. B.		IV. A.		IV. B.		V. A.				V. B.		VI.		VII.		VIII.	
	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint	szám szerint	o/o szerint		
Tanulók száma	56	—	50	—	57	—	61	—	60	—	52	—	50	—	41	—	47	—	50	—	23	—	68	—	58	—	49	—	717	—
Felsőbb osztályba léphet	42	75:00	36	72:00	42	73:68	50	81:97	43	71:67	42	80:77	42	84:00	36	87:80	36	76:59	42	84:00	20	86:96	53	84:12	50	86:21	47	95:92	681	81:08
Javító vizsgálatot tehet . . .	4	7:14	2	4:00	4	7:02	2	3:28	7	11:67	5	9:61	6	12:00	1	2:44	4	8:51	3	6:00	3	13:04	5	7:94	6	10:34	2	4:08	54	7:53
Az osztályt ismételni tartozik	10	17:88	8	16:00	11	19:30	8	13:11	0	16:66	4	7:69	2	4:00	4	9:76	7	14:90	4	8:00	—	—	5	7:94	2	3:45	—	—	75	10:48
Nem ismételhet	—	—	4	8:00	—	—	1	1:64	—	—	1	1:93	—	—	—	—	—	—	1	2:00	—	—	—	—	—	—	—	—	7	0:98

III. Az 1905—1906. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye.

a)	b) Az írásbelin		c)	d)	e) A szóbelin				f) Az érettségit sikerrel végzett ifjak közül																	
	Hányan jelentkeztek érettségi vizsgálatra?	Hány készítette el minden dolgozatát legalább elégséges eredménnyel?			Hány utasított az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra?	Hányan bocsátottak összesen szóbelire?	A szóbeli vizsgálat elől betegség miatt visszatépett	Hány lett teljesen	Hány jól	Hány egyszerűen	Hány utasított javító vizsgálatra?	Hány utasított ismétlő vizsgálatra a szóbeli alapján?	p á l y á r a k é s z ü l t													
					é r e t t ?					theologiai	bölcsészi	jogi	orvosi	mérnöki	építész	gépész	vegyész	gazdasági	erdészeti	bányászati	ipari	kereskedői	alsóbb hivatalnoki	katonai	művész	meg nem határozott
65	64	1	64	—	12	14	24	10	4	5	6	27	11	7	—	—	1	4	4	—	—	4	12	4	—	—

E tanév folyamán 3 ízben voltak érettségi vizsgálatok, u. m.: szeptember, december, és június hónapokban.

Szeptember hóban első teljes vizsgálatra állott: 19 tanuló; ezek közül érett 7, javító vizsgálatra utasított 7, ismétlőre 5. Javító vizsgálatot tett 25; ezek közül 20 sikerrel, 5 második javítóra utasított. Pótló vizsgálatot tett 3 a latinból, mind a 3 javító vizsgálatra utasított; a görögből 1 gimnáziumi tanuló, sikerrel.

December hóban első teljes vizsgálatra állott 1, sikerrel. Ismétlő vizsgálatot tett 1, sikerrel. Első javító vizsgálatot tett 7, sikerrel. Pótló javító vizsgálatot tett 1, sikerrel.

Június hóban első teljes vizsgálatra állott 45; sikerrel végzett 42. Ismétlő vizsgálatot tett 1, javító vizsgálatra utasított.

E szerint tehát a tanév alatt első javító vizsgálatot tett: 27, sikerrel; második javító vizsgálatot tett 5, sikerrel; ismétlőt 1, sikerrel. Pótló érettségi vizsgálatot tett a latinból 3 reáliskolát végzett tanuló: 1 sikerrel, 2 javító vizsgálatra utasított; a görögből 1 gimnáziumot végzett tanuló, sikerrel.

Az a), b), c), d) rovatok csak azon tanulókra vonatkoznak, kik első ízben tettek érettségi vizsgálatot, az f) rovat adatai pedig az érettségit sikerrel befejezett összes ifjakra.

IV. Az egész tanév alatt beírt tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint az 1905—1906. tanév végén.

Illetőségi hely	O s z t á l y													Összesen	
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.		VIII.
Szeged	35	41	40	40	37	37	30	28	27	35	17	49	42	36	494
Abauj-Tornamegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Amerika	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Aradmegye	—	2	—	—	1	2	—	—	—	1	1	—	1	1	11
Bács-Bodrogyamegye	2	—	1	3	1	5	2	5	5	4	—	2	1	1	32
Baranyamegye	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Békésmegye	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Biharmegye	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Csanádmegye	—	—	1	3	3	1	2	4	2	3	1	1	1	2	24
Csongrádmegye... ..	2	2	2	2	—	—	2	—	3	3	1	1	2	1	21
Fehérmegye	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Hunyadmegye	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Kis-Küküllőmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Krassó-Szörénymegye	5	—	1	1	3	—	—	—	1	—	—	3	—	—	14
Nógrádmegye	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Nyitra megye	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunmegye	3	—	1	1	2	1	2	—	—	2	—	1	—	—	13
Pozsony megye	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Sopronmegye	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Szatmármegye	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Szepesmegye... ..	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Szlavonia	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Temesmegye	2	6	1	—	2	1	2	1	2	4	—	4	5	4	34
Tolnamegye	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Torontálmegye	8	6	12	10	12	8	6	2	2	3	6	3	8	5	91
Trencsénmegye	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Zalamegye	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Összesen :	61	59	61	63	63	55	54	43	47	56	26	64	61	50	763

Szertárak.

a) Természettani szertár.

A szertár gyarapodása az 1905—6. tanévben: 21 drb. mechanikai eszköz; Jausz: Fali térkép a math. földrajz tanításához; Letoschek: Fali-tábla a csillagászati földr. tanításához; Nábelek: Az északi csillagos ég képe; Schmidt: Fali képek a mennyiségtani földrajzhoz. Az elektromos hullámok kísérleti bemutatásához a következő készülékeket szereztük be: 1. Seibt-féle nagy rezonáló tekercset; 2. Oudin-féle resonatort; 3. 4 drb. kisebb rezonáló tekercset; 4. 6 drb. leydeni palackot különféle kapacitással; 5. Elster- és Geitel-féle magasfeszültségű transzformátort; 6. 1 drb. szikramikrometert; 7. 1 drb. rezonáló csövet; 8. 3 drb. hangvillát; összesen 596·54 kor. értékben.

b) Vegytani szertár.

A természettani és ásványtani előadások alkalmával bemutatott kísérleteknél felhasznált anyagok kellő mennyiségben beszereztettek. Vétel útján gyarapodott a szertár: 1 drb. Than-féle eudiometer, 3 drót háromszög, 1 chlor durranólég előállítására való készülék, 3 főzőlombik, 10 drb. főzőpohár és 2 retortával, 53 K 56 f értékben.

c) Természetrajzi szertár.

Vétel útján szereztetett: 1 XII. számú kompenzációs okulár, 1 8. számú achromatikus objektív, 1 Hartnack-féle polarizáló készülék, 1 Reichert-féle rajzoló készülék, 1 forgó asztal, 1 metszet-kiegyenesítő, 1 spiritus-csepegtető, 1 fagyasztó-készülék, 1 késfogó, 100 drb. tárgylemez, 100 drb. kerek, 100 drb. négyszögletes fedőlemez, 4 üvegcsésze, 2 üvegharang, 1 üveg kanadabalzsam, 1 üveg glicerin, 1 turmalinfogó, 20 präparatum üveg, 1 kettőző pát, 2 fényszűrő, 4 demonstráló szekrény, 2 botanizáló doboz, 1 üvegvágó, összesen 536 K 65 f értékben.

d) Történelmi és földrajzi szertár.

Vétel útján: Magyarország és Ausztria vasuti és közlekedési térképe 6 kor. Kogutowicz: Franciaország fali térképe 22 kor. Kogutowicz: Közép-Európa fali térképe 22 kor. Kogutowicz: Európa átnézeti fali térképe 27 kor. Kogutowicz: Ázsia iskolai fali térképe 19 kor. 80 fill.

e) Filológiai múzeum.

I. Hutter József úr ajándéka: 1. Mumia terracottából. 2. Horus isten. 3. Sphinx. 4. Bez vagy Biza, a nők toilette istene. 5—6. Két kék majolika szobrocska. 7. Majolika oszlopocska, az isteni megújulás jele. 8. Uza, majolika szem, varázsszer a szemverés ellen. 9. Ozirisz hátgerince, az állhatatosság jele. 10—11. Két skarabeus, az örök létezés szimboluma. 12—13. Két könyvtartó. 14. Apiszfej. 15—16. Két lámpás terracottából. II. Vétel útján: R. Loeper: Das alte Athen. (Erklärender Text zu Tafeln XIV. ab). Leipzig, 1905.

f) Éremtár és régiség-gyűjtemény.

Az intézet érem- és régiség-gyűjteményét szíves adakozásaikkal gyarapították: *Platz Bonifác dr.* főigazgató 1 drb. francia ep, 2 drb. egyiptomi üvegpéNZ. *Eisenstädter Róbert V.* Ferdinánd koronázási eé, Szapolyai János (1 ep), IV. Béla (2 ep), Rudolf (1 ep), Karolina Augustina koronázási eé, Bocskay István (1 ep), Szt. István (1 ep), III. Béla (3 ep), Mária Terézia (1 ep), IV. László (4 ep), Bethlen Gábor (1 ep), I. Lipót (1 ep), II. Béla (3 rp), Mária (1 ep), I. Ferdinánd (1 ep), Imre (1 ep), I. Lajos (2 ep), Miksa (1 ep), II. Rákóczy Ferenc (1 rp), Károly Róbert (1 ep), Kálmán (2 rp), III. Károly (1 ep), Rudolf (1 ep), II. Lajos (1 ep), Zsigmond (5 ep), Lotharingiai Ferenc (1 ep), II. Ulászló (1 ep), I. Ferdinánd (1 ep), II. Géza (2 ep), III. Károly (1 ep), I. Ferenc nejének koronázási eé. *Lázár György dr.* Szegedi magyar iparpártoló szövetség eé. *Reiner Mór* (2 ep). *Az intézet tanulói közül adakoztak:* Sugár Géza VII. o. argentiniai papirpéNZ. Weisz István IV. b. Frigyes szász választó 1773. (ep). Brunner József IV. b. Frigyes szász választó 1789. (ep). Germárz Győző argentiniai köztársaság (1 rp). Lőrinczy Endre V. A) dinar 1697. (1 ep). Lőrinczy Endre V. A) hat krajcár 1 ep). Paulik Béla IV. B) 10 pfennig (1 ep). Timina Győző IV. B) 1/4 kr. (1782. (1 rp). Pollák Endre IV. A) I. Lipót ep. Velcsov Vince V. B) román és szerb ep. Vigh Sándor IV. B) török és egy ep. Gyurkovits Sándor V. B) egy török rp. Ezekon kívül többen adtak 19 drb. rp, 3—30 krajcárosig többkevesebb értékben. (eé = emlékérem; ep = ezüstpéNZ; rp = rézpéNZ). Szaporodott gyűjteményünk 5 drb. Kossuth-bankóval és 1 drb. egyforintossal. Van az éremtárban összesen 2111 drb. érem és 145 papirpéNZ. A jótékony adakozók fogadják az intézet hálás köszönetét.

g) Rajzszeretár.

E szeretár gyarapodása vásárlás útján : a természet után való rajzoláshoz 10 drb. használati tárgy 82 kor., 10 drb. különböző díszedény és váza 24 kor. 35 fill. és 10 drb. emlősök és madaraktól álló gyűjtemény 93 kor., összesen : 199 kor. 35 fillér értékben.

h) Ének- és zeneszerek.

Az énekszerek ezidei gyarapodása vétel útján : Zsasskovszky : „Énekeskönyv“ 30 példány à 2 K 40 f. Összesen 24 korona értékben. Zsasskovszky : „Egri dálnok“ 10 példány à 3 K 40 f. Összesen 34 korona értékben. — A zeneszerek gyarapodása : hangjegyek 65 korona értékben.

K ö n y v t á r a k.

a) Tanári könyvtár.

A folyó évi gyarapodás vétel útján: a) *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök* 1905—1906-ra: *Annalen der Physik und Chemie* (Wiedemann). — A rajz. Szerk. Sziklás Adolf. — A természet. Szerk. Lendl Adolf és Lakatos Károly. — Bölceleti Folyóirat. Szerk. dr. Kiss János. — Budapesti Szemle. Szerk. Gyulai Pál. — Délmagyarország. Szerk. Móra Ferenc. — Erdély. Szerk. Radnóti Dezső. — Erdélyi Múzeum. Szerk. Szádeczky Lajos. — Herkules. Szerk. Porzsolt Jenő és Kálmán. — Jó Egészség. Szerk. Nagy Albert dr. — Földrajzi közlemények. Szerk. Berecz Antal. — Gyakorlati Paedagogia. Szerk. Madzsar Gusztáv. — Irodalomtörténeti Közlemények. Szerk. Szilády Áron. — Katholikus Paedagogia. Szerk. Gyürky Ödön. — Képes Folyóirat. Szerk. Nagy Miklós. — Lehrproben und Lehrgänge. Dr. Fries und dr. Menge. Halle. — Magyar Iparművészet. Szerk. Fittler Kamill. — Magyar Nyelv. Szerk. Szily Kálmán. — Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. — Magyar Paedagogia. Szerk. Négyesy László dr. — Modern festők. Szerk. Térey Gábor. — Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közönlöny. Szerk. Rajner Ferenc. — Phylologiai Közönlöny. Szerk. Heinrich G. és P. Thewrewk Emil. — Religio. Szerk. Dudek János dr. — Természettudományi Közönlöny. Szerk. Szily Kálmán. — Tornaügy. Szerk. Kovács Rezső. — Zeitschrift für die österr. Gymnasien. K. Schenkl, Wien. — Zeitschrift für mathem. und naturwiss. Unterricht. Hoffmann, Leipzig. — Összesen 25 cím, 37 kötet, 330 füzetben, 331 k. 05 f. értékben.

b) *Könyvek*: Acsády Ignác: A magyar birodalom története. 2 kötet. Bpest, 1903. — A középiskola reformja. Kiadta: A Társadalomtudományi Társaság. Budapest, 1906. — A műveltség könyvtára: A világegyetem. Az ember. Szerk. Hollós József és Pfeifer Ignác. Bpest, 1905—6. — A művészetek története. I. Ókor. Szerk. Beöthy Zsolt dr. Bpest, 1906. — Berzeviczy Albert: Beszédek és Tanulmányok. 2 köt. Budapest, 1905. — Brehm Alfréd: Az állatok világa. IX. köt. Rovarak, százlábúak és pókok. Bpest,

1906. — Diner-Dénes József: Lionardo da Vinci. Bpest, 1906. — Gr. Széchenyi István-Emlékkönyv. Bpest, 1906. — Egyetemes Irodalomtörténet. II. köt. Rómaiak és Románok. Szerk. Heinrich Gusztáv. Bpest, 1905. — Jászai Géza: A szegedi szt. Rókushoz címzett r. kath. plébánia 100 éves története. 1805—1905. Szeged, 1905. — Jézus és Máriáról nevezett János atya (ford. Antal atya): A szerzetes újoncok vezérkönyve. Bpest, 1904. — Karenovics József: Zrinyi Miklós, a szigetvári hős költészetünkben. Bpest, 1905. — Kisfaludy-Társaság Évlapjai. Új folyam. 39. köt. 1904—5. Bpest, 1905. — Knöpfler Alajos: A kath. egyháztörténet tankönyve. 2 köt. Temesvár, 1903—5. — Magyar Minerva. III. évf. 1903—4. Bpest, 1904. — Mailand Oszkár: Székelyföldi gyűjtés. Bpest, 1905. — Malonyai Dezső: A fiatalok. Bpest, 1906. — Naumann: Naturgeschichte der Vögel Mittel-Europas. 15 köt. Gera-Untermhaus. 1905. — Nyesti Pál: Gr. Széchenyi István Emlékkönyv. Bpest, 1905. — Platz Bonifác dr.: Az ember eredése, faji egysége és kora. Bpest, 1905. — Ralph Waldo Trine: Harmonia a mindenséggel. (Ford. Révész Paula.) Bpest, 1905. — Rézbányai József dr.: Az egyházi szónoklat egyetemes története. II. köt. Pécs, 1906. — Scossa Dezső: Délvidéki történetek. Szeged, 1904. — Sebestyén Gyula dr.: A magyar honfoglalás mondái. II. köt. Bpest, 1905. — Suták József dr.: A differenciálegyenletek elmélete. Bpest, 1906. — Szeghalmi Gyula: Amatőr fényképezés könyve. Bpest, 1906. — Szentkláray—Szabolcska: Szépirodalmi és szépműtani közlemények. 2 köt. Temesvár, 1904—6. — Than Károly: A kísérleti chemia elemei. II. köt. Bpest, 1906. — Vadnay Károly: Irodalmi emlékek. Bpest, 1905. — Wolanka József: Raffael. Bpest, 1906. — Zemplén vármegye. Bpest, 1906. — 33 mű, 52 kötetben, 512 K 84 f. értékben.

A Magyar Tudományos Akadémia 20 K átalányért a következő műveket küldötte meg intézetünknek: a) Tudományos folyóiratok és szakközlönyök: Akadémiai Almanach 1906-ra. — Akadémiai Értesítő 1905—6-ra. — Archeologiai Értesítő XXV. 3—5. XXVI. 1—2. Bpest, 1905—6-ra. — Akadémiai Emlékbeszédek. XII. 12. XIII. 1. Bpest, 1905—6-ra. — Értekezések a nyelv- és széptudom. köréből, XIX. 7. Bpest, 1906-ra. — Értekezések a társad. tudom. köréből. XIII. 4—6. Bpest, 1905—6-ra. — Math. és természettud. közlemények. XXVIII. 4. Bpest, 1906. — Értekezések a történettud. köréből. XX. 4—6. Bpest, 1905—6-ra. — Nyelvtudományi közlemények. Szerk. Szinnyei József. XXXV. 3—4. XXXVI. 1. Bpest, 1905—6-ra. — Mathem. és természettud. Értesítő. Szerk. König Gyula. XXIII. 4—5. XXIV. 1. Bpest, 1905—6-ra. — Összesen 10 mű, 34 füzetben, 20 K értékben.

b) Könyvek: Escott T. H. S.: A mai Anglia. (Ford. György Endre.) Bpest, 1905. — Kidd Benjámin: Társadalmi evolúció. (Ford. Geöcze Sarolta.) Bpest, 1905. — Némethy Géza: A római elégia. Bpest, 1905. — Payot Gyula: Az akarat nevelése. (Ford. Weszely Ödön). Bpest, 1905. — összesen 4 mű, 4 kötetben, 12 K értékben.

A Természettud. Társ. átalányáért: Ilosvay Lajos dr.: Bevezetés a szerves chemiába. I. Szénhidrogének. Bpest, 1905. — Szutórisz Frigyes: A növényvilág és az ember. Bpest, 1905. — Összesen 2 mű, 2 kötetben, 13 K értékben.

A folyó iskolai évi gyarapodás ajándék útján: *A nm. vall. és közokt. miniszteriumtól*: Az egységes jogositású középiskoláról. Szakértekezleti jegyzőkönyv. Bpest, 1906. — *Rovartani Lapok*. V—X. köt. 60. füzet. Bpest. — *A kolozsvári tud. egyetemről*: A kolozsvári m. kir. Ferenc József tud. egyetemnek Emlékkönyve. Kolozsvár, 1903. — *A szegedi keresk. és iparkamarától*: A szegedi kamara évkönyve (1904). Szeged, 1905. — *Göttl Arnold, tank. főig. hivatalnoktól*: Arthur J. Patterson: The Magyars: Their country and institutions. 2 köt. London, 1869. Ezenkívül 6 drb. tankönyv. — *Szeged szab. kir. várostól*: Kardos Samu dr.: Bárá Wesselényi Miklós élete és munkái. Bpest, 1905. — *A gyönki gimnáziumtól*: Kálmán Dezső: A gyönki ev. ref. gimnázium története. Szegszárd, 1905. — *Arany János-Társaságtól*: Mészáros Jenő: Jelentés az Arany János-Társ. 1905. évi működéséről. Temesvár, 1906. — *Czimmermann Pál tanártól*: Szt. István-Társ.: Immaculata emlékkönyv. Bpest, 1904. — Karácsonyi János dr.: Szt. István király élete. Budapest, 1904. — Notter Antal dr.: A Szt. István-Társ. története. Bpest, 1904.

Szerzők ajándékai: Baksay József: Az ifjúság nevelésében az erkölcsi tartalom föltételei és eszközei. Szeged, 1905. — Bodnár Zsigm.: A politikai helyzet 1906. jan. elején. Bpest, 1906. — Csengeri János dr.: Aischylos Agamemnonja. Bpest. — Hodács Ágost: Az amerikai párbaj. Temesvár, 1906. — Holló Károly: A művészeti oktatás és rajztanítás legújabb mozgalmaira vonatkozó megjegyzések. Kolozsvár, 1905. — Perényi József dr.: A magyar irodalomtörténet vázlata. Sátoraljaujhely, 1905. — Réz Mihály: Magyar fajpolitika. Bpest. — Szemere Miklós: Tények logikája. Bpest, 1906. — Szilády Zoltán dr.: Bethlen-kollégium és a természettudományok. Nagyenyed, 1904.

A tanári könyvtárban a múlt évben volt 3468 mű, 4855 kötetben, 21,373 K 18 f. értékben. Az ez évi gyarapodás 100 mű, 128 kötetben, 424 füzetben; 1008 K 89 f. értékben; és pedig: I. vétel útján a) önálló szakmunka 33 mű, 52 kötetben, 512 K 84 f. értékben; b) tudományos folyóirat 25 mű, 37 kötetben, 330 füzetben, 331 K 05 f. értékben. Az Akadémiától 20 K átalány fejében: a) önálló szakmunka 4 mű, 4 kötetben, 12 K értékben; b) tudományos folyóirat 10 mű, 34 füzetben 20 K értékben. A Termtud. Társ. átalánya fejében: 2 önálló szakmunka, 2 kötetben, 13 K értékben. II. ajándék útján: a) önálló szakmunka 19 mű, 21 kötetben, 60 K értékben; b) tudományos folyóirat 1 mű, 6 kötetben, 60 füzetben, 48 K értékben; c) vegyes 6 mű, 6 kötetben, 12 K értékben.

b) Ifjúsági könyvtár.

1. Az önképzőköri könyvtár a lefolyt iskolai évben a következő művekkel gyarapodott: *a) ajándék útján*: Az intézettől 10 drb Széchenyi emlékkönyv; dr. Both Ferenc: A Katolikus Szemlének 1905—6. évi füzetei; Gyulai Pál VI. o. t., Verne: Utazás a föld körül 80 nap alatt; Gyulai P. VI. o. t., Verne: A lángban álló szigettenger; Ötvös Ervin VIII. o. t.: A Dugonics-Társaság emlékünnepe; Deutsch Imre V. b) o. t., Jósika: A csehek Magyarországon; Jósika: Az utolsó Bátor; Jókai: A magyar nemzet története; Fein Jenő VI. o. t., Sienkievicz: Quo vadis; Petőfi: A hóhér kötele. Rózsa Andor VIII. o. t., Sienkievicz: Quo vadis. Reiner Endre VIII. o. t., Bródi: Az egri diákok.

b) Vétel útján: Némethy Géza: A római elégia; Escott: A mai Anglia I.; Payot: Az akarat nevelése; Kidd: A társadalmi fejlődés; Meller Simon: Ferenczy István; Elbert: A hontalan; Zöldi: A titkár; Pokorny E.: Szinjátekok; Pásztor J.: Március 15.; „Független Magyarország“ 1906. március 15-iki száma; Ferenczi I.: Önképzőkör; Természetudományi közlöny; Pótfüzetek a természetudományi közlönyhöz; Egyetemes philologiai közlöny; Akadémiai értesítő; Századok; gyarapodás 12 k., 60 füzet, 96 kor. 10 fillér értékben.

2. Az ifjúsági nagyobb és kisebb könyvtár gyarapodása, *a) ajándék útján*: A Dugonics-Társaságtól, Pósa: Apró történetek, életképek; Pósa: Mesék 2 k.; Szemere Miklóstól: A köbökúti kerület t. válaszlóihoz, Szent-Lőrinczi Céllövészeti Lapja; Jerney Zoltán IV. a) o. t., Farkas: Dózsa György, a népszabadság vértanúja; Schlachter Antal IV. a) o. t.: A szerencsemalom; Jerney Iván III. a) o. t., Benedek: Magyar mese- és mondavilág, V. k.; Vajda Andor III. a) o. t., Gaál: A Vasember fia, Gauss: A néger királyok kincse, A búrok földjén, Jókai: A medvék országában, Madarassy: A kis hadsereg, Harc az állatokkal, Mari és Tamás, Malonyai: A Nilus országában, Pósa: A szabadság hősei, Sebők: Petőfi Sándor, Tábori: Mátyás ifjúsága; Tóth Pál III. b) o. t., Baróti: A Grimm testvérek legszebb meséi, Cooper: Az utolsó mohikán; Hevesi Iván II. b) o. t., Hatzinger: Boldog Perboyre I. Gábor vértanú élete; Hodács Ágost: Grotthus-Hodács: Az amerikai párbaj c. könyveket ajándékoztak az ifjúsági kisebb könyvtárnak.

b) Vétel útján: Arany: Toldi trilogia, Benedek: Történeti elbeszélések, Történetek az iskolából, Otthon és idegenben, Rajzok a diákéletből, Regék az északi tenger mellől, Nagypapóknál, Benedek: Kis könyvtár: A szabad ég alatt, Két falusi történet, Azok a jó rátótiak, Víg elbeszélések, Két történet, Erdőn-mezőn, Az igazság diadala: A jó barátok, A csillagok birodalma, Tompa válogatott költeményei, Arany válogatott költeményei, Jókai kisebb művei, Böngérffy: Harc a szabadságért, Messze-messze napkeleten, Bonnet: A vadonban, Botka: Utazás egy más világrész felé, Bródy: Az egri diákok, Campa és Cooper: Beszélyek távoli világrészekből, Cox:

Görög regék, Donászy: Miklós vitéz, Endrödi: A költészet kis kincsháza, Farkas: Rákóczy lobogója alatt, Fáy: Összes beszélei, 3 k., Farkas: Diák-hősök 1848-ban, Filléres Könyvtár: Jó az Isten, Komédiás Palkó: Mindent a hazáért, Hegyen, völgyön, Az amerikai őserdőben, A becsület útján, Igaz történetek, A vasember, Hortobágy, Utazás a Szepességben, Három pápai diák kalandozása a Balatonon és a Bakonyban, Nevető könyv, Ahol a golya fészkel, Kurucok csillaga, Elmult időkből, A hazáért, Robinsonok a Kárpátok között, Gál M.: Két diák levelezése, Magyar hősök és királyok, A Hunyadiak, Kujak Andris keleti utazása, Ágyúdörgés között, Hun-magyar mondák, Gárdonyi: A világjáró angol kalandjai, Gauss: A búrok földjén, Grimm: Válogatott meséi, Győri: A legújabb Robinson, Hahn: Az észak-sarkvidéki utazás, Hampelné: Elbeszélések a római világból, Elbeszélések a görög világból, Hasznos olvasmányok, Hamvay: Az aradi tizenhárom, Hazafias könyvtár: Vitézi becsület, A kereszténység hőse, A vitéz kurucz ezredes, A legnagyobb magyar, Távol a hazától, Véres napok, Ezeréves multunkból, 5 k., Hoffmann: A tengeren túl, A helgolandi fiú, A testvérek, Egy levél a Szentírásból, Hűség és álnokság, Ki mint vet, úgy arat, Mindenki saját szerencséjének kovácsa, Aki mer, az nyer, Gyermekek szeretet, A hóban eltemetve, Régi jó időkből, A valódi boldogság, Óvakodjál az első ballépéstől, Jakab: Szilágyi és Hajmási, Jókai: Szomorú napok, Egy játékos, aki nyer, Carinus, A nagyenyedi két füzfa, Kalocsa: Elbeszélések, Kempf: Odysseus kalandjai, Két karácsonyest és más elbeszélések, Kingthon: Egy öreg tengerész kalandjai, Kincs: Rajzok a kurucz világból, Lamperth: Kurucz hősök, Malonyai: A Nilus országában, Marryat-Kárpáti: Rüstig Zsigmond, May-Szekrényi: A karácsony, A Csendes oceánon, Mikszáth: Magyarország lovagvárai regékben, A jó palócok, Morvay: Egy eltemetett város, Az őserdők lakója, Radó: Magyar népmondák, Ujvári Miklós, a magyar Robinson, Rákosi: A kis Kelemen története, A hős fiúk, Révai: Isten segít és egyéb elbeszélések, Réves: Fönt északon, Róth: Stanley utazása a fekete földrészekben, Schanz: Tizenkét elbeszélés, Szavalókönyv a magyar remekírókból, Sziklay: Tisztítótüzön át, Szünidők, Elbeszélések, Tábori: Bujdosó Gergely, A hajdúkirály, Rákóczy lelke, Tompa: Összes regéi és népregéi, Tóth K.: A világlátók, Uhrl: A Balaton partján, Wallau: Ben Húr, Verne: Strogoff Mihály utazása, Öt hét a léghajón, Három orosz és három angol kalandjai, Jókai: Az új földesúr, Iványi: A püspök úr atyafisága 2 k., Gaal: Szirmay Ilona, Rákosi: Elnémult harangok, Abonyi: A mi nótáink, 2 k., A fonó krónikája, 2 k., Itt a szép Alföldön, Az egyetem pallosa, Árvalányhaj, Magduska öröksége, Apró regények, 2 k. — Az ifjúsági könyvtár gyarapodása a lefolyt iskolai évben vétel útján: 144 kötet, 266 korona 48 fillér értékben.

NEGYEDIK OSZTÁLY. K. f.	
Gerely, Róm, kath. szertartás- tan, nagy kiad.	1.80
Négyesy, Stiliztika, 4. kiad.	2.50
Arany-Lehr, Toldi, 12. kiad.	1.60
Szemák, Német nyelv, olv. és gyak., II. r. 2. kiad.	1.80
Cserép, Latin mondattan	2.20
Cserép, C. J. Caesar	2.60
Cserép, Szemelv. Ovid. művei- ből	1.60
Kempf, Csengeri és Cserép, Stilusgyak. Caesar-, Rufus-, és Ovidiushoz	1.40
Jászai, Magyarorsz. tört. IV. o. Ormándy Növénytan	2.— 3.50
Suták, Algebra 2. kiad.	2.40
Gerevich, Constr. planimetria 2. kiad.	2.60
Tóth-Niedermayer Imák., 2. k. Rasztábla, $\frac{1}{2}$ íves teljes fe- szerelés	2.80 4.—
Rajzeszköz	3.—
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
ÖTÖDIK OSZTÁLY.	
Titz, Hittan, 3. kiad.	—80
Négyesy, Rhetorika 2. kiad.	3.20
Szemák, Német nyelv-, olvasó- és gyakorló II. r. 2. kiad.	1.80
Szemák, Német olv. III. r. 5. k. Rácz, Ciceronis Orat. de imp. Gn. Pomp.	3.40 1.40
Geréb, Cicero Oratio pro Archia Cserép, szemelv. Ovid. művei- ből	—60 1.60
Molnár, Latin stilusgyakorl. 2. kiad.	4.—
Cserép, Római régiségek, 4. k. Maywald, Görög nyelvtan, 4. k. Maywald, Görög gyakorló és olv. I. r. 3. kiad.	3.20 3.30 1.80
Szölgvény, Világtört., I. rész 2. kiad.	2.40
Kogutovicz, Tört. atlasz., I. füzet Ormándy, Állattan	2.— 4.25
Suták, Algebra 2. kiad.	2.40
Lóky, Geometria I. r.	4.80
Tóth-Niedermayer Imák. 2. k. Veszprémi, Magyar helyesírás	2.80 —70

*Azok részére, kik görög nyelvtant
nem tanulnak.*

Badics, Magy. irod. olv., I. r. 3. kiad.	2.20
Schill, Görög régiségek, 3. k. Csengeri, Homeros Iliása 2. k. Gyomlay, Homeros Odisseiája 2. kiad.	2.80 2.80 2.40
Geréb, Szemelv. Herodotosból	1.50

HATODIK OSZTÁLY.

Titz, Erkölestan	1.60
Négyesy, Poetika	3.20
Shakespeare, Coriolánus (Névy) 4. kiad.	1.20
Szemák, Német mondattan, 6. kiad.	1.—
Szemák, Német olv., III. r. 5. kiad.	3.40
Bartal-Malmosi, Livius XXI— XXII. könyv. 4. k.	1.80
Cserép, Vergilli Aen. szemelv. 2. kiad.	2.—
Molnár, Latin stilusgyakorl. 2. kiad.	4.—
Cserép, Római régiségek, 4. k. Maywald, Görög nyelvtan, 4. k. Maywald, Görög olvasó, II. r. 3. kiad.	3.20 3.30 2.50
Szölgvény, Világtört. II. r. 3. kiad.	2.60
Kogutovicz, Tört. Atlasz, II. f. Ormándy, Ásványtan kémiával Suták, Algebra, II. r.	2.— 3.60 1.80
Lóky, Geometria I. r.	4.80
Lutter, Szorszámi és szögmért. számok, 13. kiad.	2.40
Tóth-Niedermayer, Imák., 2. k. Veszprémi, Magyar helyesírás	2.80 —70

*Azok részére, kik görög nyelvtant
nem tanulnak.*

Badics, Magy. irod. olvasó II. r. 3. kiad.	1.80
Schill, Görög régiségek, 3. kiad. Sophokles, Antigone (Csiky)	2.80 1.—

HETEDIK OSZTÁLY.		K. f.
Titz, Egyháztörténelem. Újkiadás	2.00	
Váczy, Magy. irod. tört. I. r. 2. kiad.	4.80	
Szinnyei, Magyar nyelv. 5. kiad. Goethe-Schnabl, Herman u. Do-rothea 2. kiad.	1.—	—60
Schiller-Heinrich, Wilhelm Tell 4. kiad.	1.20	
Szemák, Ném. olvasó, IV. r. 4. kiad.	3.40	
Bartal-Malmosi, Sallustius . .	1.40	
Dávid, Ciceronis Orat. Selectae 2. k.	1.60	
Cserép, Ciceronis Orat. pro. P. Sestio	—80	
Cserép Vergilii Aen. szemelv. 2. kiad.	2.—	
Molnár, Latin stílusgyakorlatok 2. kiad.	4.—	
Cserép, Római régiségek, 4. k. Dávid, Herodot szemelv. 3. k. Csengery, Homeros Odysseiája, 3. kiad.	3.20 1.80 2.80	
Maywald, Görög nyelvtan, 4. k. Szölgvény, Világt. III. r. 3. kiad. Kogutovicz, Történeti atlasz, III. füzet.	3.30 2.60 2.—	
Vörös, Természettan	4.50	
Suták, Algebra, II. r.	1.80	
Lóky, Geometria, II. r.	2.40	
Lutter, Szorsz. és szögmért. számok, 13. kiad.	2.40	
Tóth-Niedermayer, Imák, II. kiad.	2.80	
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70	
<i>Azok részére, kik görög nyelvtant nem tanulnak.</i>		
Badics, Magy. irod. olv. III. r. 3. kiad. 3.—		
Szilasi, Thukydides 2. kiad. . .	3.80	
Jebb, A görög irod. tört. 5. kiad.	1.80	
Földi, Demosthenes beszédei . .	1.20	
NYOLCADIK OSZTÁLY.		
Titz, Egyháztörténelem	2.—	
Váczy, Magy. irod. tört. II. r. Goethe-Schnabl, Iphygenia auf Thauris	3.80 1.—	
Szemák, Ném. olvasó IV. r. 4. k. Gyomlay, Szemelv. Tacitus műveiből 2. kiad.	3.40 2.40	
Bartal-Malmosi, Horatii Carm., I. és II. r. 2. kiad.	3.40	
Molnár, Latin stílusgyakorlatok 2. kiad.	4.00	
Cserép, Római régiségek, 4. k. Szamosi, Plató Sokrates védelme	3.20 1.60	
Csengeri, Homeros Iliása, 3. k. Maywald, Görög nyelvtan, 4. k. Jászai, Magyarország oknyomozó története	3.60 3.30 3.40	
Vörös, Természettan	4.50	
Lutter, Algebra, 12. kiad.	4.—	
Lutter, Mértan, 8. kiad.	4.—	
Lutter, Szorsz. és szögmért. számok 13. kiad.	2.40	
Szitnyai, Lélekt. és Logika, 3. k. Tóth-Niedermayer, Imák, 2. k. Veszprémi, Magyar helyesírás	2.40 2.80 —70	
<i>Azok részére, akik görög nyelvtant nem tanulnak.</i>		
Alexander, Platon és Aristoteles 3. kiad.	3.—	
Jebb, Görög. irod. tört. 5. kiad.	1.80	

Értesítés a jövő 1906—1907. tanév megnyitásáról.

A jövő tanévre a beíratások szeptember hó 1., 3., 4. és 5. napján történnek. A felvétel szabályai a következők:

I. A jelentkezés ideje.

A tanintézetnek eddig fennállott párhuzamos osztályai a szükséghez képest a jövő 1906—1907. tanévre is fenntartatnak, vagyis 3 első, 2 második, 2 harmadik, 2 negyedik, ha a szükség kívánja, 2 ötödik osztály lesz; a három felső osztály azonban továbbra is párhuzamosak nélkül marad.

Az 1883. évi XXX. t.-c. értelmében ezen osztályok mind-egyikébe 60 tanuló vehető föl s a helybeliek a fölvételnél előnyben részesülnek. Ebből kifolyólag:

1. Szeptember hó 1-én és 3-án csak helybeliek iratkozhatnak be.

2. Szeptember hó 4-én és 5-én vidékiek.

3. A jelentkezés sorrendje:

a) Helybeliek: 1-én d. e. az I. oszt., d. u. 3—5 óráig a II. és 5—6 óráig a III. oszt. — 3-án d. e. 8—10 óráig a IV., 10—11 óráig az V. és 11—12 óráig a VIII. oszt., d. u. 3—5 óráig a VI. és 5—6 óráig a VII. oszt.

b) Vidékiek: 4-én d. e. az I. oszt., d. u. 3—4 óráig a III., 4—5 óráig a IV. oszt. — 5-én d. e. 8—10 óráig a II., 10—11

óráig az V. és 11—12 óráig a VI. oszt., d. u. 3—4 óráig a VII. és 4—5 óráig a VIII. oszt.

Valamint a helybeliek a vidékiek fölött, úgy azon vidékiek, kik már előbb is e tanintézet növendékei voltak, az újonnan jelentkezők fölött a fölvételnél elsőbbséggel bírnak.

II. A bemutatandó okmányok.

1. A gimnázium első osztályába csak oly tanuló vehető föl, ki a 9-ik évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb, mely körülmény *keresztlevél*, illetőleg hiteles születési bizonyítvánnyal igazolandó.

2. Az ismeretek mértékére nézve megkívántatik, hogy a tanuló a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal bírjon s erről hiteles iskolai bizonyítványt mutasson föl.

3. A beírásra *szülői*, vagy ezek megbízottja *kíséretében jelentkezik a tanuló* az igazgatóságnál s itt fölmutatja az előbbi tanévről szóló *iskolai bizonyítványát*, továbbá *keresztlevelét* vagy születési okmányát s szabályszerű *orvosi bizonyítványt* a sikeresen megtörtént *első himlőoltásról* s ha a tanuló 12 éves, az *újraoltásról*. *Míg a tanuló ezen okmányokat be nem mutatja, addig magát az intézetbe véglegesen fölvettnék nem tekintheti.*

Az V. osztályba belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1900. évi XXX. t.-c. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-c. által meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni.

III. A tandíjak.

Szeged szab. kir. város köztörvényhatósága 1904. évi 402. sz. határozatával a fölvételi- és tandíjakat a következőkben állapította meg:

A beíratkozáskor a helybeli tanuló 4 K, a vidéki 8 K felvételi díjat fizet. *Ezen díj minden tanulóra nézve kötelező s az alól fölmentésnek helye nincs.*

Helybelinek tekintendő azon tanuló, akinek szülei vagy eltar-tója állandóan Szegeden lakik, vagy itt az adózók közé be van véve.

A felvételi díjon kívül minden rendes és magántanuló minden iskolai évben köteles tandíjat fizetni; és pedig: a helybeliek 40 kor., a vidékiek 60 kor.-t.

A tandíjat 4 részletben lehet fizetni: az első negyedrészt a beíratáskor, legkésőbb október 15-ig; a másodikat november 8-ig; a harmadikat február 8-ig; a negyediket április 8-ig, de egyszerre, vagy félévi részletben is lefizethető. A nyugtatványokat a tandíjkezelő állítja ki. Ezek gondosan megőrzendők és kétes esetekben előmutatandók.

Szegénysorsú, de jó magaviseletű és előmenetelű növendék tandíjmentességért folyamodhatik. *A folyamodványok Szeged szab. kir. város tanácsához intézendők s a beíratás alkalmával a gimnáziumi igazgatóságnál nyújtandók be legkésőbb szeptember hó 19-ig.* Azontúl a tanév második felére kérelmezhető a tandíjmentesség, időközben beállott változások alapján, február 1-ig.

A folyamodványhoz *szegénységi bizonyítvány*, melynek egy évnél nem szabad régibbnek lennie, továbbá jó előmenetelről szóló *iskolai bizonyítvány* melléklendő.

Az I. osztályba belépő tanulók *csak az I. félév végén* nyerendő gimnáziumi *Értesítő alapján* tarthatnak igényt tandíjmentességre, eziránt való kérvényüket azonban ők is a beíratás alkalmával tartoznak benyújtani.

IV. Segélyezés.

Szegénysorsú tanulók írásbeli kérelemre az intézet kebelében fennálló ifjúsági segélyző egyesület könyvtárából könyvsegélyt kaphatnak. Kérvényeiket az egyesület elnökségének aug. 26-ától szept. 4-éig kell beküldeniök.

V. Javító és pótló vizsgálatok.

Hogy mind a helybeli, mind a vidéki illetőségű tanulók a főntebb kitűzött időben jelentkezhessenek a fölvételre, a föl-

vételi, javító és pótló vizsgálatok idejéül a helybeliek részére augusztus hó 30-ik, a vidékiek részére pedig augusztus hó 31-ik napja délelőtt 8—12-ig tüzetik ki.

Javító és pótló vizsgálatokra bocsáttatnak :

1. Oly egy tantárgyból bukott tanulók, kiket erre a tanári testület zárértekezleti ítélete följogosít, mely körülmény az iskolai bizonyítványban már jelezve van.

2. A két tantárgyból bukkottak közül azok, kik erre a szegedi tankerület főigazgatóságától külön engedélyt nyertek. Ezen engedély iránti kérvények 1 koronás bélyeggel ellátva s iskolai bizonyítvánnyal és évközi Értesítővel fölszerelve a tankerületi főigazgatósághoz intézendők s *julius hó 10-éig* a gimnáziumi igazgatósághoz benyújtandók.

3. Pótló vizsgálatra igényt tarthatnak azon tanulók, akik a tanév végén tartott osztályvizsgálatokon orvosi bizonyítvánnyal azonnal igazolt betegség miatt nem jelenhettek meg. Sem a javító, sem a pótló vizsgálatért díj nem fizetendő.

Szeptember hó 5-én d. e. 8 órakor kezdjük meg a tanévet a Szentlélek ünnepélyes segítségül hívásával.

A vidéki szülők és gyámok a gyermekeik részére fölfogadandó szállás iránt az igazgatóságnál tudakozódhatnak.

A Délmagyarországi Közművelődési Egyesület 1906. szept. 1-én Szegeden nevelő-intézetet nyit, amelynek célja : a szegedi iskolákba járó vidéki, különösen délvidéki tanulóknak alkalmas otthont nyújtani s abban őket oly vallás-erkölcsi és hazafias nevelésben részesíteni, amely a szülői házat lehetőleg pótolja.

A nevelő-intézetbe közép-, felsőkereskedelmi, polgári iskolai és tanítóképző-intézeti tanulók vétetnek föl.

Az intézetbe való fölvételért július hó 31-ig kell írásban folyamodni. Az intézetben elhelyezett növendékek után 400 kor. ellátási és 40 kor. fölvételi díj fizetendő.

Az intézet igazgatója : Hauser Rezső felső kereskedelmi iskolai tanár, aki készséggel megadja a szükséges fölvilágosításokat.

Figyelmeztetjük a szülőket és tanulókat, *hogy ódon könyvek vásárlásától óvakodjanak, vagy legalább is nagy körültekintéssel járjanak el; a használandó tankönyvek jegyzé-*

kében jelzett kiadásokra figyelemmel legyenek; elrongyolódott, nem eléggé tiszta könyvek károsak a tanulók előmenetelére, illetőleg egészségére. Figyelmeztetjük őket továbbá arra is, hogy az iskolai fegyelmi szabályok a nagy szünet tartama alatt is kötelezők s így azokhoz szigorúan alkalmazkodni tartoznak. Azon tanuló, aki ez ellen vét, a következő tanévben fölvételre nem számíthat.

Szegeden, 1906. június hó 29-én.

Szinger Kornél,
főgimn. igazgató.

TARTALOM.

	Oldal
Cserép Sándor emlékezete. Szinger Kornél	3
Külföldi tanulmányútam. Baksay József	15
Intézeti alapítványok	77
Adatok a főgimnázium történetéhez az 1905—1906. tanévben.	
A) Az intézet állapota	80
B) Az intézet működése	86
C) Általános ügyek	91
D) Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leiratok	93
E) Ifjúsági segélyző-egyesület	94
F) Önképzőkör	96
G) Gyorsírókör	102
H) A főgimnázium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói az 1905—1906. tanévben	
a) Ösztöndíjasok	106
b) Az intézet jutalmazott tanulói az 1905—1906. tanévben	107
Tanári kar:	
A) A kötelezett tantárgyak tanárai	111
B) A más vallású tanulóknak az intézeten kívül álló hitoktatói	113
C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai	114
Előadott tananyag	115
Írásbeli dolgozatok	129
A tanulók előmenetele:	
A) A kötelezett tantárgyakban	133
B) A nem kötelezett tantárgyakban	160
A sorozatban használt érdemjegyek fokozata	168
Rövidítések jelentménye	168
Játékdélutánok	169
Tornaverseny	169
Statistikai kimutatások:	
I. A tanulók általános áttekintése	177
IIa) A tanulásban tett előmenetel	180
IIb) A tanítás eredménye összefoglalva	181
III. Az 1905—1906. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye	182
IV. Az egész tanév alatt beírt tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint az 1905—1906. tanév végén	183

Szertárak :

a) Természettani szertár	185
b) Vegytani szertár	185
c) Természettudományi szertár	185
d) Történelmi szertár	186
e) Filológiai múzeum	186
f) Éremtár és régiséggyűjtemény	186
g) Rajzszerter	187
h) Enek- és zeneszerek	187

Könyvtárak :

a) Tanári könyvtár	188
b) Iljásági könyvtár	191
Az 1906—1907. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke	193
Értesítés a jövő 1906—1907. tanév megnyitásáról	197
